

Ieguldījums Tavā nākotnē!

ZIŅOJUMS

Valsts kanceleja

ADMINISTRATĪVĀ SLOGA JAUTĀJUMU PĀRSKATĪŠANA INTELEKTUĀLĀ ĪPAŠUMA AIZSARDZĪBAS NODROŠINĀŠANAI

(Ziņojums par visiem Tehniskajā specifikācijā iekļautajiem jautājumiem,
iekļaujot tajā priekšlikumus izpētīto problēmjautājumu efektīvai risināšanai)

IESNIEGTS 2013. GADA 24. NOVEMBRĪ

SASKAŅOTS 2014. GADA 13. FEBRUĀRĪ

RĪGA

Šī dokumenta autoru personiskās tiesības pieder tā izstrādātājiem. Dokumenta autoru mantiskās tiesības pieder Pasūtītājam, kuram ir tiesības izmantot šo dokumentu saskaņā ar 2013. gada 24. aprīlī noslēgto Līgumu par Administratīvā sloga jautājumu pārskatīšanu intelektuālā īpašuma aizsardzības nodrošināšanai. Pieļaujama dokumentā iekļautās informācijas citēšana un izmantošana atvasinātu darbu veidošanai, iekļaujot atsauci uz šo dokumentu.

Pētījums veikts un ziņojums izstrādāts Valsts kancelejas īstenotā projekta „Administratīvā sloga samazināšana un administratīvo procedūru vienkāršošana” (projekta identifikācijas Nr. 1DP/1.5.1.2.0/08/IPIA/SIFA/001) 2.3. aktivitātes „Tiesiskā regulējumā iekļauto prasību analīze un pārvaldes institūciju novērtējums saistībā ar šo prasību kontroli” (iepirkuma identifikācijas numurs: MK VK 2012/11 ESF) ietvaros. 85% no projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību un 15% - Latvijas valsts. Aktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu.

Pētījums veikts atbilstoši 2013. gada 24. aprīļa līgumam Nr. 40 „Administratīvā sloga jautājumu pārskatīšana intelektuālā īpašuma aizsardzības nodrošināšanai”.

Dokumenta autori

SIA „Corporate Consulting” un SIA „Pētersona Patents”.

Kontaktpersona:

Projekta vadītāja: Helēna Dombrovska

SIA „Corporate Consulting”

Pērnavas 43a - 9

Rīga, LV-1009

Tel.: (+371) 67 84 77 62

Fakss: (+371) 67 84 77 62

E-pasts: Helena.Dombrovska@cconsulting.lv

SATURA RĀDĪTĀJS

1. IEVADS	7
1.1. DOKUMENTA KONTEKSTS	7
1.2. DOKUMENTA MĒRĶIS	7
1.3. IEROBEŽOJUMI	7
1.4. IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI	7
2. PĒTĪJUMA PIEEJA UN METEDOĻĪJA	10
2.1. NORMATĪVO AKTU ANALĪZE.....	10
2.2. INTERVIJAS AR KATRAS INTELEKTUĀLO TIESĪBU AIZSARDZĪBAS JOMAS ADMINISTRĒJOŠO IESTĀDI VAI CITU KOMPETENTU INSTITŪCIJU	10
2.3. PADZIĻINĀTĀS INTERVIJAS UN KONKRĒTU GADĪJUMU ANALĪZE	11
2.4. PROCEDŪRU KARTĒJUMA IZSTRĀDE UN IZMANTOŠANA	11
2.5. ATLASE UN INTERVIJAS KONKRĒTU GADĪJUMU ANALĪZEI (<i>CASE STUDY</i>)	11
2.6. ADMINISTRATĪVĀ SLOGA IZMAKSU APRĒĶINS	12
3. NORMATĪVO AKTU ANALĪZE	13
3.1. JOMU REGULĒJOŠO NORMATĪVO AKTU ANALĪZE	13
3.2. ĀRVALSTU PIEREDZES ANALĪZE	17
3.2.1. <i>Patenti</i>	17
3.2.1.1. Būtiskākās procedūru atšķirības.....	17
3.2.1.2. Izmaksas	19
3.2.1.3. Tiešsaistes sistēmas	19
3.2.1.4. Laika patēriņš.....	20
3.2.2. <i>Preču zīmes</i>	20
3.2.2.1. Būtiskākās procedūru atšķirības.....	20
3.2.2.2. Izmaksas	21
3.2.2.3. Tiešsaistes sistēmas	22
3.2.2.4. Laika patēriņš.....	22
3.2.3. <i>Dizainparaugi</i>	22
3.2.3.1. Būtiskākās procedūru atšķirības.....	22
3.2.3.2. Izmaksas	23
3.2.3.3. Tiešsaistes sistēmas	24
3.2.3.4. Laika patēriņš.....	24
3.2.4. <i>Aizsargātas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, Aizsargāta cilmes vietas nosaukuma un Garantētas tradicionālās īpatnības reģistrācija</i>	24
3.2.4.1. Būtiskākās procedūru atšķirības.....	24
3.2.4.2. Izmaksas	27
3.2.4.3. Tiešsaistes sistēmas	27

3.2.4.4.	Laika patēriņš.....	27
3.2.5.	<i>Augu šķirņu aizsardzība</i>	27
3.2.5.1.	Būtiskākās procedūru atšķirības.....	27
3.2.5.2.	Izmaksas	28
3.2.5.3.	Tiešsaistes sistēmas	28
3.2.5.4.	Laika patēriņš.....	28
3.2.6.	<i>Autortiesību aizsardzība</i>	28
3.2.6.1.	Būtiskākās procedūru atšķirības.....	28
3.2.6.2.	Izmaksas	33
3.2.6.3.	Tiešsaistes sistēmas	33
3.2.6.4.	Laika patēriņš.....	34
4.	INTELEKTUĀLĀ ĪPAŠUMA TIESĪBU AIZSARDZĪBAS JOMU PADZIĻINĀTA IZPĒTE35	
4.1.	RŪPNIECISKĀ ĪPAŠUMA JOMA	35
4.1.1.	<i>Patenti</i>	35
4.1.1.1.	Patenta pieteikuma sagatavošana un iesniegšana reģistrācijai.....	36
4.1.1.2.	Patenta izvērtēšana.....	37
4.1.1.3.	Patenta piešķiršana, reģistrācija un publicēšana.....	39
4.1.1.4.	Patenta uzturēšana spēkā un citas ar patentu saistītas darbības	40
4.1.1.5.	Tiesību atjaunošana	40
4.1.1.6.	Patentu jomā papildus identificētās problēmas.....	41
4.1.1.7.	Patentu jomā izstrādātie priekšlikumi administratīvā sloga samazināšanai	43
4.1.2.	<i>Preču zīmes</i>	46
4.1.2.1.	Preču zīmes reģistrācijas pieteikuma sagatavošana un iesniegšana.....	46
4.1.2.2.	Pieteikuma formālo prasību pārbaude un preču zīmes ekspertīze.....	47
4.1.2.3.	Preču zīmes reģistrācija, publikācija un apliecības izsniegšana.....	48
4.1.2.4.	Preču zīmes spēkā esamības termiņš, reģistrācijas atjaunošana un citas ar preču zīmi saistītas darbības	48
4.1.2.5.	Tiesību atjaunošana	48
4.1.2.6.	Preču zīmju jomā papildus identificētās problēmas	49
4.1.2.7.	Preču zīmju jomā izstrādātie priekšlikumi administratīvā sloga samazināšanai	51
4.1.3.	<i>Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes</i>	52
4.1.3.1.	Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā izstrādātie priekšlikumi administratīvā sloga samazināšanai	56
4.1.4.	<i>Dizainparaugi</i>	57
4.1.4.1.	Dizainparauga reģistrācijas pieteikuma sagatavošana un iesniegšana	57
4.1.4.2.	Pieteikuma formālo prasību pārbaude	58
4.1.4.3.	Dizainparauga reģistrācija, publikācija un apliecības izsniegšana	58
4.1.4.4.	Dizainparauga reģistrācijas termiņš un reģistrācijas atjaunošana	59
4.1.4.5.	Dizainparaugu jomā papildus identificētās problēmas	59
4.1.4.6.	Dizainparaugu jomā izstrādātie priekšlikumi administratīvā sloga samazināšanai	61
4.1.5.	<i>Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfijas</i>	62

4.1.5.1.	Topogrāfijas reģistrācijas pieteikuma sagatavošana un iesniegšana	62
4.1.5.2.	Pieteikuma izskatīšana, reģistrācija, publikācija un apliecības izsniegšana.....	62
4.1.5.3.	Tiesību atjaunošana	63
4.1.5.4.	Citas ar topogrāfiju saistītas darbības.....	63
4.1.6.	<i>Rūpnieciskā īpašuma tiesību nodošana citām personām .....</i>	<i>64</i>
4.1.7.	<i>Rūpnieciskā īpašuma licences līgumu slēgšana.....</i>	<i>65</i>
4.1.8.	<i>Rūpnieciskā īpašuma jomā papildus identificētās problēmas .....</i>	<i>66</i>
4.1.9.	<i>Rūpnieciskā īpašuma jomā izstrādātie priekšlikumi administratīvā sloga samazināšanai. .....</i>	<i>68</i>
4.2.	AUGU ŠĶIRŅU AIZSARDZĪBA	70
4.2.1.	<i>Selekcionāra tiesību iegūšana .....</i>	<i>70</i>
4.2.1.1.	Reģistrācijas iesnieguma sagatavošana un iesniegšana.....	70
4.2.1.2.	Šķirnes pārbaudes veikšana	71
4.2.1.3.	Reģistrācijas iesnieguma izskatīšana un lēmuma pieņemšana par selekcionāra tiesību piešķiršanu un šķirnes nosaukumu.....	72
4.2.2.	<i>Selekcionāra tiesību aizsardzības īstenošana .....</i>	<i>74</i>
4.2.2.1.	Selekcionāra tiesību ierobežojumi un izņēmumi.....	74
4.2.2.2.	Selekcionāra tiesību nodošana, licences līgumu slēgšana	75
4.2.3.	<i>Papildus augu šķirņu aizsardzības jomā identificētās problēmas .....</i>	<i>76</i>
4.2.4.	<i>Augu šķirņu aizsardzības jomā izstrādātie priekšlikumi administratīvā sloga samazināšanai .....</i>	<i>78</i>
4.3.	AUTORTIESĪBAS UN BLAKUSTIESĪBAS	84
4.3.1.	<i>Tiešais administratīvais slogs .....</i>	<i>85</i>
4.3.1.1.	Kolektīvā pārvaldījuma veikšanai nepieciešamo atļauju izsniegšanas un anulēšanas procedūra	86
4.3.1.2.	Kolektīvā pārvaldījuma organizācijām noteiktais informācijas sniegšanas un publiskošanas pienākuma apjoms	88
4.3.1.3.	Mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju uzraudzība.....	90
4.3.1.4.	Tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu izgatavotāju un ievadēju reģistrācija, izgatavotāju vai ievadēju obligāti sniedzamā ikmēneša informācija mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijai	93
4.3.1.5.	Reģistrācija profesionālo lietotāju reģistrā, pienākums sniegt informāciju par tukšo materiālo nesēju vai reproducēšanai izmantojamo iekārtu izlietojumu	93
4.3.1.6.	Privāto bibliotēku pienākums sniegt informāciju saistībā ar publiskā patapinājuma atbildības administrēšanu	97
4.3.1.7.	Statistikās izpētes veikšana patapināto darbu, fonogrammu un filmu noteikšanai – izpētes veikšanai nepieciešamās informācijas pieejamība un izmaksas.....	98
4.3.1.8.	Iedzīvotāju ienākuma nodokļa regulējums attiecībā uz ienākumiem no autortiesībām un autortiesību darbu radīšanas – likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” (uz tā pamata izdoto NA) mijiedarbība ar Autortiesību likumu (tiesību objektu saturs, izmantotā terminoloģija u.tml.)	98

4.3.1.9.	Autortiesību un blakustiesību jomā izstrādātie priekšlikumi tiešā administratīvā sloga samazināšanai	100
4.3.2.	Netiešais administratīvais slogs	103
4.3.2.1.	Obligātā kolektīvā pārvaldījuma pamatotība, tarifu noteikšanas un apstrīdēšanas kārtība, obligātā un neobligātā kolektīvā pārvaldījuma nošķiršana	103
4.3.2.2.	Autortiesību objekta izmantošanas atļaujas (licences) pieprasīšana un saņemšana, par blakustiesību objekta izmantošanu maksājamas atlīdzības samaksas kārtība	105
4.3.2.3.	Autora un blakustiesību subjekta un attiecīgās mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijas noslēgtie līgumi, to obligātās prasības, informācijas sniegšana	108
4.3.2.4.	Autoru un blakustiesību subjektu iespēja piedalīties attiecīgo mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijas pārvaldē	110
4.3.2.5.	Informācija, kas darbu un blakustiesību objektu izmantotājiem jāsniedz mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijām	112
4.3.2.6.	Prasības attiecībā uz licences un licences līguma formu, licences un licences līguma obligātās sastāvdaļas	113
4.3.2.7.	Darba izmantošanas tiesību iegūšanas termiņš – tā normatīvi tiesiskās noteikšanas pamatotība un ilguma vērtējums	114
4.3.2.8.	Strīdu risināšanas mehānismu identifikācija, strīdu risināšanas radītās izmaksas un procesa laikietilpība	114
4.3.2.9.	Pētījuma ietvaros papildus identificētās problēmas	115
4.3.2.10.	Autortiesību un blakustiesību jomā izstrādātie priekšlikumi netiešā administratīvā sloga samazināšanai	116
5.	ADMINISTRATĪVĀ SLOGA RADĪTO IZMAKSU APRĒĶINS	122
5.1.	RŪPNIECISKĀ ĪPAŠUMA JOMA	122
5.1.1.	<i>Patentu aizsardzība .....</i>	<i>122</i>
5.1.2.	<i>Preču zīmju aizsardzība .....</i>	<i>124</i>
5.1.3.	<i>Dizainparaugu aizsardzība .....</i>	<i>125</i>
5.1.4.	<i>Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība .....</i>	<i>126</i>
5.2.	AUGU ŠĶIRŅU AIZSARDZĪBAS JOMA	127
5.3.	AUTORTIESĪBU UN BLAKUSTIESĪBU AIZSARDZĪBAS JOMA	128
6.	PIELIKUMI	132
	<i>Administratīvā sloga aprēķinos patentu jomā izmantotie dati .....</i>	<i>133</i>
	<i>Administratīvā sloga aprēķinos preču zīmju jomā izmantotie dati .....</i>	<i>136</i>
	<i>Administratīvā sloga aprēķinos dizainparaugu jomā izmantotie dati .....</i>	<i>138</i>
	<i>Administratīvā sloga aprēķinos ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā izmantotie dati .....</i>	<i>140</i>
	<i>Administratīvā sloga aprēķinos augu šķirņu aizsardzības jomā izmantotie dati .....</i>	<i>141</i>
	<i>Administratīvā sloga aprēķinos autortiesību un blakustiesību jomā izmantotie dati .....</i>	<i>142</i>

1. IEVADS

1.1. Dokumenta konteksts

Saskaņā ar SIA „Corporate Consulting” un Valsts kancelejas 2013. gada 24. aprīlī noslēgto līgumu šis dokuments ir pētījuma „Administratīvā sloga jautājumu pārskatīšana intelektuālā īpašuma aizsardzības nodrošināšanai” (iepirkuma identifikācijas Nr. MK VK 2012/11 ESF) ziņojums.

1.2. Dokumenta mērķis

Dokumenta mērķis ir sniegt Pasūtītājam Pētījuma ietvaros iegūto informāciju par Pasūtītāja definētajiem un atklāta konkursa nolikuma (identifikācijas Nr. MK VK 2012/11) 1. pielikumā „Tehniskā specifikācija” iekļautajiem jautājumiem administratīvā sloga jautājumu pārskatīšanai intelektuālā īpašuma aizsardzības nodrošināšanai.

1.3. Ierobežojumi

Šajā Ziņojumā norādītie skaitliskie dati, kas izmantoti administratīvā sloga apjoma noteikšanai intelektuālā īpašuma jomā, ir intervijās ar fiziskajām un juridiskajām personām un jomu administrējošajām institūcijām iegūtā informācija, kas nav neatkarīgi pārbaudīta un ir tikai informatīva.

Administratīvā sloga aprēķināšanai tika izmantoti intervijās iegūtie dati par laika patēriņu un ārējām izmaksām, savukārt laika un transporta izmantošanas izmaksu noteikšanai tika izmantoti arī pieņēmumi, kas pamatoti ar Centrālās statistikas pārvaldes mājaslapā pieejamo informāciju, publiski pieejamu pētījumu rezultātiem un/vai ekspertu viedokli.

Pētījuma ietvaros pamatā tika analizētas spēkā esošo NA prasības, tādējādi jebkādas izmaiņas normatīvajā regulējumā pēc Pētījuma pabeigšanas nav aptvertas un analizētas.

1.4. Izmantotie saīsinājumi

Saīsinājums	Skaidrojums
Autortiesību likums	Autortiesību likums, pieņemts 2000. gada 6. aprīlī
Augu šķirņu aizsardzības likums	Augu šķirņu aizsardzības likums, pieņemts 2002. gada 2. maijā
Dizaiparaugu likums	Dizaiparaugu likums, pieņemts 2004. gada 28. oktobrī
Izpildītājs	SIA „Corporate Consulting”
KM	LR Kultūras ministrija
Komisijas Regula Nr. 1216/2007	Komisijas 2007. gada 18. oktobra Regula (EK) Nr. 1216/2007, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus par to, kā piemērot Padomes Regulu (EK) Nr. 509/2006 par lauksaimniecības produktiem un pārtikas

	produktiem kā garantētām tradicionālām īpatnībām
Komisijas Regula Nr. 1898/2006	Komisijas 2006. gada 14. decembra Regula (EK) Nr. 1898/2006, ar ko nosaka sīki izstrādātus īstenošanas noteikumus Padomes Regulai (EK) Nr. 510/2006 par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un cilmes vietu nosaukumu aizsardzību
LR	Latvijas Republika
MK noteikumi Nr. 1229	2010. gada 28. decembra MK noteikumi Nr. 1229 „Noteikumi par šķirnes atšķirīguma, viendabīguma un stabilitātes pārbaudi”
MK noteikumi Nr. 126	2009. gada 10. februāra MK noteikumi Nr. 126 „Lauksaimniecības un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrācijas un aizsardzības kārtība”
MK noteikumi Nr. 565	2007. gada 21. augusta MK noteikumi Nr. 565 „Kārtība, kādā aprēķina, izmaksā un sadala atlīdzību par publisko patapinājumu”
MTKPO	Mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācija
NA	Normatīvais/-ie akts/-i
Norādes	Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes MK noteikumu Nr. 126 izpratnē
Patentu likums	Patentu likums, pieņemts 2007. gada 15. februārī
Padomes Regula Nr. 110/2008	Padomes 2008. gada 15. janvāra Regula (EEK) Nr. 110/2008 par stipro alkoholisko dzērienu definīciju, aprakstu, noformējumu, marķējumu un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 1576/1989
Padomes Regula Nr. 1493/1999	Padomes 1999. gada 17. maija Regula (EEK) Nr. 1493/1999 par vīna tirgus kopējo organizāciju
Padomes Regula Nr. 509/2006	Padomes 2006. gada 20. marta Regula (EK) Nr. 509/2006 par lauksaimniecības produktiem un pārtikas produktiem kā garantētām tradicionālām īpatnībām
Padomes Regula Nr. 510/2006	Padomes 2006. gada 20. marta Regula (EK) Nr. 510/2006 par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un cilmes vietu nosaukumu aizsardzību
Pasūtītājs	Valsts kanceleja
Pētījums	Pētījums „Administratīvā sloga jautājumu pārskatīšana intelektuālā īpašuma aizsardzības nodrošināšanai” saskaņā ar 2013.gada 24. aprīlī noslēgto sadarbības līgumu (iepirkuma identifikācijas Nr. MK VK 2012/11 ESF)
Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju aizsardzības likums	Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju aizsardzības likums, pieņemts 1998. gada 12. martā
Procedūru kartējums	„Soli-pa-solim” procesa/procedūras intervijas atspoguļojums procedūras kartējumā
Produkti	Lauksaimniecības un pārtikas produkti MK noteikumu Nr. 126 izpratnē

PVD	Pārtikas un veterinārais dienests
Likuma „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm”	Likums „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm”, pieņemts 1999. gada 16. jūnijā
VAAD	Valsts augu aizsardzības dienests
Ziņojums	Dokuments, kas izstrādāts saskaņā ar SIA „Corporate Consulting” un Valsts kancelejas 2013. gada 24. aprīlī noslēgto līgumu pētījuma „Administratīvā sloga jautājumu pārskatīšana intelektuālā īpašuma aizsardzības nodrošināšanai” (iepirkuma identifikācijas Nr. MK VK 2012/11 ESF) ietvaros.
ZM	Latvijas Republikas Zemkopības ministrija

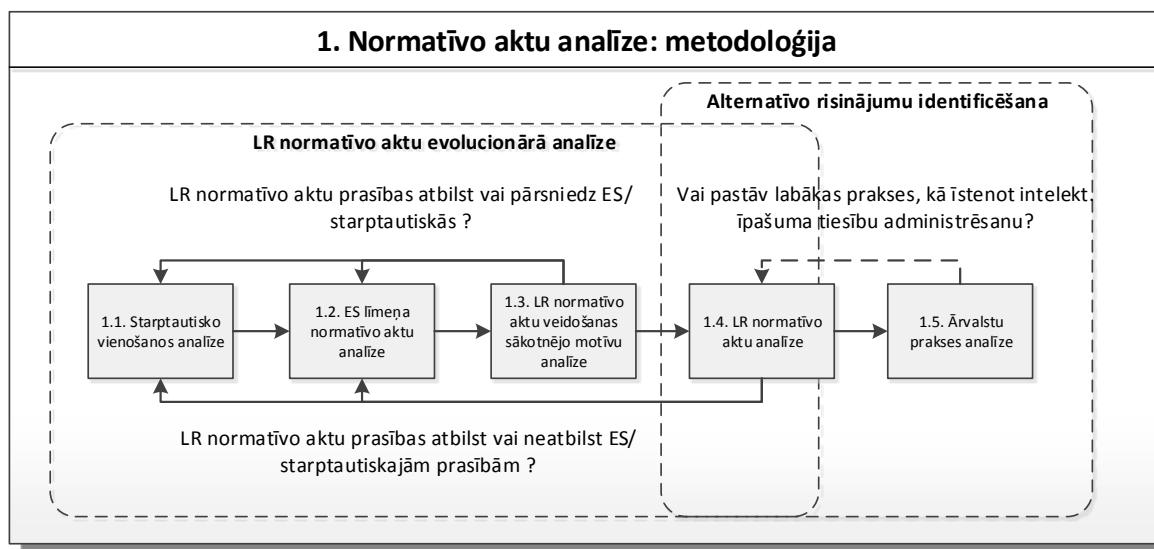
2. PĒTĪJUMA PIEEJA UN METEDOĻĪJA

2.1. Normatīvo aktu analīze

NA analīzē tika izmantota Attēlā 2-1 atspoguļotā metode. Saskaņā ar šo metodi tika veikta pakāpeniska NA evolucionārā analīze, iedziļinoties, kādā veidā LR NA sistēma ir tikusi izstrādāta un cik lielā mērā to ietekmējušas starptautiskās prasības. Pēc precīzas LR NA analīzes pabeigšanas, tika izdarīti vispārīgi secinājumi par to, cik lielā mērā LR NA noteiktās prasības atbilst Eiropas Savienības un/vai starptautiskajās tiesībās noteiktajām prasībām.

Papildus Pētījuma ietvaros veiktās ārvalstu prakses analīzes ietvaros izpratnes padziļināšanai tika analizētas arī iespējamās pastāvošās atšķirības. Tādējādi tika noteiktas procesu aktivitāšu un/vai laika patēriņa un/vai izmaksu atšķirības.

Attēls 2-1. NA analīzes metodoloģija

2.2. Intervijas ar katras intelektuālo tiesību aizsardzības jomas administrējošo iestādi vai citu kompetentu institūciju

Pētījuma ietvaros Izpildītājs veica sākotnējās intervijas ar katras intelektuālo tiesību aizsardzību administrējošās iestādes pārstāvjiem, kā arī ar citu kompetento iestāžu pārstāvjiem, lai labāk izprastu katru no pētāmajām intelektuālā īpašuma jomām un precizētu esošo NA regulējumu katrā no tām, lai pilnīgi varētu veikt turpmākās intervijas.

Pētījuma ietvaros tika veiktas atkārtotās intervijas ar atbildīgajām iestādēm, lai validētu un saskaņotu Pētījuma beigu posmā izstrādāto efektivitātes risinājumu/priekšlikumu ieviešanu praksē, izvairoties no neiespējama vai jau iepriekš paredzamu neveiksmīgu mēģinājumu atkārtotības.

2.3. Padziļinātās intervijas un konkrētu gadījumu analīze

Pētījuma ietvaros katrā no intelektuālā īpašuma jomām tika veiktas padziļinātās intervijas, kas galvenokārt tika strukturētas trīs galvenajos sarunu tematos:

- „soli-pa-solim” procesa/procedūras intervija, kurā tika secīgi pārrunāta katras procedūras izpilde (izmantojot 1. – 6. pielikumā atspoguļotos procedūru kartējumus), tostarp identificēti arī galvenie attiecīgajā jomā pastāvošie problēmjautājumi;
- līdzšinējās ārvalstu prakses pieredzes izvērtējums, ja attiecīgajā jomā intervējamajam ir līdzšinējā pieredze vai viedoklis par alternatīviem risinājumiem procesu ietvaros;
- intervējamās personas sniegtās rekomendācijas un optimizācijas priekšlikumi.

2.4. Procedūru kartējuma izstrāde un izmantošana

Kā galvenais administratīvo procedūru dokumentēšanas un analīzes rīks NA izpētē un interviju ietvaros tika izmantots Procedūru kartējums, kurā tika ietverta faktiskā informācija par Pētījuma gaitā iegūtajām ziņām par administratīvajām procedūrām līdz aktivitāšu detalizācijai, t.sk.:

- starptautiskie un LR NA, kas regulē attiecīgo aktivitāti;
- novērtējums par LR NA noteikto prasību atbilstību ES un/vai starptautisko NA prasībām;
- aktivitāšu izpildes laiks;
- iesniedzamie dokumenti/informācija;
- atbildīgais par aktivitātes veikšanu;
- Dokumentu sagatavošanas biežums;
- dokumentu iesniegšanas veids;
- valsts nodevas apmērs.

Tādējādi gandrīz visa izpētes informācija, izņemot intervijās iegūto nestrukturējamo informāciju, piem., viedokļus, vispārīgas idejas, komentārus, kā arī administratīvā sloga aprēķinos izmantotā informācija un izdarītie pieņēmumi, kas apkopoti un iekļauti Ziņojuma 7. – 12. pielikumā, ir pieejami vienā dokumentā.

2.5. Atlase un intervijas konkrētu gadījumu analīzei (*case study*)

Konkrētu gadījumu analīzei tika atlasītas un analizētas tikai katras jomas būtiskākās procedūras (pakalpojumi). Taču, ja intervējamajam bija viedoklis arī par citām jomas procedūrām, arī tas tika ņemts vērā gan Pētījuma rezultātu apkopošanā, gan administratīvā sloga aprēķinu veikšanā.

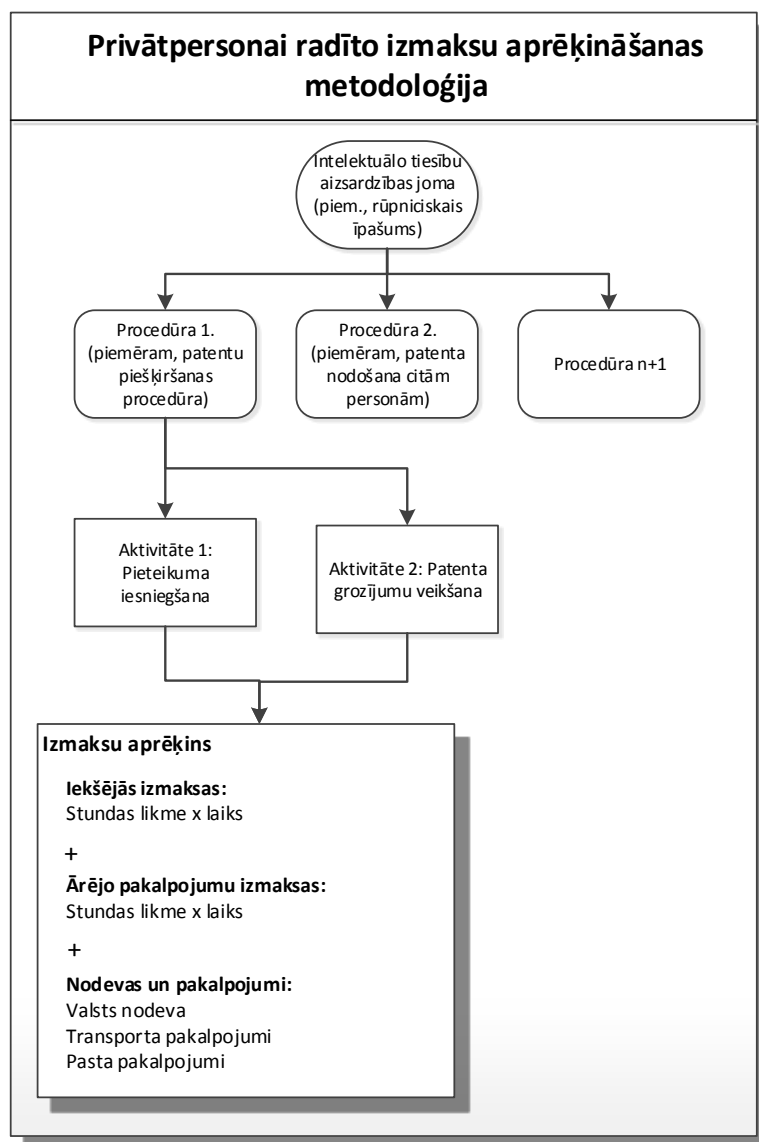
Tāpat konkrētu gadījumu analīzē tika izvēlēta sabalansēta gadījumu kopa, atbilstoši gan fizisko un juridisko personu īpatsvaram, gan lietošanas pieredzei. Tādējādi tika ņemts vērā gan pieredzējuša, gan nepieredzējuša lietotāja viedoklis (jo šādos gadījumos problēmas/redzējums administratīvā sloga jautājumos var būtiski atšķirties).

Konkrētu gadījumu analīzes ietvaros veikto interviju rezultāti atspoguļoti šajā Ziņojumā kopā ar padziļinātajās intervijās apkopotajiem viedokļiem katrai jomai atbilstošajā sadaļā, savukārt iegūtie tehniskie dati izmantoti administratīvā sloga aprēķinu veikšanā.

2.6. Administratīvā sloga izmaksu aprēķins

Šī Pētījuma ietvaros tika izmantota administratīvā sloga izmaksu aprēķinu metodika, kas atbilst valsts pārvaldes labās prakses standartiem, kā arī padziļināto interviju un interviju konkrētu gadījumu analīzei rezultātā iegūtā tehniskā informācija un izdarītie pieņēmumi. Tādējādi administratīvā sloga izmaksas tika atspoguļotas pietiekami precīzi. Administratīvā sloga izmaksu aprēķina metodoloģija, kas tika izmantota, lai noteiktu uz privātpersonu gulstošo kopējo izmaksu apmēru, atspoguļota Attēlā 2-2.

Attēls 2-2. Administratīvā sloga aprēķina metodika

3. NORMATĪVO AKTU ANALĪZE

3.1. Jomu regulējošo normatīvo aktu analīze

Pētījuma ietvaros tika veikta visu Pētījumā iekļauto intelektuālā īpašuma jomu reglamentējošo NA, t.sk. starptautisko vienošanos, ES līmeņa NA un LR NA, analīze.

Tabulā 3-1 ir apkopoti ar Pasūtītāju saskaņotie un Pētījuma ietvaros analizētie NA sadalījumā pa intelektuālā īpašuma padziļinātajām jomām.

Tabula 3-1. Jomu regulējošo NA apkopojums

Nr.	NA nosaukums
1.	PATENTI
	Patentu līgums, parakstīts Ženēvā 2000. g. 1. jūnijā, Latvijā stājās spēkā 2010. g. 12. jūnijā
	Patentu likums, pieņemts 2007. gada 15. februārī
	2008. gada 1. aprīļa MK noteikumi Nr.224 „Patentu un patentu pieteikumu noteikumi”
	2007. gada 4. decembra MK noteikumi Nr.824 „Noteikumi par valsts nodevu par izgudrojumu tiesisko aizsardzību”
	Parīzes konvencija – 1883. gada 20. marta Parīzes konvencija par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību (1967. gada 14. jūlijā Stokholmā pieņemtā redakcijā ar 1979. gada 28. septembrī pieņemtajiem grozījumiem)
	Patentu kooperācijas līgums - 1970. gada 19. jūnijā noslēgtais līgums (ar 1979. gada 2. oktobrī un 1984. gada 3. februārī pieņemtajiem grozījumiem)
	Eiropas patentu konvencija - konvencija, kurai Latvijas Republika pievienojusies ar likumu „Par 1973. gada 5. oktobra Konvenciju par Eiropas patentu piešķiršanu (Eiropas patentu Konvencija), 2000. gada 17. oktobra Vienošanās par Konvencijas par Eiropas patentu piešķiršanu 65. panta piemērošanu un 2000. gada 29. novembra Grozījumiem 1973. gada 5. oktobra Konvencijā par Eiropas patentu piešķiršanu (Eiropas patentu Konvencija)”
	Ekspertīzes vadlīnijas Eiropas Patentu iestādē ¹
	Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 6. jūlija Direktīva 98/44/EK par izgudrojumu tiesisko aizsardzību biotehnoloģijā
	Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/48/EK par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu
	Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīva 2004/27/EK, ar ko groza direktīvu 2001/83/EK par Kopienas kodeksu, kas attiecas uz cilvēkiem paredzētām zālēm

¹ Eiropas Patentu iestādes dokuments

2005. gada 1. novembra MK noteikumi Nr.828 „Noteikumi par Patentu valdes sniegto maksas pakalpojumu cenrādi”

2004. gada 23. novembra MK noteikumi Nr.952 „Patentu valdes nolikums”

---

2. PREČU ZĪMES

Likums „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm”, pieņemts 1999. gada 16. jūnijā

2008. gada 1. aprīļa MK noteikumi Nr. 225 „Noteikumi par valsts nodevu par preču zīmju tiesisko aizsardzību”

2005. gada 5. aprīļa MK noteikumi Nr. 228 „Noteikumi par preču zīmju reģistrācijas procedūras veidlapu paraugiem”

1891. gada 14. aprīļa Madrides nolīgums par preču zīmju starptautisko reģistrāciju (1967. gada 14. jūlijā Stokholmā pieņemtajā redakcijā ar 1979. gada 28. septembrī pieņemtajiem grozījumiem)

1989. gada 27. jūnija Madrides protokols par preču zīmju starptautisko reģistrāciju

---

Preču un pakalpojumu starptautiskā klasifikācija (Nicas klasifikācija) - klasifikācija, kas iedibināta ar 1957. gada 15. jūnija Nicas nolīgumu par preču un pakalpojumu starptautisko klasifikāciju zīmju reģistrācijai

---

Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 22. oktobra Direktīva 2008/95/EK, ar ko tuvina dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm

---

2009. gada 10. februāra MK noteikumi Nr. 126 „Lauksaimniecības un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrācijas un aizsardzības kārtība”

2010. gada 2. februāra MK noteikumi Nr. 101 „Noteikumi par valsts nodevu par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes reģistrāciju, iebilduma paziņojuma lēmuma izsniegšanu un ģeogrāfiskās izcelsmes norādes grozījuma reģistrāciju, kā arī valsts nodevas samaksas kārtību”

2004. gada 23. novembra MK noteikumi Nr. 952 „Patentu valdes nolikums”

---

3. DIZAINPARAUGI

Dizainparaugu likums, pieņemts 2004. gada 28. oktobrī

1925. gada 6. novembra Hāgas vienošanās par dizainparaugu starptautisko reģistrāciju

---

2005. gada 13. septembra MK noteikumi Nr. 702 „Noteikumi par dizainparauga reģistrācijas apliecības paraugu”

2005. gada 28. jūnija MK noteikumi Nr. 472 „Noteikumi par valsts nodevu par dizainparaugu tiesisko aizsardzību”

Dizainparaugu starptautiskā klasifikācija (Lokarno klasifikācija) - klasifikācija, kas iedibināta ar 1968. gada 8. oktobra Lokarno nolīgumu par dizainparaugu starptautiskās klasifikācijas izveidošanu

---

Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 13. oktobra Direktīva 98/71/EEK par dizainparaugu tiesisko aizsardzību

---

23.11.2004. MK noteikumi Nr. 952 „Patentu valdes nolikums”

---

4. AUGU ŠĶIRŅU AIZSARDZĪBA

Augu šķirņu aizsardzības likums, pieņemts 2002. gada 2. maijā

1998. gada 24. aprīļa Starptautiskā konvencija par jaunu augu šķirņu aizsardzību

---

2012. gada 13. marta MK noteikumi Nr. 173 „Noteikumi par valsts nodevu augu šķirņu aizsardzības jomā”

2006. gada 29. augusta MK noteikumi Nr. 716 „Iesnieguma izskatīšanas un reģistrēšanas kārtība selekcionāra tiesību piešķiršanai”

2011. gada 26. aprīļa MK noteikumi Nr. 324 „Krūmciņoniju atšķirīguma, viendabīguma un stabilitātes pārbaudes metodika”

2010. gada 28. decembra MK noteikumi Nr. 1229 „Noteikumi par šķirnes atšķirīguma, viendabīguma un stabilitātes pārbaudi”

Komisijas 1995. gada 31. maija Regula (EK) Nr. 1238/95, ar ko nosaka īstenošanas noteikumus Padomes Regulas (EK) Nr.2100/94 piemērošanai attiecībā uz maksām, kuras maksājamas Kopienas Augu šķirņu birojam

---

Regulā (EK) Nr. 2100/94 par Kopienas augu šķirņu aizsardzību (ar grozījumiem)

---

5. AUTORTIESĪBAS UN BLAKUSTIESĪBAS

Autortiesību likums, pieņemts 2000. gada 6. aprīlī

2007. gada 21. augusta MK noteikumi Nr. 565 „Kārtība, kādā aprēķina, izmaksā un sadala atlīdzību par publisko patapinājumu”

Padomes 1991. gada 14. maija direktīvas 91/250/EEK par datorprogrammu juridisku aizsardzību

---

2005. gada 10. maija MK noteikumi Nr. 321 „Noteikumi par tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlīdzības lielumu un tās iekasēšanas, atmaksāšanas, sadales un izmaksas kārtību”

Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra direktīvas 2006/115/EK par nomas tiesībām un patapinājuma tiesībām, un dažām blakustiesībām intelektuālā īpašuma jomā

Padomes 1993. gada 27. septembra Direktīva 93/83/EEK par noteikumu saskaņošanu attiecībā uz autortiesībām un citām blakustiesībām satelīttelevīzijas un kabeļtelevīzijas jomā

Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 12. decembra Direktīva 2006/116/EK par autortiesību un dažu blakustiesību aizsardzības termiņiem

---

Eiropas Parlamenta un Padomes 1996. gada 11. marta Direktīva 96/9/EEK par datubāzu juridisko aizsardzību

---

Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 22. maija Direktīva 2001/29/EK par dažu autortiesību un blakustiesību aspektu saskaņošanu informācijas sabiedrībā

Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 27. septembra Direktīva 2001/84/EK par

---

tālākpārdošanas tiesībām par labu mākslas oriģināldarba autoram
1886. gada 9. septembra Bernes konvencija par literatūras un mākslas darbu aizsardzību (Latvijā spēkā no 01.08.1995.)
1971. gada 29. oktobra Ženēvas konvencija par fonogrammu producentu aizsardzību pret neatļautu viņu fonogrammu pavairošanu (Latvijā spēkā no 23.08.1997.)
1961. gada 26. oktobra Romas konvencija par izpildītāju, fonogrammu producentu un raidorganizāciju tiesību aizsardzību (Latvijā spēkā no 20.08.1999.)
20.12.1996. Pasaules intelektuālā īpašuma organizācijas Autortiesību līgums (Latvijā spēkā no 06.03.2002.)
20.12.1996. Pasaules intelektuālā īpašuma organizācijas Izpildījumu un fonogrammu līgums (Latvijā spēkā no 20.05.2002.)
6. PUSVADĪTĀJU IZSTRĀDĀJUMU TOPOGRĀFIJAS AIZSARDZĪBA
Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju aizsardzības likums, pieņemts 1998. gada 30. aprīlī
7. TOPOŠIE LIKUMI, NA, MK NOTEIKUMI
Likumprojekts „Rūpnieciskā īpašuma likums” (reģ. Nr.TA-1035)
2012. gada Likumprojekts „Grozījumi Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju aizsardzības likumā” (reģ. Nr.TA-1292)
2012. gada Likumprojekts „Grozījumi Patentu likumā” (reģ. Nr.TA-1294)
2012. gada Likumprojekts „Grozījumi Dizainparaugu likumā” (reģ. Nr.TA-1295)
2012. gada Likumprojekts Grozījumi likumā „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” (reģ. Nr.TA-1296)

Precīzas spēkā esošā regulējuma noteiktās prasības attiecībā uz visu Pētījumā ietverto intelektuālā īpašuma tiesību jomu procesiem un apakšprocesiem esam iekļāvuši šī Ziņojuma 1. – 6. pielikumā pievienotajos Procedūru kartējumos.

Papildus formālajai procesu dokumentēšanai atbilstoši NA noteiktajām prasībām Procedūru kartējumos tika vērtēts, cik lielā mērā LR spēkā esošajos NA noteiktās prasības atbilst ES un/vai starptautiskajos NA noteiktajām prasībām. Šīs analīzes rezultātā bija iespējams izdarīt vispārīgu secinājumu, ka NA attiecībā uz intelektuālā īpašuma jomām pamatā ir harmonizēti ES un starptautiskā līmenī, izņemot atsevišķas nianšes, kas apskatītas turpmāk Ziņojuma 3.2. sadaļā atbilstoši katrai intelektuālā īpašuma jomai.

3.2. Ārvalstu pieredzes analīze

Pētījuma ietvaros papildus NA analīzei tika veikta arī ārvalstu pieredzes analīze, izvērtējot ārvalstu NA prasības tā, lai Latvijas pieredzi būtu iespējams salīdzināt ar Pētījuma ietvaros apskatītajām valstīm - Lietuvu, Igauniju, Poliju, Vāciju un Somiju.

Minēto valstu pieredze tika analizēta visās Pētījumā apskatītajās intelektuālā īpašuma jomās, salīdzinājumam iekļaujot šādus izvērtēšanas aspektus:

- procedūru atšķirības konkrētajā intelektuālā īpašuma jomā;
- procesa izmaksas;
- elektronisko dokumentu jeb tiešsaistes sistēmas izmantošana;
- laika patēriņš.

3.2.1. Patenti

3.2.1.1. Būtiskākās procedūru atšķirības

Pētījuma ietvaros analizējot Lietuvas, Igaunijas, Polijas, Vācijas un Somijas pieredzi, varam secināt, ka pamatā šīs valstis var iedalīt divās kategorijās:

- valstis, kurās izgudrojumiem pēc patenta pieteikuma iesniegšanas reģistrācijai tiek veikta pilnā ekspertīze (Somija, Vācija, Igaunija un Polija), un
- valstis, kurās netiek veikta pilnā ekspertīze (Latvija un Lietuva).

Pilnā ekspertīze patentu jomā nozīmē, ka Patentu valde vai cita līdztiesīga institūcija patenta pieteikuma izskatīšanas procesā veic izgudrojuma patentspējas ekspertīzi atbilstoši novitātes, izgudrojuma līmeņa un rūpnieciskās izmantošanas prasībām. Minētās procedūras ietveros Patentu valde veic patentmeklējumu un sagatavo ekspertīzes ziņojumu. Lai realizētu un uzturētu šādu procedūru, nepieciešami ievērojami finanšu un cilvēku resursi. Finanšu resursi ir nepieciešami, lai uzturētu patentu ekspertu darba grupu, savukārt cilvēku resursi ir nepieciešami, lai nodrošinātu Patentu valdi ar nepieciešamajiem speciālistiem dažādās jomās. Kā redzams Tabulā 3-2, šādu procedūru var atļauties tikai valstis, kurās ir daudz pieteikumu (Somija, Singapūra, Ungārija u.c.). Vienīgais izņēmums ir Igaunija, kas šīs procedūras nodrošina, sadarbojoties ar Somiju, t.i., ekspertīzi veic Igaunijas Patentu valdes eksperti, no Somijas Patentu iestādes saņemot konsultācijas un apmācību.

Parasti pēc patenta pieteikuma iesniegšanas jebkurā valstī tiek veikta patenta pieteikuma formālo prasību pārbaude (sk. Tabulu 3-2.), t.sk. iesniegtā pieteikuma pārbaude, lai noteiktu, vai pieteikums satur visas pieteikuma būtiskās daļas:

- iesniegums par patenta piešķiršanu;
- ziņas, kas ļauj identificēt pieteicēju, un kontaktinformācija;
- izgudrojuma apraksts vai atsauce uz agrāku pieteikumu.

Kā redzams Tabulā 3-2, patenta pieteikuma formālo prasību pārbaude tiek veikta visās Pētījuma ietvaros analizētajās valstīs.

Tabula 3-2. Procedūru un aizsardzības veidu salīdzinošā analīze

Valsts	Formālo prasību pārbaude	Pilnā ekspertīze	Patenti	Lietderīgais modelis
Latvija (LV)	IR	NAV	IR	NAV
Lietuva (LT)	IR	NAV	IR	NAV
Igaunija (EE)	IR	IR	IR	IR
Somija (FI)	IR	IR	IR	IR
Polija (PL)	IR	IR	IR	IR
Vācija (DE)	IR	IR	IR	IR

Kā redzams Tabulā 3-2, valstīs, kurās patenti tiek izdoti pēc pozitīvu pilnās ekspertīzes rezultātu saņemšanas, pieejama arī tāda intelektuālā īpašuma tiesību reģistrācijas alternatīva kā lietderīgie modeļi. Nereti lietderīgie modeļi tiek saukti par mazajiem patentiem vai racionalizācijas priekšlikumiem. Lietderīgo modeļu reģistrācijas procedūra ietver tās pašas prasības, kādas ir patentiem, tikai ar vienu būtisku izņēmumu: procedūra neietver ekspertīzi pēc būtības. Attiecīgi lietderīgie modeļi ietver tikai formālo prasību pārbaudi.

No apskatītajām valstīm lietderīgo modeļu reģistrācija nav pieejama Latvijā un Lietuvā. Tomēr nav pamata runāt par šādas alternatīvas ieviešanu šajās valstīs, jo kamēr patentu reģistrācijas process neietver pilno ekspertīzi, esošā patentu piešķiršanas procedūra ir ļoti līdzīga lietderīgo modeļu reģistrācijas procedūrai. Saskaņā ar LR Patentu valdes sniegto informāciju praksē ir novēroti izņēmumi, piem., Slovēnijā, kur lai gan netiek veikta pilnā ekspertīze, ir iespējama lietderīgā modeļa reģistrācija.

Jāatzīmē, ka lietderīgo modeļu reģistrācijai ir mazāks spēkā esamības termiņš nekā patentiem. Piem., Vācijā lietderīgā modeļa termiņš ir 10 gadi, Igaunijā lietderīgo modeļu reģistrācija ir spēkā četrus gadus ar iespēju to pagarināt vēl uz divus gadiem. Savukārt visās valstīs maksimālais patenta spēkā uzturēšanas termiņš ir 20 gadi.

Visas Pētījuma ietvaros analizētās valstis ir Eiropas Savienības dalībvalstis turklāt tās visas ir parakstījušas Eiropas patentu Konvenciju. Šīs konvencijas ietvaros un Eiropas Patentu iestādes sniegto konsultāciju valsts līmeņa Patentu iestādēm rezultātā patentu piešķiršanas procedūras ir maksimāli harmonizētas. Ja neskaita pilno ekspertīzi, kas tiek veikta Igaunijā, Somijā, Polijā un Vācijā, būtiskas atšķirības patentu piešķiršanas procedūrā starp Latvijas praksi un pārējām apskatītajām valstīm nav konstatētas.

3.2.1.2. Izmaksas

Tabulā 3-3 ir uzrādīti valsts nodevu apmēri katrā no Pētījuma ietvaros analizētajām valstīm, ja procedūra noris bez aizķeršanās, piem., nav nepieciešams iesniegt labojumus vai veikt pieteicēju/pārstāvju maiņu u.c.

Tabula 3-3. Patentu piešķiršanas valsts nodevu salīdzinošā analīze

Nodevas	LV, EUR	LT, EUR	EE, EUR	PL, EUR	DE, EUR	FI, EUR
Patenta pieteikuma nodeva	106,72 42,69 ¹	115,25 57,63 ¹	223,39 56,91 ¹	126,64 115,25 ²	59,76 39,84 ²	448,20 348,60 ²
Ekspertīzes nodeva	Nav šādas procedūras	Nav šādas procedūras	letverta pieteikuma nodevā	letverta pieteikuma nodevā	348,60	letverta pieteikuma nodevā
Patenta piešķiršanas nodeva	85,37	69,72	95,33	21,34	Nav	448,20 348,60 ²

¹ Samazināta nodeva, ja pieteicējs ir arī izgudrotājs.

² Samazināta nodeva, ja pieteikums tiek iesniegts tiešsaistes elektroniskajā sistēmā.

3.2.1.3. Tiešsaistes sistēmas

Patentu pieteikumu iesniegšana, izmantojot tiešsaistes sistēmu, ir iespējama vairākās Pētījuma ietvaros analizētajās valstīs, tostarp arī Igaunijā, izmantojot Igaunijas patentu iestādes elektronisko portālu. Turklāt Polijā, Vācijā un Somijā papildus elektronisko dokumentu iesniegšanas iespējai tiek piedāvāta samazināta patenta pieteikuma reģistrācijas nodeva, ja pieteikums tiek iesniegts, izmantojot elektronisko instrumentu (*online filing tool*). No 2013. gada 2. aprīļa patenta pieteikumu iesniegšana tiešsaistē iespējama arī Lietuvā. Pētījuma ietvaros veiktās ārvalstu prakses analīzes rezultātā jāsecina, ka, lai gan Latvijā ir iespējama pieteikumu iesniegšana elektroniski, t.i., izmantojot drošu elektronisko parakstu, no analizētajām valstīm tā ir vienīgā, kurā pagaidām nav pieejama patenta pieteikuma iesniegšana tiešsaistē.

Analizējot ārvalstu publiski pieejamās patentu datubāzes, tika konstatēts, ka patentu datubāze, kas ietvertu informāciju par reģistrētajiem patentiem un publicētajiem patentu pieteikumiem (piem., internetā) Latvijā nav publiski pieejama. To kā lielu trūkumi minēja arī Pētījuma ietvaros aptaujātie eksperti un patentu pieteicēji, kuriem šī iemesla dēļ ir apgrūtināta patentu pieteikumu sagatavošanas, t.sk. patentu meklējumu veikšanas procedūra. Kā Pētījuma ietvaros norādījusi LR Patentu valde, pašreiz ikvienam bez maksas pieejama starptautiskā *Espacenet* datubāze, kurā atrodama informācija par Latvijas patentiem līdz 2010. gadam. Saskaņā ar LR Patentu valdes sniegto informāciju minētā datubāzi plānots papildināt ar informāciju par pēdējo trīs gadu laikā reģistrētajiem patentiem, tomēr tajā pieejamās ziņas par jau reģistrētajiem patentiem netiek regulāri aktualizētas, līdz ar to informācija par izmaiņām un patentu spēkā esamību netiek uzrādīta. Tāpat tika minēts, ka aktuālāku un precīzāku informāciju iespējams saņemt LR Patentu

valdē, kur par papildu samaksu tiek veikta izgudrotājam nepieciešamo datu atlase. Intervijās tika uzsvērts, ka pašreiz minētais pakalpojums paredz meklēšanu tikai pēc izgudrojuma numura vai izgudrotāja, bet neietver meklēšanu pēc atslēgasvārda (key word). Meklēšana pēc atslēgasvārda būtu īpaši svarīga, piem., farmācijas nozares uzņēmumiem. Saskaņā ar LR Patentu valdes sniegto informāciju nākotnē tiek plānots uzsākt Patentu informācijas sistēmas izstrādi, kuras ietvaros paredzēta arī Latvijas patentu datubāzes izveide, t.sk. reģistrēto patentu meklēšana internetā.

3.2.1.4. Laika patēriņš

Atbilstoši Latvijas NA no patenta pieteikuma iesniegšanas līdz patenta reģistrācijas apliecības izsniegšanai vidēji paiet 19 līdz 20 mēneši. Saskaņā ar LR Patentu valdes sniegto informāciju faktiskais laiks ir apmēram 12 – 13 mēneši, jo liela daļa pieteikumu tiek iesniegti ar prasību tos izskatīt paātrināti (Patentu likuma 35. panta ceturtā daļa). LR Patentu valde Pētījuma ietvaros norādījusi, ka šī tendence, iespējams, saistīta ar pieteicēju patentēšanas stratēģijas trūkumu vai patenta izmantošanu citiem mērķiem, piem., kvalitatīvo rādītāju izpildei. Kā piemēru varētu minēt 2006. gada 20. jūnija MK noteikumus Nr. 499 „Zinātnisko institūciju darba efektivitātes vērtēšanas kritēriji” definētos zinātnisko institūciju darba efektivitātes vērtēšanas kritērijus, t.sk. starptautisko apstiprināto vai uzturēto patentu, licenču un zinātības (know-how) skaitu vērtēšanas periodā, kas tiek ņemti vērā zinātniskās darbības bāzes finansējuma noteikšanā. Patentu likumā ir noteikts, ka LR Patentu valde patenta pieteikumu publisko iespējami īsā laikā pēc 18 mēnešiem no pieteikuma datuma (Patentu likuma 35. pants). Pēc patenta pieteikuma publicēšanas seko patenta pieteikuma izskatīšana pēc būtības, un pozitīva lēmuma gadījumā un pēc nodevas samaksas par patenta piešķiršanu tiek izsniegts patents. Ja nepieciešams, patenta pieteicējs var pieprasīt paātrinātu patenta pieteikuma publicēšanu. Tādā gadījumā patenta izsniegšanas laiks tiek samazināts no 19 līdz 20 mēnešiem uz diviem līdz sešiem mēnešiem. Lai gan vairumā no pētījuma ietvaros apskatītajām valstīm tas ir maksas pakalpojums, pašreiz Eiropas Patentu iestādē un Latvijā par šo pakalpojumu papildu samaksa netiek prasīta. LR Patentu valde pauž uzskatu, ka samaksa ārvalstīs saistīta ar kavējumiem pieteikumu izskatīšanas termiņos (backlog). Līdz ar to par pieteikuma paātrinātu izskatīšanu, lai samazinātu gaidīšanas laiku, tiek noteikta samaksa. Savukārt valstīs, kur tiek veikta pilnā ekspertīze, piem., Igaunijā, Somijā, Polijā un Vācijā, laiks, kas nepieciešams no patenta iesniegšanas līdz patenta piešķiršanai, ir 3 līdz 5 gadi. Tas ir saistīts ar papildu eksperta darbu un iespējamo eksperta un pieteicēja saraksti, lai precizētu izsniedzamā patenta aizsardzības apjomu.

3.2.2. Preču zīmes

3.2.2.1. Būtiskākās procedūru atšķirības

Pētījuma ietvaros analizējot preču zīmju reģistrācijas procedūru izvēlētajās valstīs, būtiskas procedūru atšķirības netika konstatētas.

Vienīgi var atzīmēt, ka, veicot būtības ekspertīzi, Igaunijā un Polijā tiek ņemta vērā informācija par agrākām preču zīmēm, kas var kalpot kā pamatojums preču zīmes reģistrācijas atteikumam. Savukārt LR Patentu valde būtības ekspertīzē pārbauda absolūtos pamatojumus un to, vai reģistrējamā preču zīme nav konfliktā ar plaši pazīstamu preču zīmi, kas var kalpot par preču zīmes atteikumu. Līdzīga būtības ekspertīze tiek veikta arī pārējās apskatītajās valstīs.

Tabulā 3-4 apkopota Procedūras ietvaros veicamo aktivitāšu un aizsardzības veidu salīdzinošā analīze.

Tabula 3-4. Aktivitāšu un aizsardzības veidu salīdzinošā analīze

Valsts	Formālo prasību pārbaude	Būtības ekspertīze	Agrāko tiesību pārbaude
Latvija (LV)	IR	IR	NAV
Lietuva (LT)	IR	IR	NAV
Igaunija (EE)	IR	IR	IR
Somija (FI)	IR	IR	IR
Polija (PL)	IR	IR	IR
Vācija (DE)	IR	IR	NAV

Starp analizētajām valstīm nav novērojamas būtiskas atšķirības, un preču zīmju reģistrācijas procedūras ir principā vienādas. Būtiskākā atšķirība starp pētāmajām valstīm ir tāda, ka Polijā, Igaunijā un Somijā ekspertīzes posmā tiek veikta agrāko tiesību pārbaude. Savukārt pārējās valstīs ekspertīzes laikā pārbauda, vai zīme ir reģistrējama pēc būtības (tai piemīt atšķirtspēja, tā nav maldinoša). Visas valstis ir ratificējušas TRIPS līgumu, Parīzes konvenciju un Nicas klasifikāciju, kas reglamentē būtiskākos preču zīmes reģistrācijas procedūras soļus.

3.2.2.2. Izmaksas

Tabulā 3-5 ir uzrādīti valsts nodevu apmēri katrā no analizētajām valstīm, pieņemot, ka ja procedūra noris bez aizķeršanās, piem., nav nepieciešams iesniegt labojumus vai veikt pieteicēju/pārstāvju maiņu.

Tabula 3-5. Preču zīmes reģistrācijas valsts nodevu salīdzinošā analīze

Procedūra	LV, EUR	LT, EUR	EE, EUR	PL, EUR	DE, EUR	FI, EUR
Preču zīmes pieteikuma nodeva	85,37	69,72	140,86	129,48	298,80 288,84 ¹	214,85
Preču zīmes reģistrācijas	92,49	69,72	45,53	21,34	348,60	letverta pieteikuma

nodeva	nodevā							
Papildu nodeva par katru nākamo klasi (Nicas klasifikācija)	28,46	35,57	45,53	28,46	99,60	pēc trešās klases	79,68	pēc trešās klases
Preču zīmes reģistrācijas atjaunošana reizi 10 gados	170,74	69,72 (par vienu klasi)	190,66	93,91	747,01	+ 258,96 par katru klasi, kas seko pēc trešās klases	234,77	+ 125,21 par katru klasi, kas seko pēc trešās klases

¹ Samazināta nodeva, ja pieteikums tiek iesniegts tiešsaistes elektroniskajā sistēmā.

3.2.2.3. Tiešsaistes sistēmas

Visās Pētījuma ietvaros apskatītajās valstīs ir publiski pieejamas preču zīmju datubāzes. Preču zīmes pieteikumus elektroniski pieņem Vācijā, Somijā un no 2014. gada janvāra arī Latvijā. Arī Polijā tos var iesniegt elektroniski, bet ar nosacījumu, ka 30 dienu laikā pēc elektroniskā pieteikuma iesniegšanas oriģinālie dokumenti tiek nogādāti Polijas Patentu iestādē. Pieteikumu pa pastu, pa faksu vai personiski pieņem visās trijās Baltijas valstīs: Latvijā, Lietuvā un Igaunijā.

3.2.2.4. Laika patēriņš

Visās analizētajās valstīs no pieteikuma iesniegšanas brīža līdz preču zīmes reģistrācijai pāiet vidēji 12 mēneši. Latvijā un Lietuvā tie ir aptuveni astoņi līdz deviņi mēneši, Igaunijā aptuveni 16 mēneši. Preču zīmju sistēma līdzīgi kā dizainparaugu sistēma ir reģistrācijas sistēma, kas neietver agrāko tiesību pārbaudi. Salīdzinot ar valstīm, kurās tiek veikta būtības ekspertīze, var secināt, ka šādā veidā Latvijā un Lietuvā laiks no pieteikuma iesniegšanas līdz reģistrācijai tiek būtiski samazināts.

3.2.3. Dizainparaugi

3.2.3.1. Būtiskākās procedūru atšķirības

Latvijā, Lietuvā, Igaunijā, Polijā un Vācijā dizainparaugu reģistrācijas procedūrās nav novērojamas būtiskas atšķirības. Atšķirība ir novērojama Somijas sistēmā, kur pieteikums tiek pakļauts ekspertīzei, lai novērtētu tā novitāti. Pārējās iepriekš minētajās valstīs reģistrācijas apliecība tiek piešķirta pēc formālo prasību pārbaudes, neveicot ekspertīzi attiecībā uz novitāti vai individuālo raksturu (skat. Tabulu 3-6).

Tabula 3-6. Procedūru veidu salīdzinošā analīze

Valsts	Formālo prasību	Pilnā ekspertīze
--------	-----------------	------------------

pārbaude		
Latvija (LV)	IR	NAV
Lietuva (LT)	IR	NAV
Igaunija (EE)	IR	NAV
Somija (FI)	IR	IR attiecībā uz novitāti
Polija (PL)	IR	NAV, bet tiek sniegtas piezīmes
Vācija (DE)	IR	NAV

Jāatzīmē, ka Polijā pēc dizainparauga reģistrācijas apliecības piešķiršanas jau ir jāveic reģistrācijas atjaunošanas maksājums par termiņu no 1 līdz 5 gadiem. Pārējās valstīs pirmo reģistrācijas maksājumu veic retāk, proti, par termiņu no 5 līdz 10 gadiem.

Kā jau minēts iepriekš, starp pētāmajām valstīm nav novērojamas citas būtiskas atšķirības, izņemot Somijā veikto pilno ekspertīzi, un procedūras ir principā līdzīgas. Visas valstis ir ratificējušas TRIPS līgumu, Parīzes konvenciju, Lokarno nolīgumu un Hāgas vienošanos, kas reglamentē būtiskākos dizainparaugu reģistrācijas procedūras soļus.

3.2.3.2. Izmaksas

Tabulā 3-7 ir uzrādīti detalizēti valsts nodevu apmēri katrā valstī, pieņemot, ka procedūra noris bez būtiskas aizķeršanās, piem., nav nepieciešams iesniegt labojumus vai veikt pieteicēju/pārstāvju maiņu u.c.

Tabula 3-7. Dizainparaugu reģistrācijas valsts nodevu salīdzinošā analīze

Procedūra	LV, EUR	LT, EUR	EE, EUR	PL, EUR	DE, EUR	FI, EUR
Dizainparauga pieteikuma nodeva	42,69 17,07 ¹ 8,54 ²	92,49 46,24 ¹	101,02 25,61 ¹	69,72	69,72 59,76 ³	183,55
Dizainparauga izsniegšanas nodeva	letverta pieteikuma nodevā	92,49	letverta pieteikuma nodevā	17,07	letverta pieteikuma nodevā	letverta pieteikuma nodevā + 44,11 par katru nākamo pēc pirmās
Papildus nodeva par variantu, sākot no 3. varianta	-	-	25,61	-	-	-
Papildu nodeva par katru nākamo variantu	No 1 līdz 10: 28,46 11,38 ¹ 5,69 ² sākot ar 11: 21,34	35,57 17,79 ¹	-	-	7,11 5,69 ³	99,60

	8,54 ¹					
	4,27 ²					
Dizainparauga reģistrācijas atjaunošana	-	-	-	1. periods - 93,91	-	-
2. periods	170,74 68,30 ¹ 34,15 ²	231,93	128,06	234,77	89,64	273,19
3. periods	227,66 91,06 ¹ 45,53 ¹	347,18	257,54	468,12	119,52	388,44
4. periods	284,57 113,83 ¹ 56,91 ²	463,86	257,54	702,90	149,40	418,32
5. periods	341,49 136,60 ¹ 68,30 ²	579,11	257,54	937,67	179,28	428,28

¹ Dizaineri – individuālie autori, kuri ir dizainparaugu pieteicēji, maksā 40% no attiecīgajām nodevām.

² Dizaineri – skolēni, studenti un pensionāri, kuri ir dizainparaugu pieteicēji, maksā 20% no attiecīgajām nodevām.

³ Samazināta nodeva, ja pieteikums tiek iesniegts tiešsaistes elektroniskajā sistēmā.

3.2.3.3. Tiešsaistes sistēmas

Somijā un Vācijā ir iespējams iesniegt dizainparauga reģistrāciju elektroniski, savukārt visās trīs Baltijas valstīs (Latvijā, Lietuvā un Igaunijā) un Polijā dizainparauga reģistrācijas pieteikumu var iesniegt tikai personiski vai pa pastu.

3.2.3.4. Laika patēriņš

Katrā no pētāmajām valstīm, izņemot Somiju, kurā tiek veikta pilnā ekspertīze, dizainparauga reģistrācijas procedūra ilgst vidēji no diviem līdz četriem mēnešiem. Somijā reģistrācijas procedūra var ilgt aptuveni 6 mēnešus.

3.2.4. Aizsargātas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, Aizsargāta cilmes vietas nosaukuma un Garantētas tradicionālās īpatnības reģistrācija

3.2.4.1. Būtiskākās procedūru atšķirības

Visās Pētījuma ietvaros apskatītajās valstīs (Latvijā, Lietuvā, Igaunijā, Polijā, Vācijā, Somijā) lauksaimniecības un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrācijas un aizsardzības kārtība noteikta atbilstoši šādiem NA:

- Padomes 2006. gada 20. marta Regula (EK) Nr. 510/2006 par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un cilmes vietu nosaukumu aizsardzību (turpmāk – Padomes Regula Nr. 510/2006);

- Padomes 2006. gada 20. marta Regula (EK) Nr. 509/2006 par lauksaimniecības produktiem un pārtikas produktiem kā garantētām tradicionālām īpatnībām;
- Komisijas 2006. gada 14. decembra Regula (EK) Nr. 1898/2006, ar ko nosaka sīki izstrādātus īstenošanas noteikumus Padomes Regulai (EK) Nr. 510/2006 par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un cilmes vietu nosaukumu aizsardzību;
- Komisijas 2007. gada 18. oktobra Regula (EK) Nr. 1216/2007, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus par to, kā piemērot Padomes Regulu (EK) Nr. 509/2006 par lauksaimniecības produktiem un pārtikas produktiem kā garantētām tradicionālām īpatnībām;
- Padomes 1999. gada 17. maija Regula (EEK) Nr. 1493/1999 par vīna tirgus kopējo organizāciju;
- Padomes 2008. gada 15. janvāra Regula (EEK) Nr. 110/2008 par stipro alkoholisko dzērienu definīciju, aprakstu, noformējumu, marķējumu un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 1576/1989.

Tādējādi procedūras ir līdzīgas un neietver būtiskas atšķirības, taču, lai sniegtu plašāku ieskatu apskatīto valstu procedūrās, tālāk sniegti katras valsts procedūru vispārīgi apraksti, uzsverot atšķirības, ja tādas konstatētas.

Saskaņā ar Igaunijas NA ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrācija tiek veikta, izmantojot pieteikumu vai reģistrācijas sistēmu. Valsts mēroga administratīvā procedūra atbilstoši EK Regulai 510/2006 tika ieviesta 2006. gadā. Iebildumus pret publicēto pieteikumu ikviena ieinteresētā persona vai uzraudzības institūcija var iesniegt Igaunijas Zemkopības ministrijā iepriekš noteiktā divu mēnešu laika posmā.

Pārbaudi attiecībā uz reģistrācijai pieteiktās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes atbilstību aizsargājama ģeogrāfiskās izcelsmes norādei saskaņā ar Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības likumu Igaunijā veic Zemkopības ministrija, nevis Patentu iestāde. Patentu iestāde savukārt pārbauda, vai ir izpildītas formālās prasības, kas saistītas ar ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrāciju (veidlapa, saturs un nepieciešamo dokumentu iesniegšanas termiņi).

Ģeogrāfiskās izcelsmes norādei piešķir tiesisko aizsardzību, to reģistrējot valsts ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrā un publicējot atbilstošo paziņojumu Patentu iestādes oficiālajā izdevumā. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes reģistrāciju var apstrīdēt administratīvā vai civiltiesiskā procesa kārtībā. Jebkura ieinteresētā persona var apstrīdēt valsts reģistrā ievadītos datus un pieprasīt grozījumus tiesā.

Jebkurai grupai, kas vēlas veikt ģeogrāfiskās izcelsmes reģistrāciju, jāsažinās ar kontroles iestādi, apliecinot, ka ražošanas, pārstrādes un produkta sagatavošanas kārtība atbilst attiecīgajām specifikācijām. Kontroles iestāde var būt valsts iestāde (dažos gadījumos Tirdzniecības standartu birojs) vai privāta kontroles iestāde, kas atbilst Eiropas EN 45011 standartā noteiktajām prasībām.

Aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu likumīgas izmantošanas uzraudzību, tostarp ietverot arī reģistrā iekļauto preču vai pakalpojumu, kas identificēti ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, aprakstus, īsteno šādas Igaunijas aģentūras atbilstoši to kompetencei:

- Augkopības inspekcija;

- Patērētāju aizsardzības pārvalde;
- Veterinārā un pārtikas pārvalde.

Uzraudzības iestāde veic uzraudzību pēc savas iniciatīvas vai ieinteresētās personas pieprasījuma. Kontroles un uzraudzības aģentūras amatpersonai ir tiesības saņemt visu nepieciešamo informāciju uzraudzības veikšanai. Iespējamā pārkāpuma noteikšanai ņemt paraugus no reģistra (bez maksas), valsts iestādēm, valsts iestāžu administrētajām aģentūrām, vietējās pašvaldības aģentūrām, juridiskām un fiziskām personām.

Situācija Lietuvā un Polijā ir samērā līdzīga, vienīgi šajā procesā netiek iesaistīta Patentu iestāde. Polijā procesu uzrauga Zemkopības un lauku attīstības ministrija, savukārt Lietuvā – Zemkopības ministrija. Kopumā tiek piemērots tikai nedaudz atšķirīgs iestāžu modelis, kas pašu reģistrācijas procesu būtiski neietekmē.

Līdzīgi kā citās valstīs Zemkopības un mežsaimniecības ministrija pārbauda ražotāju grupu iesniegtos pieteikumus, lai nodrošinātu satura atbilstību ES regulā noteiktajiem kritērijiem, un nosūta pieteikumu Eiropas Komisijai.

Padomes Regula 510/2006, nosaka, ka ja pieteikums ir aizpildīts un iesniegts attiecīgajā struktūrvienībā, tiek uzsākta iebildumu procedūra valsts līmenī, kuras laikā pieteikums tiek publicēts un jebkurš, kam ir likumīgas intereses, var iesniegt iebildumus pret iesniegumu norādītajā termiņā (četri mēneši). Tiklīdz kādi iebildumi tiek ņemti vērā, ministrijas amatpersonas izlemj, vai pieteikums iesniedzams Komisijai.

Somijā darbojas divas kontroles institūcijas - Somijas Pārtikas nekaitīguma iestāde un Valsts Labklājības un veselības produktu kontroles aģentūra.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrācijas procedūra ir izklāstīta 1994. gada 30. novembra dekrētā, kas īsteno Likumu par aizsardzību preču zīmēm un citām zīmēm un EK Regulu 510/2006.

Pēc pieteikuma saņemšanas Patentu un preču zīmju birojs vispirms pārbauda, vai pieteikumā ir izpildītas formālās prasības. Tad Patentu un preču zīmju birojs pieprasa komentārus ieinteresētajām struktūrām, ieskaitot attiecīgo ministriju un nozares uzņēmumus. Ja attiecīgā ģeogrāfiskā norāde ir identiska kādai jau reģionā esošajām norādēm vai tādai, kas atrodas citā dalībvalstī, Patentu un preču zīmju birojs informē attiecīgās dalībvalsts iestādi, dodot iespēju sniegt komentārus.

Saskaņā ar Preču zīmju dekrēta 56.1. pantu pieteikums, kas atbilst Regulas 2081/92 prasībām, tiek publicēts *Markenblatt* (Preču zīmju Vēstnesī). Saskaņā ar Preču zīmju dekrēta 56.1. pantu komentārus un iebildumus attiecībā uz pieteikumu var iesniegt ikviens trīs mēnešu laikā pēc tā publicēšanas. Patentu un preču zīmju birojs pieteikumu var izskatīt atkārtoti.

Ja iebildumi netiek konstatēti, materiāli tiek nosūtīti Federālajai Tieslietu ministrijai, kas savukārt pēc tam nosūta pieteikumu Eiropas Komisijai.

3.2.4.2. Izmaksas

Tabulā 3-8 ir uzrādīti valsts nodevu apmēri katrā no apskatītajām valstīm, pieņemot, ka procedūra noris bez būtiskas aizķeršanās, piem., nav nepieciešams iesniegt labojumus vai veikt pieteicēju/pārstāvju maiņu u.c.

Tabula 3-8. Ģeogrāfiskās izcelsmes aizsardzības valsts nodevu salīdzinošā analīze

Procedūra	LV, EUR	LT, EUR	EE, EUR	PL, EUR	DE, EUR	FI, EUR
Par ģeogrāfiskās izcelsmes norādes reģistrāciju	18,50	-,* *	102,25	70,91 (300,00 PLN)	900,00	-,* *

* Saskaņā ar Pētījuma ietvaros iegūto informāciju Somijā un Lietuvā par ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības reģistrēšanu valsts nodevas nav noteiktas.

3.2.4.3. Tiešsaistes sistēmas

Atšķirībā no pārējām Pētījuma ietvaros analizētajām valstīm Vācijā tiek piedāvāta elektroniskās tiešsaistes sistēma pieteikuma iesniegšanai.

3.2.4.4. Laika patēriņš

Ņemot vērā valstu NA harmonizāciju, ģeogrāfiskās izcelsmes aizsardzības procedūrai patērējamais laiks ir aptuveni vienāds, proti, vidēji 12 – 16 mēneši pie nosacījuma, ka ir iesniegti visi nepieciešamie dokumenti un nav saņemti iebildumi.

3.2.5. Augu šķirņu aizsardzība

3.2.5.1. Būtiskākās procedūru atšķirības

Visas Pētījuma ietvaros analizētās valstis (Latvija, Lietuva, Igaunija, Polija, Vācija, Somija) ir pievienojušās Starptautiskajai konvencijai par jaunu augu šķirņu aizsardzību. Tā kā visas minētās valstis ir Eiropas Savienības dalībvalstis, tad uz tām attiecas Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 6. jūlija Direktīva 98/44/EK par izgudrojuma tiesisko aizsardzību biotehnoloģijā un Eiropas Parlamenta un padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/48/EK par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu. Uz minētajām valstīm attiecas arī 1994. gada 27. jūlija Padomes Regula (EK) Nr. 2100/94 par Kopienas augu šķirņu aizsardzību. Minētie NA reglamentē reģistrācijas procedūru, tāpēc īpašas procedūru atšķirības nav novērojamas.

Turklāt pētāmās valstis ir Jaunu augu šķirņu aizsardzības starptautiskās savienības (UPOV) locekles.

3.2.5.2. Izmaksas

Tabulā 3-9 ir apkopoti valsts nodevu apmēri katrā Pētījuma ietvaros analizētajā valstī, pieņemot, ka procedūra noris bez būtiskas aizķeršanās, piem., nav nepieciešams iesniegt labojumus vai veikt pieteicēju/pārstāvju maiņu u.c.

Tabula 3-9. Augu šķirņu aizsardzības valsts nodevu salīdzinošā analīze

Procedūra	LV, EUR	LT, EUR	EE, EUR	PL, EUR	DE, EUR	FI, EUR
Valsts nodevas apmērs par selekcionāra tiesību piešķiršanu	61,18	101,31– 173,68	63,93	118,45	520,20	400,15

3.2.5.3. Tiešsaistes sistēmas

Vienīgā no Pētījuma ietvaros analizētajām valstīm, kas piedāvā pieteikuma jaunas augu šķirnes aizsardzībai iesniegšanu elektroniskajā tiešsaistes sistēmā, ir Vācija.

3.2.5.4. Laika patēriņš

Ņemot vērā valstu NA harmonizāciju, augu šķirņu aizsardzības reģistrācijas procedūrai patērējams laiks ir aptuveni vienāds (četri līdz seši mēneši), pie nosacījuma, ka ir iesniegti visi nepieciešamie dokumenti, t.sk. arī AVS (atšķirīguma, viendabīguma un stabilitātes) pārbaudes rezultāti, un nav saņemti iebildumi. No jaunas augu šķirnes aizsardzības pieteikuma dokumentiem visilgākais laiks nepieciešams AVS pārbaudei, jo tieši šīs pārbaudes rezultāti ir būtiski šķirnes reģistrācijas procesā. Šāda testa ilgums dažādām sugām var būtiski atšķirties, piem., graudaugiem tie ir divi līdz trīs gadi, savukārt augļkokiem trīs līdz seši gadi. Tas attiecīgi ietekmē arī kopējo laika patēriņu, kas jāņem vērā, reģistrējot jaunu augu šķirni.

3.2.6. Autortiesību aizsardzība

3.2.6.1. Būtiskākās procedūru atšķirības

Visās Pētījuma ietvaros apskatītajās valstīs (Latvijā, Lietuvā, Igaunijā, Polijā, Vācijā, Somijā) autortiesību likums ir harmonizēts ar Bernes konvenciju par literatūras un mākslas darbu aizsardzību, Romas konvenciju par izpildītāju, fonogrammu producentu un raidorganizāciju tiesību aizsardzību, TRIPS līgumu un Eiropas Savienības direktīvām. Autortiesību un blakustiesību subjektu mantiskās tiesības tiek administrētas galvenokārt kolektīvi, īpašnieku tiesību pārvaldību un administrēšanu nododot autoru un blakustiesību subjektu organizācijām, kā to nosaka attiecīgie šo valstu autortiesību likumi. Tabulā 3-10 ir uzskaitītas nacionālajos normatīvajos aktos identificētās būtiskās iezīmes pētāmajās valstīs attiecībā uz institucionālo

ietvaru autortiesību un blakustiesību jomā, atļauju piešķiršanu kolektīvā pārvaldījuma organizācijām un to uzraudzību.

Tabula 3-10. Pētāmajās valstīs identificētās atšķirības autortiesību un blakustiesību jomā

Tālāk šajā sadaļā atsevišķi pa valstīm atkarībā no informācijas pieejamības aprakstīti valstu NA norādītie iesniedzamie dokumenti un izvērtēšanas aspekti atļauju piešķiršanai MTKPO kolektīvā pārvaldījuma veikšanai, kā arī atbildīgajām institūcijām pieejamie MTKPO uzraudzības instrumenti.

Lietuva

Lietuvas NA netika konstatētas tiešas norādes par atļauju piešķiršanu, t.sk. ne kritēriji, kas tiek vērtēti, ne kritēriju vērtēšanas metodika. Taču norādīts, ka, ja MTKPO pārkāpj Autortiesību likumā noteiktās normas, atbildīgā institūcija tiesas ceļā var pieprasīt MTKPO likvidāciju.

MTKPO administrēšanu veic valdības pilnvarota institūcija. Šobrīd tā ir Lietuvas Kultūras ministrija, un

Valsts	Definēti kritēriji atļaujas piešķiršanai MTKPO	Aprakstīta kritēriju izvērtēšanas procedūra	Atbildīgā institūcija	Par uzraudzības funkciju īstenošanu atbildīgā institūcija	Lielākās MTKPO
LV	IR	NAV	Kultūras ministrija	Kultūras ministrija	LaIPA; AKKA/LAA; LKPA; LaPAA;
LT	NAV	NAV	Kultūras ministrija	Kultūras ministrija	LATGAA
EE	NAV	NAV	Tieslietu ministrija (no 04.08.2011.)	Uzraudzība netiek veikta	EAU
FI	IR	NAV	Izglītības un kultūras ministrija	Izglītības un kultūras ministrija	GRAMEX; TEOSTO;
PL	IR	NAV	Kultūras un nacionālā mantojuma ministrija	Kultūras un nacionālā mantojuma ministrija	ZAIS ZPAV
DE	IR	NAV	Patentu un preču zīmju iestāde	Patentu un preču zīmju iestāde	GEMA; GÜFA; VG Bild-Kunst; VG Wort; VG Media

Lietuvas Autortiesību likums regulē MTKPO pārraudzību (Autortiesību likuma 71. pants). Likumā noteiktas arī tālāk minētās tiesību normas:

1. MTKPO jāiesniedz kompetentajai institūcijai šādi dokumenti:
  - MTKPO statūtu, noteikumu, kādā tiek iekasēta un sadalīta atlīdzība, kā arī to grozījumu kopijas;
  - divpusējo un daudzpusējo līgumu par ārvalstu autortiesību un blakustiesību īpašnieku tiesību pārvaldību kopijas (pēc kompetentās institūcijas pieprasījuma);
  - MTKPO biedru kopsapulču rezolūciju kopijas;
  - informācija par MTKPO vadību un tās biedriem.

2. Kompetentajai institūcijai ir tiesības pieprasīt jebkāda veida informāciju par MTKPO, lai pārlicinātos, vai MTKPO veiktās darbības atbilst likumos un statūtos noteiktajām. Ja konstatēta neatbilstība, kompetentā institūcija var vērsties tiesā, ierosinot MTKPO likvidāciju.
3. Īstenojot savus uzdevumus un funkcijas, kompetentajai institūcijai ir tiesības pieprasīt no valsts iestādēm, pašvaldībām, uzņēmumiem u.c. organizācijām visu nepieciešamo informāciju saistībā ar autortiesību un blakustiesību objektu aizsardzības īstenošanu.

Igaunija

Arī Igaunijas Autortiesību likumā tiešas norādes par atļauju piešķiršanas procedūru netika konstatētas. Nozares administrēšanu veic valdības pilnvarota institūcija, kas kopš 2011. gada 4. augusta ir Igaunijas Tieslietu ministrija (iepriekš – Igaunijas Kultūras ministrija). Igaunijas Autortiesību likums nosaka kolektīvu tiesību pārvaldību, bet precīzi nenosaka ne MTKPO darbību, funkcijas un pienākumus, ne arī šādu organizāciju uzraudzību.

Vācija

Vācijā līdzīgi kā Latvijā darbojas tikai licencētas (atļauju saņēmušas) MTKPO. Vācijas MTKPO darbību papildus Vācijas Autortiesību likumam reglamentē Autortiesību un blakustiesību administrēšanas likums (Autortiesību administrēšanas likums), kas nosaka, ka autortiesību un blakustiesību jomu pārraugošā institūcija, proti, Patentu un preču zīmju iestāde, izvērtē MTKPO atļaujas piešķiršanai (Autortiesību administrēšanas likuma otrais pants) šādus dokumentus:

- MTKPO statūti;
- informācija par personām (vārds, uzvārds, adrese, valstspiederība), kas uz likuma vai statūtu pamata pilnvarotas pārstāvēt biedrību;
- deklarācija, kurā uzrādīts to personu skaits, kas uzticējušas MTKPO administrēt to tiesības attiecībā uz izmantošanu, atļauju piešķiršanu un atlīdzības pieprasīšanu, kā arī biedrībai uzticēto tiesību apjomu un to ekonomisko nozīmīgumu/ vērtību.

Precīza dokumentu izvērtēšanas kārtība un lēmumu pieņemšanas metodika NA nav noteikta.

Autortiesību administrēšanas likuma 3.panta pirmā daļa nosaka, ka atļaujas saņemšana MTKPO tiek atteikta gadījumos, kad:

- MTKPO statūti neatbilst likuma nosacījumiem;
- ir pamats uzskatīt, ka uz likuma vai statūtu pamata pilnvarotā persona nav pietiekami uzticama, lai pildītu tai deleģētos pienākumus;
- trūkst faktiskā pamatojuma uzskatīt, ka MTKPO spēs ekonomiski efektīvi administrēt tai piešķirtās tiesības.

Iepriekš minētā likuma 19. pants nosaka pārraugošās institūcijas pienākumus un tiesības attiecībā uz MTKPO darbības uzraudzību, proti,:

- pārraugošā institūcija nodrošina, lai MTKPO darbība tiktu īstenota saskaņā ar likumu;

- pārraugošā institūcija ir tiesīga pieprasīt no MTKPO jebkāda veida informāciju, kas saistīta ar tās darbību, kā arī prasīt uzrādīt grāmatvedības vai cita veida ar MTKPO darbību saistītus dokumentus.;
- pārraugošā institūcija ir tiesīga piedalīties biedru sapulcēs, kā arī biedru kopsapulcēs un valdes sēdēs, ja tādas tiek rīkotas;
- gadījumā, ja ir pamats uzskatīt, ka uz likuma vai statūtu pamata pilnvarotā persona nav pietiekami uzticama tai deleģēto pienākumu pildīšanai, lai izvairītos no MTKPO atļaujas anulēšanas, pārraugošā institūcija nosaka datumu, ar kuru minētā persona tiek atbrīvota no amata.

Šī paša likuma 20.pants nosaka, ka pārraugošā institūcija var pieprasīt MTKPO sniegt informāciju par jebkāda veida izmaiņām, kas saistītas ar personām, kas uz likuma vai statūtu pamata pārstāv MTKPO. MTKPO pārraugošajai institūcijai nekavējoties jāiesniedz dokumentu kopijas saistībā ar:

- statūtos veiktajiem grozījumiem;
- tarifiem un tajos veiktajiem grozījumiem;
- līgumi, kas noslēgti ar citām MTKPO;
- vienošanos ar ārvalstu MTKPO;
- rīkoto biedru sapulču, biedru kopsapulču un valdes sēžu protokolos;
- gada pārskatu un revidenta ziņojumu;
- visa veida tiesu vai citu oficiālu procedūru lēmumiem, kuros iesaistīta MTKPO.

Somija

Somijas NA tiek minēts, ka kompetentā institūcija, proti, Izglītības un Kultūras ministrija, izvērtē MTKPO spēju garantēt tai uzticēto tiesību pārvaldību, ņemot vērā tās finansiālo un organizatorisko kapacitāti. Somijas Autortiesību likums nosaka, ka gadījumos (likumā tieši noteiktajos), kad Somijas Izglītības un kultūras ministrija apstiprina MTKPO tiesības veikt kolektīvo pārvaldījumu, likumā ir tieši norādīts uz kritērijiem, kas atbildīgajai institūcijai ir jāvērtē. Tomēr Somijas NA precīzi nedefinē uzraudzības funkciju īstenošanas instrumentus, izņemot, to, ka katru gadu MTKPO kompetentajai institūcijai ir jāiesniedz atskaites.

Pēc Somijas Izglītības un Kultūras ministrijas mājas lapā un Autortiesību likumā pieejamās informācijas MTKPO jāsaņem atļauja no Izglītības un Kultūras ministrijas, lai MTKPO varētu veikt tiesību administrēšanu attiecībā uz:

- publisko patapinājumu (skat. likuma 19.a pantu);
- paplašināto kolektīvo licencēšanu (skat. likuma 26. pantu);
- nesēju atlīdzību (skat. likuma 26.a un 26.b pantu);
- vizuālās mākslas oriģināldarbu tālākpārdošanu (skat. likuma 26.j pantu);
- fonogrammu vai mūzikas ierakstu, kas satur attēlus, darbu izmantošanu (skat. 47.a pantu).

Somijas Autortiesību likuma 19.a, 26., 26.a, 26.b, 26.j un 47.a pants nosaka:

- Izglītības ministrija apstiprina MTKPO ne vairāk kā uz pieciem gadiem;
- lai organizācija tiktu apstiprināta, tai jābūt finansiāli stabilai, jāspēj pārvaldīt jautājumi saistībā ar lēmumu par apstiprināšanu, kā arī jāpārstāv ievērojama daļa autoru un blakustiesību subjektu;
- MTKPO ministrijai ir jāsniedz atskaite par gada laikā veiktajiem pasākumiem;
- lēmums par apstiprināšanu var tikt atcelts gadījumā, ja organizācija pieļāvusi smagu vai būtisku pārkāpumu, nav pildījusi tai uzliktos pienākumus vai pārkāpusi lēmumā par apstiprināšanu definētos noteikumus.

Autortiesību likums nosaka, ka attiecībā uz nesēju atlīdzības (skat. likuma 26.b pantu), vizuālās mākslas oriģināldarbu tālāk pārdošanas (skat. likuma 26.j pantu) un fonogrammu vai mūzikas ierakstu, kas satur attēlus, darbu izmantošanas (skat. likuma 47.a pantu) administrēšanu var veikt tikai viena MTKPO.

Saskaņā ar Autortiesību likuma 26.c panta pirmo daļu, ministrijai ir tiesības izdot detalizētākus rīkojumus attiecībā uz nesēju atlīdzības pārvaldīšanu MTKPO. Ministrija uzrauga, vai nesēju atlīdzība tiek administrēta saskaņā ar izdotajiem rīkojumiem, kā arī vai tiek stingri ievērtos naudas līdzekļu izlietojuma plāns. Uzraudzības īstenošanai ministrijai no MTKPO ir tiesības saņemt visu tai nepieciešamo informāciju.

Polija

Polijā par Autortiesību likuma ieviešanu ir atbildīga Kultūras un nacionālā mantojuma ministrija. Likuma 104. panta trešā daļa reglamentē, ka kultūras un nacionālā mantojuma jautājumos kompetentais ministrs izsniedz MTKPO atļauju organizācijām, kas spēj garantēt pienācīgu uzticēto tiesību pārvaldību. Likuma 104. panta trešā prim daļa definē, ka MTKPO ne vēlāk kā 6 mēnešus pēc bilances datuma izveido ikgadēju ziņojumu par tās veiktajām darbībām. 104. panta trešā trīs prim daļa noteikts, ka MTKPO ir pienākums regulāri iesniegt gada ziņojumu, gada pārskatu un revidenta ziņojumu kultūras un nacionālā mantojuma jautājumos kompetentajam ministram, kā arī publiskot minētos dokumentus, izvietojot tos MTKPO mājaslapā. Iepriekš minētie dokumenti tiek ņemti vērā brīdī, kad ministrs izvērtē MTKPO darbības īstenošanas korektumu tiesību aktos paredzēto mērķu īstenošanai. Likums paredz, ka MTKPO atļauja var tikt anulēta, ja tiek konstatēts, ka MTKPO:

- pārkāpj piešķirtajā atļaujā noteikto tiesību apjomu;
- nepilda tai uzliktos pienākumus;
- pārkāpj atļaujā definētos noteikumus;
- nepilda pienākumu iesniegt apstiprināšanai iekasētās un izmaksātās atlīdzības sarakstu par darbu un blakustiesību objektu izmantošanu.

Tabulā 3-11 attēlots detalizētāks salīdzinājums iepriekš uzskaitīto kritēriju MTKPO atļaujas/ apstiprinājuma saņemšanai. Ar „X” atzīmēti tie kritēriji, kas MTKPO jāizpilda, lai no attiecīgās kompetentās iestādes Latvijā, Somijā, Polijā vai Vācijā saņemtu atļauju/ apstiprinājumu kolektīvā pārvaldījuma veikšanai.

Tabula 3-11. Kritēriju atļaujas piešķiršanai MTKPO salīdzinājums

Valsts	LV	FI	PL	DE
--------	----	----	----	----

Statūtu atbilstība Autortiesību likumam	X			X ²
Pārstāvēta būtiska autoru un blakustiesību subjektu daļa	X	X		X
Konkrēto tiesību vai izmantošanas veida efektīva tiesību administrēšana	X	X	X	X ²
Informācija par personām, kas pilnvarotas pārstāvēt MTKPO				X
Citi apstākļi, kuriem ir būtiska nozīme kolektīvajā administrēšanā	X			

Informācija par personām, kas pilnvarotas pārstāvēt MTKPO var būt norādīta statūtos, tomēr, tā kā analizēto valstu NA tika novērota atšķirīga pieeja, minētais kritērijs Tabulā 3-11 tika izdalīts atsevišķi. Būtiskākā atšķirība, kas tika novērota attiecībā uz piemērotajiem kritērijiem, ir tā, ka Latvijā NA pieļauj arī citu apstākļu, kuriem ir būtiska nozīme kolektīvajā administrēšanā, izvērtēšanu (skat. Tabulā 3-11). Šādā veidā Latvijā tiek nodrošināta precīzāka MTKPO novērtēšanas iespēja, lai pārliecinātos, ka autoru un blakustiesību subjektu tiesības, kuras nākotnē plāno administrēt MTKPO, kas pieteikušās uz atļaujas saņemšanu, tiks pārstāvētas kvalitatīvi.

3.2.6.2. Izmaksas

Šajā intelektuālā īpašuma tiesību jomā atšķirībā no citām iepriekš apskatītajām jomām nav noteiktas valsts nodevas par intelektuālā īpašuma tiesību objekta reģistrāciju. Galveno naudas plūsmas daļu šajā jomā veido norēķini starp MTKPO un tiesību izmantotājiem, pamatojoties uz tarifiem un izmantoto darbu skaitu un izmantošanas veidu, un norēķini starp autoriem un MTKPO (autoratlīdzība).

Tarifi tiek noteikti katras kolektīvās pārvaldījumu organizācijas iekšienē, pamatojoties uz izstrādātajiem tarifu aprēķinu principiem un/vai kritērijiem, un nereti ņemot vērā arī MTKPO sadarbības organizāciju pieredzi ārvalstīs. Pēc līdzīgas shēmas tiek veikti norēķini un atlīdzības sadale starp kolektīvā pārvaldījuma organizācijām un autoriem.

3.2.6.3. Tiešsaistes sistēmas

Elektroniskās tiešsaistes sistēmas ieviešana kādā no kolektīvā pārvaldījuma organizācijām ir atkarīga no pašas organizācijas un tās biedru iniciatīvas, un to nereglamentē ne valsts autortiesību likums, ne citi NA.

Pētījuma veikšanas brīdī konstatēts, ka darbu izmantošanas licences iegūšanai ir nepieciešami abu pušu paraksti, un tas tiek realizēts, fiziski apstrādājot dokumentus (fiziski ierodoties kādā no kolektīvā pārvaldījuma organizācijām vai nosūtīt parakstītus dokumentus pa pastu). Saskaņā ar AKKA/LAA interviju laikā sniegto informāciju, tiek strādāts pie tā, lai nākotnē būtu iespējams saņemt licences arī elektroniski.

² Saskaņā ar Vācijas Autortiesību likuma 3. panta pirmās daļas trešo punktu šī kritērija neizpilde var būt par pamatu atļaujas saņemšanas atteikumam.

3.2.6.4. Laika patēriņš

Tā kā šajā jomā MTKPO un to pārstāvēto biedru savstarpējās attiecības NA neregulē, nav pamata uzskatīt autortiesību un blakustiesību aizsardzībai patērēto laiku par NA radītu administratīvo slogu fiziskajām un/vai juridiskajām personām Latvijā. Pētījuma rezultātā secinājām, ka analizētajās valstīs nav novērojamas procedūras, kas būtiski atsauktos uz nepieciešamo laika patēriņu, ko būtu iespējams savstarpēji salīdzināt. Taču, lai administratīvā sloga aprēķinos ņemtu vērā arī autortiesību un blakustiesību subjektu laika patēriņu savu tiesību administrēšanā sadarbībā ar MTKPO, šī informācija tika ietverta Ziņojuma piektajā daļā, atspoguļojot to kā netiešo administratīvo slogu, ko rada LR NA noteiktās prasības par obligāto kolektīvo pārvaldījumu atsevišķos izmantošanas veidos.

4. INTELEKTUĀLĀ ĪPAŠUMA TIESĪBU AIZSARDZĪBAS JOMU PADZIĻINĀTA IZPĒTE

4.1. Rūpnieciskā īpašuma joma

Atbilstoši Patentu likuma (stājies spēkā 2008. gada 5. aprīlī) 23. pantam LR Patentu valde NA noteiktās kompetences ietvaros īsteno valsts politiku rūpnieciskā īpašuma jomā, nodrošinot rūpnieciskā īpašuma tiesību reģistrāciju un reģistru ziņu publikāciju oficiālajā izdevumā papīra vai elektroniskā formā, kā arī veicinot izpratni par šo tiesību aizsardzības nepieciešamību valstī. Pēc LR Patentu valdes pārstāves teiktā, oficiālais izdevums tiek publicēts tikai elektroniskā formā, kas pieejams bez maksas LR Patentu valdes mājaslapā.

Pašreiz LR Patentu valdes pārziņā ir šādas rūpnieciskā īpašuma tiesības:

- patenti;
- preču zīmes;
- dizainparaugi;
- pusvadītāju izstrādājumu topogrāfijas.

Patentu, preču zīmju un dizainparaugu reģistrācijas procesā veicamās darbības ir samērā līdzīgas, tomēr to ilgums un sarežģītības pakāpe būtiski atšķiras.

Aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu lietošana un aizsardzība tiek regulēta likumā „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm”.

4.1.1. Patenti

Patentu reģistrāciju valsts līmenī nosaka Patentu likums, kas izstrādāts galvenokārt saskaņā ar Patentu līgumu un Eiropas patentu Konvenciju un ir gandrīz pilnībā harmonizēts ar citiem NA, kas regulē izgudrojumu tiesisko aizsardzību Eiropā un pasaulē.

Patentu jomā Pētījuma ietvaros tika veikta sākotnējā intervija ar LR Patentu valdi, 12 padziļinātās intervijas un intervijas konkrētu gadījumu analīzei (case study). Interviju subjekti uzskaitīti Tabulā 4-1.

Tabula 4-1. Padziļināto interviju subjekti un interviju subjekti konkrētu gadījumu analīzei (case study)

Padziļināto interviju subjekti un interviju subjekti konkrētu gadījumu analīzei (case study)	
Latvijas Izgudrotāju biedrība	AS „Grindeks”
Latvijas Patentpilnvaroto asociācija (LPPA)	AS „Olainfarm”
Rīgas Tehniskā universitātes Inovāciju un tehnoloģiju pārnese centra Tehnoloģiju pārnese kontaktpunkts	SIA „Bimil”
Rīgas Stradiņa universitātes Tehnoloģiju pārnese kontaktpunkts	Uldis Liepkalns
Organiskās sintēzes institūts	Artūrs Klēbahs
Elektronikas un datorzinātņu institūts	Liene Jaundžeikare

Pašreiz Patentu likumā noteikto patenta reģistrācijas procesu iespējams iedalīt trīs pamatdaļās:

1. patenta reģistrācijas pieteikuma sagatavošana un iesniegšana;
2. patenta izvērtēšana;
3. patenta piešķiršana, reģistrācija un publicēšana.

4.1.1.1. Patenta pieteikuma sagatavošana un iesniegšana reģistrācijai

Patenta pieteikuma sagatavošana un iesniegšana reģistrācijai pilnībā ir pieteicēja ziņā, paturot iespēju pieteikumu sagatavot patstāvīgi vai izmantojot patentpilnvaroto biroja sniegtos pakalpojumus.

Galvenās sadaļas, kuras nepieciešams ietvert patenta pieteikumā, definētas Patentu likuma 27. panta pirmajā daļā:

- iesniegums par patenta piešķiršanu;
- izgudrojuma apraksts;
- viena vai vairākas pretenzijas;
- zīmējumi, ja aprakstā vai pretenzijās ir atsauces uz tiem;
- kopsavilkums.

Patenta pieteikuma paraugs (veidlapas formā pieejams arī LR Patentu valdes mājaslapā) un tā saturs noteikts 2008. gada 1. aprīļa MK noteikumos Nr. 224 „Patentu un patenta pieteikumu noteikumi”.

Analizējot intervijās iegūto informāciju, tika secināts, ka uzņēmumiem un institūcijām, kas patenta pieteikumus LR Patentu valdē iesniedz relatīvi bieži un to sagatavošanai algo speciālus darbiniekus vai attiecīgos pienākumus uzticējušas kādam no esošajiem darbiniekiem, minētais process, t.i., patenta pieteikuma sagatavošana un iesniegšana reģistrācijai, būtiskas problēmas nesagādā, jo:

- skaidri tiek pārzinātas pieteikuma izstrādes procesa galvenās prasības un tā ietvaros veicamās darbības;
- izgudrojumi galvenokārt tiek veikti un patentēti jomā, kurā darbojas pati organizācija, tādēļ pieteikuma sagatavošanā tiek izmantota nozarei atbilstoša terminoloģija.

Saskaņā ar intervijās iegūto informāciju, var secināt, ka patenta pieteikuma sagatavošana un iesniegšana LR Patentu valdē pieteicējam prasa apmēram četras nedēļas.

Lielākās grūtības pieteikuma sagatavošanā, īpaši izgudrojuma apraksta noformēšanā, rodas privātpersonām, jo nereti novērojams, ka izgudrotājs nav speciālists jomā, kurā radīts tā izgudrojums. Tādēļ, lai potenciālais patenta īpašnieks būtu pilnībā pasargāts, daudz laika un līdzekļu tiek ieguldīts aprakstā izmantotās valodas precizēšanai un koriģēšanai.

Iepriekš minētie sarežģījumi ir viens no galvenajiem iemesliem, kādēļ fiziskas un juridiskās personas patenta pieteikuma sagatavošanu izvēlas nodot patentpilnvarotā pārziņā. Šī pārstāvība noteikta Patentu likuma 26. panta pirmajā un otrajā daļā:

„(1) Juridisko vai fizisko personu, kuras pastāvīgā atrašanās vieta vai dzīvesvieta nav Latvija vai kurai Latvijas teritorijā nepieder uzņēmums, LR Patentu valdē pārstāv profesionāls patentpilnvarotais.

(2) Juridiskā vai fiziskā persona, kuras pastāvīgā atrašanās vieta vai dzīvesvieta ir Latvija vai kurai Latvijas teritorijā pieder uzņēmums, LR Patentu valdē var būt pārstāvēta personiski vai ar tās darbinieku, vai ar pilnvarota pārstāvja starpniecību.”

Sākotnējās intervijas laikā LR Patentu valdes pārstāvis uzsvēra, ka, tā kā kopumā patenta pieteikuma sagatavošana ir pietiekami sarežģīta un komplicēta, tad patentpilnvaroto pakalpojuma izmantošana šajā gadījumā ir vēlama un pat ieteicama, jo atvieglo gan pieteicējam, gan LR Patentu valdei likumā uzlikto pienākumu. Tādējādi tiek sagatavots kvalitatīvs pieteikums, kas, pirmkārt, LR Patentu valdes ekspertiem atvieglo patenta pieteikuma izvērtēšanu. Otrkārt, reģistrētā patenta apraksts šādi tiek sagatavots daudz precīzāk, vēlāk tā īpašniekam nodrošinot maksimāli lielu aizsardzību pret viņa darba pretlikumīgu izmantošanu. Tajā pašā laikā vairākas aptaujātās personas minēja, ka brīdī, kad tiek saņemta konsultācija par patenta reģistrāciju, darbinieku nostāja par patentpilnvarotā nepieciešamību pieteikuma sagatavošanas procesā ir pārāk viennozīmīga, neminot interesentam konkrētus argumentus, kādēļ patstāvīga nepieciešamo dokumentu sagatavošana nebūtu ieteicama un varētu sagādāt problēmas. Kā piebilda LR Patentu valdes pārstāvji, vispārīgas konsultācijas tiek sniegtas vienmēr, savukārt gadījumos, ja redzams, ka pieteicējs neizprot jautājumu, tad vienmēr pēc konsultācijas par vispārīgiem jautājumiem tiek ieteikts vērsties pie profesionāla patentpilnvarotā, jo:

- 1) LR Patentu valdes eksperts nedrīkst būt iesaistīts konkrēta izgudrojuma dokumentu sagatavošanā, lai nerastos interešu konflikti;
- 2) juridisko vai fizisko personu, kuras pastāvīgā atrašanās vieta vai dzīvesvieta nav Latvija vai kurai Latvijas teritorijā nepieder uzņēmums, LR Patentu valdē pārstāv profesionāls patentpilnvarotais.

4.1.1.2. Patenta izvērtēšana

Tikšanās laikā ar LR Patentu valdes pārstāvi tika noskaidrots, ka patenta pieteikuma izvērtēšana sastāv no vairākām daļām.

1. Patenta pieteikuma apskate, kuras ietvaros tiek veikta:
  - patenta pārbaude saskaņā ar Patentu likuma 30. panta pirmo un otro daļu;
  - patenta formālo prasību pārbaude, kas detalizētāk aprakstīta Patentu likuma 34. panta pirmajā daļā;
  - patenta objekta pārbaude, lai pārliecinātos, vai pieteiktais objekts likuma izpratnē var tikt uzskatīts par patentējamu;

Izgudrojuma objekts un neaizsargājamie objekti definēti Patentu likuma 9. panta pirmajā un otrajā daļā:

„(1) Izgudrojuma objekts var būt ierīce, paņēmiens, viela, vielu kompozīcija, bioloģisks materiāls.

(2) Par izgudrojumiem šā likuma izpratnē neuzskata:

- 1) atklājumus, zinātniskas teorijas un matemātiskas metodes;
- 2) estētiskus risinājumus;
- 3) plānus, intelektuālās darbības, komercdarbības vai spēļu noteikumus un paņēmienus, kā arī datorprogrammas;
- 4) informācijas sniegšanas paņēmienus.”

- patenta vienotības pārbaude, kas noteikta Patentu likuma 31. panta otrajā daļā;

Izgudrojuma vienotības nosacījums ir izpildīts, ja aizsardzība tiek pieprasīta tādu izgudrojumu grupai, kurus vieno tehniska saistība, kas ietver vienu vai vairākas vienas un tās pašas vai atbilstošas īpašas tehniskās pazīmes, kas, aplūkojot izgudrojumu grupu kopumā, nosaka katra tajā ietvertā izgudrojuma atšķirību no esošā tehnikas līmeņa.

- veikto grozījumu apjoma pārbaude, kas noteikta ar Patentu likuma 36. panta pirmo daļu.

Līdz datumam, kad tiek publicēts LR Patentu valdes paziņojums par patenta piešķiršanu, pieteicējam ir tiesības vienreiz pēc savas iniciatīvas izdarīt patenta pieteikumā grozījumus, ja tie nemaina izgudrojuma būtību un nepaplašina pretenziju apjomu. Šādus grozījumus var izdarīt arī pēc LR Patentu valdes pieprasījuma. Abos gadījumos attiecīgi tiek pagarināts patenta pieteikuma izskatīšanas termiņš. Ja pieteicējs izdara grozījumus pēc savas iniciatīvas, viņš maksā valsts nodevu par grozījumu izdarīšanu.

2. Patenta pieteikuma izskatīšana pēc būtības saskaņā ar Patentu likuma 37. panta pirmo daļu

Patenta pieteikuma izvērtēšanu pilnībā veic LR Patentu valdes eksperti.

Patentu likuma 34. panta otrā daļa nosaka, ka, ja patenta pieteikums atbilst noteiktajām prasībām, LR Patentu valde informē pieteicēju par formālo prasību pārbaudes pabeigšanu un pieteikuma publicēšanas datumu. Detalizētāka informācija par patenta pieteikuma publiskošanu ietverta Patentu likuma 35. pantā:

„(1) LR Patentu valde patenta pieteikumu publisko iespējami īsā laikā pēc 18 mēnešiem no pieteikuma datuma vai — ja pieprasīta prioritāte — no pieteikuma pirmās agrākās prioritātes datuma.

(2) Publiskošana ietver:

- 1) paziņojuma par patenta pieteikumu publicēšanu LR Patentu valdes oficiālajā izdevumā;
- 2) tiesības jebkurai personai iepazīties ar patenta pieteikuma materiāliem LR Patentu valdē, kā arī saņemt attiecīgā izgudrojuma pieteikuma materiālu kopiju, samaksājot Ministru kabineta noteikto maksu.

(3) Publikācijā ietver:

- 1) ziņas par izgudrotāju (ja viņš nav atteicies no tiesībām tikt minētam), pieteicēju un pārstāvi (ja tāds ir);
- 2) izgudrojuma nosaukumu;
- 3) starptautiskās patentu klasifikācijas indeksus;
- 4) patenta pieteikuma numuru, datumu, pieteikuma publicēšanas datumu un publikācijas numuru;

- 5) ziņas par prioritāti;
- 6) pieteikuma kopsavilkumu.

(4) Pēc pieteicēja pieprasījuma patenta pieteikumu var publiskot pirms 18 mēnešu termiņa, bet tikai pēc tam, kad ir paziņots par formālo prasību pārbaudes pabeigšanu.”

Intervijās tika noskaidrots, ka viens no būtiskākajiem iemesliem, kas kopumā kavē izgudrotājus reģistrēt patentus, ir šī procesa laikietilpīgums. Kopējo laika patēriņu būtiski ietekmē tieši iepriekš minētais 18 mēnešu termiņš līdz patenta pieteikuma publikācijai, kas tiek vienoti piemērots visā Eiropā un ir nepieciešams, lai nodrošinātu patenta pieteicējam iespēju publiski reklamēt un popularizēt savu izgudrojumu, vienlaikus šajā laika periodā pasargājot to no konkurentiem. Patentu likuma 35. panta ceturtdaļa nosaka, ka pēc pieteicēja pieprasījuma patenta pieteikumu var publiskot pirms 18 mēnešu termiņa, bet tikai pēc tam, kad ir paziņots par formālo prasību pārbaudes pabeigšanu. Interviju laikā tika noskaidrots, ka dažos gadījumos pieteicēji nezina par patenta paātrinātu izskatīšanu, tādēļ maldīgi radies priekšstats, ka patenta izvērtēšanas process ir pārāk ilgs un nelietderīgs. Kā pētījuma ietvaros norādīja LR Patentu valde, vēlme paātrināt patenta piešķiršanas procedūru varētu liecināt, ka aptaujātie interviju subjekti, iespējams, nepazīna patentu sistēmas īpatnības, jo, piem., paātrināta publiskošana bieži ir izdevīga konkurentiem. LR Patentu valdē pieejamā statistika liecina, ka Latvijā apmēram puse patentu tiek izsniegti paātrināti.

4.1.1.3. Patenta piešķiršana, reģistrācija un publicēšana

Patenta piešķiršana, reģistrācija un publikācija noteikta Patentu likuma 38. pantā:

„(1) Ja patenta pieteikums atbilst šā likuma 37. panta pirmās daļas prasībām (patenta pieteikuma izskatīšana pēc būtības), LR Patentu valde pieņem lēmumu par patenta piešķiršanu. Lēmumu rakstveidā paziņo pieteicējam, kā arī nosaka triju mēnešu termiņu, kurā jāsamaksā valsts nodeva par patenta publikāciju un reģistrāciju patentu reģistrā. Ja valsts nodeva ir samaksāta, LR Patentu valde iespējami īsā laikposmā paziņojumu par patenta piešķiršanu publicē LR Patentu valdes oficiālajā izdevumā. Vienlaikus LR Patentu valde sagatavo pilnu patenta publikāciju, kas ietver patenta bibliogrāfisko izziņu, izgudrojuma kopsavilkumu, izgudrojuma aprakstu, pretenzijas un, ja nepieciešams, zīmējumus.

(2) Paziņojumā ietver:

- 1) ziņas par izgudrotāju (ja viņš nav atteicies no tiesībām tikt minētam), patenta īpašnieku un pārstāvi (ja tāds ir);
- 2) izgudrojuma nosaukumu;
- 3) starptautiskās patentu klasifikācijas indeksus;
- 4) patenta pieteikuma numuru, datumu, pieteikuma publiskošanas datumu un patenta numuru (publikācijas numurs saskaņā ar šā likuma 35. panta trešās daļas 4. punktu);
- 5) ziņas par prioritāti;
- 6) patenta pretenzijas. /../

(4) Patentu reģistrē patentu reģistrā vienlaikus ar paziņojuma par patenta piešķiršanu publicēšanu LR Patentu valdes oficiālajā izdevumā. LR Patentu valde patenta īpašniekam izsniedz patentu pēc 2008. gada 1. aprīļa MK noteikumos Nr. 224 „Patentu un patentu pieteikumu noteikumi” noteiktā parauga. Saistībā ar patenta piešķiršanu, reģistrāciju un publicēšanu Pētījuma ietvaros nekādas būtiskas problēmas netika identificētas.”

4.1.1.4. Patenta uzturēšana spēkā un citas ar patentu saistītas darbības

Patenta uzturēšana spēkā definēta Patentu likuma 43. pantā:

„(1) Par patenta uzturēšanu spēkā maksājama ikgadēja valsts nodeva. Valsts nodeva maksājama par katru gadu, kas seko gadam, kurā saskaņā ar šā likuma 38.panta pirmo daļu publicēts paziņojums par patenta piešķiršanu. Par katra gada sākumu uzskata pieteikuma datuma gadadienu. Valsts nodevu par patenta uzturēšanu spēkā uzskata par samaksātu, ja tā samaksāta līdz kārtējā maksājuma gada tā mēneša beigām, kurā iekrīt pieteikuma datums. Ja valsts nodeva noteiktajā termiņā nav samaksāta, bet patenta īpašnieks valsts nodevu kopā ar papildnodevu samaksā turpmāko sešu mēnešu laikā, patentu uzskata par uzturētu spēkā.

(2) Šā panta pirmajā daļā minētā papildnodeva ir 25 procenti no valsts nodevas, kura nav samaksāta.

LR Patentu valde veic pilno ekspertīzi sniedzot atzinumus tiesai saskaņā ar Patentu likuma 66.pantu.

Interviju laikā aptaujātās personas izteica vēlmi likumā precīzi definēt to pusi (patenta īpašnieks vai LR Patentu valde), kas ir atbildīga par patenta spēkā uzturēšanas ievērošanu un savlaicīgu nodevas samaksu, lai izvairītos no situācijas, ka pārpratuma dēļ minētās darbības netiek veiktas laikus un/vai nepieciešamajā apmērā. Saskaņā ar LR NA veikt patenta spēkā uzturēšanas maksājumus ir pieteicēja pienākums, taču LR Patentu valde papildus veic arī informatīvu darbu, proti, izsniedzot patentu, tiek pievienota papildu informatīva lapa par paredzamajām patenta spēkā uzturēšanas nodevām, un, ja tā nav laikā samaksāta, tiek nosūtīts atgādinājums (ja patenta īpašnieku nepārstāv patentpilnvarotais). Kā norādīja LR Patentu valde, citu valstu Patentu likumi arī neparedz šādus precizējumus, un, ja patents tiek reģistrēts, tad tā īpašniekam ir skaidra stratēģija un viņa pienākums ir pildīt attiecīgās saistības.

Pārējās ar patentu saistītas darbības (patenta nosaukuma, īpašnieka vai tā adreses maiņa, patenta nodošana citai personai, licences līgumu slēgšana u.c.) tiek veiktas tikai nepieciešamības gadījumā, pamatojoties uz LR Patentu valdē iesniegto iesniegumu, un vairumā gadījumu patenta īpašniekam grūtības nesagādā.

4.1.1.5. Tiesību atjaunošana

Tiesību atjaunošana definēta Patentu likuma 46. pantā:

„(1) Ja pieteicējs vai patenta īpašnieks nav ievērojis šajā likumā attiecībā uz darbībām LR Patentu valdē noteiktos termiņus un termiņu neievērošanas tiešas sekas ir patenta pieteikuma noraidīšana vai patenta pieteikuma uzskatīšana par atsauktu, vai patenta anulēšana, vai citu tiesību zaudēšana, pieteicējs vai patenta īpašnieks var prasīt attiecīgo tiesību atjaunošanu, iesniedzot lūgumu LR Patentu valdei.

(2) Lūgumu par tiesību atjaunošanu saskaņā ar šā panta pirmo daļu iesniedz divu mēnešu laikā pēc tam, kad ir novērsts iemesls, kura dēļ nav ievērots termiņš, bet ne vēlāk kā gada laikā pēc noteiktā termiņa beigām. Lūgumu par tiesību atjaunošanu saskaņā ar šā likuma 29. panta pirmo daļu iesniedz divu mēnešu laikā pēc attiecīgā termiņa beigām. Lūgumu par tiesību atjaunošanu uzskata par iesniegtu ar brīdi, kad ir samaksāta valsts nodeva par tiesību atjaunošanu.

(3) Ja šā panta pirmajā daļā paredzētajos gadījumos ir apstiprinājušies attaisnojoši iemesli, kuru dēļ nav ievēroti termiņi, un ir izpildītas šā panta otrās daļas prasības, LR Patentu valde atjauno pieteicēja vai patenta īpašnieka tiesības uz patenta pieteikumu vai patentu.

(4) Pirms lūguma par tiesību atjaunošanu pilnīgas vai daļējas noraidīšanas LR Patentu valde rakstveidā paziņo pieteicējam vai patenta īpašniekam pilnīgā vai daļējā noraidījuma iemeslus un uzaicina viņu triju mēnešu laikā no paziņojuma saņemšanas dienas iesniegt paskaidrojumus attiecībā uz noraidījuma iemesliem.

(5) Tiesību atjaunošanu nevar lūgt, ja nav ievērots termiņš, kas noteikts:

- 1) lūguma par tiesību atjaunošanu iesniegšanai (šā panta otrā daļa);
- 2) valsts nodevas par patenta pieteikumu samaksāšanai (28. panta sestā daļa);
- 3) agrākā pieteikuma kopijas iesniegšanai (29. panta trešā daļa);
- 4) lūguma par prioritātes grozīšanu vai pievienošanu iesniegšanai (29. panta trešā daļa);
- 5) apelācijas iesniegšanai (39. pants);
- 6) iebilduma iesniegšanai (41. pants);
- 7) lūguma par lietvedības turpināšanu iesniegšanai (45. panta otrā daļa).

(6) Persona, kas Latvijas teritorijā pēc patenta pieteikuma publicēšanas laikposmā starp tiesību zaudēšanu saskaņā ar šā panta pirmo daļu un dienu, kad LR Patentu valdes oficiālajā izdevumā tiek publicēts paziņojums par tiesību atjaunošanu, bija labticīgi komerciālos nolūkos izmantojusi izgudrojumu vai veikusi šādi izmantošanai nepieciešamos priekšdarbus, ir tiesīga netraucēti un nemaksājot atlīdzību pieteicējam vai patenta īpašniekam arī turpmāk izmantot šo izgudrojumu komerciālos nolūkos priekšdarbu laikā plānotajā apjomā.”

4.1.1.6. Patentu jomā papildus identificētās problēmas

Patentu jomā aptaujātās personas kā vienu no grūtībām minēja lielo laika patēriņu reģistrācijas ietvaros sagatavotās dokumentācijas iesniegšanai LR Patentu valdē klātienē vai pa pastu. Tāpat tika piebilsts, ka pašreiz pieteicējam netiek dota iespēja kaut kādā veidā sekot līdzi reģistrācijas statusam, tādēļ pieteicējs ne vienmēr ir informēts par sava pieteikuma statusu. Abas minētās problēmas varētu tikt atrisinātas ar elektroniskās sistēmas ieviešanu.

Interviju laikā gan farmaceitisko uzņēmumu, gan vairāku zinātnisko institūtu vidū vairākkārt tika uzsvērts, ka patenta reģistrācija valsts līmenī pašreiz jau kļuvusi neizdevīga, jo lielākoties tiek izmantota tikai prioritātes tiesību iegūšanai patenta reģistrācijai ārvalstīs. Šāda situācija izveidojusies, jo LR Patentu valdē tiek veikta

tikai formālo prasību pārbaude un patenta pieteikuma izskatīšana pēc būtības, neveicot patenta pilno ekspertīzi, kas ļautu pieteicējam pārliecināties par izgudrojuma novitāti un oriģinalitāti. Vairākas aptaujātās personas minēja, ka šis varētu būt viens no iemesliem, kādēļ liela daļa zinātnisko institūciju joprojām izmanto patentu reģistrāciju galvenokārt kā iespēju uzlabot savus rādītājus zinātniskā bāzes finansējuma saņemšanai, nevis savu tiesību aizsardzībai. Lielākie patentu īpašnieki uzsver, ka pilnās ekspertīzes ieviešana piešķirtu Latvijā reģistrētajiem patentiem pavisam jaunu kvalitātes zīmi, kas tiktu novērtēta arī Eiropas un pasaules līmenī. LR Patentu valdē tika izskatīta iespēja iekļaut patenta pilno ekspertīzi reģistrācijas procesā. Tā kā ekspertīzes veikšanai nepieciešami profesionāli un zinoši speciālisti, kuri pašreiz Latvijā nav brīvi pieejami, tad pat gadījumā, ja būtu iespējams pietiekami profesionāli sagatavot LR Patentu valdē jau esošos ekspertus, papildu apmācības prasītu lielus finanšu līdzekļus, turklāt bez reālas garantijas, ka jauno, tikko izglītoto darbaspēku būs iespējams pienācīgi nodarbināt. Pilnās ekspertīzes ieviešanas kopējās izmaksas daļēji segtu LR Patentu valde, tomēr, visticamāk, būtu nepieciešams pieteicēja līdzmaksājums. Apkopojot interviju laikā iegūto informāciju, tika secināts, ka lielākie uzņēmumi un institūti būtu gatavi segt ar pilno ekspertīzi saistītās izmaksas. Tomēr jāņem vērā, ka ļoti iespējams, būtiski samazinātos fizisko personu pieteikumu skaits, kuriem šīs papildu izmaksas segt būtu tikpat kā neiespējami. Kā vēlāk norādīja LR Patentu valde, tiek izskatīta iespēja veikt patentmeklējumu, pasūtot to Eiropas Patentu iestādei vai citai starptautiskai patentmeklējumu veikšanas iestādei (atkarīgs no izmaksām). Tas ļautu uzlabot Latvijas patentu kvalitāti un sniegtu pieteicējam iespēju 5 – 6 mēnešos izvērtēt turpmākās darbības. Kā pētījuma ietvaros papildināja LR Patentu valde, līdzīga problēma – patentu reģistrācija valsts līmenī tikai prioritātes tiesību iegūšanai – novērojama arī Dānijā, kurā tiek veikta arī patenta pilnā ekspertīze.

Vēl viena nozīmīga problēma, kas tika aktualizēta Pētījuma ietvaros, ir publicēto patentu pieteikumu un reģistrēto patentu datubāzu pieejamības trūkums, kas liedz vietējam izgudrotājam vēl pirms pieteikuma iesniegšanas LR Patentu valdei patstāvīgi pārliecināties, vai viņa ideja nav kalpojusi par pamatu Latvijā jau reģistrētam izgudrojumam. Pašreiz vienīgais veids, kā noskaidrot minēto informāciju Latvijas mērogā, ir visu līdz šim brīdim publicēto LR Patentu valdes oficiālo izdevumu padziļināta izpēte. Savukārt starptautiskā līmenī šo informāciju sniedz vienīgi patentpilnvaroto biroji un ārvalstīs pieejamās datubāzes. Visas iepriekš minētās iespējas pieteicējam prasa lielus laika un/vai finanšu ieguldījumus, tādējādi būtiski samazinot viņa iespējas aizsargāt savu izgudrojumu.

Intervijās ar lielo uzņēmumu, institūtu un universitātēs izveidoto tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu pārstāvjiem tika uzsvērta problēma ar Latvijā pašreiz pieejamajiem speciālistiem patentu jomā. Analizējot Pētījumā iegūto informāciju tika secināts, ka, tā kā patenta reģistrēšana ir salīdzinoši sarežģīts process, jo pilnīgas aizsardzības iegūšanai nepieciešams pēc iespējas detalizētāk aprakstīt pašu izgudrojumu, tā novitāti un izgudrojuma līmeni, personai, kura iesaistīta apraksta veidošanā, jābūt pietiekami kompetentai sagatavot nepieciešamo informāciju atbilstošā kvalitātē attiecīgajā jomā. Tomēr Latvijā ir ļoti maz tādu ekspertu, kuriem ir zināšanas un izglītība ne vien intelektuālā īpašuma aizsardzības jomā, bet arī kādā citā sfērā, kuru būtu iespējams apvienot ar jau esošo patentpilnvarotā kvalifikāciju un turpmāk izmantot kā nozīmīgu priekšrocību konsultāciju sniegšanā. Interviju laikā tika noskaidrots, ka pašreizējā situācija liecina,

ka šādu profesionālu konsultantu kļūst arvien mazāk un nākotnē to trūkums varētu būtiski ietekmēt iesniegto patentu skaitu un kvalitāti.

4.1.1.7. Patentu jomā izstrādātie priekšlikumi administratīvā sloga samazināšanai

Tabulā 4-2 apkopoti Izpildītāja ieteikumi un priekšlikumi Pētījuma laikā identificēto un Ziņojumā atspoguļoto problēmu risināšanai patentu jomā. Vairāki no priekšlikumu īstenošanai veicamajiem pasākumiem rada netiešu ietekmi uz administratīvo slogu.

Tabula 4-2. Patentu jomā izstrādātie priekšlikumi administratīvā sloga samazināšanai

Nr.	Īss problēmas izklāsts	Priekšlikuma būtība	Priekšlikuma īstenošanai veicamie pasākumi	Administratīvā sloga ietekmes novērtējums
1.	Pilnās ekspertīzes trūkums – liela daļa patentu tiek reģistrēti Latvijā tikai prioritātes tiesību iegūšanai (skat. 4.1.1.6. sadaļu). Liels skaits nekvalitatīvu patentu, daļa no tiem tiek izmantoti citiem mērķiem (skat. 3.2.1.4. sadaļu un 4.1.1.6. sadaļu).	Pilnās ekspertīzes veikšanai Latvijā nepieciešams vairāk resursu, nekā pašreiz pieejams, jo tās ieviešana ietver WIPO noteikumu izpildi, piem., nepieciešams liels piesaistīto speciālistu skaits, līdz ar to iesakām Latvijas līmenī ieviest tikai to ekspertīzes daļu, kas attiecas uz patentmeklējumu. Tā izmaksās daļēji varētu tikt segtas no pieteicēja līdzekļiem un daļēji – no valsts līdzekļiem kā valsts ieguldījums izgudrojumu un inovāciju veicināšanā. Papildus rekomendējam saglabāt arī jau esošo patenta reģistrācijas procesu, kam ir būtiski mazākas izmaksas, to nedaudz izmainot un pārveidojot par lietderīgā modeļa reģistrācijas procesu.	Savstarpējas vienošanās panākšana ar Eiropas patentu iestādi vai citu kompetentu iestādi par iespējami zemāko cenu patentmeklējuma veikšanai. Jāveic valsts līdzfinansējuma iespēju un tā apmēra izvērtējums patentmeklējuma procesa ieviešanai patentu reģistrācijas sistēmā Latvijā.	Tiktu palielināts tiešais administratīvais slogs, kas attiecas uz patentu pieteicējiem, jo patentmeklējuma pakalpojuma izmaksu dēļ palielinātos šī procesa izmaksas (pieteicēja līdzmaksājuma apmērā atkarībā no pieejamā valsts budžeta līdzfinansējuma). Tomēr, kā norāda eksperti, tiktu būtiski uzlabota Latvijā iesniegto patentu pieteikumu kvalitāte.
2.	Ekspertu konsekvences trūkums pieteikumu izvērtēšanā.	Lai formālo prasību izvērtēšanā izvairītos no individuālas ekspertu pieejas, kā arī sniegtu vispārēju ieskatu pieteicējam par iesniegtā pieteikuma izskatīšanas metodoloģiju, iesakām izstrādāt ekspertu vadlīnijas, kurās tiktu definēti precīzi pieteikuma izskatīšanas kritēriji, kas pieteicējam jau pirms	Jāizstrādā ekspertu vadlīnijas, kas ietvertu vienotu metodoloģiju un kritērijus iesniegtā patenta pieteikuma izskatīšanai. Jāveic izmaiņas pieteikumu izvērtēšanas procesā, iekļaujot	Tiktu novērsta nekonsekvenca un individuāla, uz subjektīvu viedokli balstīta ekspertu pieeja pieteikumu izskatīšanā. Sniegta iespēja pieteicējam iepazīties ar precīziem vērtēšanas kritērijiem, lai

		<p>pieteikuma iesniegšanas ļautu veikt pirmreizējo izvērtēšanu, lai novērtētu pozitīva lēmuma vai reģistrācijas atteikuma iespējamību.</p>	<p>izstrādāto vadlīniju pielietojumu.</p>	<p>patstāvīgi veiktu sākotnēji sagatavotā pieteikuma atbilstības izvērtējumu un savlaicīgi veiktu nepieciešamos papildinājumus kvalitatīvāka pieteikuma sagatavošanai.</p>
3.	<p>Latvijas patentu datubāzes trūkums internetā – netiek sniegta iespēja novērtēt patenta novitāti, oriģinalitāti.</p>	<p>Tā kā liela daļa aptaujāto Latvijas patentu datubāžu trūkumu minēja kā būtisku problēmu patenta reģistrācijas procesā, iesakām kā pagaidu risinājumu aktualizēt <i>Espacenet</i> datubāzē pieejamo informāciju par Latvijā reģistrētajiem patentiem un iespējami drīzā laikā izveidot Patentu informācijas sistēmu, kas nodrošinātu arī atsevišķu Latvijas patentu datubāzes pieejamību.</p>	<p>Apkopot pieejamo informāciju par 2011. – 2013. gadu reģistrētajiem patentiem Latvijā un papildināt <i>Espacenet</i> datubāzi. Izvērtēt visas funkcijas, ko būtu nepieciešams nodrošināt ar Patentu informācijas sistēmu; uzraudzīt, lai sistēmas izstrāde tiktu veikta saskaņā ar izvirzītajām prasībām.</p>	<p>Radīta iespēja patentu pieteicējiem, izmantojot Latvijas patentu datubāzi, veikt patstāvīgu reģistrēto patentu izpēti, lai pārliecinātos par sava izgudrojuma novitāti.</p>
4.	<p>Patenta pieteicējam saistošas jaunākās informācijas trūkums LR Patentu valdes mājaslapā, piem., par izmaiņām NA un to ietekmi uz reģistrācijas procesu kopumā.</p>	<p>Lai pieteicējiem un patentu īpašniekiem atvieglotu aktuālās informācijas meklēšanu, iesakām regulāri LR Patentu valdes mājaslapā ērti pieejamā vietā, ievietot aktuālākās ziņas un būtiskākās izmaiņas, kas saistītas ar patentu reģistrācijas procesu (LR Patentu valdes vai citu organizāciju rīkoti semināri par patentu reģistrācijas vai uzturēšanas procesu, izmaiņām LR un Starptautiskajos NA u.c.).</p> <p>Lai tiesību īpašnieki uzzinātu par jaunumiem LR Patentu valdes mājaslapā, rekomendējam izveidot sistēmu, kas nodrošinātu regulāru informatīvu ziņu izsūtīšanu uz reģistrēto tiesību īpašnieku e-pasta adresēm.</p>	<p>Regulāra ar patentiem saistītās jaunākās informācijas apkopošana un ievietošana LR Patentu valdes mājaslapā.</p> <p>Regulāra tiesību īpašnieku informēšana par jaunākās informācijas ievietošanu LR Patentu valdes mājaslapā.</p> <p>Iepriekš minēto funkciju deleģēšana atbildīgajai personai/-ām.</p>	<p>Tiktu nodrošināta aktuālās informācijas nodošana ātrā un patentu īpašniekam/pieteicējam ērtā veidā.</p>

<p>5. Specializētu patentpilnvaroto trūkums, kuri spētu kvalitatīvi konsultēt un sagatavot patenta pieteikumu specifiskās jomās (skat. 4.1.1.6. sadaļu).</p>	<p>Problēma, kas saistīta ar specializētu patentpilnvaroto trūkumu, iespējams, tiks daļēji atrisināta, stājoties spēkā Rūpnieciskā ģeogrāfiskā likumam, jo pašreiz šī likumprojekta 123. pants nosaka papildprasības profesionālo patentpilnvarnieku specializācijai, t.sk. kā viena no prasībām tiek minēta izglītība inženierzinātņu vai dabaszinātņu jomā.</p>	<p>Rūpnieciskā ģeogrāfiskā likuma ieviešana, saglabājot vismaz pašreiz likumprojekta 123. pantā noteiktās prasības profesionālo patentpilnvarnieku specializācijā.</p>	<p>Nodrošināta turpmāko patentpilnvaroto specializācija pa nozarēm; līdz ar to arī patentu pieteicējiem būs iespēja saņemt kvalitatīvākus pieteikumu sagatavošanas pakalpojumus atbilstoši nozaru specifikai.</p>
<p>6. LR Patentu valdes Klientu apkalpošanas laiki sakrīt ar standarta darba laiku Latvijā, t.i., no plkst. 9:00 līdz 17:00 vai no plkst. 10:00 līdz 18:00, kas rada grūtības apmeklēt LR Patentu valdi personām, kas nedzīvo Rīgā. Šobrīd netiek sniegta iespēja noskaidrot patenta pieteikuma apstrādes procesa statusu, lai uzzinātu, kurā pieteikuma izskatīšanas stadijā konkrētais pieteikums atrodas (skat. 4.1.8. sadaļu). Obligāti jāiesniedz pieteikuma oriģināls. Liels laika patēriņš, iesniedzot patenta pieteikumu LR Patentu valdē klātienē vai pa pastu (skat. 4.1.8. sadaļu).</p>	<p>Lai patentu pieteicējiem atvieglotu pieteikuma iesniegšanas un reģistrācijas procesu, iesakām izstrādāt elektronisko tiešsaistes sistēmu, kas nodrošinātu ne tikai ātrāku un ērtāku pieteikumu iesniegšanas procesu, jo samazinātu nepieciešamību ierasties klātienē pieteicējam neērtā darba laikā, lai iesniegtu pieteikumu, bet arī iespēju tiesību īpašniekam sekot līdzi pieteikuma statusam. Šādas sistēmas funkcionalitāti būtu iespējams papildināt arī ar tādām lietotājam ērtām un noderīgām funkcijām kā automātiska atgādinājumu nosūtīšana par gala termiņa tuvošanos:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ patenta, preču zīmes vai dizainparauga pieteikšanai nākamajā – Eiropas līmenī; ▪ patenta, preču zīmes vai dizainparauga uzturēšanai spēkā arī nākamajā periodā u.c. <p>Līdz ar to minētā sistēma būtu noderīga ne tikai patentu, bet arī preču zīmju un dizainparaugu pieteicējiem.</p>	<p>Elektroniskās tiešsaistes sistēmas izstrāde, pirms tam skaidri definējot sistēmas funkcionalitāti, lai tā nodrošinātu maksimālo atbalstu pieteicējiem.</p>	<p>Tiktu samazināts uz pieteicējiem gulstošais administratīvais slogs.</p>

4.1.2. Preču zīmes

Preču zīmes reģistrē saskaņā ar noteikumiem, kas paredzēti likumā „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” (stājies spēkā 1999. gada 15. jūlijā).

Preču zīmju jomā Pētījuma ietvaros tika veikta sākotnējā intervija ar LR Patentu valdi, kā arī deviņas padziļinātās intervijas un intervijas konkrētu gadījumu analīzei (*case study*). Interviju subjekti uzskaitīti Tabulā 4-3.

Tabula 4-3. Padziļināto interviju subjekti un interviju subjekti konkrētu gadījumu analīzei (*case study*)

Padziļināto interviju subjekti un interviju subjekti konkrētu gadījumu analīzei (<i>case study</i>)	
Latvijas Patentpilnvaroto asociācija (LPPA)	Latvijas Valsts mežzinātnes institūts „Silava”
AS „Grindeks”	SIA „Cido grupa”
SIA „Euroskor Latvijā”	SIA „Dambicon”
AS „Laima”	Inese Kokarēviča
AS „Latvijas Maiznieks”	

Salīdzinot ar patentu jomu, preču zīmju reģistrācijas process ir daudz vienkāršāks un izteikti mazāk laikietilpīgs, tomēr to pēc zināmas līdžības iespējams iedalīt trīs pamatdaļās:

- 1) preču zīmes reģistrācijas pieteikuma sagatavošana un iesniegšana;
- 2) pieteikuma formālo prasību pārbaude un preču zīmes ekspertīze;
- 3) preču zīmes reģistrācija, publikācija un apliecības izsniegšana.

4.1.2.1. Preču zīmes reģistrācijas pieteikuma sagatavošana un iesniegšana

Likuma „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 10. panta pirmā daļa nosaka, ka persona, kas vēlas reģistrēt preču zīmi Latvijā, iesniedz LR Patentu valdē preču zīmes reģistrācijas rakstveida pieteikumu.

Pieteikumā nepieciešams ietvert šādus dokumentus:

- 1) lūgums reģistrēt preču zīmi;
- 2) ziņas, kas ļauj nepārprotami noteikt pieteicēju;
- 3) reģistrācijai pieteiktais apzīmējums (tā attēls);
- 4) to preču un pakalpojumu saraksts, kuriem pieprasīta preču zīmes reģistrācija.

Vienā pieteikumā var pieprasīt tikai vienas preču zīmes reģistrāciju.

Pieteikuma veidlapas un citu preču zīmes reģistrācijas procedūrai nepieciešamo veidlapu paraugi noteikti 2005. gada 5. aprīļa MK noteikumos Nr.228 „Noteikumi par preču zīmju reģistrācijas procedūras veidlapu paraugiem”.

Aptaujātās personas preču zīmju pieteikuma sagatavošanai un iesniegšanai velta apmēram divas dienas. Esošā procedūra ir samērā vienkārša un pieteicējam būtiskas problēmas nesagādā.

4.1.2.2. Pieteikuma formālo prasību pārbaude un preču zīmes ekspertīze

Likuma „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 12. panta pirmā daļa nosaka, ka trīs mēnešu laikā no pieteikuma saņemšanas dienas LR Patentu valde veic pieteikuma iepriekšējo izskatīšanu, pārbaudot tā atbilstību likuma „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 10. panta prasībām. Ja pieteikums neatbilst vai atbilst tikai daļēji, pieteicējam tiek dota iespēja noteiktajā termiņā izpildīt visas likumā minētas prasības un novērst citus būtiskus trūkumus, ja tādi radušies.

Preču zīmes ekspertīzes noteikumi definēti likuma „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 13. pantā. Tie paredz, ka LR Patentu valde pārbauda pieteiktā apzīmējuma atbilstību šā likuma 3., 6. un 8. panta prasībām jeb precīzāk tiek pārbaudīts, vai pieteiktā preču zīme:

- ir vārdiska, grafiska, telpiska, kombinēta vai īpaša veida (speciāla) un ļauj atšķirt viena uzņēmuma preces vai pakalpojumus no citu uzņēmumu precēm vai pakalpojumiem;
- neatbilst kādam no absolūtajiem pamatojumiem preču zīmes reģistrācijas atteikumam un atzīšanai par spēkā neesošu;
- sajaucami atveido neregistrētu plaši pazīstamu preču zīmi Latvijā, kas būtu kā pamatojums reģistrācijas atteikumam vai atzīšanai par spēkā neesošu.

LR Patentu valde ir tiesīga ekspertīzes gaitā pieprasīt no pieteicēja papildu materiālus un dokumentus, kas nepieciešami ekspertīzes veikšanai, nosakot to iesniegšanai trīs mēnešu termiņu.

Ja ekspertīzes rezultāts ir pozitīvs, LR Patentu valde pieņem lēmumu par preču zīmes reģistrāciju. Lēmumu par preču zīmes reģistrācijas atteikumu LR Patentu valde pienācīgi argumentē un pamato ar atsaucēm uz likuma noteikumiem.

Sākotnējās intervijas ietvaros LR Patentu valde informēja, ka nereti rodas situācija, ka pieteikuma izskatīšana darbaspēka trūkumu dēļ notiek ilgāk nekā likumā noteiktajā termiņā (trīs mēnešu laikā). Tomēr, tā kā preču zīmes ekspertīze parasti tiek veikta savlaicīgi – apmēram divu nedēļu laikā (likumā noteikto trīs mēnešu vietā), tad gala lēmums par preču zīmes reģistrāciju tiek pieņemts laikus, t.i., iekļaujoties likumā noteiktajā sešu mēnešu termiņā.

Aptaujātajām personām nebija būtisku pretenziju attiecībā uz pieteikuma formālās pārbaudes un preču zīmes ekspertīzes veikšanu kopumā, tomēr dažas no Pētījuma ietvaros aptaujātajām personām minēja, ka reizēm preču zīmes reģistrācijas atteikums tās pieteicējam ir neskaidrs un pārāk komplicēts, tādēļ veicina neuzticību LR Patentu valdei un tās pieņemtajiem lēmumiem, kā arī rada nepamatotas baumas par noteiktu uzņēmumu interešu aizstāvību. LR Patentu valde vērsa uzmanību uz jomas specifiku, proti, reģistrācijas atteikums, kas varētu šķist komplicēts, faktiski ir sagatavots atbilstoši nozares terminoloģijai. Tika norādīts, ka personām LR Patentu valdes mājaslapā bez maksas pieejami LR Patentu valdes Apelācijas padomes lēmumi preču zīmju apelāciju lietās (datubāze internetā), kur iespējams analizēt NA piemērošanu.

4.1.2.3. Preču zīmes reģistrācija, publikācija un apliecības izsniegšana

Noteikumi attiecībā uz preču zīmes reģistrāciju, publikāciju un apliecības izsniegšanu definēti likuma „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 16. pantā:

„(1) Iespējami īsā laikā pēc pozitīva lēmuma pieņemšanas attiecībā uz ekspertīzes rezultātiem, ja pieteicējs samaksājis noteikto nodevu, LR Patentu valde preču zīmi un ziņas par to sagatavo reģistrācijai un publikācijai.

(2) Preču zīmes reģistrācija Valsts preču zīmju reģistrā notiek vienlaikus ar tās publikāciju LR Patentu valdes oficiālajā izdevumā. Šajā likumā un citos NA noteiktās tiesiskās sekas attiecībā uz preču zīmes reģistrācijas datiem iestājas ar LR Patentu valdes oficiālajā izdevumā norādīto publikācijas dienu neatkarīgi no tā, vai publikācija ir papīra vai elektroniskā formā LR Patentu valdes mājaslapā internetā.

(3) Pēc preču zīmes reģistrācijas un publikācijas LR Patentu valde preču zīmes īpašniekam izsniedz noteikta parauga preču zīmes reģistrācijas apliecību.”

4.1.2.4. Preču zīmes spēkā esamības termiņš, reģistrācijas atjaunošana un citas ar preču zīmi saistītas darbības

„Preču zīmes spēkā esamības termiņš un reģistrācijas atjaunošana noteikta likuma „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 21. pantā.

(1) Preču zīmes reģistrācija ir spēkā 10 gadus, skaitot no pieteikuma datuma, ja tā netiek pirms šā termiņa dzēsta pēc preču zīmes īpašnieka iniciatīvas, atzīta par spēkā neesošu vai atcelta saskaņā ar likuma „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 30., 31. vai 32. panta noteikumiem.

(2) Reģistrāciju var atjaunot (preču zīmi pārreģistrēt) ik pēc 10 gadiem, ikreiz uz jaunu 10 gadu periodu. Iesniegumu par reģistrācijas atjaunošanu preču zīmes īpašnieks iesniedz zīmes spēkā esamības pēdējā gada laikā, samaksājot attiecīgu nodevu. Pēc īpašnieka lūguma LR Patentu valde piešķir reģistrācijas atjaunošanai sešu mēnešu papildu termiņu pēc reģistrācijas spēkā esamības termiņa izbeigšanās, ja samaksāta papildu nodeva.

(3) LR Patentu valde ziņas par preču zīmes reģistrācijas atjaunošanu iekļauj Reģistrā, paziņojumu par reģistrācijas atjaunošanu publicē savā oficiālajā izdevumā un nosūta preču zīmes īpašniekam pievienošanai preču zīmes reģistrācijas apliecībai.”

Pārējās ar preču zīmi saistītas darbības (preču zīmes īpašnieka vārda (nosaukuma) maiņa, patenta nodošana citai personai, licences līgumu slēgšana u.c.) tiek veiktas tikai nepieciešamības gadījumā, pamatojoties uz preču zīmes īpašnieka LR Patentu valdes izteikto vēlējumu vai iesniegto iesniegumu pamata, un vairumā gadījumu preču zīmes īpašniekam grūtības nesagādā.

4.1.2.5. Tiesību atjaunošana

Noteikumi par tiesību atjaunošanu definēti likuma „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 22. divi prim pantā:

„(1) Ja pieteicējs, preču zīmes īpašnieks vai cita ieinteresētā persona nav ievērojusi šajā likumā attiecībā uz darbībām LR Patentu valdē noteikto termiņu un termiņa neievērošanas tiešas sekas ir preču zīmes reģistrācijas pieteikuma noraidīšana, reģistrācijas pieteikuma vai cita iesnieguma uzskatīšana par neiesniegtu vai atsauktu, reģistrācijas dzēšana vai citu šajā likumā paredzēto tiesību zaudēšana, šī persona var lūgt attiecīgo tiesību atjaunošanu.

(2) Lūgumu par tiesību atjaunošanu saskaņā ar šā panta pirmo daļu LR Patentu valdei iesniedz divu mēnešu laikā pēc tam, kad ir novērsti iemesli, kuru dēļ nav ievērots termiņš, bet ne vēlāk kā gada laikā pēc sākotnēji noteiktā termiņa beigām, ja ir izpildītas neievērotajā termiņā paredzētās darbības un samaksāta valsts nodeva par tiesību atjaunošanu. Lūgumā paskaidro termiņa neievērošanas iemeslus un tam pievieno nepieciešamos pierādījumus. Ja paredzētās darbības nav veiktas vai valsts nodeva par lietvedības turpināšanu nav samaksāta, uzskata, ka lūgums ir atsaukts.

(3) Ja šā panta pirmajā daļā paredzētajā gadījumā LR Patentu valde konstatē, ka termiņš nokavēts, kaut arī pieliktas apstākļiem atbilstošas pūles un izpildītas šā panta otrās daļas prasības, tā atjauno pieteicēja, preču zīmes īpašnieka vai citas ieinteresētās personas tiesības uz reģistrācijas pieteikumu, reģistrāciju vai citas zaudētās tiesības.

(4) Pirms lūguma par tiesību atjaunošanu pilnīgas vai daļējas noraidīšanas LR Patentu valde rakstveidā paziņo lūguma iesniedzējam iespējamā noraidījuma pamatojumus un uzaicina viņu triju mēnešu laikā no paziņojuma saņemšanas dienas iesniegt savus apsvērumus attiecībā uz šiem pamatojumiem.

(5) Tiesību atjaunošanu nevar lūgt šādos gadījumos:

- 1) nav ievēroti termiņi, kas noteikti tiesību atjaunošanai (šā panta otrā daļa);
- 2) nav ievērots termiņš, kas noteikts paskaidrojumu iesniegšanai pēc LR Patentu valdes pieprasījuma preču zīmes ekspertīzes gaitā (13. panta otrā daļa);
- 3) nav ievērots iebildumu iesniegšanas termiņš (18. panta pirmā daļa, 39. panta piektā daļa);
- 4) nav ievēroti termiņi, kas noteikti lietvedības turpināšanai (22.1 panta otrā daļa);
- 5) lietas apstākļi ļauj piemērot noteikumus par lietvedības turpināšanu saskaņā ar šā likuma 22.1 pantu.

(6) Ja tiesības atjauno un tāpēc nepieciešams grozīt agrāk oficiāli publicētās ziņas, kas attiecas uz preču zīmes reģistrāciju, LR Patentu valde izdara attiecīgu ierakstu Reģistrā un paziņojumu par tiesību atjaunošanu publicē savā oficiālajā izdevumā.”

4.1.2.6. Preču zīmju jomā papildus identificētās problēmas

Veicot intervijas, vairāki preču zīmju īpašnieki norādīja, ka grūtības preču zīmes reģistrācijas procesā sagādāja jau reģistrēto preču zīmju datubāzes trūkums, kas ļautu pieteicējam pārbaudīt, vai izvēlētais apzīmējums ir unikāls un tā reģistrācija nepārkāptu kāda īpašnieka tiesības. Tomēr, tā kā šāda datubāze ir pieejama LR Patentu valdes mājaslapā, Pētījuma ietvaros tika secināts, ka pieteicējiem nav pietiekoši informācijas par faktiski pieejamo un izmantojamo datu apjomu. Informētības trūkums par pieteicējam

pieejamajiem resursiem un konsultāciju iespējām tika identificēts arī pārējās rūpnieciskā īpašuma jomās, tāpēc priekšlikums šīs problēmas risināšanai iekļauts 4.1.9. sadaļā. LR Patentu valde informēja, ka teorētiski pastāv iespēja preču zīmes izvērtēšanas ietvaros veikt arī ekspertīzi attiecībā uz citu personu agrākām tiesībām (relatīvie atteikuma pamatojumi), tomēr statistika rāda, ka atteikumu skaits ir salīdzinoši neliels (10 – 15%). Tādēļ LR Patentu valde iepriekš minēto ekspertīzi neveic un iespējamie pārkāpumi tiek noteikti iebildumu periodā (trīs mēneši pēc preču zīmes publikācijas dienas), kad ieinteresētās personas var iesniegt iebildumus pret preču zīmes reģistrāciju. Tas pēc būtības parāda, vai starp reģistrētajām tiesībām pastāv reāls konflikts, ko nepieciešams risināt.

4.1.2.7. Preču zīmju jomā izstrādātie priekšlikumi administratīvā sloga samazināšanai

Tabulā 4-4 sniegta informācija par Izpildītāja ieteikumu Pētījuma laikā identificētās un Ziņojumā atspoguļotās problēma risināšanai preču zīmju jomā. Zemāk minētā priekšlikuma īstenošana ļautu samazināt preču zīmju pieteicējiem un/vai īpašniekiem radīto administratīvo slogu.

Tabula 4-4. Preču zīmju jomā izstrādātie priekšlikumi administratīvā sloga samazināšanai

Nr.	Īss problēmas izklāsts	Priekšlikuma būtība	Priekšlikuma īstenošanai veicamie pasākumi	Administratīvā sloga ietekmes novērtējums
1.	Liels laika patēriņš, gaidot LR Patentu valdes Apelācijas padomes lēmumu.	Pašreiz Apelācijas padomes lēmums tiek sniegts apmēram divu gadu laikā pēc iebilduma iesniegšanas, tāpēc nereti preču zīmju īpašnieki pārkāpuma izvērtēšanā iesaistīta tiesu. Tas iesaistītajām pusēm prasa salīdzinoši lielas izmaksas. Apelāciju un iebildumu izskatīšanas procesu būtu iespējams paātrināt, Likumprojekta „Rūpnieciskā īpašuma likums” B daļas III nodaļā iestrādājot normu, kas nosaka, ka LR Patentu valdes Apelācijas padome tiek veidota kā atsevišķa struktūrvienība, kuras darbinieki veic tikai ar apelācijas un iebildumu procesiem saistītos pienākumus.	Rūpnieciskā īpašuma likuma ieviešana, iestrādājot, piemēram, likumprojekta B daļas III nodaļā normu, kas nosaka, ka LR Patentu valdes Apelācijas padome tiek veidota kā atsevišķa struktūrvienība, kuras darbinieki veic tikai ar apelācijas un iebildumu procesiem saistītos pienākumus.	Ieviesta ātrāka apelāciju un iebildumu izskatīšana, līdz ar to tiktu samazināts preču zīmju pieteicējiem un/vai īpašniekiem radītais administratīvais slogs.

4.1.3. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes

Kā jau iepriekš tika minēts Ziņojuma 4.1. sadaļā, tiesiskās attiecības ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu lietošanas un aizsardzības jomā tiek regulētas likumā „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” likumā.

Pētījuma ietvaros tika veiktas divas sākotnējās intervija ar LR Zemkopības ministriju un Pārtikas un veterināro dienestu. Līdz šim brīdim PVD iesniegts tikai viens aizsargātas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pieteikums (aizsargāta ģeogrāfiskās izcelsmes norāde „Carnikavas nēģi”, pieteikums iesniegts 2013. gada 17. augustā), un pašreiz PVD ir pieņemts lēmums par tā reģistrācijas procedūras uzsākšanu (lēmums Nr.01/13-Ģn pieņemts 2013. gada 30. augustā). Pētījuma laikā par pieteikuma sagatavošanas un iesniegšanas procesu tika aptaujāti aizsargātas ģeogrāfiskās izcelsmes norādes vienīgie pieteicēji. Tomēr, tā kā šīs intervijas laikā nebija iespējams noskaidrot viedokli par reģistrēšanas un aizsardzības procesu, tad pēc LR Zemkopības ministrijas un PVD ieteikuma tika aptaujāta arī garantētas tradicionālās īpatnības – sklandrausis – pieteicēju grupas pārstāve, skaidrojot, ka kopējā procedūra abos gadījumos ir gandrīz identiska.

Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības un reģistrācijas kārtība attiecībā uz lauksaimniecības un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm vai to sarakstu definēta 2009. gada 10. februāra MK noteikumos Nr. 126 „Lauksaimniecības un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrācijas un aizsardzības kārtība”. Tā kā MK noteikumi Nr. 126 nosaka lauksaimniecības un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrācijas un aizsardzības kārtību atbilstoši Eiropas Savienības Padomes un Komisijas pieņemtajām regulām, kas iepriekš minētas ārvalstu prakses analīzes 3.2.4. sadaļā, tad process tiks aprakstīts, izmantojot intervijās iegūto un publiski pieejamo informāciju.

1. Pieteikuma sagatavošana un iesniegšana

PVD iesniedzamais pieteikums sastāv no ražotājs vai ražotāju grupas iesnieguma un produkta specifiskācijas. Ar grupu (saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 510/2006) tiek saprasta jebkura tādu ražotāju vai pārstrādātāju apvienība, neatkarīgi no tās juridiskās formas vai sastāva, kuri strādā ar vienu un to pašu lauksaimniecības produktu vai pārtikas produktu. Iesniegums sagatavojams brīvā formā, ievērojot iepriekš minētās regulas prasības. Produkta specifiskācijā jāiekļauj:

- produkta nosaukums;
- produkta veids;
- produkta apraksts;
- ražošanas metodes apraksts;
- precīza ģeogrāfiskā apgabala definīcija;
- saikne ar ģeogrāfisko apgabalu (produkta specifiskuma un tradicionālā raksturojuma apraksts – garantētas tradicionālās īpatnības reģistrācijai);
- kvalitātes prasību minimums, kas kontroles institūcijai (PVD) ļauj pārliecināties par produkta piederību kādai no ģeogrāfiskās norādes shēmām.

Intervijās tika noskaidrots, ka vissarežģītākais un laikietilpīgākais process ir produkta specifiskuma un tradicionālā raksturojuma apraksta izveidošana, jo, lai pārtikas produktam varētu piešķirt aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norādi, tam jābūt raksturīgam tikai šim noteiktajam ģeogrāfiskajam apgabalam un vismaz vienam no produkta gatavošanas posmiem - ražošanai, pārstrādei vai sagatavošanai – jānotiek ierobežotā ģeogrāfiskajā apgabalā. Tāpēc, lai pierādītu un apliecinātu produkta izcelšanās vai pagatavošanas unikalitāti, nereti nepieciešams atrast un apkopot lielu apjomu vēsturisko datu, kas ne vienmēr ir pieteicējam brīvi pieejami.

2. Reģistrācijas iesnieguma izvērtēšana PVD

PVD izvērtē iesniegumu un tam klāt pievienotos dokumentus, pieņem lēmumu par reģistrācijas procedūras uzsākšanu un savā mājaslapā publicē reģistrācijai iesniegtā produkta specifiskāciju. Līdz ar publikāciju tiek uzsākta iebildumu izvērtēšanas procedūra, kuras ietvaros jebkura Latvijā dzīvojoša ieinteresētā fiziskā vai juridiskā persona var izvērtēt produktu un pamatotu iebildumu gadījumā lūgt apturēt reģistrācijas procesu minētajam produktam. Ja mēneša laikā pamatoti iebildumi produkta reģistrācijai nav saņemti, PVD ražotājam vai ražotāju grupai izsniedz pagaidu sertifikātu un nosūta visus saistītos dokumentus Zemkopības ministrijai un Eiropas Komisijai.

3. Reģistrācijas iesnieguma izvērtēšana un lēmuma pieņemšana Eiropas Komisijā

Eiropas Komisija izvērtē saņemtos dokumentus un informāciju par reģistrāciju publicē Eiropas Oficiālajā vēstnesī. Eiropas Savienības līmenī tiek uzsākta iebildumu izvērtēšanas procedūra, kas ilgt vismaz trīs mēnešus. Procesa rezultātā no Eiropas Komisijas tiek saņemts lēmums. Negatīva lēmuma gadījumā sertifikāts tiek anulēts. Ja lēmums ir pozitīvs, Eiropas Komisijā tiek reģistrēts produkts kādā no ģeogrāfisko norāžu shēmām, par ko tiek pieņemta Eiropas Komisijas regula un produkts tiek iekļauts vienotā Eiropas Kopienas ģeogrāfiskās norādes shēmu reģistrā. Eiropas Komisijā speciāli izstrādāta sistēma DOOR (The DOOR database of agricultural products and foods), kas visa 3. punktā minētā procesa laikā pieteicējam ļauj pārliecināties par pieteikuma statusu attiecīgajā brīdī (*applied* – pieteikums iesniegts, *published* – pieteikums publicēts, *denied* – pieteikums noraidīts utt.).

4. Produktu specifiskācijas grozījumi, produkta norādes anulēšana un dalībnieka izstāšanās no grupas Saskaņā ar MK noteikumu Nr. 126 IV daļu grupa produkta specifiskācijas grozījumus, ja tādi ir nepieciešami, sagatavo un iesniedz PVD. PVD mēneša laikā izvērtē saņemto informāciju un pieņem lēmumu uzsākt jaunu reģistrācijas iesnieguma izskatīšanas procedūru vai nosūtīt informāciju par specifiskācijas grozījumiem Eiropas Komisijai. Par pieņemto lēmumu piecu darba dienu laikā rakstiski tiek informēta arī ražotāju grupa. Ja kāda fiziska vai juridiska persona PVD iesniegusi norādes anulēšanas pieprasījumu, dienestā tiek veikta tā izvērtēšana un piecu darba dienu laikā pieņemts lēmums par norādes anulēšanu.

Ja PVD konstatē produkta neatbilstību norādītajiem specifiskācijas grozījumiem un grupa nenodrošina neatbilstības novēršanu, dienests mēneša laikā pēc neatbilstības konstatēšanas nosūta norādes anulēšanas pieprasījumu Eiropas Komisijai.

Grupas dalībnieks var izstāties no grupas, PVD iesniedzot iesniegumu, uz kura pamata tiek anulēts grupas dalībnieka sertifikātu.

5. Produkta norādes aizsardzība

MK noteikumu Nr. 126 V daļā noteikts, ka PVD ir pienākums ne retāk kā reizi gadā veikt pārbaudi, lai pārlicinātos par grupas dalībnieka produktu atbilstību specifikācijai. Ja tiek konstatēta neatbilstība, dienests ir tiesīgs aizliegt konkrētajam grupas dalībniekam produkta marķējumā lietot Padomes Regulas Nr. 509/2006 12. panta 2. punktā vai Padomes Regulas Nr. 510/2006 8. panta 2. punktā minētās oficiālās norādes un simbolus, neatbilstību novēršanai nosakot termiņu, kas nav ilgāks par mēnesi pēc neatbilstību konstatēšanas, un pēc noteikta laika veicot atkārtotu grupas dalībnieka pārbaudi.

Tā kā PVD tikšanās laikā atzīmēja, ka iepriekš 4. un 5. punktā apskatītie gadījumi praksē nav novēroti, tad par minētajām darbībām faktiskās un tiesiskās situācijas salīdzinājumu Pētījuma ietvaros veikt nebija iespējams.

Uzņēmuma galvenais ieguvums no reģistrācijas ir atpazīstamība, ko nodrošina speciālas norādes vai simbola izmantošana, kas produkta vietējam vai ārvalstu patērētājam kalpo kā garantija tam, ka produkts ražots pēc vienotas vēsturiskas receptes.

Pētījuma ietvaros ar administrējošajām iestādēm un pieteicējiem veikto interviju laikā tika konstatētas vairākas ar jomu un pieteikuma sagatavošanas un reģistrācijas procesu saistītas problēmas.

1. Procesa laikietilpīgums. Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes shēmas reģistrācijas process kopumā pieteicējam aizņem apmēram pusotru līdz divus gadus.
2. Dokumentācijas sarežģītība. Tā kā reģistrācijas pieteikuma sagatavošana jāveic atbilstoši regulu (Komisijas Regula Nr. 1216/2007, Padomes Regula Nr. 510/2006, Padomes Regula Nr. 509/2006, Padomes Regula Nr. 1898/2006, Padomes Regula Nr. 1216/2007, Padomes Regula Nr. 1493/2006 un Padomes Regula Nr. 110/2008) noteiktajām prasībām, tad kvalitatīvas dokumentācijas sagatavošanai nepieciešama padziļināta visu LR NA minēto regulu izpēte. Regulās ietvertā informācija ir salīdzinoši komplicēta un pieteicējam ne vienmēr viegli uztverama, tādēļ pašreiz lielu ieguldījumu jomas attīstībā veic Zemkopības ministrija un PVD, personiski uzrunājot potenciālos pieteicējus un sniedzot individuālas konsultācijas par kopējo reģistrācijas procesu un reģistrācijai nepieciešamās informācijas sagatavošanu. Kā Pētījuma ietvaros minēja ZM, lai atvieglotu ražotāju grupai regulu un citu normatīvo dokumentu izpēti, ZM mājaslapā ir pieejamas vadlīnijas pieteikumu iesniedzējiem par vienotā dokumenta aizpildīšanu, lai palīdzētu pieteikumu iesniedzējiem sagatavot aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un aizsargātu cilmes vietu nosaukumu reģistrācijas pieteikumus atbilstīgi Padomes Regulai Nr. 510/2006.
3. Pieejamās informācijas trūkums. Kā jau iepriekš tika minēts, vislielākās grūtības pieteicējiem sagādā produkta specifiskuma un tradicionālā raksturojuma apraksta izveidošana (skat. 1.1.3 sadaļas 1. punktu „Pieteikuma sagatavošana un iesniegšana”).

4. Grupas komplektēšana un savstarpējā komunikācija. Intervijās tika minēts, ka zināmus sarežģījumus radīja arī obligātais priekšnosacījums par ražotāju grupas izveidošanu, lai vienotos par reģistrācijas objektu – recepti. Tā kā šajā posmā bija svarīgi ņemt vērā katra ražotāju grupas dalībnieka viedokli, pieeju, pieredzi un iespējas, tad kopīga rezultāta sasniegšana visām iesaistītajām pusēm bija samērā laikietilpīga, jo prasīja rūpīgu iedziļināšanos un regulāru savstarpēju komunikāciju.
5. Motivācijas trūkums. Intervijās pieteicēji kā īpaši pozitīvu iezīmi minēja salīdzinoši zemas procesa tiešās izmaksas (nodeva par pieteikuma iesniegšanu ir EUR 18,50, par grozījumu veikšanu – EUR 14,23), un tikšanās laikā ar Zemkopības ministriju tika uzsvērts, ka saskaņā ar jaunajiem 2013. gada 17. decembra MK noteikumiem Nr. 1524 „Noteikumi par valsts atbalstu lauksaimniecībai” piedalīšanās aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu, cilmes vietas nosaukumu vai garantētu tradicionālo īpatnību shēmā paredz iespēju uzņēmumam kā pārtikas kvalitātes shēmas dalībniekam saņemt valsts finansiālu atbalstu EUR 430 – EUR 2135 apmērā. Tomēr tā kā šobrīd Latvijā vēl nav pilnībā pabeigts ne iesāktais ģeogrāfiskās izcelsmes norādes, ne garantētās tradicionālās īpatnības reģistrācijas process, pagaidām arī nav pozitīvo piemēru, kas citiem potenciālajiem pieteicējiem apliecinātu tiešos un netiešos ieguvumus no veiktās reģistrācijas. Tas arī varētu būt viens no iemesliem zemajai aktivitātei šajā jomā.

4.1.3.1. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā izstrādātie priekšlikumi administratīvā sloga samazināšanai

Tabulā 4-5 sniegta informācija par Izpildītāja priekšlikumu tās Pētījuma laikā identificētās un Ziņojumā atspoguļotās problēmas risināšanai ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā, kuru ir iespējams risināt centralizēti, jo daļa no atspoguļotajām problēmām ir konstatētas individuālās grūtības procesa gaitā, piemēram, informācijas par konkrēto produktu pieejamības trūkums, kā arī pieteicēju grupas izveidošana un savstarpējā komunikācija, kas šajā procesā ir neizbēgami, jo gan informācijas apkopošanas, gan grupas izveides nepieciešamību nosaka NA, kas regulē ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrācijas procesu Eiropā. Zemāk minētā priekšlikuma īstenošana netieši ietekmēs administratīvo slogu šajā jomā, taču var veicināt citu pieteicēju ieinteresētību veikt ģeogrāfiskās izcelsmes vai garantētās tradicionālās īpatnības reģistrāciju.

Tabula 4-5. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā izstrādātie priekšlikumi administratīvā sloga samazināšanai

Nr.	Īss problēmas izklāsts	Priekšlikuma būtība	Priekšlikuma īstenošanai veicamie pasākumi	Administratīvā sloga ietekmes novērtējums
1.	Motivācijas trūkums reģistrācijas procesa uzsākšanai (skat. 4.1.3. sadaļu).	Tā kā 2013. gadā oficiāli reģistrēts pirmais šāda veida pieteikums (garantēta tradicionālā īpatnība – sklandrausis), iesakām šo piemēru izmantot, lai veidotu informatīvu šādas reģistrācijas iespējas popularizēšanas kampaņu, paužot iesaistīto personu viedokli par reģistrācijas nepieciešamību un iespējamajiem tiešajiem un netiešajiem ieguvumiem. Tas varētu kalpot kā labs piemērs un papildu motivācija citiem vietējiem ražotājiem reģistrācijas procesa uzsākšanā.	Periodiski veikt jau reģistrētās garantētās tradicionālās īpatnības ražotāju grupas viedokļa apkopošanu par reģistrācijas ieguvumiem un minētās informācijas publisku atspoguļošanu.	Paaugstināta citu potenciālo pieteicēju motivācija uzsākt ģeogrāfiskas izcelsmes norādes vai garantētās tradicionālās īpatnības reģistrāciju.

4.1.4. Dizainparaugi

Dizainparaugu reģistrāciju Latvijā regulē Dizainparaugu likums.

Dizainparaugu jomā Pētījuma ietvaros tika veikta sākotnējā intervija ar LR Patentu valdi, kā arī deviņas padziļinātās intervijas un intervijas konkrētu gadījumu analīzei (case study). Interviju subjekti uzskaitīti Tabulā 4-6.

Tabula 4-6. Padziļināto interviju subjekti un interviju subjekti konkrētu gadījumu analīzei (case study)

Padziļināto interviju subjekti un interviju subjekti konkrētu gadījumu analīzei (case study)	
Latvijas patentpilnvaroto asociācija (LPPA)	Sabīne Stāle
Latvijas Mākslas akadēmija	Līga Badūne
SIA „Aimax”	Guna Zandberga
SIA „a-la-tea”	Edijs Jumburgs
Silvija Zakke	

Dizainparauga reģistrācija notiek šādā kārtībā:

- 1) dizainparauga reģistrācijas pieteikuma sagatavošana un iesniegšana;
- 2) pieteikuma formālo prasību pārbaude;
- 3) dizainparauga reģistrācija, publikācija un apliecības izsniegšana.

4.1.4.1. Dizainparauga reģistrācijas pieteikuma sagatavošana un iesniegšana

Dizainparauga likuma 15. pants nosaka, ka persona, kas vēlas reģistrēt dizainparaugu Latvijā, LR Patentu valdē rakstveidā iesniedz dizainparauga reģistrācijas pieteikumu, obligāti ietverot šādu informāciju:

- 1) lūgums reģistrēt dizainparaugu;
- 2) ziņas, kas ļauj identificēt pieteicēju;
- 3) attēls vai attēli, kas sniedz skaidru un pilnīgu priekšstatu par dizainparauga īpatnībām;
- 4) tā izstrādājuma nosaukums, kurā dizainparaugu paredzēts īstenot vai iekļaut;
- 5) ziņas, kas ļauj identificēt dizaineru;
- 6) ziņas par pieteicēja pārstāvi un pārstāvja pilnvara, ja pieteikumu iesniedz ar pārstāvja starpniecību;
- 7) dokuments par pieteikuma valsts nodevas samaksu.

Intervētās personas minēja, ka pieteikuma sagatavošana un iesniegšana ir samērā vienkārša, līdzīgi kā preču zīmju jomā procesam tiek patērētas apmēram divas dienas. Esošā procedūra aptaujātajiem būtiskas problēmas nesagādāja.

Latvijā dizainparauga novitātei nekaitē dizainparauga izpaušana sabiedrībai, ja tā notikusi 12 mēnešu laikposmā pirms reģistrācijas pieteikuma datuma vai prioritātes datuma („labvēlības periods”). Tātad pirms

dizainparauga pieteikšanas reģistrācijai iespējams pārbaudīt komerciālo interesi par jauno izstrādājumu (demonstrēt izstādēs, publicēt, uzsākt tirdzniecību), nepārsniedzot Dizainparaugu likumā minēto termiņu.

4.1.4.2. Pieteikuma formālo prasību pārbaude

Dizainparauga pieteikums LR Patentu valdē tiek izskatīts trīs mēnešu laikā no tā saņemšanas dienas, pārliecinoties, vai iesniegtais pieteikums atbilst Dizainparaugu likuma 15., 16. un 18. panta prasībām, t.i., vai:

- pieteikumā ietverti visi prasītie dokumenti un tas noformēts atbilstoši likumā uzskaitītajiem noteikumiem;
- ticis iesniegts komplekssais pieteikums;
- iepriekš noteikts prioritātes datums.

Tiek veikta arī iesniegto attēlu pārbaude, lai pārliecinātos, vai tiek pilnībā atspoguļots reģistrējamais tiesību apjoms.

Pārbaudot pieteikuma atbilstību formālajām prasībām, LR Patentu valde nosaka izstrādājumam, kurā dizainparaugu paredzēts īstenot vai iekļaut, klasifikācijas indeksu saskaņā ar Dizainparaugu starptautisko klasifikāciju (Lokarno klasifikāciju).

Dizainparaugu likuma 21. pants nosaka, ka pirms lēmuma pieņemšanas LR Patentu valde rakstveidā iepazīstina pieteicēju ar paredzamā reģistrācijas atteikuma pamatojumiem. Ja iepriekš minētās prasības izpildītas daļēji pieteicējs trīs mēnešu laikā var izteikt savus apsvērumus, atsaukt pieteikumu vai to grozīt (uzturēt spēkā mainītā formā).

LR Patentu valde pieņem lēmumu par dizainparauga reģistrācijas atteikumu, ja pieteikuma formālo prasību pārbaudes gaitā kļūst acīmredzams, ka pieteiktais dizainparaugs neatbilst dizainparauga definīcijai (dizainparaugs — izstrādājuma vai tā daļas ārējais veidols, kas izriet no izstrādājuma vai tā rotājuma (ornamenta) īpatnībām, it sevišķi no līniju, apveida, krāsu, formas, virsmas struktūras vai izmantoto materiālu īpatnībām) vai saskaņā ar šā likuma 9. panta pirmo daļu nav aizsargājams, t.i., gadījumos, kad izstrādājuma ārējais veidols ir pretrunā ar sabiedrisko kārtību vai sabiedrībā pieņemtajiem morāles principiem.

Ja pieteicējs izpildījis visas likumā ietvertās prasības attiecībā uz pieteikuma sagatavošanu un iesniegšanu, LR Patentu valde pieņem lēmumu par dizainparauga reģistrāciju un lēmumu rakstveidā paziņo pieteicējam, uzaicinot viņu triju mēnešu laikā samaksāt valsts nodevu par dizainparauga reģistrāciju un publikāciju.

LR Patentu valde tikšanās laikā piebilda, ka reizēm formālo prasību pārbaude tiek veikta ātrāk (no viena līdz divu mēnešu laikā) nekā likumā noteiktajā trīs mēnešu termiņā.

4.1.4.3. Dizainparauga reģistrācija, publikācija un apliecības izsniegšana

Dizainparauga reģistrācija, publikācija un apliecības izsniegšana noteikta Dizainparaugu likuma 25. pantā:

„(1) Ja valsts nodeva (papildnodeva) ir samaksāta, LR Patentu valde iespējami īsā laikposmā dizainparauga attēlu (attēlus) un ziņas par dizainparaugu sagatavo reģistrācijai un publicē LR Patentu valdes oficiālajā izdevumā.

(2) Ja saņemts pieteicēja lūgums atlikt dizainparauga publikāciju un samaksāta attiecīgā valsts nodeva, dizainparauga reģistrāciju un publikāciju atliek un LR Patentu valde informē pieteicēju par paredzēto reģistrācijas un publikācijas laiku.

(3) Dizainparauga reģistrācija Valsts dizainparaugu reģistrā notiek vienlaikus ar tā publikāciju LR Patentu valdes oficiālajā izdevumā.

(4) Pēc dizainparauga reģistrācijas un publikācijas LR Patentu valde dizainparauga īpašniekam izsniedz dizainparauga reģistrācijas apliecību, kuras paraugu nosaka Ministru kabinets.”

4.1.4.4. Dizainparauga reģistrācijas termiņš un reģistrācijas atjaunošana

Noteikumi par dizainparauga reģistrācijas termiņu un reģistrācijas atjaunošanu izklāstīti Dizainparaugu likuma 31. pantā:

„(1) Dizainparauga reģistrācija ir spēkā piecus gadus, skaitot no pieteikuma datuma. Šim termiņam beidzoties, reģistrāciju var atjaunot ikreiz uz jaunu piecu gadu periodu līdz dizainparaugu aizsardzības maksimālajam termiņam — 25 gadiem no pieteikuma datuma.

(2) Iesniegumu par reģistrācijas atjaunošanu dizainparauga īpašnieks iesniedz gada laikā pirms reģistrācijas termiņa beigām, samaksājot attiecīgu valsts nodevu. LR Patentu valde atjauno reģistrāciju arī sešu mēnešu laikā pēc reģistrācijas termiņa beigām atbilstoši Parīzes konvencijas 5.-bis pantam. Šādā gadījumā maksājama papildnodeva.

(3) Reģistrācijas atjaunošana var neattiekties uz visiem kompleksā reģistrācijā iekļautajiem dizainparaugiem. Iesniegumā jānorāda dizainparaugi, uz kuriem attiecināma reģistrācijas atjaunošana.

(4) LR Patentu valde ziņas par dizainparauga reģistrācijas atjaunošanu iekļauj reģistrā, paziņojumu par reģistrācijas atjaunošanu publicē LR Patentu valdes oficiālajā izdevumā un nosūta dizainparauga īpašniekam pievienošanai dizainparauga reģistrācijas apliecībai. Dizainparauga atjaunotā reģistrācija stājas spēkā nākamajā dienā pēc iepriekšējā spēkā esamības perioda beigām.”

4.1.4.5. Dizainparaugu jomā papildus identificētās problēmas

Interviju laikā vairākkārt kā nozīmīga problēma minēta LR Patentu valdes mājaslapā pieejamā informācija, precīzāk, noteiktas sistēmas trūkums, kas sniegtu vispārēju ieskatu par reģistrēšanas procedūru katrā no intelektuālā īpašuma tiesību veidiem. Aptaujātie dizainparaugu īpašnieki uzsvēra, ka, patstāvīgi izpētot internetā pieejamo informāciju, neveidojās izpratne par tiesību reģistrēšanas procesu, tā ietvaros veicamajām darbībām un sagatavojamajiem dokumentiem. Līdz ar to radusies nepieciešamība saņemt personīgu konsultāciju, sazinoties ar LR Patentu valdi telefoniski vai klātienē. Papildu konsultāciju saņemšanai savukārt tiek patērēts samērā daudz laika, īpaši tad, ja pieteicēja dzīves vai darba vieta neatrodas Rīgā.

Vairums aptaujāto personu informēja, ka papildu grūtības procesā sagādāja arī komunikācija ar LR Patentu valdi. Atkārtoti tika uzsvērts, ka gan telefoniski, gan klātienē saņemtās atbildes nereti nesniedza visu vēlamo informāciju.

Līdz ar to radusies situācija, ka, lai gan lielākā daļa peticēju ir ļoti apmierināti ar pašreizējo dizainparauga reģistrēšanas procesu, tā ātro norisi un salīdzinoši zemajām izmaksām, kopumā gūtā pieredze informācijas trūkuma un savstarpējās komunikācijas dēļ ir samērā negatīva.

4.1.4.6. Dizainparaugu jomā izstrādātie priekšlikumi administratīvā sloga samazināšanai

Tabulā 4-7 sniegta informācija par Izpildītāja priekšlikumu Pētījuma laikā identificētās un Ziņojumā atspoguļotā problēmas risināšanai dizainparaugu jomā. Tālāk minētais ieteikums administratīvo slogu ietekmē netieši, tomēr veicina dizaineru izpratni par viņu tiesībām un to īstenošanu sadarbībā ar pasūtītāju.

Tabula 4-7. Dizainparaugu jomā izstrādātie priekšlikumi administratīvā sloga samazināšanai

Nr.	Īss problēmas izklāsts	Priekšlikuma būtība	Priekšlikuma īstenošanai veicamie pasākumi	Administratīvā sloga ietekmes novērtējums
1.	Pēc pasūtītāja darbu īstenošanas, dizainers publiskajā telpā neparādās kā darba autors, jo uzņēmēji radīto dizainu vēlas iegādāties tikai kopā ar īpašuma tiesībām	<p>Būtu jāveicina dizaina ideju autoru zināšanu vairošana par tiem pienākošajām ne vien mantiskajām, bet arī personiskajām tiesībām, piem., uz autorību un vārdu, kas ietver arī, piem., tiesības pieprasīt, lai dizainera vārds būtu pienācīgi norādīts visās kopijās un jebkurā ar viņa darbu saistītā publiskā pasākumā.</p> <p>Būtiska šādas zināšanu vairošanas daļa būtu nodot potenciālajiem un esošajiem dizaineriem vai dizainparaugu īpašniekiem informāciju par to tiesībām licences līgumā vai kāda cita veida savstarpējā līgumā starp tiesību īpašnieku un pasūtītāju precīzi definēt savas prasības attiecībā uz dizainparauga turpmāko izmantošanu, piem., dizainera vārda norādīšanu uz preces iepakojuma.</p>	Informatīvā materiāla izstrāde.	Palielināta dizainparaugu tiesību īpašnieku informētība par viņu tiesībām līguma slēgšanā ar pasūtītāju.

4.1.5. Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfijas

Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju aizsardzības kārtību LR regulē Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju aizsardzības likums, savukārt 2008. gada 19. maija MK noteikumi Nr. 339 „Noteikumi par valsts nodevu par pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju tiesisko aizsardzību” nosaka valsts nodevas likmes par pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju tiesisko aizsardzību.

4.1.5.1. Topogrāfijas reģistrācijas pieteikuma sagatavošana un iesniegšana

Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju aizsardzības likuma 5. panta pirmajā un otrajā daļā noteikts, ka pieteikums topogrāfijas reģistrēšanai ietver:

- 1) iesniegumu par topogrāfijas reģistrāciju;
- 2) topogrāfijas īsu aprakstu;
- 3) materiālus, kas skaidri un nepārprotami identificē topogrāfiju un tās elementus un ir derīgi reproducēšanai:
  - rasējumus vai fotogrāfijas, kas attēlo pusvadītāju izstrādājuma slāņu konfigurāciju;
  - maskas, ko lieto pusvadītāju izstrādājumu ražošanā, vai maskas daļu rasējumus vai fotogrāfijas;
- 4) dokumentus, kas apliecina topogrāfijas pirmās komerciālās izmantošanas datumu (ja topogrāfijas izmantošana uzsākta pirms pieteikuma iesniegšanas). Ja topogrāfijas pirmo komerciālo izmantošanu uzsācis nevis pieteicējs, bet cita persona, pieteicējs norāda, kādas attiecībā uz topogrāfiju ir viņa tiesiskās attiecības ar šo personu;
- 5) dokumentu par pieteikuma valsts nodevas samaksu;
- 6) pilnvaru, ja pieteikumu iesniedz ar pilnvarotas personas starpniecību.

Papildus iepriekš minētajiem dokumentiem topogrāfijas labākai identificēšanai pieteicējs var iesniegt:

- 1) vienu topogrāfijas paraugu vai vairākus tās paraugus. Par topogrāfijas paraugu iesniegšanu un to uzglabāšanu pieteicējs maksā valsts nodevu;
- 2) magnētiskās lentes, datora izdrukas, mikrofilmas vai citus datu (informācijas) glabātājus (avotus), kuros topogrāfija ir saglabāta šifrētā veidā.

Formālās prasības attiecībā uz pieteikuma dokumentu un materiālu noformēšanu nosaka LR Patentu valde (Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju aizsardzības likuma 5. panta sestā daļa).

Maksājamo nodevu apmērs definēts MK noteikumos Nr. 339 „Noteikumi par valsts nodevu par pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju tiesisko aizsardzību”.

4.1.5.2. Pieteikuma izskatīšana, reģistrācija, publikācija un apliecības izsniegšana

Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju aizsardzības likuma 7. pants nosaka, ka pieteiktais iesniegums LR Patentu valdē tiek izskatīts trīs mēnešu laikā, kamēr tiek izvērtēta patenta pieteicēja, pieteikumā ietverto

dokumentu un topogrāfijas komerciālas izmantošanas atbilstība likuma 4. (pirmā, trešā un ceturrtā daļa) un 5. pantam (pirmā un trešā daļa).

Ja pieteikums atbilst noteiktajām prasībām, tiek pieņemts pozitīvs lēmums un LR Patentu valde topogrāfiju reģistrē Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju valsts reģistrā un ziņas par topogrāfiju publicē savā oficiālajā izdevumā, kā arī izsniedz pieteicējam pēc valsts nodevas samaksāšanas noteikta parauga topogrāfijas reģistrācijas apliecību iespējami īsā laikā pēc pozitīva lēmuma pieņemšanas. Ja pieteikums tikai daļēji atbilst vai neatbilst noteiktajām prasībām, pieteicējam tiek dota iespēja trīs mēnešu laikā novērst LR Patentu valdes norādītos trūkumus, pretējā gadījumā pieteikums tiek noraidīts (Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju aizsardzības likuma 7. un 8. pants).

4.1.5.3. Tiesību atjaunošana

Noteikumi par tiesību atjaunošanu definēti Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju aizsardzības likuma 16. pantā: „Jebkura persona, kura atbilst šī likuma 4. panta pirmās daļas noteikumiem un kurai ir pierādījumi, ka tai pieder tiesības uz topogrāfiju, var griezties tiesā ar prasību nodot tai tiesības uz pieteikumu vai topogrāfijas reģistrāciju, ja attiecīgo pieteikumu iesniegusi cita persona, kurai nebija tādu tiesību, vai ja reģistrācija jau izdarīta šīs personas labā.” Minētās tiesības izmantojamas ne vēlāk kā divu gadu laikā no topogrāfijas reģistrācijas dienas. Pamatojoties uz tiesas spriedumu, LR Patentu valde izdara grozījumus Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju valsts reģistrā un citos ar topogrāfijas reģistrāciju saistītajos dokumentos; iesniegumam par grozījumu izdarīšanu pievienojams dokuments par valsts nodevas samaksu. 16. panta ceturtajā daļā noteikts, ka topogrāfijas izveidotājam, ja viņš nav topogrāfijas īpašnieks, ir tiesības aizstāvēt savas tiesības tiesā tādā pašā kārtībā, kādu nosaka Patentu likuma noteikumi par izgudrotāja tiesību aizsardzību.

4.1.5.4. Citas ar topogrāfiju saistītas darbības

Pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju aizsardzības likuma 20. pants nosaka, ka šī likuma nolūkā pēc analogijas piemērojami attiecīgie Patentu likuma noteikumi:

- 1) par pārstāvību LR Patentu valdē;
- 2) par ierobežojumiem LR Patentu valdes darbiniekiem;
- 3) par Apelācijas padomi;
- 4) par valsts nodevām;
- 5) par valsts aizsardzības interesēm;
- 6) par izgudrojuma izmantošanu;
- 7) par licenci un licences līgumu;
- 8) par piespiedu licencēm;
- 9) par zaudējumu kompensāciju sakarā ar publikācijas aizliegumu;
- 10) par strīdu izskatīšanu tiesā.

Pētījuma ietvaros veikto interviju laikā gan ar LR Patentu valdes pārstāvi, gan ekspertiem no Patentpilnvaroto asociācijas tika minēts, ka šī veida intelektuālā īpašuma aizsardzība pēdējos gados Latvijā vairs nav aktuāla (pēdējo reizi pusvadītāju izstrādājumu topogrāfija reģistrēta 2001. gadā (divas pusvadītāju izstrādājumu topogrāfijas)). Kā viens no visbiežāk izmantotajiem piemēriem attiecībā uz pusvadītāju izstrādājumu topogrāfiju ir mikroshēmas, tomēr, tā kā:

- mūsdienās mikroshēmas struktūra ir pietiekami sarežģīta un tās kopēšana ir ierobežota vai pat tikpat kā neiespējama;
- Latvijā nav uzņēmumu, kas nodarbotos ar mikroshēmu ražošanu,

topogrāfiju reģistrācija Latvijā netiek veikta, līdz ar to topogrāfiju reģistrācijas pieteikumu trūkums skaidrojams nevis ar sarežģītu reģistrācijas procedūru, kas radītu lielu administratīvo slogu, bet gan ar tehnoloģiju attīstību, kas ļauj aizsargāt izstrādājumu, neveicot tā reģistrāciju. Līdzīgu iemeslu dēļ reģistrācija netiek veikta arī Lietuvā un Igaunijā.

4.1.6. Rūpnieciskā īpašuma tiesību nodošana citām personām

Tiesību nodošanu citām personām attiecībā uz patentiem un to pieteikumiem nosaka Patentu likuma 51. pants, attiecībā uz preču zīmēm likuma „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 25. pants un attiecībā uz dizainparaugiem – Dizainparaugu likuma 42. pants. Minētais process visās rūpnieciskā īpašuma jomās ir gandrīz identisks un ietver tālāk minētos punktus.

1. Īpašniekam ir tiesības nodot patentu, preču zīmi (attiecībā uz vienu vairākām vai visām precēm vai pakalpojumiem), dizainparaugu citai personai kopā ar uzņēmumu vai tā daļu, kas izmanto šo patentu, preču zīmi vai dizainparaugu vai neatkarīgi no tā.
2. Ziņas par reģistrētā īpašnieka maiņu pēc attiecīga iesnieguma, tiesību pāreju apliecināšana dokumenta un noteiktās nodevas saņemšanas LR Patentu valde iekļauj reģistrā un publicē savā oficiālajā izdevumā, kā arī nosūta īpašniekam (īpašniekiem) paziņojumu par reģistrā izdarīto ierakstu
3. Nodošanas līgums attiecībā pret trešajām personām stājas spēkā dienā, kad ziņas par to publicētas LR Patentu valdes oficiālajā izdevumā. Kamēr īpašnieka maiņa nav ierakstīta Reģistrā, tiesību pārņēmējs (jaunais īpašnieks) tiesības, kas izriet no tiesību reģistrācijas, attiecībā uz trešajām personām nevar izmantot.
4. Pirms LR Patentu valde ir pieņēmusi lēmumu par tiesību piešķiršanu, pieteikumu var nodot citai personai, ja saņemts attiecīgs iesniegums, tiesību pāreju apliecināšs dokuments un valsts nodevas samaksu apliecināšs dokuments. Pieteikuma izskatīšanu turpina attiecībā uz jauno pieteicēju.
5. Ja preču zīmju/ dizainparauga īpašuma tiesību nodošana citai personai neattiecas uz visiem reģistrācijā ietvertajiem objektiem, LR Patentu valde šo reģistrāciju sadala, ar nepieciešamajām izmaiņām, izveidojot jaunu reģistrāciju attiecībā uz tiem objektiem, kuriem mainījies īpašnieks.

6. Kārtību, kādā patentu un patenta pieteikumu nodod citai personai, nosaka 2008. gada 1. aprīļa MK noteikumi Nr. 224 „Patentu un patenta pieteikumu noteikumi”.

4.1.7. Rūpnieciskā īpašuma licences līgumu slēgšana

Licences līgumu piešķiršana patentu jomā tiek veikta saskaņā ar Patentu likuma 52. pantu, preču zīmju jomā saskaņā ar likuma „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 26. pantu un dizainparaugu jomā ar Dizainparaugu likuma 43. pantu. Licences līgumu piešķiršanas forma un tās ietvaros veicamās darbības rūpnieciskā īpašuma jomā ir samērā līdzīgas un pamatā tiek realizētas atbilstoši zemāk norādītajiem principiem.

1. Tiesību īpašniekam ir tiesības ar licences līgumu piešķirt citai personai patenta izmantošanas tiesības pilnā apjomā vai daļēji. Atbilstoši licences raksturam (izņēmuma licence vai vienkārša licence) tiesību izdevējpuse (licenciārs), kā arī saņēmējpuse (licenciāts) uzņemas noteiktas tiesības un pienākumus.
2. Licenci atzīst par izņēmuma licenci, ja licenciāts iegūst izņēmuma tiesības uz patenta/ preču zīmes/ dizainparauga izmantošanu saskaņā ar licences līgumā paredzētajiem noteikumiem, bet licenciārs saglabā tiesības to izmantot tiktāl, ciktāl šīs tiesības nav pārgājušas licenciātam.
3. Licenci atzīst par vienkāršu licenci, ja licenciārs, piešķirot citai personai izmantošanas tiesības, saglabā sev tiesības izmantot šo patentu/ preču zīmi/ dizainparaugu, kā arī tiesības izdot licenci tā paša patenta/ preču zīmes/ dizainparauga izmantošanai trešajām personām.
4. Ziņas par reģistrēta patenta/ preču zīmes/ dizainparauga licences līgumu pēc licenciāra vai licenciāta attiecīga iesnieguma, reģistrā iekļaujamo ziņu apliecināšanas dokumenta un noteiktās nodevas saņemšanas LR Patentu valde iekļauj Reģistrā un publicē LR Patentu valdes oficiālajā izdevumā, kā arī nosūta abiem paziņojumu par Reģistrā izdarīto ierakstu.
5. Preču zīmes/ dizainparauga īpašnieks ir tiesīgs izmantot izņēmuma tiesības pret licenciātu, kas pārkāpj licences līguma noteikumus attiecībā uz:
  - 1) licences termiņu;
  - 2) formu;
  - 3) precēm un pakalpojumiem/ izstrādājumiem, attiecībā uz kuriem licence piešķirta;
  - 4) teritoriju, kurā preču zīmi/ dizainparaugu atļauts izmantot;
  - 5) licenciāta preču, pakalpojumu/ izstrādājumu kvalitāti.
6. Ja licences līgumā nav noteikts citādi, izdoto licenci nedrīkst nodot trešajām personām un licenciāts nav tiesīgs izdot apakšlicenci.
7. Licenciāta tiesības nevar tikt apstrīdētas, pamatojoties uz faktu, ka ziņas par licences līgumu nav iekļautas Reģistrā vai nav publicētas vai ka licenciāts uz precēm/ izstrādājumiem, to iepakojuma vai reklāmā nav sniedzis norādi par izmantošanu atbilstoši licencei, vai ka šāda norāde sniegta neprecīzi.

Tā kā licences līguma slēgšana ir no valsts neatkarīgs savstarpējs darījums starp divām personām vai organizācijām, par administratīvo slogu šī Pētījuma izpratnē tiek uzskatītas tikai tās izmaksas, kas pieteicējam rodas, lai noslēgto licences līgumu reģistrētu LR Patentu valdes reģistrā.

Pētījuma ietvaros tika konstatēts, ka viens no gadījumiem, kad var tikt piešķirts licences līgums ir komercializācijas brīdī, kad patenta, preču zīmes vai dizainparauga īpašnieks ir veiksmīgi piesaistījis investorus, kas vēlas ieguldīt jau radīta un reģistrēta izgudrojuma, preces, pakalpojuma vai izstrādājuma attīstībā un realizācijā. Tomēr Pētījuma ietvaros veikto interviju laikā tika pausts uzskats, ka Latvijā biežāk tiek novērota otrāda prakse – investors vēršas pie konkrēta izgudrotāja, dizainera vai izgudrotāju/ dizaineru grupas, piem., zinātniskā institūta, universitātes tehnoloģiju pārnese kontaktpunkta, ar jau gatavu ideju, ko nepieciešams realizēt (t.s. pasūtījuma darbs). Šādā gadījumā maksātājs ir ieinteresēts sadarbības rezultātā radīto gala rezultātu iegūt personīgā īpašumā, līdz ar to arī aizsardzības reģistrāciju veikt uz sava vai uzņēmuma, nevis izgudrotāja vai dizainera vārda. Izvēloties veikt šāda veida darījumus, licences līguma forma netiek izmantota, tādēļ arī Latvijā gada laikā noslēgto licences līgumu skaits ir salīdzinoši neliels (pēc LR Patentu valdes sniegtās informācijas 2012. gada tika reģistrēti 10 licences līgumi un ķīlas tiesības) un var uzskatīt, ka pašreiz to izmantošana Latvijā nav īpaši aktuāla.

4.1.8. Rūpnieciskā īpašuma jomā papildus identificētās problēmas

Pētījuma ietvaros tika identificētas vairākas problēmas, kas administratīvo slogu neskar tiešā veidā, tomēr intervijās tika minētas kā svarīgas un aktuālas.

Vairums intelektuālā īpašuma jomā radīto ideju tiek aizsargātas, lai nākotnē tās varētu komercializēt un saņemt zināmu peļņas daļu. Tomēr patentu un dizainparaugu jomā veiktajās intervijās tika konstatēts, ka nereti tiesību īpašniekiem pēc aizsardzības reģistrēšanas nākas saskarties ar būtiskām komercializācijas problēmām. Iespējams, ka šīs problēmas tieši saistītas ar faktu, ka pašreiz Latvijā trūkst starpniecības iestādes, kuras uzdevums būtu savest idejas autoru ar tās potenciālo „pircēju”, tādēļ liela daļa radīto un pat aizsargāto darbu paliek sākotnējā stadijā bez tālākām komercializācijas un attīstības iespējām.

Pētījuma ietvaros visas aptaujātās puses vērsa uzmanību uz kopējo sabiedrības zināšanu un izpratnes trūkumu rūpnieciskā īpašuma aizsardzības jomā. Intervijās tika atkārtoti uzsvērts, ka būtu nepieciešams regulāri informēt sabiedrību, īpaši to sabiedrības daļu, kas potenciāli varētu nākotnē būt saistīta ar patentu, preču zīmju un/vai dizainparaugu reģistrāciju, par intelektuālo īpašumu jomu kopumā, tā būtību, aizsardzības veidiem, to atšķirībām un reģistrācijas iespējām.

Intervijās ar jau esošajiem tiesību īpašniekiem vairākkārt tika aktualizēts tieši uzraudzības jautājums. Pašreiz Patentu likums, likums „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” un Dizainparaugu likums nosaka, ka gadījumā, ja īpašnieka tiesības tiek pārkāptas, tas ir tiesīgs vērsties tiesā, pamatojoties uz Civillikumu un citiem NA. Tomēr neviens NA skaidri nenosaka, kam ir pienākums faktiski nodrošināt reģistrēto tiesību aizsardzību, veicot regulāras pārbaudes un identificējot iespējamus pārkāpumus Latvijā un pasaulē. Pašreiz minētos pienākumus veic pats tiesību īpašnieks. Lielākajiem uzņēmumiem tas prasa lielu resursu patēriņu, jo tiek algots speciāls darbinieks, kas veic regulāras pārbaudes un nepieciešamības gadījumā uzsāk tiesvedības procesu. Turpretim mazie uzņēmumi un privātpersonas šo aizsardzību nespēj

nodrošināt vispār, un tiem nākas pajauties vien uz apkārtējo cilvēku godaprātu. Kā piebilda LR Patentu valde, arī ārvalstīs novērojama līdzīga prakse, t.i., tiesību īpašnieks pats ir atbildīgs par sava īpašuma (arī intelektuālā) aizsardzības nodrošināšanu.

4.1.9. Rūpnieciskā īpašuma jomā izstrādātie priekšlikumi administratīvā sloga samazināšanai

Tabulā 4-8 apkopoti Izpildītāja ieteikumi un priekšlikumi Pētījuma laikā identificēto un Ziņojumā atspoguļoto problēmu risināšanai rūpnieciskā īpašuma jomā. Vairāki no priekšlikumu īstenošanai veicamajiem pasākumiem rada netiešu ietekmi uz administratīvo slogu.

Tabula 4-8. Rūpnieciskā īpašuma jomā izstrādātie priekšlikumi administratīvā sloga samazināšanai

Nr.	Īss problēmas izklāsts	Priekšlikuma būtība	Priekšlikuma īstenošanai veicamie pasākumi	Administratīvā sloga ietekmes novērtējums
1.	Uzņēmumu stratēģijas, kas vērsta uz patenta turpmāku izmantošanu un komercializāciju, trūkums (P ¹) (skat. 4.1.1.2. sadaļu). Inovāciju komercializācijas atbalsta punkta trūkums (P, DP ²) (skat. 4.1.8. sadaļu).	Lai veicinātu rūpnieciskā īpašuma jomā reģistrēto izgudrojumu komercializāciju, iesakām izveidot starpniekinstitūciju, kas: <ul style="list-style-type: none"> palīdzētu meklēt izdevīgākos komercializācijas virzienus un veidot veiksmīgu sadarbību starp izgudrotāju un investoru; veiktu informatīvo darbu ar pieteicējiem, lai vairotu izpratni par reģistrācijas procesu (piem., kāpēc parastajā kārtībā patenta pieteikuma izskatīšana tiek veikta 18 mēnešu laikā) un veicinātu apzinātu uz stratēģijas pamatotu izgudrojuma vai radītā dizaina virzību ne tikai Latvijā, bet arī pasaulē. 	Jāizvērtē piemērotākā starpniekinstitūcijas forma (jaunas organizācijas izveide, funkciju deleģēšana kādai no esošajām organizācijām u.c.)	Radīta organizācija, kas veicinātu izgudrotāju un investoru savstarpēju sadarbību, kā arī vairotu uz stratēģijas balstītu izgudrojumu virzību, kas veicinātu valsts tautsaimniecības attīstību un palielinātu valsts un tās uzņēmumu un izgudrotāju atpazīstamību Eiropā un pasaulē.
2.	Informācijas trūkums par Patentu tehniskās bibliotēkas pieejamību (P).	Informatīvu materiālu sagatavošana par Patentu tehnisko bibliotēku un tās sniegtajiem pakalpojumiem: <ul style="list-style-type: none"> informācijas resursu par intelektuālo īpašumu izmantošana, konsultācijas rūpnieciskā īpašuma aizsardzības jautājumos, patentu informācijas; preču zīmju un dizainparaugu meklējumi; 	Jāsagatavo informatīvi materiāli par Patentu tehniskās bibliotēkas piedāvātajiem pakalpojumiem. Jāpopularizē iespēja izmantot šīs institūcijas pakalpojumus, lai atvieglotu pieteicējiem pieteikumu sagatavošanas	Tiktu veikta ātrāka un tiešāka komunikācija starp kompetentu institūciju, kas var sniegt atbalsta pakalpojumus, un pieteicēju neskaidro jautājumu precizēšanā un/vai

¹ Problēma identificēta patentu jomā.

² Problēma identificēta dizainparaugu jomā.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ apmācība elektronisko resursu izmantošanā; ▪ konsultācijas patentu informācijas meklēšanā. <p>Materiāli var tikt sagatavoti gan drukātā, gan elektroniskā veidā, piem., ievietojot pieteicējiem ērti pieejamā vietā LR Patentu valdes vai kopējā intelektuālā īpašuma centra mājaslapā.</p>	procesu.	pieteikuma sagatavošanai nepieciešamās informācijas meklēšanā saistībā ar tiesību aizsardzību rūpnieciskā īpašuma jomā.	
3.	<p>3.1. Precīzas, saprotamas un viegli uztveramas informācijas trūkums LR Patentu valdes mājaslapā (P, DP).</p> <p>Jauno dizaineru zināšanu trūkums par LR Patentu valdi kā konsultāciju sniedzēju par dizainparauga reģistrācijas procesu (skat. 4.1.4.5. sadaļu) (DP).</p>	<p>Lai informācija par LR Patentu valdi kā atbildīgo institūciju rūpnieciskā īpašuma jomā veiksmīgāk sasniegtu potenciālos pieteicējus, iesakām LR Patentu valdei Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras (LIAA) rīkoto semināru un citu publisku pasākumu, kuros tiek uzrunāta potenciālo pieteicēju mērķauditorija, ietvaros sniegt publisku prezentāciju, nodrošinot semināra dalībniekiem informāciju par LR Patentu valdi, tās funkcijām un piedāvātajiem pakalpojumiem, kā arī rūpnieciskā īpašuma jomu, īpašuma tiesību aizsardzības veidiem un to nodrošināšanu.</p>	<p>Jāveido cieša komunikācija starp LIAA un citiem semināru rīkotājiem, kas uzrunā potenciālo pieteicēju mērķauditoriju, lai LR Patentu valdes speciālisti šāda veida pasākumos varētu publiski informēt par rūpnieciskā īpašuma jautājumiem.</p>	<p>Informācija par LR Patentu valdi kā atbildīgo institūciju rūpnieciskā īpašuma jomā efektīvāk sasniegtu potenciālos pieteicējus un samazinātu to laika patēriņu, tādējādi samazinot arī administratīvā sloga izmaksas saistībā ar atbildīgās iestādes meklēšanu un pieteikuma sagatavošanu.</p>
	<p>3.2. Sabiedrības izpratnes trūkums par intelektuālā īpašuma jomu kopumā.</p> <p>Sabiedrības zināšanu trūkums rūpnieciskā īpašuma tiesību aizsardzības jomā (P, PZ¹, DP).</p>	<p>Lai veidotu labāku sabiedrības izpratni par intelektuālā īpašuma jomu kopumā, iesakām izveidot elektronisku intelektuālā īpašuma informatīvo platformu, kas interaktīvā veidā, piemēram., izmantojot viegli uztveramus shematiskus zīmējumus, sniegtu vispārēju ieskatu par dažādiem intelektuālā īpašuma veidiem, to izpausmēm un saistību gan ar sabiedrību kopumā, gan ar katru tās indivīdu atsevišķi.</p>	<p>Jāizstrādā elektroniska informatīvā platforma, kas vienkopus sniegtu informāciju par visiem intelektuālo īpašumu veidiem.</p> <p>Jādefinē atbildīgās personas par informatīvā platformas uzturēšanu un tajā ietvertās informācijas regulāru atjaunošanu.</p>	<p>Veicināta sabiedrības izpratne par intelektuālo īpašuma un tā aizsardzību, kā arī vienkāršotā veidā sniegta informācija par kopējo procesu un veicamajām darbībām no dažādu pušu (izmantotāja un tiesību īpašnieka) viedokļa.</p>

¹ Problēma identificēta preču zīmju jomā.

4.2. Augu šķirņu aizsardzība

Selekcionāra tiesību piešķiršanas kārtība un aizsardzības nodrošināšana noteikta Augu šķirņu aizsardzības likumā (stājies spēkā 2002. gada 31. maijā).

Augu šķirņu aizsardzības jomā Pētījuma ietvaros tika veikta sākotnējā intervija ar Valsts augu aizsardzības dienestu, kā arī 10 padziļinātās intervijas un intervijas konkrētu gadījumu analīzei (case study). Minēto interviju subjekti uzskaitīti Tabulā 4-9.

Tabula 4-9. Padziļināto interviju subjekti un interviju subjekti konkrētu gadījumu analīzei (case study)

Padziļināto interviju subjekti un interviju subjekti konkrētu gadījumu analīzei (case study)	
LLU aģentūra „Zemkopības zinātniskais institūts”	APP „Valsts Stendes graudaugu selekcijas institūts”
APP „Latvijas Valsts augļkopības institūts”	Nacionālais botāniskais dārzs
APP „Valsts Priekuļu laukaugu selekcijas institūts”	SIA „Pūres dārzkopības pētījumu centrs”
Lantmännen SW Seed AB	SIA „Kurzemes sēklas”
AS „Pūres dārzkopības izmēģinājumu stacija”	Biedrība „Latvijas sēklaudzētāju asociācija”

4.2.1. Selekcionāra tiesību iegūšana

4.2.1.1. Reģistrācijas iesnieguma sagatavošana un iesniegšana

Lai pieteiktu augu šķirnes aizsardzību, VAAD Augu šķirņu salīdzināšanas departamentā jāiesniedz šādi dokumenti:

- 1) iesniegums, tajā iekļaujot šādu informāciju:
  - iesniedzēja nosaukums un adrese;
  - selekcionāra nosaukums un adrese, ja iesniedzējs nav selekcionārs;
  - pieteiktās šķirnes nosaukums;
  - datums, kad samaksāta valsts nodeva;
  - valsts, kurā iesniegums reģistrēts, un reģistrācijas datums, ja tiek pieprasīta konvencijprioritāte;
  - fiziskā persona, kura izveidojusi attiecīgo šķirni vai izdalījusi šķirnes aprakstu, ja iesniedzējs ir darba devējs vai pasūtītājs, ar kuru šī personas noslēgusi līgumu;
- 2) šķirnes apraksts, kas sagatavots, veicot AVS testu (ja šķirne ir pārbaudē, jāiesniedz šķirnes apraksta tehniskā anketa);
- 3) pilnvarojums, ja iesniedzējs nav selekcionārs;
- 4) dokumenti, kas minēti Augu šķirņu aizsardzības likuma 15. pantā, ja tiek pieprasīta konvencijprioritāte (prioritātes datumu apstiprinoša iesnieguma kopija);

- 5) pirmās selekcionāra tiesību piešķiršanas apliecības kopija, ja selekcionāra tiesības aizsargātas citās valstīs.

Iesnieguma veidlapa publiski pieejama VAAD mājaslapā, un, kā intervijas laikā informēja VAAD, to iespējams iesniegt elektroniski, pa pastu vai klātienē.

Publiski latviešu valodā pieejamas (tulkotas no angļu valodas) un regulāri tiek atjaunotas arī UPOV vadlīnijas, kam vajadzētu atvieglot selekcijas institūtu un citu selekcionāru darbu iesniedzamās dokumentācijas noformēšanā. Tomēr interviju laikā tika minēts, ka vadlīniju tulkojumi nereti ir nekvalitatīvi, tādēļ selekcijas institūtam jāiegulda papildu resursi, veicot patstāvīgu tulkošanu, lai rezultātā selekcionāriem būtu pieejams precīzs un saprotams dokuments, ko būtu iespējams izmantot reģistrācijai nepieciešamā šķirnes apraksta sagatavošanā.

4.2.1.2. Šķirnes pārbaudes veikšana

Šķirnes pārbaudi saskaņā ar Augu šķirņu aizsardzības likuma 18. pantu it tiesīgas veikt šādas institūcijas:

- 1) Latvijā — institūcija, kurai Valsts augu aizsardzības dienests NA par šķirnes atšķirīguma, viendabīguma un stabilitātes pārbaudi noteiktajā kārtībā ir izsniedzis atļauju šķirnes pārbaudes veikšanai;
- 2) ārpus Latvijas — viena no šādām šķirnes pārbaudes institūcijām:
  - a) citas Eiropas Savienības dalībvalsts oficiāla institūcija, kurai saskaņā ar Komisijas 2009. gada 17. septembra Regulas (EK) Nr. 874/2009 par noteikumiem, kas jāievēro, piemērojot Padomes Regulu (EK) Nr. 2100/94 attiecībā uz lietu izskatīšanas procesiem Kopienas Augu šķirņu birojā, 15. pantu ir noslēgts līgums par šķirnes pārbaudes veikšanu,
  - b) Starptautiskās jaunu augu šķirņu aizsardzības savienības (UPOV) dalībvalsts institūcija, ja minētā valsts ir Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) dalībvalsts un veic šķirnes pārbaudi konkrētajai sugai.

Atļauju šķirnes pārbaudes veikšanai izsniedz VAAD saskaņā ar 2010. gada 28. decembra MK noteikumiem Nr. 1229 „Noteikumi par šķirnes atšķirīguma, viendabīguma un stabilitātes pārbaudi”. Atļauju izsniedz divu mēnešu laikā no dienas, kad iesniegts iesniegums par atļauju veikt šķirnes pārbaudi.

Agrāk šķirņu AVS pārbaudes tika veiktas arī Latvijā, tomēr atbilstoši VAAD intervijā sniegtajai informācijai, kopš Augu šķirņu aizsardzības likuma grozījumu pieņemšanas (stājies spēkā 2010.gada 31. decembrī) valstī esošie institūti nav spējīgi izpildīt jaunus kritērijus šķirnes pārbaudei veikšanai. Tādēļ pašreiz selekcijas institūti augu šķirnes aizsardzību var reģistrēt vienīgi, izmantojot ārvalstīs esošo institūciju AVS pārbaudei pakalpojumus. Vairāki no Pētījuma laikā aptaujātajiem institūtiem to minēja kā galveno problēmu, kas pašreiz kavē vai pat pilnībā apstādinājusi jauno šķirņu reģistrāciju, jo ārvalstīs obligāti veicamā AVS testa izmaksas ir pārāk lielas. Turklāt, tā kā pieprasījums pēc radītās šķirnes lielā mērā ir atkarīgs no patērētāja subjektīvās gaumes, tad selekcionāram tikpat kā nav garantijas, ka ar šķirni nākotnē izdosies atpelnīt šķirnes aizsardzības reģistrēšanā ieguldītos līdzekļus.

Tie selekcijas institūti, kas joprojām turpina reģistrēt jaunās šķirnes, AVS testa pārbaudes galvenokārt veic Polijā un Igaunijā, jo šajās valstīs ir Latvijai salīdzinoši līdzīgi klimatiskie apstākļi, kas ir svarīgs priekšnosacījums, lai maksimāli tiktu saglabātas šķirnes morfoloģiskās pazīmes un testa rezultāti būtu ticami.

Kā jau iepriekš tika minēts Ziņojuma 3.2.5.4. sadaļā, šķirnes pārbaudes ilgums dažādām sugām var būtiski atšķirties. Tas savukārt tieši ietekmē kopējās AVS testa izmaksas, kas atkarīgas no pārbaudes veikšanas gadu skaita un pēc intervijās iegūtajiem datiem svārstās no EUR 300 līdz EUR 450 gadā.

MK noteikumi Nr. 1229 nosaka, ka, ja šķirnes pārbaudes rezultāti ir negatīvi (šķirne nav atšķirīga, viendabīga vai stabila) un ir pieņemts lēmums neapstiprināt šķirnes pārbaudes rezultātus, iesniedzējs, sedzot ar atkārtotu šķirnes pārbaudi saistītās izmaksas, var veikt atkārtotu šķirnes pārbaudi pie tā paša vai cita šķirnes pārbaudes veicēja. Intervijās ar augu šķirņu aizsardzības pieteicējiem gadījumi par atkārtotas pārbaudes nepieciešamību netika identificēti.

Lielākā daļa pieteicēju interviju laikā puda viedokli, ka dokumentācijas sagatavošanai nepieciešamā informācija ir specifiska, apjomīga un ne vienmēr brīvi pieejama, tomēr, pateicoties lielajai pieredzei, tās iegūšana un apstrāde institūtu darbiniekiem problēmas nesagādā.

4.2.1.3. Reģistrācijas iesnieguma izskatīšana un lēmuma pieņemšana par selekcionāra tiesību piešķiršanu un šķirnes nosaukumu

Iesnieguma izskatīšanas un reģistrēšanas kārtība selekcionāra tiesību piešķiršanai noteikta 2006. gada 29. augusta MK noteikumos Nr. 716 „Iesnieguma izskatīšanas un reģistrēšanas kārtība selekcionāra tiesību piešķiršanai”.

Augu šķirņu aizsardzības likums nosaka, ka mēneša laikā no iesnieguma reģistrācijas dienas VAAD:

- 1) pārbauda iesniedzēja tiesības iesniegt iesniegumu un pārliecinās, vai šķirne var tikt uzskatīta par jaunu saskaņā ar Augu šķirņu aizsardzības likuma 4. pantu;
- 2) rakstveidā informē iesniedzēju par nepieciešamību iesniegt papildu dokumentus un iesniegt pievienoto dokumentu tulkojumu latviešu valodā, kā arī par šķirnes pārbaudes kārtību.

Ja iesnieguma izskatīšanas laikā VAAD konstatē, ka šķirne neatbilst iepriekš minētajiem noteikumiem, iesniegums tiek noraidīts, par to rakstveidā informējot iesniedzēju.

Augu šķirņu aizsardzības likuma 17. pants nosaka iebildumu iesniegšanas kārtību. Trīs mēnešu laikā pēc iesnieguma publicēšanas ieinteresētās personas ir tiesīgas VAAD iesniegt iebildumus. Iebildumi var attiekties uz šķirnes jaunumu, atšķirīgumu, viendabīgumu, stabilitāti vai tiesībām iesniegt iesniegumu. Iebildumus iesniedz rakstveidā, pievienojot tiem dokumentāru pamatojumu. Iesniedzējs divu mēnešu laikā pēc iebildumu iesniegšanas sniedz par tiem paskaidrojumus. Ja paskaidrojumi netiek saņemti, iebildums tiek noraidīts.

VAAD informēja, ka pašreiz novērots tikai viens šāds gadījums, kad tika iesniegts iebildums un pierādīts, ka reģistrācijai pieteiktā šķirne jau vairāk nekā pirms gada tikusi piedāvāta tirdzniecībā, šādā veidā pārkāpjot Augu šķirņu aizsardzības likuma 4. pantu.

Lēmums par selekcionāra tiesības piešķiršanu tiek pieņemts saskaņā ar Augu šķirņu aizsardzības likuma 19. pantu, ja izpildīti šādi nosacījumi:

- 1) iesniegta pilnībā aizpildīta veidlapa, kam pievienoti visi nepieciešamie dokumenti;
- 2) izpildītas visas selekcionāra tiesību piešķiršanas prasības, pierādot šķirnes jaunumu, atšķirīgumu, viendabīgumu un stabilitāti (definēti Augu šķirņu aizsardzības likuma 3.,4.,5.,6. un 7. pantā).

Šķirnes nosaukuma pieteikšanai jāiesniedz iesniegums. VAAD pārbauda pieteiktā nosaukuma atbilstību noteikumiem:

- 1) ja iesniegums vienlaikus iesniegts vairākās valstīs, iesniedzējs lieto vienu un to pašu šķirnes nosaukumu;
- 2) šķirnes nosaukums atbilst Starptautiskās jaunu augu šķirņu aizsardzības savienības (UPOV) un Eiropas Savienības NA prasībām.

Ja pieteiktais nosaukums ir atbilstošs, to publicē, paredzot trīs mēnešu iebilduma periodu. Ja tas nav atbilstošs, iesniedzējs mēneša laikā iesniedz priekšlikumu par jaunu šķirnes nosaukumu. Ja iesniedzējs priekšlikumu neiesniedz, iesniegumu noraida, par to rakstveidā informējot iesniedzēju.

Augu šķirņu aizsardzības likuma 21. pants nosaka, ka laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” un periodiskajā izdevumā „Latvijas Augu Šķirņu Biļetens”, kas tiek nosūtīts visām UPOV un Eiropas Savienības dalībvalstīm, VAAD publicē šādu informāciju:

- reģistrētie, atsauktie un noraidītie iesniegumi;
- pieteiktie šķirņu nosaukumi un nosaukumu maiņa aizsargātajām šķirnēm;
- selekcionāra tiesību piešķiršana, spēka zaudēšana vai anulēšana;
- selekcionāra, selekcionāra tiesību īpašnieka vai pilnvarotā pārstāvja maiņa;
- citi ar šo likumu saistīti paziņojumi.

Selekcionāra tiesību spēkā esamības periods definēts Augu šķirņu aizsardzības likuma 26. pantā:

„(1) Selekcionāra tiesības tiek iegūtas dienā, kad pieņemts lēmums par selekcionāra tiesību piešķiršanu, un ir spēkā līdz divdesmit piektā kalendāra gada beigām, bet kartupeļiem, vīnogulāju un koku sugām — līdz trīsdesmitā kalendāra gada beigām no tiesību piešķiršanas gada.

(2) Pēc selekcionāra tiesību īpašnieka pamatota iesnieguma saņemšanas Valsts augu aizsardzības dienestam ir tiesības pagarināt šā panta pirmajā daļā minēto termiņu vēl uz pieciem gadiem.

Selekcionāra tiesību spēka zaudēšana un anulēšana definēta Augu šķirņu aizsardzības likuma 36. un 37. pantā:

„(1) Selekcionāra tiesības zaudē spēku, ja iestājas vismaz viens no šādiem apstākļiem:

- 1) selekcionāra tiesību īpašnieks nav samaksājis valsts nodevu par selekcionāra tiesību aizsardzību;

- 2) selekcionāra tiesību īpašnieks nenodrošina pavairošanas materiālu, dokumentāciju vai citus materiālus, kas nepieciešami šķirnes uzturēšanas pārbaudei;
- 3) netiek saglabāts šķirnes viendabīgums un stabilitāte;
- 4) selekcionāra tiesību īpašnieks pats rakstveidā paziņo, ka viņš atsakās no selekcionāra tiesībām;
- 5) VAAD šķirnes nosaukumu atzinis par nepiemērotu un selekcionāra tiesību īpašnieks triju mēnešu laikā nav ierosinājis jaunu, noteikumiem atbilstošu nosaukumu.

Ja ir likumīgs pamats atzīt, ka selekcionāra tiesības spēku zaudējušas, Valsts augu aizsardzības dienests pirms lēmuma pieņemšanas paziņo par to selekcionāra tiesību īpašniekam, norādot šīs rīcības iemeslu, kā arī dodot termiņu šā panta pirmajā daļā minēto apstākļu novēršanai.”

Selekcionāra tiesības anulē jebkurā no šādiem gadījumiem:

- 1) pieņemot lēmumu par selekcionāra tiesību piešķiršanu, nav ievēroti noteikumi par šķirnes jaunumu vai atšķirīgumu;
- 2) selekcionāra tiesību piešķiršana pamatā balstījusies uz selekcionāra sniegto informāciju un dokumentiem, bet, pieņemot lēmumu par selekcionāra tiesību piešķiršanu, nav ievēroti noteikumi par šķirnes viendabīgumu un stabilitāti;
- 3) selekcionāra tiesības piešķirtas personai, kurai uz tām nav likumīgu tiesību.

Aptaujāto personu vidū neviens tiesību spēkā zaudēšanas vai anulēšanas gadījums netika konstatēts.

Saistībā ar selekcionāra tiesību pagarināšanu tika identificēta līdzīga problēma kā patentu jomā, proti, likumā nav skaidri noteikta persona vai institūcija, kas atbildīga par NA noteikto termiņu ievērošanu. Daži institūtu pārstāvji minēja, ka pašreiz ziņas par nepieciešamību atkārtoti samaksāt nodevu par selekcionāra tiesību aizsardzību no VAAD tiek saņemtas neregulāri. Tāpēc nav skaidrs, vai katrai ieinteresētajai personai pašai jāseko līdz attiecīgajiem termiņiem vai iespējams pajauties uz dienestu atsūtīto brīdinājumu.

Vairāki Pētījuma laikā aptaujātie institūtu pārstāvji minēja, ka pašreiz, lai selekcionārs vai selekcijas institūts uz sava vārda veiktu augu šķirnes reģistrāciju, kas kalpotu kā izdarītā darba oficiāls apliecinājums, vienīgais veids ir reģistrēt tās aizsardzību, kas automātiski paredz finansiāli dārgo AVS testa veikšanu.

4.2.2. Selekcionāra tiesību aizsardzības īstenošana

4.2.2.1. Selekcionāra tiesību ierobežojumi un izņēmumi

Selekcionāra tiesību ierobežojumus un izņēmumus nosaka Augu šķirņu aizsardzības likuma 24. un 25. pants.

Gadījumos, kad lauksaimnieciskās ražošanas nodrošināšanai tiek audzētas Augu šķirņu aizsardzības likuma 24. panta pirmajā daļā noteiktās šķirnes, lauksaimniecības produkcijas ražotājiem un mazajām saimniecībām ir tiesības bez selekcionāra tiesību īpašnieka atļaujas izmantot pavairošanai ražas produktus, kas iegūti viņu īpašumā vai lietošanā esošajos laukos no pašu iesētās Latvijā aizsargātās šķirnes (kura nav hibrīda vai sintētiska šķirne).

Ja citi lauksaimniecības produkcijas ražotāji bez selekcionāra tiesību īpašnieka atļaujas izmanto pavairošanai šā panta pirmajā daļā minētās augu sugu šķirnes pašu saimniecībā, tie maksā atlīdzību 50 procentu apmērā no atlīdzības par licencētu tās pašas šķirnes pavairošanas materiālu tai pašai platībai.

Selekcionāra tiesības neattiecas uz darbībām, kuras veiktas privāti un nekomerciālos vai eksperimentālos nolūkos, kuru mērķis ir izveidot jaunas šķirnes un kas veiktas ar aizsargātās šķirnes pavairošanas materiālu, ražas un jebkuru materiālu, kas iegūts no ražas produkta, ja šo materiālu vai šīs šķirnes selekcionārs ir pārdevis vai kā citādi laidis apgrozībā, kā arī nav veikta aizsargātās šķirnes tālāka pavairošana vai eksports.

4.2.2.2. Selekcionāra tiesību nodošana, licences līgumu slēgšana

Augu šķirņu aizsardzības likuma 27. pantā noteikts, ka selekcionāra tiesību īpašnieks ir tiesīgs nodot piešķirtās selekcionāra tiesības

- pilnībā – selekcionāra tiesību pārņēmējam;
- daļēji – ar pilnvarojumu vai licences līgumu.

Selekcionāra tiesības nodod rakstveidā, un tās ir spēkā no dienas, kad reģistrētas VAAD.

Licences (arī piespiedu licences) līgumu un licences īpašnieka maiņu reģistrē VAAD, izdarot ierakstu Reģistrā. Licences reģistrācijai jāiesniedz dokumenta kopija par valsts nodevas samaksu (izņemot piespiedu licenci).

Augu šķirņu aizsardzības likumā definēti vairāki iespējamie licenču veidi:

- vienkāršā licence paredz, ka, piešķirot šķirnes izmantošanas tiesības licences īpašniekam (licenciātam), licences izsniedzējs (licenciārs) saglabā tiesības piešķirt licenci uz to pašu šķirni trešajām personām;
- izņēmuma licence nozīmē, ka licenciāts iegūst izņēmuma tiesības izmantot šķirni saskaņā ar licences līgumā paredzētajiem noteikumiem;
- brīvās licences ietvaros jebkura persona pret attiecīgu atlīdzību ir tiesīga izmantot šķirni no dienas, kad par to tiek rakstveidā informēts selekcionāra tiesību īpašnieks un licences līgums reģistrēts VAAD;
- piespiedu licence var tik pieprasīta tiesā gadījumos, ja tirgus nav nodrošināts ar valsts ekonomikai vai sabiedrības interesēm nozīmīgas aizsargātās šķirnes pavairošanas materiālu. Šķirnes izmantošanas pakāpe un citi licenciāri noteikumi tiek noteikti tiesā.

Intervijas laikā ar VAAD tika sniegta informācija par kultūraugu uzraudzības valsts informācijas sistēmu (KUVIS), kurā tiek reģistrēti saņemtie licences līgumi un kas būtiski atvieglo reģionu inspektoru darbu pārbaužu veikšanā un lauku apsekošanā.

Pētījuma ietvaros aptaujātie interviju subjekti minēja, ka licences līgumiem pārsvarā tiek izmantotas katrā institūtā individuāli noteiktas standarta formas, un šo līgumu slēgšana un reģistrēšana VAAD nesagādā nekādas problēmas.

Vairākas aptaujātās personas uzsvēra, ka grūtības rada fakts, ka aizsardzības reģistrēšana Latvijā nodrošina tikai vietējā līmeņa aizsardzību, kamēr reģistrētās šķirnes tiek brīvi izmantotas gan kaimiņvalstīs, gan Skandināvijas valstīs.

Lielākās problēmas augu šķirņu aizsardzības jomā Pētījuma ietvaros tika konstatētas tieši saistībā ar selekcionāra tiesību aizsardzības nodrošināšanu. Tā kā Augu šķirņu aizsardzības likums skaidri nenosaka, kam ir pienākums rūpēties par augu šķirņu aizsardzības īstenošanu un nodrošināšanu, pašreiz minētās funkcijas individuāli veic pats selekcionārs. Ar atskaišu palīdzību teorētiski daļēji tiek kontrolēts, kādas šķirnes raža tiek izsēta uz lauka. Tomēr problēma rodas brīdī, kad lauksaimnieks iesniedz VAAD ziņas par novāktās ražas lielumu – tā kā tās netiek pārbaudīts, tad ir pilnībā iespējams, ka daļa ražas paliek neuzskaitīta un nākotnē tiks izmantota jau nelegālas sēklas iegūšanai, proti, rodas t.s. *pelēkais tirgus*. Tomēr, lai selekcionārs veiktu individuālu kontroli, tam būtu nepieciešams, pirmkārt, konstatēt nelegālas sēklas izmantošanu. Līdz ar to tiesību īpašniekam būtu nepieciešams iekļūt potenciālā pārkāpēja īpašumā, tomēr LR NA nosaka, ka svešā īpašumā ieiet bez īpašas atļaujas vai ordera ir pretlikumīgi. Otrkārt, pat tad, ja selekcionāram būtu iespēja attiecīgo ražu apskatīt tuvāk, drošu slēdzienu par konkrētā pārkāpuma izdarīšanu būtu spējīgs izdarīt tikai pilnīgi neatkarīgs eksperts. Līdz ar to radusies situācija, ka esošās likumdošanas ietvaros ir gandrīz neiespējami veikt regulāru augu šķirņu izmantotāju pārbaudi. Tādēļ selekcionāri un selekcijas institūti faktiski nesaņem lielu daļu tiem pienākošās atlīdzības. Pētījuma laikā vairākkārt tika izteikta nepieciešamība pēc vienotas organizācijas, kas pārstāvētu selekcionāru tiesības un regulāri veiktu pārbaudes un nodrošinātu selekcionāru tiesību aizsardzību. Interviju laikā kā pozitīvs ārvalstu prakses piemērs tika minēta Somijā un Lietuvā izstrādātā sistēma, kuras ietvaros kopā ar informācijas anketas iesniegšanu platību maksājumu saņemšanai nepieciešams deklarēt arī izmantotās šķirnes un to daudzumu. Līdz ar to šajās valstīs izdevies iegūt precīzāku informāciju par izmantotajām šķirnēm un to daudzumu (jo informāciju iesniedz lielāka daļa no zemniekiem) un selekcionāriem ir iespēja saņemt tiem pienākošos atlīdzību.

4.2.3. Papildus augu šķirņu aizsardzības jomā identificētās problēmas

Papildus iepriekš jau identificētajām problēmām, kas vairāk tieši saistītas ar reģistrācijas procesu un tiesību aizsardzību, interviju laikā tika pieminētas arī citas ar augu šķirņu aizsardzības jomu saistītas problēmas.

1. Tiesību īpašnieku pārstāvja trūkums. Tika minēts, ka ir jūtams tādas institūcijas trūkums, kas juridiski pārstāvētu selekcionāru tiesības un būtu kompetenta izvērtēt esošos NA un tajos nepieciešamās izmaiņas, lai pilnībā tiktu nodrošinātas un īstenotas selekcionāru intereses, tostarp arī kontroles funkcija ne tikai saimniecībās, kas izmanto sertificētu sēklu, bet jebkurās saimniecībās, samazinot *pelēkā tirgus* īpatsvaru.
2. Valsts atbalsta trūkums. Vairākkārt tika pieminēts arī valsts atbalsta trūkums, jo pēdējos gados būtiski samazināts zinātnes bāzes finansējums un ne vienmēr cerēto atdevi iespējams saņemt arī no Eiropas Reģionālās attīstības fondu (ERAF) projektiem. Parasti to ilgums ir ne vairāk kā trīs gadi. Tas selekcijas institūtam ir pārāk mazs periods, kura laikā lielākoties iespējams iecerēto tikai

uzsākt. Faktiskais rezultāts parasti sagaidāms ne ātrāk kā pēc pieciem gadiem, savukārt iesāktā darba pabeigšanai finansējuma vairs nepietiek.

3. Paaudžu nomaiņa. Pēc aptaujāto sniegtās informācijas grūtības sagādā arī paaudžu nomaiņa, precīzāk, jaunu, aktīvu darbinieku trūkums, kas būtu gatavi mācīties, iegūt pieredzi un nākotnē nepieciešamības gadījumā veiktu visus selekcionāru pienākumus, tādējādi saglabājot un uzturot jaunu augu šķirņu radīšanas procesu Latvijā.
4. Atdeves trūkums. Daži aptaujātie pārstāvji uzsvēra, ka pašreiz trūkst vienotas plūsmas, kas nodrošinātu, ka selekcionārs pēc noteikta laika saņem atpakaļ aizsardzības reģistrācijā ieguldītos līdzekļus. Šajā procesā svarīgs posms ir jau iepriekš minētā aizsardzības nodrošināšana jeb kontrole un tehnoloģijas, kas pašlaik nav pietiekami labā līmenī, lai apmierinātu Eiropas un pasaules pieprasījumu un nodrošinātu nepieciešamā materiāla pavairošanu pietiekamā daudzumā. Tā rezultātā augiem veidojas ļoti liela pašizmaksa, kas šajā jomā negatīvi ietekmē ne vien konkrētā institūta, bet visas valsts konkurētspēju kopumā.

Lai gan pētījuma mērķis ir galvenokārt saistīts ar administratīvā sloga jautājumu pārskatīšanu, tā ietvaros tika konstatēts, ka būtiskākās problēmas, kas kavē ne vien radīto jauno augu šķirņu aizsardzības reģistrēšanu, bet arī pašu šķirņu radīšanu, ir saistītas ar šķirņu aizsardzības uzraudzības funkciju nepietiekami efektīvu īstenošanu un komercializācijas atbalsta trūkumu, kā rezultātā selekcionāriem un selekcijas institūtiem ir apgrūtinātas iespējas atgūt ne vien šķirnes reģistrācijā ieguldītos līdzekļus, bet arī gūt peļņu no aizsargāto šķirņu izmantošanas, kā rezultātā to rīcībā nav pietiekams finansējums, ko varētu ieguldīt jaunu šķirņu radīšanā. Kā pētījuma ietvaros norādīja selekcionāri un selekcijas institūtu pārstāji, šīs savstarpēji saistītās problēmas arī ir galvenie iemesli, kāpēc ne vienmēr tiek lemts par labu radītās šķirnes reģistrācijai.

4.2.4. Augu šķirņu aizsardzības jomā izstrādātie priekšlikumi administratīvā sloga samazināšanai

Tabulā 4-10 apkopoti Izpildītāja ieteikumi un priekšlikumi Pētījuma laikā identificēto un Ziņojumā atspoguļoto problēmu risināšanai augu šķirņu aizsardzības jomā. Vairāki no priekšlikumu īstenošanai veicamajiem pasākumiem rada netiešu ietekmi uz administratīvo slogu, piemēram, selekcionāru tiesību aizsardzības īstenošanas sistēmas efektivizēšana nedos tiešu administratīvā sloga samazinājumu šajā jomā, taču, kā norādīja selekcionāru pārstāvji, būtiski palielinās selekcionāru iespējas veikt jaunu šķirņu reģistrāciju, jo šādā veidā būs iespējams atgūt reģistrācijas procesā ieguldītos līdzekļus, kas šobrīd bieži nav iespējams.

Tabula 4-10. Augu šķirņu aizsardzības jomā izstrādātie priekšlikumi administratīvā sloga samazināšanai

Nr.	Īss problēmas izklāsts	Priekšlikuma būtība	Priekšlikuma īstenošanai veicamie pasākumi	Ieviešanas ietekmes novērtējums
1.	Nepietiekami kvalitatīvi vadlīniju tulkojumi - atkārtotai tulkošanai/precizēšanai tiek tērēti selekcijas institūta iekšējie resursi (skat. 4.2.1.1. sadaļu).	Vadlīniju tulkojumu kvalitātes uzlabošanai iesakām turpmāk pirms to publicēšanas piesaistīt nozares ekspertus, kas veiktu tulkojuma rediģēšanu saskaņā ar nozarē izmantoto terminoloģiju.	Izmaiņas pašreiz noteiktajā tulkošanas procesā, paredzot resursus un laiku vadlīniju tulkojumu rediģēšanai. Nepieciešams meklēt iespēju piesaistīt finansējumu. Ierobežota finansējuma gadījumā jāvērtē vadlīniju rediģēšanas ekonomiskais pamatojums jeb vadlīniju pielietojamība, piem., pamatojoties uz cilvēku skaitu, kam attiecīgās vadlīnijas varētu būt nepieciešamas.	Paaugstināsies pieejamo vadlīniju tulkojumu kvalitāte. Samazināsies nekvalitatīvi veikto tulkojumu neprecīzas interpretēšanas risks.
2.	Šķirni nav iespējams reģistrēt, vienlaikus neregistrējot arī tās aizsardzību (skat. 4.2.1.3. sadaļu).	Tā kā minētā problēma lielākoties skar dekoratīvo augu, augļu koku un ogulāju stādu audzētājus, iesakām to risināt, vienojoties par kopēju nepieciešamību veikt šķirnes reģistrāciju, neregistrējot tās aizsardzību, piem., izveidojot sertifikācijas shēmu, kuras ietvaros pēc šķirnes izvērtēšanas varētu tikt piešķirts sertifikāts, kas apliecinātu	Savstarpēja ieinteresēto selekcionāru vienošanās par vienotas sertifikācijas nepieciešamību un tās uzturēšanas ekonomisko pamatojumu, kā arī šādas sertifikācijas sistēmas	Tiks paaugstināta daļas selekcionāru motivācija veikt šķirņu reģistrāciju, šādi apliecinot savu

		<p>selekcioņa autorību un garantētu noteiktu tā radītās šķirnes kvalitāti (līdzīga principa sertifikācijas shēmas darbojas arī citur pasaulē). Šādu sertifikāciju varētu veikt organizācija, kas pārstāv ieinteresētās puses, piem., Stādu audzētāju biedrība vai kāda cita biedrība vai nevalstiska organizācija.</p>	<p>uzturēšanai piemērotāko organizāciju.</p>	<p>autorību uz radīto šķirni, bet neveicot tik lielus finansiālos ieguldījumus, kā veicot oficiālu šķirnes aizsardzības reģistrāciju.</p>
3.	<p>3.1. „Pelēkais tirgus” – aizsargātas sēklas nelegāla pārsēšana un tirgošana un apgrūtināta individuāla selekcioņa tiesību aizsardzības nodrošināšana (skat. 4.2.2.2. sadaļu).</p> <p>3.2. Apgrūtinātas selekcioņa iespējas saņemt pienākošos atlīdzību par šķirnes izmantošanu, lai atpelnītu šķirnes aizsardzībā ieguldītos līdzekļus (skat. 4.2.3. sadaļu).</p>	<p>Ņemot vērā to, ka selekcioņa tiesību aizsardzība individuālā kārtā ir apgrūtināta, kvalitatīva tiesību aizsardzība varētu tikt nodrošināta kolektīvi - līdzīgi kā autortiesību un blakustiesību jomā ar mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju (MTKPO) starpniecību, t.i., selekcioņiem un selekcijas institūtiem būtu iespēja savu tiesību administrēšanai pilnvarot kādu organizāciju vai sākotnēji, iespējams, tikai individuālu pilnvaroto pārstāvi, kas pilnvaroto vārdā uz likuma pamata varētu veikt:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ atlīdzības par aizsargātas augu šķirnes izmantošanu iekasēšanu; ▪ saņemtās atlīdzības atbilstošu sadali starp selekcioņiem, selekcijas institūtiem; ▪ regulāru apsēto lauku kontroli, lai konstatētu, vai tiek izmantota aizsargātas šķirnes sēkla un vai par to ir veikta atbilstoša samaksa; ▪ VAAD atbildīgo personu piesaistīšanu sodu piemērošanai gadījumos, kad konstatēta pārstāvētā selekcioņa vai selekcijas institūta tiesību pārkāpums. <p>Tā kā saskaņā ar spēkā esošo likumdošanu sodus drīkst piemērot tikai valsts institūcijas, selekcioņa un selekcijas institūtu pilnvarotajai persona vai organizācijai nebūtu likumisku tiesību sodīt atklātos pārkāpējus. Tomēr saskaņā ar Latvijas Administratīvo</p>	<p>Jāveic atbilstošas ārvalstu prakses detalizēts izvērtējums, kas ļautu konstatēt šādas sistēmas priekšrocības un trūkumus, kā arī sniegtu ieskatu par sistēmas ieviešanas iespējām un potenciālajām izmaksām.</p> <p>Piemērotākā kolektīvā pārstāvja modeļa izvēle un pamatojums, izvērtējot, vai tiesību administrēšanai nepieciešams veidot MTKPO vai sākotnēji ir pietiekami pilnvarot interešu konfliktā neesošu fizisku personu, kas varētu efektīvi pildīt priekšlikumā aprakstītās funkcijas.</p> <p>Izmaiņas Augu šķirņu aizsardzības likumā, lai pilnvarotu selekcioņus pārstāvošu fizisku vai juridisku personu veikt kolektīvu tiesību pārvaldīšanu, t.sk. arī nodrošināt uzraudzības funkciju īstenošanai nepieciešamās tiesības pārbaudīt</p>	<p>Tiks veikta detalizēta ārvalstu prakses analīze, izvērtējot ārvalstīs izmantotā modeļa efektivitāti un ieviešanas iespējas Latvijā.</p> <p>Tiks nodrošināta selekcioņa tiesību aizsardzība, nodrošinot tiem pienākošās atlīdzības saņemšanu un tādējādi vairāk motivējot radīt un reģistrēt jaunas augu šķirnes.</p>

	<p>pārkāpumu kodeksa 230. pieci prim pantu VAAD inspektori, vecākie inspektori un galvenie inspektori par selekcionāra tiesību pārkāpšanu ir tiesīgi VAAD vārdā izskatīt administratīvo pārkāpumu lietas un uzlikt administratīvos sodus (naudas sodu līdz EUR 350). Līdz ar to brīdī, kad iepriekš minētais pārstāvis konstatējis pārkāpumu, nepieciešams piesaistīt VAAD atbildīgās personas, kas attiecīgi var šo pārkāpumu izskatīt un nepieciešamības gadījumā piemērot atbilstošu sodu.</p> <p>Kā Pētījuma ietvaros norādīja ZM pārstāve, prakse selekcionāru tiesības pārstāvēt kolektīvi ar pilnvaroto pārstāvi jau tiek izmantota arī citās Eiropas Savienības valstīs, piemēram, Zviedrijā. Pētījuma laikā tika konstatēts, ka dažas no funkcijām Latvijā jau ir mēģināts īstenot, piemēram, no Latvijas Sēkļaudzētāju asociācijas puses. Tāpēc, pieņemot lēmumu par šādas selekcionāru mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijas izveidi, būtu lietderīgi izvērtēt, vai šīs funkcijas nevar tikt īstenotas pašreizējās nozares asociācijās, vai to apvienībās. Sākotnēji minētos uzdevumus varētu veikt arī fiziska persona, kas kā pārstāvis būtu pilnvarota no selekcionāru vai selekcijas institūtu puses.</p> <p>Piedāvājam kolektīvai tiesību administrēšanai ieviest atbilstošu finansēšanas modeli, piem., iepriekš minēto funkciju nodrošināšanai novirzot daļu no kopējās iekasētās atlīdzības apmēra (piemēram, izteiktu procentos līdzīgi kā autortiesību un blakustiesību jomā).</p>	<p>privātīpašumā esošās zemes platības.</p> <p>Sadarbības veidošana starp selekcionāru un selekcijas institūtu pārstāvi un VAAD atbildīgajām personām pārkāpumu konstatēšanā, izskatīšanā un sodu piemērošanā.</p> <p>Nepieciešams izvērtēt, vai selekcionāru un selekcijas institūtu pārstāvja galvenās tiesības un pienākumus ir pietiekami tikai definēt savstarpējos līgumos ar tiesību īpašniekiem, vai, tā kā individuāla selekcionāru tiesību administrēšana ir apgrūtināta, vispārīgos sadarbības principus nepieciešams paredzēt LR NA, vispārīgi definējot abu iesaistīto pušu attiecības, savstarpējos līgumos ļaujot vienoties par papildu nosacījumiem.</p>		
4.	<p>Selekcionāru izpratnes un zināšanu trūkums par komercializācijas procesu, t.i., iespējām izvērtēt tirgus vajadzības un pārdot radītās augu šķirnes, lai atgūtu šķirnes izveidošanā un</p>	<p>Lai veicinātu selekcionāru un selekcijas institūtu radīto šķirņu komercializāciju un to starptautisku atpazīstamību, kā arī Latvijas tautsaimniecības attīstību, nepieciešams nodrošināt šādu funkciju īstenošanu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ definēt kritērijus, lai noteiktu šķirnes ar „augstu komercializācijas potenciālu”, izvērtējot šķirnes kvalitāti 	<p>Izvērtēt jau esošo institūciju spēju daļēji vai pilnībā nodrošināt ar augu šķirņu komercializāciju saistītās funkcijas.</p> <p>Paredzēt valsts finansējumu minēto funkciju īstenošanai.</p>	<p>Tiks nodrošināts efektīvs potenciāli perspektīvāko un Eiropas un pasaules līmenī eksportspējīgāko šķirņu</p>

reģistrācijā ieguldītos līdzekļus.	<p>(piem., pēc šķirnes saimnieciskajām īpašībām), atbilstību tirgus vai speciālu pasūtītāju pieprasījumam, atbilstību valsts attīstības plānošanas dokumentiem utt.;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ izvērtēt jaunradītās šķirnes atbilstoši izstrādātajiem kritērijiem. Augu šķirnes, kas novērtētas visaugstāk, tiktu iekļautas pilnas komercializācijas projektā, kura ietvaros tiktu īstenota tieša sadarbība ar šķirnes īpašnieku, lai attiecībā uz konkrēto šķirni identificētu labākos noieta tirgus, palīdzētu atrast iespējamus sadarbības partnerus uz sazināties ar tiem, kā arī sagatavotu plānu, kas palīdzētu šķirnes īpašniekam apzināties turpmāk veicamās darbības veiksmīgai šķirnes komercializācijai; ▪ nodrošināt informatīvu un praktisku atbalstu, piemeklējot piemērotākos pieejamos tehnoloģiju risinājumus sēklu un stādu pavairošanai tādā daudzumā, kāds nepieciešams, lai nodrošinātu eksportspēju šķirnei, kas izvērtēšanas rezultātā atzīta par konkurēt un eksportspējīgu starptautiskā tirgū; ▪ veikt regulāru tirgus izpēti, lai noskaidrotu un prognozētu specifisku šķirņu pieprasījumu. Iegūtā informācija varētu tikt izmantota gan kritēriju definēšanā, gan prioritāšu plānošanā šajā jomā valsts līmenī; ▪ nodrošināt nepieciešamo informāciju, sniedzot (klātienē, telefoniski, e-pastā, internetā (publiski pieejamas)) konsultācijas par veikto kopējo tirgus izpēti un iegūtajiem rezultātiem arī gadījumos, kad selekcionārs vai selekcijas institūts pagaidām nav spējis izpildīt noteiktos kritērijus, lai tiktu iekļauts pilnas komercializācijas projektā, lai vairojot selekcionāru zināšanas paaugstinātos to perspektīvas nākotnē izpildīt šos kritērijus. 	komercializācijas atbalsts, tādējādi gan veicinot šīs jomas attīstību valstī, gan nodrošinot lielāku ieguvumu tautsaimniecībā no šīs jomas attīstības.
------------------------------------	--	--

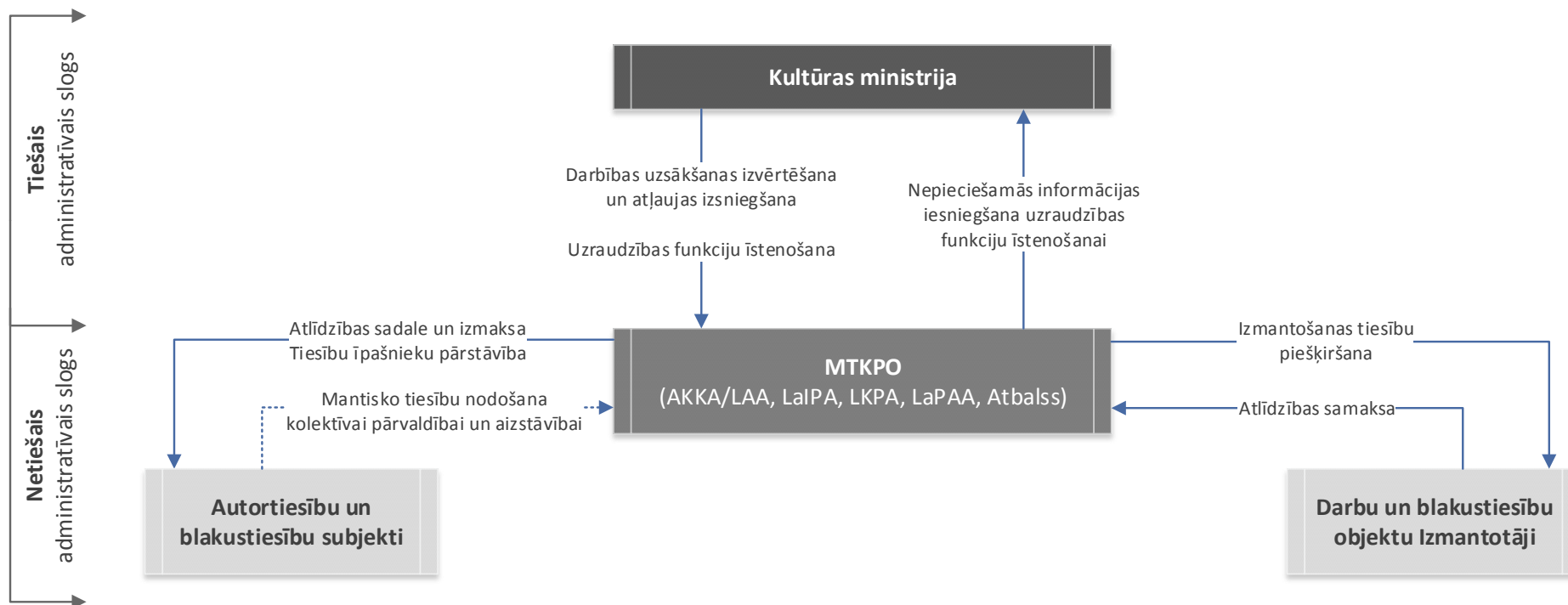
		<p>Iepriekš minēto funkciju īstenošana varētu tikt uzticēta kādai esošai valsts iestādei, kura jau pašreiz īsteno ar uzņēmējdarbības veicināšanu un attīstību saistītas funkcijas, piem., Latvijas Investīciju attīstības aģentūrai.</p> <p>Tā kā valsts ir ieinteresēta tautsaimniecības attīstībā, ko sekmē arī potenciāli konkurētspējīgu šķirņu komercializācija, šo funkciju īstenošana būtu jāsedz no valsts budžeta, paredzot iespēju iekasēt arī maksu par atsevišķiem papildu pakalpojumiem pēc nepieciešamības.</p>		
5.	<p>Nav vienotas kārtības, kādā selekcionāriem tiek atgādināts par ikgadējās valsts nodevas samaksu (4.2.1.3. sadaļu), šobrīd VAAD manuāli veic monitoringu un iespēju robežās arī brīvprātīgi izsūta atgādinājumus, taču tā kā tas nav tiešais pienākums un atgādinājuma nosūtīšana ir manuāls darbs, uz šādu sistēmu selekcionāri pilnībā paļauties nevar.</p>	<p>Tā kā informācija par reģistrētajām augu šķirnēm ir VAAD rīcībā, turpmāk dienests varētu veikt regulāru aizsardzības termiņu uzraudzību un ziņot selekcionāriem un selekcijas institūtiem par minētā termiņa beigām un iespējām to pagarināt noteiktā laika posmā. Ieviešot informācijas sistematizēšanu elektroniskā IT sistēmā iespējams nodrošināt automātisku šādu atgādinājumu izsūtīšanu, samazinot manuālā darba nepieciešamību.</p>	<p>Izmaiņas NA, kas paredz VAAD pienākumu veikt regulāru aizsardzības termiņu uzraudzību un ziņu sniegšanu selekcionāriem un selekcijas institūtiem par minētā termiņa beigām un iespējām to pagarināt noteiktā laika posmā.</p>	<p>Tiks sakārtota un padarīta ērtāka selekcionāriem un selekcijas institūtiem ikgadējās valsts nodevas samaksas uzraudzības sistēma.</p>
6.	<p>Zems tehnoloģiju attīstības līmenis – Latvijas stādu audzētājiem nav iespējas nodrošināt aizsargāto šķirņu pavairošanu tādā daudzumā, lai spētu tās</p>	<p>Pašreiz Latvijas stādu tirgū pieprasījums pēc kvalitatīvas šķirnes ir salīdzinoši mazs, savukārt Latvijas selekcijas institūtiem ir gandrīz neiespējami apmierināt ārvalstu pieprasījumu, jo nav pieejamas tehnoloģijas stādu pavairošanai eksportam nepieciešamajā daudzumā. Līdz ar to rekomendējam Latvijas selekcionāriem un selekcijas institūtiem izvērtēt iespējas veidot sadarbību ar vietējiem</p>	<p>Selekcionāru un selekcijas institūtu pārstāvju informēšana par iespējamajām sadarbības formām un iespējām šajā kontekstā.</p> <p>Praktisks komercializācijas atbalsta funkciju īstenojošās institūcijas</p>	<p>Radīta iespēja un sniegts atbalsts vietējiem selekcionāriem un selekcijas institūtiem pielāgoties eksporta</p>

<p>piedāvāt Eiropas un pasaules tirgū (skat. 4.2.3. sadaļu).</p>	<p>uzņēmumiem un zemnieku saimniecībām, kas spētu nodrošināt jaunradītās šķirnes pavairošanu un ražošanu. Gadījumā, ja Latvijas sēklu un/vai stādu audzētāji nespēj nodrošināt šķirņu pavairošanu eksportam nepieciešamajos pārdošanas apjomos, iesakām šādu sadarbību veidot ar ārvalstu uzņēmumiem. Šāda savstarpējā sadarbība uz līgumu pamata garantētu potenciālo ārvalstu pircēju nodrošināšanu ar pieprasīto daudzumu, ļaujot gūt lielākus ienākumus un pārdaļīt riskus, kas saistīti ar minēto ražošanas un pārdošanas procesu, vienlaikus pašiem neuzturot lielu materiāltehnisko bāzi. Iepriekš minētā institūcija, kas būtu atbildīga par komercializācijas atbalsta funkciju īstenošanu, varētu palīdzēt selekcionāriem un selekcijas institūtiem iespējamo sadarbības partneru meklēšanā un savstarpējās komunikācijas veidošanā.</p>	<p>darbinieku atbalsts sadarbības partneru atlasē.</p>	<p>tirgiem un nodrošināt tiem nepieciešamo daudzumu, lai uzsāktu sēklu un/vai stādu eksportu.</p>
<p>7. Valsts atbalsta trūkums, īpaši dekoratīvo augu šķirnēm (skat. 4.2.3. sadaļā).</p>	<p>Valsts politiku augu šķirņu aizsardzības jomā izstrādā Zemkopības ministrija, kuras viena no prioritātēm ir dzīvotspējīgas pārtikas izstrāde, kas galvenokārt ietver lauksaimniecības augu ražošanu sabiedrības nodrošināšanai ar pārtikas produktiem. Savukārt, tā kā pašreiz trūkst valstiska plānošanas dokumenta, kurā tiktu iekļauti, piem., dekoratīvie augi, kas starptautiskā līmenī pēc vairāku speciālistu domām reizēm pat varētu būt konkurētspējīgāki un gūt lielāku atpazīstamību, tādā veidā veicinot Latvijas tautsaimniecības attīstību, iesakām pārskatīt un, iespējams, papildināt noteiktās prioritātes, iekļaujot arī dekoratīvo augu šķirņu attīstības veicināšanu.</p>	<p>Izvērtēt dekoratīvo augu šķirņu un šajā jomā darbojošos selekcionāru iestrādnēs un potenciālo konkurētspēju, kā arī aplēst potenciālo ieguvumu no šīs jomas mērķtiecīgas attīstīšanas valsts tautsaimniecībā. Pamatojoties uz veikto izvērtējumu, noteikt, vai nepieciešamas izmaiņas valsts noteiktajās prioritātēs. Izmaiņu nepieciešamības gadījumā, paredzēt to īstenošanu valsts plānošanas dokumentos augu šķirņu aizsardzības jomā.</p>	<p>Papildināti valsts līmeņa politikas dokumenti augu šķirņu aizsardzības jomā, paredzot atbalstu arī konkurētspējīgu nišas produktu radīšanai, piem., dekoratīvo augu šķirnēm.</p>

4.3. Autortiesības un blakustiesības

Autortiesību un blakustiesību jomā iesaistīti četri dalībnieki: Kultūras ministrija, mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijas (MTKPO), autortiesību un blakustiesību subjekti un darbu un blakustiesību objektu izmantotāji. Attēlā 4-11 parādīta iepriekš minēto dalībnieku savstarpējā saistība un LR NA noteiktais tiesību un pienākumu apjoms.

Attēls 4-11. Autortiesību un blakustiesību jomā iesaistītās puses un to savstarpējā sadarbība

Latvijā autortiesību un blakustiesību joma tiek regulēta Autortiesību likumā (stājies spēkā 2000. gada 11. maijā), 2005. gada 10. maija MK noteikumos Nr. 321 „Noteikumi par tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlīdzības lielumu un tās iekasēšanas, atmaksāšanas, sadales un izmaksas kārtību”, 2007. gada 21. augusta MK noteikumos Nr. 565 „Kārtība, kādā aprēķina, izmaksā un sadala atlīdzību par publisko patapinājumu”.

Autortiesību un blakustiesību jomā Pētījuma ietvaros tika veikta sākotnējā intervija ar Kultūras ministriju un 19 padziļinātās intervijas un intervijas konkrētu gadījumu analīzei (case study). Interviju subjekti uzskaitīti Tabulā 4-12.

Tabula 4-12. Padziļināto interviju subjekti un interviju subjekti konkrētu gadījumu analīzei (case study)

Padziļināto interviju subjekti un interviju subjekti konkrētu gadījumu analīzei (case study)	
AKKA/LAA	SIA „Žurnāls Santa”
LaIPA	Jānis Holšteins Upmanis
LKPA	Elita Mīlgrāve
Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju asociācija (LIKTA)	AS „Capital”
Latvijas Datortehnoloģiju asociācija (LDTA);	AS „Elko Grupa”
Latvijas Raidorganizāciju Asociācija	AS Radio SWH
Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera (LTRK)	Ingus Ulmanis
Latvijas Televīzija (LTV)	Kārlis Kazāks
Mūzikas ierakstu kompānija „Mikrofona ieraksti”	SIA „Makrokoncerts”
SIA „MTG Latvia”	

4.3.1. Tiešais administratīvais slogs

Autortiesību un blakustiesību jomā tiešs administratīvais slogs pastāv attiecībās starp valsts institūcijām un mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijām (skat. Attēlu 4-11).

Šī Pētījuma ietvaros tika analizēta tiešā administratīvā sloga esamība, tā pamatotība un izprotamība tādos ar autortiesību un blakustiesību jomu saistītos aspektos kā:

- kolektīvā pārvaldījuma veikšanai nepieciešamo atļauju izsniegšanas un anulēšanas procedūra;
- kolektīvā pārvaldījuma organizācijām noteiktais informācijas sniegšanas un publiskošanas pienākuma apjoms;
- mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju uzraudzība;
- tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu izgatavotāju un ievadēju reģistrācija, izgatavotāju vai ievadēju obligāti sniedzamā ikmēneša informācija mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijai;

- reģistrācija profesionālo lietotāju reģistrā, pienākums sniegt informāciju par tukšo materiālo nesēju vai reproducēšanai izmantojamo iekārtu izlietojumu;
- privāto bibliotēku pienākums sniegt informāciju saistībā ar publiskā patapinājuma atlīdzības administrēšanu;
- statistiskās izpētes veikšana patapināto darbu, fonogrammu un filmu noteikšanai – izpētes veikšanai nepieciešamās informācijas pieejamība un izmaksas;
- iedzīvotāju ienākuma nodokļa regulējums attiecībā uz ienākumiem no autortiesībām un autortiesību darbu radīšanas – likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” (un uz tā pamata izdoto NA) mijiedarbība ar Autortiesību likumu (tiesību objektu saturs, izmantotā terminoloģija u.tml.).

Turpmāk šajā nodaļā aprakstīti Pētījuma rezultāti attiecībā uz visiem iepriekšminētajiem tiešā administratīvā sloga aspektiem, saglabājot iepriekš izklāstīto aspektu secību.

4.3.1.1. Kolektīvā pārvaldījuma veikšanai nepieciešamo atļauju izsniegšanas un anulēšanas procedūra

Viens no veidiem, kā izpaužas tiešais administratīvai slogs autortiesību un blakustiesību jomā, ir kolektīvā pārvaldījuma veikšanai nepieciešamo atļauju izsniegšanas un anulēšanas procedūru regulējums. Mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma veikšanai jāsaņem Kultūras ministrijas atļauja. Atbilstoši Autortiesību likuma 67. panta otrajai daļai Kultūras ministrija, izsniedzot atļauju MTKPO, izvērtē nākamajā tabulā apkopoto informāciju:

Tabula 4-13. Mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma veikšanas atļaujas izsniegšanai nepieciešamā informācija

Izvērtējamā informācija saskaņā ar Autortiesību likumu	KM sniegtais skaidrojums par izvērtēšanas mērķi un būtiskākajām izpausmēm
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vai organizācijas statūti atbilst Autortiesību likumam 	<p>Tiek izvērtēts, vai MTKPO statūtos noteiktā informācija nav pretrunā ar šīs organizācijas izteikto vēlmi veikt konkrēto tiesību vai izmantošanas veida administrēšanu. Piem., ja organizācija vēlas pārstāvēt ne vien skaņu ierakstu producentus, bet arī filmu producentus, tad statūti nedrīkst paredzēt ierobežojumu, ka organizācijā var iestāties tikai skaņu ierakstu producenti u.tml.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vai organizācija pārstāv būtisku daļu Latvijas autoru vai izpildītāju, fonogrammu producentu un citu blakustiesību subjektu 	<p>MTKPO tiek pieprasīta informācija par pārstāvētajiem tiesību īpašniekiem – to skaits, noslēgtie līgumi u.tml., lai izvērtētu, vai konkrētā MTKPO pārstāv būtisku daļu konkrēto tiesību subjektu.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vai organizācija spēs veikt konkrēto tiesību vai 	<p>MTKPO tiek pieprasīta informācija, kas apliecinātu biedrības spēju veikt konkrēto tiesību vai izmantošanas veida efektīvu</p>

<p>izmantošanas veida efektīvu administrēšanu un vai to jau nenodrošina cita MTKPO</p>	<p>administrēšanu. Jāsniedz informācija par iepriekšējo pieredzi, ja tāda ir bijusi, par personālnodrošinājumu, materiāltehnisko bāzi u.tml. Ja nepieciešamā informācija ir KM rīcībā vai tā ir pieejama publiski, tad organizācijai šī informācija netiek pieprasīta. Šīs informācijas izvērtēšanas mērķis ir pārliecināties, vai organizācija spēs izpildīt Autortiesību likuma prasības (sk. likuma 66. pantu) attiecībā uz atlīdzības iekasēšanu, administrēšanu, sadali u.tml.</p>
<p>▪ Citi apstākļi, kuriem ir būtiska nozīme konkrēto tiesību vai izmantošanas veida kolektīvajā administrēšanā</p>	<p>Tiek analizēts, vai organizācijai iepriekš ir anulēta atļauja saskaņā ar Autortiesību likuma 67. panta ceturto daļu, kā arī vērtēta informācija par līgumiem, kas organizācijai noslēgti ar citu valstu MTKPO, un tās dalība starptautiskās organizācijās. Tiek arī skatīts, vai pastāv īpaši apstākļi, kas izriet no pārvaldījuma veida. Piem., gadījumā, kad atļauja tiek izsniegta citas organizācijas pārstāvēšanai, tiek pieprasīta sadarbības līguma kopija.</p>

Saskaņā ar Kultūras ministrijas pārstāvju sniegto informāciju no 2013.gada 1.janvāra līdz šim brīdim MTKPO ir tikušas izsniegtas trīs atļaujas konkrētu tiesību veida administrēšanai. Tā kā visas šīs atļaujas tika izsniegtas jau esošajām MTKPO jaunu tiesību veidu pārvaldīšanai, Kultūras ministrijai iesniedzamo dokumentu skaits bija minimāls – tikai iesniegums brīvā formā (1-2 lapas), jo pārējie izvērtēšanai nepieciešamie dokumenti jau bija KM rīcībā un/vai publiski pieejami MTKPO mājaslapās. Papildus veiktajās intervijās ar MTKPO tika secināts, ka MTKPO rīcībā ir nepieciešamie resursi, lai veiktu jauno tiesību veidu pārvaldīšanu.

Pētījuma veikšanas brīdī KM bija izsniegusi atļaujas kolektīvā pārvaldījuma veikšanai piecām MTKPO. Pēdējā atļauja pilnīgi jaunai MTKPO mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma veikšanai tika izsniegta 2005. gadā. Tā kā atļauju izsniegšana jaunai MTKPO novērojama salīdzinoši reti, gadījumos, kad par kolektīvo pārvaldījumu interesējas organizācija, kas līdz attiecīgajam brīdim vēl nav veikusi neviena tiesību veida pārvaldīšanu, tad, lai saņemtu KM atļauju, tai jāiesniedz ne tikai iepriekš minētā likumā noteiktā informācija, bet arī jāsazinās ar KM. Individuāla saziņa ietver gan potenciālās MTKPO konsultēšanu saistībā ar izvērtēšanai iesniedzamo informāciju un prasībām, gan arī visas nepieciešamās papildu informācijas iesniegšanu, kas ļautu KM pilnvērtīgi izvērtēt organizācijas iespējas uzņemties tiesību veida kolektīvu administrēšanu.

Kopš 2005. gada tikai viena organizācija ir izteikusi vēlmi veidot jaunu MTKPO, līdz ar to KM nav bijusi nepieciešamība izveidot speciālas vadlīnijas vai skaidrojumus papildus Autortiesību likumā noteiktajam, lai potenciālajai MTKPO būtu iespējams ietaupīt laiku, ko prasa tiešā komunikācija ar KM.

Autortiesību likuma 67. panta ceturtajā daļā ir noteikts, ka KM anulē atļauju veikt mantisko tiesību kolektīvo administrēšanu, ja:

1) organizācija pēc atkārtota KM pieprasījuma nesniedz informāciju, kas nepieciešama uzraudzības veikšanai;

2) organizācijas darbība neatbilst likumam un KM norādītajā termiņā trūkumi nav novērsti.

Tā kā līdz šim, pamatojoties uz 67. panta ceturto daļu, neviena atļauja nav tikusi anulēta (2009. gadā, pamatojoties uz MTKPO iesniegumu, anulēta viena atļauja), tikai pamatojoties uz Autortiesību likumā noteiktajiem priekšnosacījumiem, pie kādiem tas varētu notikt, nav skaidrs, kas praktiski notiktu, ja kādai no MTKPO atļauja tiktu anulēta. Ņemot vērā to, ka Autortiesību likuma 63. panta piektā daļa nosaka, ka autortiesību un blakustiesību subjektu mantiskās tiesības tikai kolektīvi tiek administrētas attiecībā uz:

1) publisku izpildījumu, ja tas notiek izklaides vietās, kafejnīcās, veikalos, viesnīcās un citās tamlīdzīgās vietās;

2) nomu, īri un publisku patapināšanu (izņemot datorprogrammas, datubāzes un mākslas darbus);

3) retranslēšanu pa kabeļiem (izņemot raidorganizāciju tiesības, neatkarīgi no tā, vai tās ir pašas raidorganizācijas tiesības vai tās raidorganizācijai nodevuši autortiesību vai blakustiesību subjekti);

4) reproducēšanu personiskai lietošanai;

5) reprogrāfisku reproducēšanu personiskai lietošanai;

6) vizuālās mākslas oriģināldarbu tālākpārdošanu;

7) komerciālos nolūkos publicētu fonogrammu izmantošanu.

vairumā no minētajiem gadījumiem obligātā kolektīvā pārvaldījuma administrēšana ir resursietilpīga un prasa zināmu materiāltehnisko bāzi, lai tās administrēšana vispār būtu iespējama. Tāpēc plūstoša administrēšanas tiesību pāreja no vienas MTKPO uz citu MTKPO atļaujas anulēšanas gadījumā, visticamāk, nebūtu iespējama. Šo faktu atzīmēja arī vairākas Pētījuma ietvaros aptaujātās personas, norādot, ka šāda praktiskā neizvietojamība neveicina uz klientu vērstas apkalpošanas kultūras veidošanu pašreizējās MTKPO.

4.3.1.2. Kolektīvā pārvaldījuma organizācijām noteiktais informācijas sniegšanas un publiskošanas pienākuma apjoms

Zināmu administratīvo slogu MTKPO veido arī LR NA noteiktais informācijas sniegšanas un publiskošanas pienākuma apjoms.

Autortiesību likuma 66. panta sestajā daļā noteikts, ka MTKPO ir pienākums ievietot savā mājaslapā internetā tālāk tekstā minēto informāciju un atjaunot to ne vēlāk kā 30 dienu laikā pēc grozījumu izdarīšanas:

1) statūti;

2) informācija par pārstāvības līgumiem, kurus organizācija noslēgusi ar citu valstu MTKPO, ieskaitot līgumslēdzēja nosaukumu un tā darba vai blakustiesību objekta izmantošanas veidu, attiecībā uz kuru ir noslēgts līgums;

3) iekasētās atlīdzības sadales noteikumi;

- 4) gada pārskati;
- 5) uz autortiesību un blakustiesību subjektu mantisko tiesību pamata iekasētās atlīdzības lielums un tā pamatojums.

Informācijas ievietošana mājaslapā MTKPO prasa apmēram 30 stundu gadā. Daļa no minētās informācijas publicējama tikai vienu reizi.

Papildus mājaslapā izvietotajai informācijai MTKPO ir pienākums KM regulāri iesniegt atskaites, norādot informāciju par tiem pieejamo līdzekļu ieguves un izlietošanas avotiem. Tabulā 4-14 uzskaitīts KM iesniedzamās informācijas apjoms, iesniegšanas biežums un esošo MTKPO skaits, kurām šo informāciju jāsniedz saskaņā ar LR NA prasībām.

Tabula 4-14. Kultūras ministrijai iesniedzamā informācija

Tiesību izmantošanas veids	Informācijas iesniegšanas biežums (rezes/gadā)	Iesniedzamā informācija	MTKPO skaits, kurām jāsniedz minētie dokumenti (gab)	LR Normatīvais akts
Publiskais patapinājums	1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Iekasētās atlīdzības ▪ Iekasētās atlīdzības sadale ▪ Izmaksātā atlīdzība ▪ Administratīvie izdevumi 	1 (AKKA/LAA)	2007. gada 21. augusta MK noteikumi Nr. 565 „Kārtība, kādā aprēķina, izmaksā un sadala atlīdzību par publisko patapinājumu”
Tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamās iekārtas	1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Informācija par ievēdēju un izgatavotāju un profesionālo lietotāju reģistriem ▪ Iekasētā atlīdzība ▪ Atmaksātā atlīdzība ▪ Atlīdzības sadale starp mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijām ▪ Administratīvie izdevumi; ▪ MTKPO izmaksātā atlīdzība 	1 (AKKA/LAA)	2005. gada 10. maija MK noteikumi Nr. 321 „Noteikumi par tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlīdzības lielumu un tās iekasēšanas, atmaksāšanas, sadales un izmaksas kārtību”
	1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Iepriekšējā gadā saņemtā atlīdzība ▪ Atlīdzības sadales pamatojums ▪ Administratīvie izdevumi ▪ Atlīdzības izmaksāšanas plāns 	5 (AKKA/LAA, LaIPA, LKPA, LaPAA, Atbalss)	
Papildu informācija par	Pēc pieprasījuma	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jebkāda dokumentācija, piem., 	5 (AKKA/LAA, LaIPA, LKPA,	Autortiesību likums (stājies spēkā

MTKPO darbību	noslēgtie tiesību sniegtās sarakstes dokumentācija, biedru sapulču un valdes sēžu protokoli utt.	līgumi, subjektiem atskaites, biedru	LaPAA, Atbalss)	2000. gada 11. maijā)
---------------	--	--------------------------------------	-----------------	-----------------------

KM iesniedzamajām atskaitēm nav noteiktas formas, katra MTKPO to var brīvi izvēlēties pēc nepieciešamības. Visas atskaites KM tiek iesniegtas drukātā formā.

4.3.1.3. Mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju uzraudzība

MTKPO kopējās darbības uzraudzības apjoms noteikts Autortiesību likuma 67. pantā. Tomēr uz autortiesību un blakustiesību subjektu mantisko tiesību pamata iekasētās atlīdzības lielums un tā pamatojums tiek uzraudzīts arī Konkurences likuma ietvaros, kontrolējot, vai MTKPO esošais monopolistiskais tirgus stāvoklis netiek izmantots ļaunprātīgi. Līdz ar to autortiesību un blakustiesību jomā uzraudzības funkciju īstenošana tiek sadalīta starp divām organizācijām, t.i., starp KM, kas uzrauga autortiesību un blakustiesību aizsardzības procesu, un Konkurences padomi (KP), kas uzrauga konkurences un dominējošā stāvokļa izmantošanas aspektus LR.

KM uzraudzības mērķis ir pārliecināties, vai autoru un blakustiesību subjektu, kā arī autortiesību un blakustiesību objektu izmantotāju tiesības tiek īstenotas likumā noteiktajā kārtībā, it īpaši, vai:

- 1) tiek piemēroti vienādi noteikumi vienas un tās pašas kategorijas izmantotājiem;
- 2) netiek nepamatoti atteikta licences izsniegšana;
- 3) atlīdzības sadale un izmaksa notiek paredzētajā kārtībā;
- 4) noteikumi par atlīdzības iekasēšanu un sadali ir taisnīgi;
- 5) administrēšanas izmaksas ir pamatotas.

Būtiskas izmaiņas uzraudzības īstenošanā tika ieviestas ar š. g. 18. aprīlī pieņemtajiem Autortiesību likuma grozījumiem, kas stājās spēkā š. g. 22. maijā.

Autortiesību likuma 67. pants tika papildināts ar:

- trešo prim daļu, kas nosaka, ka KM, īstenojot MTKPO darbības uzraudzību, ir tiesīga:
  - 1) pieprasīt, lai mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijas sniedz informāciju par savu darbību, kā arī uzrāda jebkādu to dokumentāciju, ieskaitot noslēgtos līgumus, tiesību subjektiem sniegtās atskaites, sarakstes dokumentāciju, biedru sapulču un valdes sēžu protokolus;
  - 2) tās pārstāvja personā novērotāja statusā piedalīties mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju biedru sapulcēs un valdes sēdēs,
- septīto daļu, norādot, ka MTKPO ir pienākums:

- 1) sniegt KM tās pieprasīto informāciju nekavējoties, bet ne vēlāk kā 15 dienu laikā pēc pieprasījuma saņemšanas, ja attiecīgajā pieprasījumā nav norādīts garāks informācijas sniegšanas termiņš;
  - 2) informēt KM par organizācijas biedru sapulces vai valdes sēdes norises datumu un laiku vismaz septiņas dienas iepriekš;
- astoto daļu, kas nosaka, ka MTKPO ir tiesīga nesniegt KM tās pieprasīto informāciju vai neļaut Kultūras ministrijas pārstāvim valdes sēdē piedalīties to jautājumu izskatīšanā, kuri tieši attiecas uz iespējamo vai uzsākto tiesvedību vai līgumu slēgšanu ar Kultūras ministriju vai tās padotības iestādi.

Pētījuma rezultātā tika secināts, ka Latvijas Izpildītāju un producentu apvienības (LaIPA) valdes sēdēs līdz brīdim, kad notika intervija šī Pētījuma ietvaros, KM nav izmantojusi tās likumā noteiktās tiesības novērotāja statusā piedalīties MTKPO biedru sapulcēs un valdes sēdēs. Taču, kā apliecināja LaIPA pārstāvji, pret to konceptuālu iebildumu neesot, kā arī nav bijis problēmu ar pieprasītās informācijas iesniegšanu KM. Turpretī, kad KM tās pārstāvja personā izmantojusi likumā noteiktās tiesības piedalīties Autortiesību un komunikācijas konsultāciju aģentūras/Latvijas Autoru apvienības (AKKA/LAA) padomes sēdē, starp minētajām organizācijām radušās nesaskaņas. Saistībā ar šo gadījumu tika minēts abu institūciju atšķirīgais viedoklis par jau iepriekš minētās Autortiesību likuma grozījumu 67. panta astotās daļas piemērošanu jautājuma izskatīšanā par publiskajiem muzejiem (KM funkcionālajā pārraudzībā esošajām iestādēm) piemērojamo tarifu.

Nozīmīga KM un KP uzraudzības funkcijas īstenošanas daļa ir arī tarifu pamatotības izvērtēšana. Lai gan KP (KP lēmumu 2010. gada 15. novembrī apstiprināja Augstākās tiesas Senāts) veica tarifu pamatotības izvērtējumu un 2008. gadā atzina tos par pamatotiem (lieta Nr. 2454/06/05/19; lēmums Nr. 20, pieņemts 2008.gada 13. februārī), interviju laikā vairākas raidorganizācijas paudušas neapmierinātību par organizācijas AKKA/LAA piemērotajiem tarifiem muzikālu darbu izmantošanai elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos, norādot, ka iebildumi ir par:

- noteikto tarifu apmēru, kas, topāt, ir Latvijas ekonomiskajai situācijai un raidorganizāciju finanšu stāvoklim neatbilstošs un rosina meklēt nepilnības likumdošanā, lai maksājumus samazinātu, apietu vai novilcinātu;
- raidorganizācijām piemērojamo minimālās samaksas muzikālu darbu raidīšanai noteikšanas principiem, īpaši uzsverot, ka raidorganizāciju ieņēmumi ir tieši saistīti ar to klausītāju un skatītāju auditoriju, nevis reģionālo pārklājumu, līdz ar to šim principam vajadzētu atspoguļoties arī minētajās minimālajās maksās;
- tarifu noteikšanas principu, proti, ka tarifi tiek nofiksēti un nav panākams kompromiss sarunu ceļā starp autorus pārstāvošo AKKA/LAA un raidorganizācijām, tādējādi panākot abām ieinteresētajām pusēm pieņemamu risinājumu;
- tarifu pieejamību un caurskatāmību, piem., AKKA/LAA mājaslapā.

Faktiski šis domstarpības starp AKKA/LAA un raidorganizācijām ilgušas gadiem un novedušas pie tā, ka paralēli rit nepārtraukti tiesvedības procesi starp vairākām raidorganizācijām un AKKA/LAA un raidorganizācijas atsakās slēgt ar AKKA/LAA licenču līgumus par darbu izmantošanu. Rezultātā gan AKKA/LAA, gan raidorganizācijām jāērķinās ar ievērojamiem tiesvedības izdevumiem, un autoriem pienākošā atlīdzība tiesvedības procesa laikā netiek izmaksāta. Tādējādi autori ne vien proporcionāli no pienākošās atlīdzības sedz tiesvedību izdevumus, bet arī no raidorganizācijām pienākošos atlīdzību, kas muzikālo darbu autoriem veido lielāko īpatsvaru kopējā atlīdzībā, saņem tikai ar vairāku gadu nobīdi laikā.

2012. gadā Konkurences padome izskatīja ierosināto lietu pret organizāciju LaIPA saistībā ar iespējamo dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, nosakot publiskā izpildījuma maksājamo atlīdzību lielumu, pieņemtājā lēmumā atzīstot, ka LaIPA pamatojums maksājamās atlīdzības noteikšanai ir objektīvs (lieta Nr. 850/11/03.01.-01./07; lēmums Nr. 61, pieņemts 2012. gada 3. augustā).

Intervijas laikā tika noskaidrots, ka ar līdzīgu problēmu – ilgstošiem un finansiāli dārgiem tiesvedības procesiem – saskaras arī LaIPA. Organizācijai pašlaik ir trīs aktīvas tiesvedības ar kabeļoperatoriem par atlīdzības samaksu par fonogrammu retranslāciju. LaIPA atzīmē, ka būtiskākās nesaskaņas saistītas ar daudzu kabeļoperatoru nevēlēšanos maksāt aprēķināto atlīdzību par iepriekš minēto blakustiesību objektu izmantošanas veidu.

Pētījuma ietvaros tika identificēti arī vairāki gadījumi, kad KP konstatējusi kolektīvās pārvaldījumu organizācijas pārkāpumus un piemērojusi naudas sodu. 2008. gadā KP atzina, ka AKKA/LAA ir ļaunprātīgi izmantojusi savu dominējošo stāvokli, konstatējot, ka noteiktie autoratlīdzības tarifi par muzikālo darbu publisko izpildījumu veikalos uzskatāmi par netaisnīgiem gan vērtējot tos Latvijas mērogā (tarifi atšķiras līdz 2,75 reizēm), gan salīdzinot tos ar kaimiņvalstīs Igaunijā un Lietuvā publiskajā izpildījumā piemērotiem analogiskiem tarifiem (lieta Nr. 154/08/05/9; lēmums Nr. E02-120, pieņemts 2008. gada 1. decembrī). 2013. gadā KP pieņēma lēmumu par monopolstāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu sodīt autortiesību kolektīvā pārvaldījuma biedrību AKKA/LAA, jo mazajiem un vidējiem veikaliem un pakalpojumu sniedzējiem par mūzikas atskaņošanu apmeklētājiem domātās telpās piemērots tarifs, kas ir ievērojami augstāks par līdzīgiem tarifiem ne vien Lietuvā un Igaunijā, bet arī vairumā citu ES dalībvalstu (lieta Nr. p/12/03.01./4; lēmums Nr. E02-14, pieņemts 2013. gada 2. aprīlī).

Tā kā LR NA nosaka, ka daļa no autortiesību un blakustiesību subjektu tiesību pārvaldīšanas veidiem var tikt īstenoti tikai kolektīvā pārvaldījuma formā, būtisks ir uzraudzības jautājums, jo, netieši uzliekot autortiesību un blakustiesību subjektiem noteiktu darbu pārvaldījuma veidu, valsts atbildība ir arī kontrolēt šo tiesību aizsardzības īstenošanu noteiktajā formā. Pašlaik, lai šo kontroles funkciju īstenotu, tiek izmantoti LR Kultūras ministrijas resursi, pamatojoties uz tās pieprasīto un MTKPO iesniegto informāciju. Taču teorētiski pastāv arī alternatīva, proti, neatkarīga ārējā auditora piesaiste. Lai to īstenotu, būtu nepieciešams papildus valsts finansējums uzraudzības funkcijas veikšanai vai arī autortiesību un blakustiesību subjektiem būtu jāvienojas par ārējo auditoru pieaicināšanas nepieciešamību un jāapmaksā šādi pakalpojumi no kopējām MTKPO administratīvajām izmaksām, kas faktiski nozīmētu šo izmaksu segšanu no tiesību subjektu līdzekļiem.

Kā norādīja Pētījuma ietvaros aptaujātie autori un izpildītāji, šāda tiesību subjektu vienošanās par ārējā auditora nepieciešamību šobrīd praktiski nebūtu iespējama galvenokārt tāpēc, ka reti kurš no tiesību subjektiem ir iedziļinājies MTKPO darbībā un spētu identificēt to problēmjautājumus, kuriem ārējām auditoram būtu jāpievērš uzmanība. Līdz ar to ne darba uzdevuma definēšana, ne arī saņemto rezultātu interpretēšana nevarētu tikt veikta kvalitatīvi un pilnvērtīgi, lai rosinātu iespējamās izmaiņas MTKPO darbībā. Tas vēlreiz apstiprina jau vairākkārt šajā Ziņojumā pieminēto faktu, ka gan sabiedrība kopumā, gan autortiesību un blakustiesību subjektiem trūkst zināšanu un pieredzes autortiesību un blakustiesību jautājumos. Līdz ar to vērojama ne vien tiesību subjektu zemā aktivitāte MTKPO pārvaldības procesos (dalība kopsapulcēs, valdes un/vai padomes sēdēs), bet arī nepārlicinātībā par savām tiesībām un iespējām tās maksimāli aizsargāt un iesaistīties MTKPO procesu pilnveidošanā.

4.3.1.4. Tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu izgatavotāju un ievadēju reģistrācija, izgatavotāju vai ievadēju obligāti sniedzamā ikmēneša informācija mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijai

2005. gada 10. maija MK noteikumu Nr. 321 „Noteikumi par tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlīdzības lielumu un tās iekasēšanas, atmaksāšanas, sadales un izmaksas kārtību” 5. un 10. punktā definēts, ka kādai no MTKPO ir pienākums:

- 1) reģistrēt maksātāju reģistrā izgatavotājus un ievadējus
- 2) izveidot profesionālo lietotāju reģistru,

minētajos dokumentos norādot personas nosaukumu un juridisko adresi. Reģistros ietvertā informācija jāaktualizē katru mēnesi un jānodrošina tās publiskā pieejamība.

Tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlīdzības administrēšanu Latvijā veic AKKA/LAA. Iepriekš minētie reģistri publicēti un regulāri tiek atjaunoti organizācijas mājaslapā.

Tā kā Latvija ir daļa no Eiropas Savienības un kopš 2007. gada 21. decembra ir pievienojusies arī Šengenas līgumam, nevienas valsts iestādes rīcībā nav pilnīgas informācijas par to preču ieviešanu Latvijā no Eiropas Savienības dalībvalstīm, uz kurām neattiecas akcīzes nodoklis. Galvenokārt šī iemesla dēļ tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlīdzības administrēšana Latvijā balstās uz šo iekārtu ievadēju un/vai izgatavotāju iesniegtajām atskaitēm AKKA/LAA, kuri ik mēnesi godprātīgi norāda ievesto, saražoto, izvesto un pārdoto iekārtu skaitu.

4.3.1.5. Reģistrācija profesionālo lietotāju reģistrā, pienākums sniegt informāciju par tukšo materiālo nesēju vai reproducēšanai izmantojamo iekārtu izlietojumu

Papildus iepriekš minētajam administratīvajam slogam, ņemot vērā to, ka MK noteikumu Nr. 321 8. punkts nosaka, ka „ja izgatavotājs vai ievadējs ir atsavinājis (nodevis) profesionālo lietotāju reģistrā iekļautajiem komersantiem tukšos materiālos nesējus vai reproducēšanai izmantojamās iekārtas, par tukšajiem materiālajiem nesējiem un reproducēšanai izmantojamām iekārtām izgatavotājam vai ievadējam atlīdzība

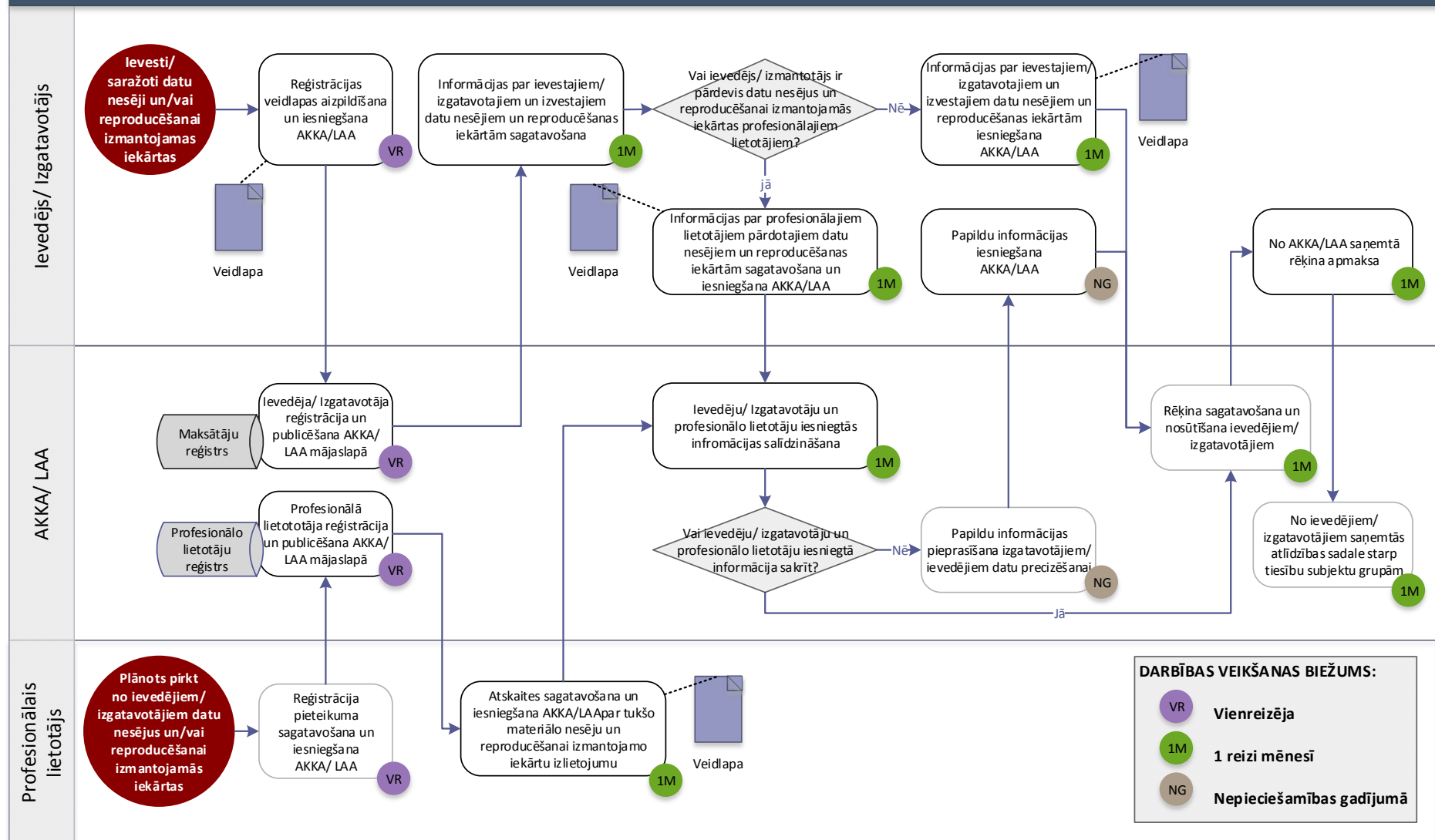
nav jāmaksā”, tika ieviesta atskaišu sistēma arī minētajā profesionālo lietotāju reģistrā reģistrētajiem komersantiem, lai pārlicinātos par iekārtu ievadēju/ražotāju sniegtās informācijas patiesumu.

Tātad faktiski ar jau iepriekš minēto MK noteikumu Nr. 321 6. un 15. punktu zināms administratīvais slogs tiek uzlikts gan tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu ievadējiem/izgatavotājiem, gan šo iekārtu profesionālajiem lietotājiem.

Attēlā 4-2 uzskatāmībai shematiski attēlots tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atbildības administrēšanas procesa darbības, norādot par katru darbību atbildīgās personas.

Attēls 4-15. Tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlīdzības administrēšanas process

TUKŠO MATERIĀLO NESĒJU UN REPRODUCĒŠANAI IZMANTOJAMO IEKĀRTU ATLĪDZĪBAS IEKASĒŠANA

Ņemot vērā to, ka, lai efektīvi funkcionētu Attēlā 4-15 attēlotais tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlīdzības administrēšanas process, iekārtu ievēdējiem /ražotājiem un to profesionālajiem lietotājiem jāizpildās vismaz šādi tālāk tekstā minētie priekšnosacījumi:

- iekārtu ievēdējiem/ražotājiem ikmēneša atskaitēs AKKA/AA jānorāda visu ievesto/ saražoto iekārtu skaitu, no Latvijas izvesto iekārtu skaitu, kā arī pārdoto iekārtu skaitu gan profesionālajiem lietotājiem, gan pārējiem pircējiem, šādi dodot iespēju AKKA/LAA aprēķināt atlīdzību tikai par tām iekārtām, kas tikušas vai tiks realizētas Latvijā, savukārt;
- vairumam juridisko personu, kas datu nesējus izmanto tikai savām profesionālajām vajadzībām jāreģistrējas profesionālo lietotāju reģistrā (šis saraksts ir publiski pieejams un tiek atjaunots vienu reizi mēnesī).

Pētījuma ietvaros tika identificēts galvenais šī administrēšanas procesa problēmjautājums:

- administratīvais slogs, kas tiek radīts profesionālajiem lietotājiem, veicot LR NA noteiktās darbības, ir pārāk liels salīdzinājumā ar nelielu ieguvumu no reģistrēšanās profesionālo lietotāju reģistrā, tādēļ profesionālajiem lietotājiem trūkst motivācijas kļūt par nesēju atlīdzības shēmas dalībniekiem, kas noved pie tā, ka iespēja reģistrēties profesionālo lietotāju reģistrā netiek pietiekami plaši izmantota.

Lai gan profesionālo lietotāju reģistrā reģistrējušos komersantu ieguvums teorētiski varētu būt iekārtu cenas korekcija par tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlīdzības apmēru iekārtu iegādes brīdī, jāņem vērā, ka tirgotāji iekārtu cenas faktiski norāda ierēķinot šo atlīdzību, lai nebūtu jānorāda divas dažādas cenas atkarībā no tā, vai pircējs ir vai nav iekļauts profesionālo lietotāju reģistrā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, un to, ka pašlaik profesionālo lietotāju reģistrā ir reģistrētas tikai 87 personas (jo personu vidū praktiski nav valsts un pašvaldības iestāžu, kas būtībā var iegādāties iekārtas tikai profesionālās lietošanas vajadzībām), jāsecina, ka esošā sistēma ar reģistrēšanos profesionālo lietotāju reģistrā nav pietiekami motivējoša, lai efektīvi strādātu. Līdz ar to, ņemot vērā iekārtu pircēju mazo aktivitāti, reģistrējoties šajā profesionālo lietotāju reģistrā, arī iekārtu ievēdējiem/ ražotājiem nav pietiekamas motivācijas ieviest un uzturēt precīzu uzskaites sistēmu, jo pāris klientu dēļ (par kuriem pārdotajām iekārtām varētu neveikt tukšo datu nesēju atlīdzības maksājumu, jo tie ir reģistrējušies minētajā profesionālo lietotāju reģistrā), veikt izmaiņas esošajās programmatūrā un regulāri sekot līdz izmaiņām profesionālo lietotāju reģistrā nav ekonomiski izdevīgi.

Tādējādi savā ziņā veidojas apburtais loks, jo profesionālajiem lietotājiem nav pietiekamas motivācijas reģistrēties profesionālo lietotāju reģistrā un uzņemties pienākumu iesniegt AKKA/LAA ikmēneša atskaites par iegādātajām iekārtām, lai to piegādātāji/iekārtu ievēdēji varētu nemaksāt tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlīdzību, savukārt ievēdējiem un ražotājiem, ņemot vērā nelielo profesionālo lietotāju aktivitāti, nav izdevīgi sekot līdz izmaiņām profesionālo lietotāju reģistrā un nodrošināt atsevišķu uzskaiti klientiem, kas šajā reģistrā ir reģistrējušies.

Turklāt jāmin arī fakts, ka Pētījuma ietvaros tika novērots, ka ne visām pusēm ir skaidra tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlīdzības būtība, jo joprojām valda uzskats, ka šī atlīdzība daļēji kompensē arī autordarbu nelegālās izmantošanas jeb pirātisma radītos zaudējumus. Tas norāda uz izpratnes trūkumu sabiedrībā un līdz ar to iespējams veicina negatīvu attieksmi pret esošo tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlīdzības administrēšanas sistēmu kopumā. Par kopējās izpratnes trūkumu liecina arī interviju laikā no izgatavotājiem/ ievēdējiem saņemtais procesa apraksts – vairākkārt tika minēts, ka atlīdzība par tukšo materiālo nesējiem un reproducēšanai izmantojamajām iekārtām tiek aprēķināta un samaksāta AKKA/LAA avansā, aprēķinot summu no ievestā, nevis izlietotā daudzuma. Šāds uzskats ir aplams, kā to apliecina Attēlā 4-14 atspoguļotais process. Tas vēlreiz uzsver nepieciešamību izglītot sabiedrību, īpaši procesā tieši iesaistītos dalībniekus, par veicamajām procedūrām, to kārtību un nepieciešamību.

4.3.1.6. Privāto bibliotēku pienākums sniegt informāciju saistībā ar publiskā patapinājuma atlīdzības administrēšanu

Pēc grozījuma 2007. gada 21. augusta MK noteikumos Nr. 565 "Kārtība, kādā aprēķina, izmaksā un sadala atlīdzību par publisko patapinājumu", kas stājās spēkā 2013. gada 14. decembrī, šo MK noteikumu 3. punkts nosaka, ka ikgadējās atlīdzības lielums par publicēta darba izmantošanu publiskam patapinājumam privātajās bibliotēkās līdzīgi kā valsts, pašvaldību vai atvasinātu publisku personu bibliotēkās ir 10% no summas, ko tās iepriekšējā gadā izmantojušas privātās bibliotēkas krājumu papildināšanai (līdz 2013. gada 14. decembrim atlīdzības lielums bija 5% no summas, ko tās iepriekšējā gadā izmantojušas privātās bibliotēkas krājumu papildināšanai).

Pašlaik AKKA/LAA saņem atlīdzību tikai no divām privātajām bibliotēkām un šīs atlīdzības apmērs 2012. gadā tikai nedaudz pārsniedza EUR 285 (LVL 200).

Saskaņā ar MK Nr. 565 sesto punktu privātajām bibliotēkām katru gadu līdz 1. aprīlim jāiesniedz MTKPO, informāciju par summu, ko tās iepriekšējā gadā izmantojušas krājumu (tai skaitā grāmatas, periodika, fonogrammas, filmas) papildināšanai, taču jāņem vērā, ka liela daļa no privātajām bibliotēkām Latvijā ir privāto izglītības iestāžu bibliotēkas, uz ko šie nosacījumi attiecas tikai tādā gadījumā, ja tās ieguvušas valsts nozīmes bibliotēkas statusu saskaņā ar Bibliotēku likumu, taču saskaņā ar AKKA/LAA pārstāvja sniegto informāciju uz Pētījuma veikšanas brīdi nevienai no privāto izglītības iestāžu bibliotēkām šāds statuss nav piešķirts.

Kā norādīja AKKA/LAA pārstāvis, Latvijā šobrīd nav pilnīga visu pastāvošo bibliotēku vienota saraksta/reģistra, kurā būtu iekļautas arī visas privātās bibliotēkas, lai AKKA/LAA varētu pārlicināties, kurām no privātajām bibliotēkām vēl būtu jāpilda šis pienākums saskaņā ar MK Nr. 565 6. punktu, un aplēst iespējamo negūtās atlīdzības apmēra daļu no publiskā patapinājuma privātajās bibliotēkās.

4.3.1.7. Statistiskās izpētes veikšana patapināto darbu, fonogrammu un filmu noteikšanai – izpētes veikšanai nepieciešamās informācijas pieejamība un izmaksas

Lai gan bibliotēkas veic statistikas uzskaiti dažādos aspektos citiem mērķiem, ne publiskajām, ne *atvasinātu publisku* personu, ne privātajām bibliotēkām nav NA uzlikts pienākums veikt patapināto darbu, fonogrammu un filmu iznieguma precīzu uzskaiti elektroniskā formā, kādā tas nepieciešams, lai AKKA/LAA varētu veikt atlīdzības sadali. Lai sadali būtu iespējams veikt, šobrīd panākta vienošanās ar sešu publisko un vienas *atvasinātas publiskas* personas bibliotēkas darbiniekiem par šādas atskaites sagatavošanu pret atlīdzību, kas saskaņā ar AKKA/LAA sniegto informāciju 2011. gadā bija EUR 8253 (LVL 5800) apmērā (atlīdzība par atskaites sagatavošanu tiek noteikta, pamatojoties uz vienību iznieguma skaitu, par ko tiek noteikta fiksēta maksa). Saskaņā ar AKKA/LAA sniegto informāciju šobrīd atskaites par literāro darbu izniegumu iesniedz katra novada lielākās bibliotēkas, Rīgas Centrālā bibliotēka un Latvijas Universitātes bibliotēka, savukārt par audiovizuālo darbu izniegumu precīzu uzskaiti iesniedz tikai Ventspils bibliotēka. Lai gan atskaites tiek saņemtas tikai no septiņām Latvijas bibliotēkām, AKKA/LAA pārstāvis norādīja, ka novada centrālo bibliotēku rīcībā ir arī informācija par pārējām novada bibliotēkām. Līdz ar to iegūtie dati apkopo ne tikai šo septiņu bibliotēku izniegumu, bet faktiski vairāk nekā 100 bibliotēku iznieguma datus. Tas, pēc AKKA/LAA domām ir pietiekami, lai tos ekstrapolētu uz pārējām Latvijas bibliotēkām un atlīdzības sadali veiktu saskaņā ar šo iznieguma informāciju.

Audiovizuālo darbu iznieguma uzskaitē izvēlēta Ventspils bibliotēka, jo tās rīcībā ir vislielākais šāda veida pieejamo darbu skaits. Pārējās izlasē iekļautās bibliotēkas norāda tikai audiovizuālo darbu izniegumu reižu skaitu, taču neuzskaita tos pa autoriem. Līdz ar to sadale audiovizuālajiem darbiem tiek veikta uz Ventspils bibliotēkas iznieguma piemēra bāzes. Jāpiemin gan, ka, tā kā bibliotēku statistikas atskaitēs nav atsevišķas pozīcijas, kas ļautu noteikt kopējo audiovizuālo darbu skaitu Latvijas bibliotēkās (zem audiovizuālajiem materiāliem atskaitēs tiek uzskaitīti ne tikai diski, bet arī citi materiāli), nav iespējams izvērtēt, cik lielā mērā izvēlētais Ventspils bibliotēkas piemērs atspoguļo kopējo situāciju Latvijas bibliotēkās.

4.3.1.8. Iedzīvotāju ienākuma nodokļa regulējums attiecībā uz ienākumiem no autortiesībām un autortiesību darbu radīšanas – likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” (uz tā pamata izdoto NA) mijiedarbība ar Autortiesību likumu (tiesību objektu saturs, izmantotā terminoloģija u.tml.)

Pētījuma ietvaros autortiesību un blakustiesību jomā tika izvirzīti arī praksē nozīmīgi problēmjasautājumi, kas pastarpināti skar administratīvo slogu. Identificētie problēmjasautājumi attiecas uz valsts (VID personā) un iedzīvotāju un komersantu mijiedarbību, kur procedūru neskaidrība, piem., tas, ka NA nav pietiekami skaidri formulēti to attaisnoto izdevumu principi, kas attiecas uz autoriem un izpildītājiem, padara darežģītu pareizu nodokļu maksājumu veikšanu un rada indivīdiem nepieciešamību vērsties valsts iestādes, lai gūtu skaidrojumu par savām tiesībām.

Šajā kontekstā tika identificētas divas galvenās problēmas.

- Pirmkārt, Autortiesību likumā ir noteikti pamata principi, pēc kuriem nosaka, vai konkrētais cilvēka radošās darbības rezultāts ir atzīstams par ar autortiesībām aizsargātu darbu, taču atbilstoši šī likuma būtībai un piemērošanas praksei katrs gadījums tiek izvērtēts individuāli, lai noteiktu, vai konkrētais darbs var tikt uzskatīts par autordarbu, savukārt normatīvie akti nodokļu jomā, piemēram, likums „Par iedzīvotāju ienākumu nodokli” un Ministru kabineta noteikumi Nr. 899 par likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” normu piemērošanas kārtību, paredzēti plašam tiesību piemērotāju lokam un neparedz katra konkrētā cilvēka radošās darbības rezultāta individuālu izvērtēšanu, lai noteiktu tā atbilstību autortiesību objektam.
- Otrkārt, pastāv atšķirīgs viedoklis starp VID un nodokļu maksātājiem par to, vai, maksājot atlīdzību izpildītājiem, ir pamats piemērot turpmāk minēto normu par attaisnotiem izdevumiem un kā tā piemērojama. Ministru kabineta noteikumi Nr. 899 par likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” normu piemērošanas kārtību 57.punktā ir minētas nodokļa maksātāja tiesības atskaitīt no autoratlīdzības summas attaisnotos izdevumus, proti, zinātnes, literatūras un mākslas darbu, atklājumu, izgudrojumu un rūpniecisko paraugu autoru izdevumus, kuri saistīti ar šo darbu radīšanu, izdošanu, izpildīšanu vai citādu izmantošanu, savukārt tālāk šī punkta apakšpunktos (57.1.-57.5.) detalizēts pieļaujamo attaisnoto izdevumu apjoms ir uzskaitīts tikai saistībā ar izdevumiem, kas saistīti ar darbu radīšanu vai izdošanu, taču nav minēts, kurš no atskaitījumu apmēriem attiecas uz darbu izpildīšanu vai citādu to izmantošanu.

Šo problēmu esamību Pētījuma ietvaros apstiprināja gan LR Kultūras ministrijas pārstāvji, kuri regulāri (vidēji sešas līdz astoņas reizes gadā) tiek pieaicināti sniegt konkrētu gadījumu neatkarīgu izvērtējumu, gan arī darbu izmantotāji, kuri apliecināja, ka, ņemot vērā NA minētās neprecizitātes, nav skaidri saprotams, cik liels procentuālais apjoms ir uzskatāms kā attaisnotie izdevumi, kas saistīti ar autordarbu izmantošanu. Savukārt Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvji Pētījuma ietvaros norādīja, ka attaisnoto izdevumu norma attiecībā uz darbu izpildīšanu vai citādu izmantošanu netiekot piemērota.

Pētījuma ietvaros aptaujātie Kultūras ministrijas pārstāvji norādīja, ka saskaņā ar darbu izpildītāju vai cita veida izmantotāju sniegto informāciju reizēm šādos gadījumos tiek piemērots iepriekš minēto MK noteikumu 57.3. apakšpunkts „25 % apmērā no autoratlīdzības (honorāra) summas – par citiem mūzikas darbiem” vai 57.5. apakšpunkts „15 % apmērā no autoratlīdzības (honorāra) summas par citu šajā punktā neminētu darbu radīšanu”. Neviens no abiem apakšpunktiem tiešā veidā neatbilst 57. punktā minētajai darbu izpildīšanai. Tas rada neskaidrību un nenoteiktību šīs normas piemērošanā darbu izpildīšanas gadījumā.

4.3.1.9. Autortiesību un blakustiesību jomā izstrādātie priekšlikumi tiešā administratīvā sloga samazināšanai

Tabulā 4-16 apkopoti Izpildītāja ieteikumi un priekšlikumi Pētījuma laikā identificēto un Ziņojumā atspoguļoto problēmu risināšanai autortiesību un blakustiesību jomā. Vairāki no priekšlikumu īstenošanai veicamajiem pasākumiem rada netiešu ietekmi uz tiešo administratīvo slogu Autortiesību un blakustiesību jomā, taču vērsti, piemēram, uz NA regulējuma precizēšanu, lai radītu skaidri saprotamu tiesību aktu ietvaru vai esošās tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlīdzības sistēmas efektīvizēšanu u.c.

Tabula 4-16. Autortiesību un blakustiesību jomā izstrādātie priekšlikumi tiešā administratīvā sloga samazināšanai

Nr.	Īss problēmas izklāsts	Priekšlikuma būtība	Priekšlikuma īstenošanai veicamie pasākumi	Ieviešanas ietekmes novērtējums
1.	LR NA nav precīzi noteikta MTKPO izsniegto atļauju anulēšanas kārtība (skat. 4.3.1.1 sadaļu) – Autortiesību likumā ir noteikti kritēriji, pie kādiem KM var anulēt izsniegto atļauju, taču nav saprotams, kā brīdī, kad tiktu anulēta kāda tiesību veida pārvaldīšanai izsniegtā atļauja, notiktu šī tiesību veida pārvaldīšanas nodošana citai MTKPO.	Iesakām izvērtēt un precīzi definēt LR NA tiesību pārvaldīšanas nodošanas procesu gadījumā, ja kādai no MTKPO tiek anulēta KM izsniegtā atļauja (piem., tiesību administrēšanu brīvprātīgi vai piespiedu kārtā pārņem cita MTKPO, savas tiesības īpašnieki administrē individuāli uz laiku kamēr nav izveidota jauna MTKPO, kas būtu gatava turpmāk veikt šī tiesību pārvaldījuma veida administrēšanu u.c.). Lai veicinātu MTKPO atbildību un motivētu tās nodrošināt maksimāli efektīvu darbību, būtu vēlams papildināt LR NA ne tikai ar iepriekš minēto kārtību, bet arī ar sankcijām gadījumiem, kad MTKPO pārkāpumi nav tik būtiski, lai tiktu anulēta izsniegtā atļauja, taču tiek aizskartas pārstāvēto tiesību subjektu intereses vai netiek pilnībā izpildīti NA kārtībā noteiktie MTKPO pienākumi un/vai funkcijas.	Izmaiņu veikšana LR NA.	Tiktu palielināta MTKPO atbildība un nodrošināta papildu motivācija maksimāli efektīvai tās darbībai tiesību īpašnieku interesēs LR NA noteiktajā kārtībā.
2.	Tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlīdzības iekasēšanas nepietiekama efektivitāte (skat. 4.3.1.5 sadaļu).	Lai atvieglotu iekārtu ievēdējiem/ izgatavotājiem atlīdzības aprēķināšanu un atskaišu iesniegšanu, tādus tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu lietotājus kā valsts un pašvaldību iestādes, kas iekārtas var iegādāties tikai profesionālai lietošanai, piem., izglītības iestādes, pašvaldības	Izmaiņu veikšana kārtībā, kādā tiek papildināts profesionālo lietotāju reģistrs, šajā reģistrā automātiski iekļaujot valsts un pašvaldības iestādes.	Tiktu samazināts profesionālo lietotāju administratīvais slogs, kā arī palielināta iekārtu ievēdēju un

	<p>iestādes, ministrijas u.c., būtu automātiski jāiekļauj profesionālo lietotāju reģistrā, attiecīgi iekārtu izgatavotājiem vai ievēdējiem piemērojot visus NA noteiktos atvieglojumus par iekārtām, kas tikušas piegādātas šīm iestādēm.</p> <p>Savukārt, lai atvieglotu atskaišu iesniegšanu profesionālo lietotāju reģistrā reģistrētajiem lietotājiem, būtu iespējams noteikt retāku atskaišu iesniegšanas biežumu, t.i. reizi ceturksnī vai reizi pusgadā.</p> <p>Tā kā iekasētās atlīdzības apmērs ir samērā neliels un bieži bankas komisija par pārskaitījuma veikšanu var pārsniegt izmaksai paredzētās atlīdzības apmēru, un sabiedrībā nav skaidras izpratnes par tās iekasēšanas mērķi, iesakām daļu no iekasētās atlīdzības novirzīt speciālam mērķa fondam, kas tiktu izmantots kopējam autoru un blakustiesību subjektu labumam, piem., kā finansiāls atbalsts dažādu kultūras pasākumu un projektu organizēšanā. Šāda fonda izveide ne vien veicinātu labāku sabiedrības izpratni un atbalstu šai sistēmai, bet arī būtu laba iespēja veiksmīgiem projektiem saņemt atbalstu, kas bez šāda fonda izveides tiem nebūtu pieejams. Šāda fonda pārvaldība varētu tikt nodota kādai no esošajām MTKPO, lai tiesību subjektiem būtu iespēja piedalīties lēmumu pieņemšanā par fonda līdzekļu izlietojumu.</p>	<p>Izmaiņas profesionālo lietotāju reģistrēto lietotāju atskaišu iesniegšanas kārtībā, nosakot retāku atskaišu iesniegšanas termiņu</p> <p>Izmaiņu veikšana atlīdzības no tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlīdzības sadales kārtībā, daļu no atlīdzības novirzot mērķa fonda izveidei.</p>	<p>izgatavotāju uzticība profesionālo lietotāju reģistram.</p> <p>Mērķa fonda izveide no atlīdzības fonda līdzekļiem veidotu lielāku sabiedrības emocionālo piesaisti šai atlīdzības sistēmai, līdz ar to, uzskatāmi atspoguļojot fonda līdzekļu izlietojumu, varētu tikt uzlabota reproducēšanai izmantojamo iekārtu un tukšo materiālu nesēju atlīdzības sistēmas efektivitāte.</p>
<p>3. Nekonsekvence, piemērojot MK noteikumos Nr. 899 „Likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” normu piemērošanas kārtība” noteiktās normas (skat. 4.3.1.8. sadaļu).</p>	<p>Lai radītu skaidri saprotamu un nepārprotamu LR NA regulējumu, iesakām izvērtēt vismaz šādas alternatīvas attiecībā uz MK noteikumu Nr. 899 „Likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” normu piemērošanas kārtība” 57.punktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ papildināt šo punktu ar apakšpunktu, kas noteiktu pieļaujamo attaisnoto izdevumu procentuālo apmēru no autoratlīdzības (honorāra) summas par šajā punktā minēto darbu izpildīšanu vai citādu izmantošanu; <p>vai</p>	<p>Izmaiņu LR NA izvērtējums, ņemot vērā iesaistīto pušu tiesības, nodokļu politiku un ārvalstu praksi šajā jomā.</p> <p>Izmaiņas LR NA atbilstoši pieņemtajam lēmumam par labāko alternatīvu.</p>	<p>Radīts skaidri saprotams un nepārprotams tiesiskais regulējums attiecībā uz ienākumiem no autortiesībām un autortiesību darbu radīšanas, t.sk. pieļaujamās</p>

	<ul style="list-style-type: none"> no šī punkta formulējuma dzēst tekstu „darbu izpildīšanu vai citādu izmantošanu”, atstājot šajā punktā noteiktās normas spēkā tikai uz darbu radīšanu un izdošanu. <p>Izvērtējot abas minētās alternatīvas, iesakām ņemt vērā gan nodokļu politiku valstī kopumā, gan autortiesību un blakustiesību subjektu tiesības, gan ārvalstu praksi attiecībā uz šādu attaisnoto izdevumu normu piemērošanu citās Eiropas valstīs.</p>		attiecināmo izdevumu normas katrā no LR NA noteiktajiem gadījumiem.	
4.	<p>Nav pieejamas detalizētas bibliotēku atskaites par literāro, audiovizuālo un mūzikas darbu izmantojumu. Lielākoties atlīdzība par publisko patapinājumu tiek sadalīta, pamatojoties uz iegūto statistiku (no bibliotēku izlases) vai pieņēmumiem.</p>	<p>Pašlaik bibliotēkās netiek veikta nepieciešamo datu apkopošana tādā aspektā, kāds nepieciešams atlīdzības par publisko patapinājumu sadalei, tādējādi, ja autortiesību un blakustiesību subjektiem rodas būtiski iebildumi pret esošo atlīdzības sadali, iesakām:</p> <ul style="list-style-type: none"> pārskatīt un nepieciešamības gadījumā papildināt vai koriģēt pašreizējo bibliotēku izlasi izpētīt iespēju veikt bibliotēku krājumā esošo objektu izsniegumu elektronisku uzskaiti, kas būtu lietderīga, gan bibliotēku statistikas apkopošanai, gan atlīdzības par publisko patapinājumu sadales precīzākai veikšanai AKKA/LAA. <p>Abos iepriekš minētajos gadījumos iesakām rūpīgi izvērtēt izmaiņu ekonomisko pamatojumu, salīdzinot veikto izmaiņu ieguvumus ar to ieviešanai nepieciešamajām izmaksām.</p>	<p>Jāveic autortiesību un blakustiesību subjektu aptauja, lai noteiktu, vai ir nepieciešams veikt izmaiņas pašreizējā atlīdzības sadales sistēmā.</p> <p>Ja tiek konstatēts, ka nozīmīgai daļai aptaujāto subjektu ir iebildumi pret šīs atlīdzības sadali, jāpārskata bibliotēku izlases veidošanas kritēriji</p> <p>vai jāveido diskusija ar Latvijas nacionālās bibliotēkas vai to pārraugošās iestādes atbildīgajiem darbiniekiem par iespēju veikt elektronisko literāru un audiovizuālu darbu uzskaites sistēmu Latvijas bibliotēkās, vai pielāgot esošās sistēmas, piešķirot tām papildu dimensiju, lai ievadītos datus būtu iespējams apstrādāt arī atlīdzības sadales mērķiem.</p>	<p>No bibliotēkām tiktu iegūta precīzāka informācija par literāro un audiovizuālo darbu izmantojumu, līdz ar to MTKPO varētu precīzāk veikt iekasētās atlīdzības sadali autortiesību un blakustiesību subjektiem, tādējādi samazinot iebildumu risku par iespējami neprecīzu atlīdzības sadali.</p>

4.3.2. Netiešais administratīvais slogs

Netiešs administratīvais slogs konstatējams tiesiskajās attiecībās, kas, pirmkārt, pastāv starp autoriem un citiem tiesību subjektiem, no vienas puses, un viņus pārstāvošajām mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijām, no otras puses. Otrkārt, šāds slogs konstatējams attiecībās starp mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijām un autortiesību darbu un blakustiesību objektu izmantotājiem (skat. Attēlu 4-1). Otrajā gadījumā netiešais administratīvais slogs ir izteiktāks obligātā kolektīvā pārvaldījuma gadījumos.

Šī Pētījuma ietvaros tika analizēta netiešā administratīvā sloga esamība, tā pamatotība un izprotamība tādos ar autortiesību un blakustiesību jomu saistītos aspektos kā:

- obligātā kolektīvā pārvaldījuma pamatotība, tarifu noteikšanas un apstrīdēšanas kārtība, obligātā un neobligātā kolektīvā pārvaldījuma nošķiršana;
- autortiesību objekta izmantošanas atļaujas (licences) pieprasīšana un saņemšana, par blakustiesību objekta izmantošanu maksājamas atlīdzības samaksas kārtība;
- autora un blakustiesību subjekta un attiecīgās mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijas noslēgtie līgumi, to obligātās prasības, informācijas sniegšana;
- autoru un blakustiesību subjektu iespēja piedalīties attiecīgo mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijas pārvaldē;
- informācija, kas darbu un blakustiesību objektu izmantotājiem jāsniedz mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijām;
- prasības attiecībā uz licences un licences līguma formu, licences un licences līguma obligātās sastāvdaļas;
- darba izmantošanas tiesību iegūšanas termiņš – tā normatīvi tiesiskās noteikšanas pamatotība un ilguma vērtējums;
- strīdu risināšanas mehānismu apzināšana, strīdu risināšanas radītās izmaksas un procesa laukietilpība.

4.3.2.1. Obligātā kolektīvā pārvaldījuma pamatotība, tarifu noteikšanas un apstrīdēšanas kārtība, obligātā un neobligātā kolektīvā pārvaldījuma nošķiršana

Autortiesību likuma 63. panta pirmā daļa nosaka, ka autortiesību un blakustiesību subjektu mantisko tiesību aizsardzību, ja šīs tiesības nevar nodrošināt individuālā kārtā vai šāda aizsardzība ir apgrūtināta, veic mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācija. Pašreiz Latvijā tiesību nodošana MTKPO ir samērā bieži novērota prakse. Saskaņā ar AKKA/LAA mājaslapā apkopoto informāciju tam ir vairāki būtiski iemesli.

- Liels darbu skaits. Liela daļa autoru un blakustiesību subjektu dzīves laikā rada vairāk nekā vienu darbu vai blakustiesību objektu, par kuru turpmāk vēlētos saņemt tiem pienākošos atlīdzību, tāpēc

kādā brīdī savu tiesību kontrole attiecībā uz minētajiem darbiem vai blakustiesību objektiem kļūst par apgrūtinājumu.

- Liels izmantotāju skaits. Autortiesību likuma 40. panta pirmā daļa nosaka, ka, lai iegūtu darba un/vai blakustiesību objekta izmantošanas tiesības, darba izmantotājiem attiecībā uz katru darba izmantošanas veidu un katru darba izmantošanas reizi jāsaņem autortiesību un/vai blakustiesību subjekta atļauja. Tā kā gan izmantotāju (televīzija, radio, kafejnīcas, veikali utt.), gan autoru un blakustiesību subjektu ir samērā daudz, tad tieša abu pušu sadarbība būtu ne vien laikietilpīga, bet arī finansiāli neizdevīga.
- Liels veicamo darbību skaits un zināšanu trūkums. Katra neatkarīgu pušu sadarbība parasti ietver arī noteiktas dokumentācijas sagatavošanu. Šajā gadījumā tas nozīmē, ka autoram vai blakustiesību subjektam tā tiesību īstenošanai būtu katram izmantotājam jāizsniedz atļaujas un jāizraksta rēķini, kā arī jāpārbauda to apmaksā, jāaprēķina un jāsamaksā nodokļi un regulāri jāpārbauda, vai darbi un/ vai blakustiesību objekti tiek izmantoti noteiktajā kārtībā.

Autortiesību likuma 63. panta piektajā daļā uzskaitītie gadījumi (iepriekš minēts Ziņojuma 4.3.1.1. sadaļā), kuros noteikta tikai kolektīvā autortiesību un blakustiesību subjektu mantisko tiesību administrēšana, uzskatāmi par pamatotiem, jo daļēji vai pilnībā izpildās iepriekš minētie faktori, t.i., individuāla tiesību administrēšana autoram un blakustiesību subjektam ir laikietilpīga, sarežģīta un/vai finansiāli neizdevīga. To apstiprināja arī šī Pētījuma ietvaros aptaujātie muzikālo darbu autori, atzīstot, ka kolektīvais pārvaldījums viņu gadījumā ir optimālākais no visiem tiesību administrēšanas veidiem.

Pašreiz Autortiesību likuma 65. panta pirmās daļas 3. punkts nosaka, ka MTKPO autortiesību un blakustiesību subjektiem piemēro taisnīgu atlīdzību, savukārt Autortiesību likuma grozījumi (stājies spēkā 2013. gada 22. maijā) ar 66. prim pantu šo principu papildina, paredzot, ka MTKPO ir pienākums atlīdzības noteikšanā ievērot šādus kritērijus:

„(1) Nosakot taisnīgu atlīdzību gadījumos, kad MTKPO ir pienākums administrēt autortiesību un blakustiesību subjektu mantiskās tiesības uz likuma pamata, tā ņem vērā:

- 1) tiešu komerciālu labumu, kuru gūst darba vai blakustiesību objekta izmantotājs attiecīgā izmantojuma rezultātā;
- 2) darba vai blakustiesību objekta izmantošanas mērķi, apjomu un nozīmību atkarībā no izmantošanas veida saimnieciskās vai citas darbības ietvaros;
- 3) darba vai blakustiesību objekta radīšanā vai izveidē ieguldītos finanšu līdzekļus un citus atlīdzības ekonomisko pamatotību raksturojošus lielumus.

(2) Taisnīgu atlīdzību var noteikt, balstoties arī uz citiem, šā panta pirmajā daļā neminētiem, objektīviem, tai skaitā netieša komerciāla vai nemantiska labuma, kritērijiem, kuri ir pietiekami skaidri un kuru piemērošana nav saistīta ar nesamērīgiem MTKPO administratīvajiem izdevumiem.

(3) Visiem vienas un tās pašas kategorijas izmantotājiem un izmantotāju apvienībām konkrētā autortiesību un blakustiesību izmantošanas veidā nosakāms vienāds atlīdzības lielums un tā piemērošanas pamatnosacījumi.”

Jaunie kritēriji stāsies spēkā ar 2014. gada 1. janvāri, tādēļ to izpilde kontekstā ar pašreiz MTKPO noteiktajiem un apstiprinātajiem tarifiem Pētījuma ietvaros netiek detalizēti apskatīta.

Pētījuma ietvaros tika identificēta būtiska problēma – Autortiesību likums nenosaka tarifu apstrīdēšanas kārtību, un, lai gan likums paredz, ka atlīdzības lielums par darbu un blakustiesību objektu izmantošanu tiek noteikts uz vienošanās pamata (65. panta pirmā daļa), tas nedefinē, kas notiek gadījumā, ja vienošanās starp izmantotāju un attiecīgo MTKPO par piemērojamā tarifa apmēru netiek panākta. Līdz ar to, ja rodas šāda situācija, daļa no izmantotājiem izvēlas nemaksāt atlīdzību vispār. Tādā gadījumā tālāk strīds tiek risināts Civilprocesā noteiktajā kārtībā. Savukārt strīdu risināšana tiesā visām iesaistītajām pusēm ir ilgstošs un dārgs process. Kā tika noskaidrots intervijās, tiesvedības process un tā rezultāts satrauc arī pašus autorus, jo būtiski ietekmē to saņemtais atlīdzības apmēru. Radušies tiesvedības izdevumi no to pārstāvniecības tiesā pastarpināti caur MTKPO administratīvajām izmaksām faktiski ir jāsedz autoru un/vai blakustiesību objektu īpašniekiem. Būtībā radusies situācija, ka lietas izskatīšanas laikā, kamēr lēmums par atbilstošo tarifu piemērošanu vēl nav pieņemts, autoru un/vai blakustiesību subjektu atlīdzība ir „iesaldēta” uz vairākiem gadiem. Turklāt pastāv iespēja, ka lēmuma pieņemšanas brīdī tiesvedībā iesaistītā institūcija – autortiesību un/vai blakustiesību objektu izmantotājs – ir likvidēta, un līdz ar to autortiesību un/vai blakustiesību subjekti nesaņem tiem pienākošos atlīdzību vai saņem tikai daļu no tās.

4.3.2.2. Autortiesību objekta izmantošanas atļaujas (licences) pieprasīšana un saņemšana, par blakustiesību objekta izmantošanu maksājamas atlīdzības samaksas kārtība

Darba un blakustiesību objekta izmantošanas tiesības noteiktas Autortiesību likuma VII nodaļā. Autortiesību likuma 40. pants nosaka, ka izmantotājiem pirms autortiesību un/vai blakustiesību objekta izmantošanas attiecībā uz katru darba izmantošanas veidu un katru darba izmantošanas reizi jāsaņem autora un/vai blakustiesību subjekta atļauja licences (MTKPO izsniegta atļauja, kas dod tiesības izmantot visu to autoru vai blakustiesību subjektu darbus, kurus pārstāv šī organizācija) vai licences līguma formā (līgums starp izmantotāju un autoru vai blakustiesību subjektu).

Pētījuma ietvaros veikto interviju laikā tika noskaidrots, ka koncertu un pasākumu organizētāji galvenokārt licences saņem klātienē vai pa pastu.

NA noteiktā atlīdzības samaksas kārtība atspoguļota Tabulā 4-17.

Tabula 4-17. NA noteiktā atlīdzības samaksas kārtība

Tiesību izmantošanas veids	Atlīdzības lielums	Atlīdzības maksātājs	Samaksas kārtība	LR NA
Publiskais patapinājums	<p>5 % no summas:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kas iepriekšējā gadā piešķirta valsts, pašvaldību vai atvasinātu publisku personu bibliotēkām krājumu papildināšanai, un no obligāto eksemplāru vērtības; ▪ ko saskaņā ar pašu iesniegtajām atskaitēm iepriekšējā gadā izmantojušas privātās bibliotēkas krājumu papildināšanai. 	Valsts, pašvaldību, atvasinātu publisku personu un privātās bibliotēkas	KM pārskaita MTKPO atlīdzību par iepriekšējo gadu, pamatojoties uz bibliotēku iesniegto informāciju. Privātās bibliotēkas pārskaita organizācijai atlīdzību par iepriekšējo gadu, bet ne vēlāk kā līdz kārtējā gada 1. jūlijam.	2007. gada 21. augusta MK noteikumi Nr. 565 „Kārtība, kādā aprēķina, izmaksā un sadala atlīdzību par publisko patapinājumu”
Tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamās iekārtas	<p>Par tukšajiem materiālajiem nesējiem (procentuāla likme no pirmās atsavināšanas cenas Latvijas teritorijā bez pievienotās vērtības nodokļa):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ visu veidu CD – 6 %; ▪ visu veidu DVD – 6 %; ▪ USB zibatmiņa – 4 %. <p>EUR 2,85 par vienību par reproducēšanai izmantojamām iekārtām (visu veidu personālie datori, ieskaitot portatīvos datorus un planšetdatorus).</p>	Tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu ievadēji un izgatavotāji	15 dienu laikā pēc rēķina saņemšanas	2005. gada 10. maija MK noteikumi Nr. 321 „Noteikumi par tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlīdzības lielumu un tās iekasēšanas, atmaksāšanas, sadales un izmaksas kārtību”
Darbu reprogrāfiska reproducēšana	Nosaka MTKPO pēc vienošanās ar atlīdzības maksātājiem vai to apvienību .	Personas, kuru valdījumā vai lietošanā ir reprogrāfiskai reproducēšanai paredzētās iekārtas un kuras nodrošina šādas reproducēšanas pieejamību fiziskajām personām	Nosaka MTKPO pēc vienošanās ar atlīdzības maksātājiem vai to apvienību.	Autortiesību likums (stājies spēkā 2000. gada 11. maijā)

		par maksu vai bez tās		
Muzikālo, literāro, dramatisko, muzikāli dramatisko un horeogrāfisko, vizuālo un audiovizuālo darbu vai blakustiesību objektu publicēšana, publisks izpildījums, reproducēšana, raidīšana un retranslēšana, publiskošana internetā	Nosaka MTKPO pēc vienošanās ar darbu un blakustiesību objektu izmantotājiem.	Atkarīgs no autora tiesību izmantošanas veida (piem., muzikālo darbu izmantotāji publiskajā izpildījumā - jebkuras personas, kas vēlas publiski atskaņot mūziku utt.)	Nosaka MTKPO pēc vienošanās ar darbu un blakustiesību objektu izmantotājiem.	Autortiesību likums (stājies spēkā 2000. gada 11. maijā)

Attiecībā uz atlīdzības maksāšanas procesu, daži no izmantotājiem, kas veic darbu atskaņošanu publiskā izpildījumā, minēja, ka rēķinā no MTKPO vēlētos saņemt detalizētāku informāciju, piem., pasākuma nosaukumu, par kuru veikts atlīdzības aprēķins, jo tas izmantotājam atvieglotu minētā rēķina tālāku apstrādi, uzskaiti un, iespējams, tādējādi paātrinātu tā apmaksu.

4.3.2.3. Autora un blakustiesību subjekta un attiecīgās mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijas noslēgtie līgumi, to obligātās prasības, informācijas sniegšana

MTKPO pārstāvības tiesību apjoms noteikts Autortiesību likuma 64. pantā. Pārsvārā MTKPO un autora vai blakustiesību subjekta savstarpējās attiecības tiek īstenotas, pamatojoties uz rakstveida līguma nosacījumiem. Tomēr likums nosaka, ka attiecībā uz 63. panta piektajā daļā noteiktajiem gadījumiem, kad iespējama tikai kolektīva tiesību administrēšana, MTKPO ir tiesīga pārstāvēt tiesību īpašniekus arī bez attiecīga līguma slēgšanas.

Autortiesību likums nenosaka, kādā veidā tiek slēgts līgums starp MTKPO un autoru vai blakustiesību subjektu un kādam jābūt tā saturam. Tādēļ katra MTKPO atkarībā no iespējām un nepieciešamības var izvēlēties sev piemērotāko līguma un tā slēgšanas formu (skat. Tabulu 4-18).

Tabula 4-18. MTKPO pieejamās līgumu un to slēgšanas formas

MTKPO	Forma, kādā pieejams līgums pirms slēgšanas	Līguma slēgšanas forma
AKKA/LAA	Elektronisks, ar paskaidrojumiem	Klātienē
LaIPA	Elektronisks	Klātienē
LKPA	Drukāts	Klātienē
LaPAA	Elektronisks	Klātienē
Atbalss	<i>Publiski informācija nav pieejama</i>	<i>Publiski informācija nav pieejama</i>

Autortiesību likuma 66. panta pirmajā daļā noteikts, ka savā darbībā MTKPO pārstāv autortiesību un blakustiesību subjektu tiesības un likumīgās intereses atbilstoši noslēgtajiem līgumiem jautājumos, kas attiecas uz darbu un blakustiesību objektu izmantošanu. Šīs organizācijas pilda šādus pienākumus:

- 1) izmaksājot atlīdzību autortiesību vai blakustiesību subjektiem, sniedz tiem pārskatu par darba un blakustiesību objekta izmantošanu un citām darbībām;
- 2) iekasētās atlīdzības summas pēc tam, kad izdarīti likumā noteiktie atskaitījumi, sadala starp organizācijas pārstāvētajiem autortiesību vai blakustiesību subjektiem proporcionāli izmantotajiem viņu darbiem un blakustiesību objektiem, kā arī citām darbībām un regulāri tās izmaksā.

Tabulā 4-19 apkopota intervijās iegūtā un MTKPO mājaslapās pieejamā informācija par autortiesību vai blakustiesību subjektiem sniedzamās informācijas veidu, saturu, formu un periodiskumu.

Tabula 4-19. Sniedzamās informācijas veids, apjoms, forma un periodiskums

MTKPO	Veids	Iesniedzamās informācijas saturs	Forma	Periodiskums
AKKA/LAA	Ikgadējā finanšu atskaite	Iekasētās, samaksātās un uzkrātās atlīdzības lielums	Pa pastu	Ne retāk kā reizi gadā
	AKKA/LAA Ziņas	Informācija par autortiesībām, nodokļiem, biedrības aktualitātēm, svarīgākajiem notikumiem u.c.	Pa pastu Drukātā formā	Vidēji reizi mēnesī Pēc pieprasījuma
	Izvērstā atskaite	Samaksātās atlīdzības lielums par katru darbu atsevišķi	Drukātā formā	Pēc pieprasījuma
	Autoru akadēmija	Informācijas un pieredzes apmaiņa starp autoriem	Klātienē	Neregulāri ¹
	Konsultācijas	Juridisko konsultāciju sniegšana pārstāvētajiem autoriem	Klātienē	Pēc pieprasījuma
LaIPA	Saīsinātā atskaite	Iekasētās un samaksātās atlīdzības lielums	E-pasts	Ne retāk kā reizi gadā
	LaIPA aktuāli	Izdevums par LaIPA aktualitātēm	E-pasts	Reizi mēnesī
	Izvērstā atskaite	Informācija par izpildījuma fiksāciju izmantošanu un iekasēto atlīdzību	E-pasts	Pēc pieprasījuma
	Juridiskās konsultācijas	Juridisko konsultāciju sniegšana izpildītājiem un fonogrammu producentiem par tiesībām, kādas tiem ir piešķirtas atbilstoši Autortiesību likumam.	Mājaslapā, nosūtot jautājumu, klātienē	Pēc pieprasījuma
LKPA	Atskaite	Iekasētās un samaksātās	E-pasts	Pēc pieprasījuma ²

¹ Interviju laikā autori to minēja kā labu praksi, kas veicina autoru zināšanu loka paplašināšanu par jautājumiem, kas saistīti ar autortiesībām. Saskaņā ar publiski pieejamo informāciju pēdējā Autoru akadēmija tika organizēta 2008. gadā.

² Līdz šim nav novērots neviens gadījums

		atlīdzības lielums		
	Atskaite	Iekasētās un samaksātās atlīdzības lielums	<i>Informācija nav publiski pieejama</i>	Pēc pieprasījuma
LaPAA	Juridiskas konsultācijas	Juridisku konsultāciju un juridiskas palīdzības sniegšana biedriem par līgumiem un tiesībām	Klātienē	Pēc pieprasījuma
Atbalss	<i>Informācija nav publiski pieejama</i>	<i>Publiski informācija nav pieejama</i>	<i>Informācija nav publiski pieejama</i>	<i>Publiski informācija nav pieejama</i>

Vairāki Pētījuma ietvaros uzrunātie autori ieteica noskaidrot vairāk par grupas „Prāta vētra” pieredzi ar citu valstu MTKPO. Lai gan ar grupas pārstāvjiem Pētījuma ietvaros diemžēl nebija iespējams veikt klātienē interviju, publiski pieejamā informācija liecina, ka „Prāta vētra” izteikusi neapmierinātību ar organizācijas AKKA/LAA autoriem sniegtās informācijas saturu un detalizācijas pakāpi. Viens no grupas dalībniekiem kā pozitīvu piemēru minējis Zviedrijas Autortiesību aģentūrā gūto pieredzi, kur reizi trīs mēnešos iespējams apskatīties, kura radiostacija, kurā laikā, kuru dziesmu ir atskaņojusi. Papildus grupas pārstāvis arī norādījis, ka, neskatoties uz pozitīvo pieredzi, sadarbību ar ārvalstu MTKPO grupai nebija izdevīgi turpināt, jo Latvijā iekasētajai atlīdzībai Zviedrijā tiek piemērots koeficients kā ārvalstu, nevis vietējiem autoriem, tādēļ tur saņemtā atlīdzība bijusi mazāka nekā iepriekš Latvijā.

Šī pieredze apstiprina jau iepriekš izklāstīto viedokli, ko minēja vairāki Pētījuma ietvaros aptaujātie autori, ka MTKPO ir optimālākais veids, kā administrēt vietējo autoru tiesības, kā arī apliecina, ka teorētiski būtu iespējams saņemt regulāras detalizētas atskaites, ja tādu vēlmi izteiktu ievērojama daļa no pārstāvētajiem autoriem. Tikai šādā gadījumā būtu jāvērtē AKKA/LAA tehniskās iespējas un, iespējams, jāveic kādi tehnoloģiski uzlabojumi/papildinājumi, lai to nodrošinātu. Būtu jāsniedz arī šo izmaiņu ekonomiskais pamatojums.

4.3.2.4. Autoru un blakustiesību subjektu iespēja piedalīties attiecīgo mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijas pārvaldē

Tā kā Autortiesību likuma 63. panta otrā daļa nosaka, ka MTKPO izveidošanu, darbību, reorganizāciju un likvidāciju regulē Biedrību un nodibinājumu likums, šis likums nosaka arī autoru un blakustiesību subjektu iespējas piedalīties attiecīgo MTKPO pārvaldē.

Pētījuma ietvaros tika noskaidrots, ka jebkuram autoram vai blakustiesību subjektam ir vairākas iespējas, kā pārvaldīt savas tiesības.

- Individuāli. Šādā gadījumā subjekts savas tiesības pārvalda individuāli, tomēr gadījumos, kad likumā noteikts tikai kolektīvais pārvaldījums, tā mantiskās tiesības administrē MTKPO. Autortiesību vai blakustiesību subjektam atlīdzības saņemšanai jānorāda attiecīgajai organizācijai personas dati un konta numurs, uz kuru pārskaitāma aprēķinātā atlīdzība.
- Tikai kolektīvi. Autors vai blakustiesību subjekts visas savas mantiskās tiesības nodod MTKPO pārziņā. Šajā gadījumā ar attiecīgo organizāciju jānoslēdz līgums, apliecinot, ka saskaņā ar šo līgumu organizācija rīkojas autora vai blakustiesību subjekta vārdā un interesēs kā oficiāls viņa pārstāvis.
- Individuāli un kolektīvi. Autors vai blakustiesību subjekts MTKPO pārziņā nodod atsevišķas mantiskās tiesības. Šajā gadījumā līguma slēgšanas brīdī tiek norādīti tie tiesību veidi, kas tiek administrēti kolektīvi un attiecībā uz kuriem organizācija rīkojas autora vai blakustiesību subjekta vārdā un interesēs kā oficiāls viņa pārstāvis. Attiecībā uz pārējiem tiesību veidiem subjekts savas tiesības pārvalda individuāli.
- Kolektīvi un ar MTKPO biedra statusu. Pēc iepriekšējā apakšpunktā minētā līguma noslēgšanas vai vienlaikus ar to autoram vai blakustiesību subjektam tiek piedāvāta iespēja kļūt par MTKPO biedru. Lai kļūtu par biedru, organizācijā jāiesniedz rakstisks iesniegums. Lēmumu par personas uzņemšanu pieņem organizācijas padome/ valde. Turpmāk autortiesību vai blakustiesību subjekta kā biedra tiesības un pienākumi tiek noteikti ar Biedrības un nodibinājumu likumu, t.i., dalība biedru sapulcēs, lēmumu pieņemšana utt.

Pētījuma ietvaros sākotnējās intervijas laikā ar Kultūras ministrijas pārstāvjiem tika norādīts, ka pēc publiski pieejamās informācijas noprotams, ka novērojama salīdzinoši zema MTKPO biedru aktivitāte. Lai labāk izprastu iemeslus, kāpēc tik liela daļa MTKPO biedru neizrāda aktīvu interesi par iespēju piedalīties biedru sēdēs, Pētījuma ietvaros aptaujājot autorus un izpildītājus, kā arī producentus, šim jautājumam tika pievērsta īpaša uzmanība.

Lielākās MTKPO – LaIPA un AKKA/LAA – kopējās biedru valdes/sapulces rīko attiecīgi reizi gadā un reizi trīs gados. 2010. gadā AKKA/LAA biedrības kopsapulcē kvoruma trūkuma dēļ jauna biedrības padome netika ievēlēta, tādēļ tika lemts par atkārtotas kopsapulces sasaukšanu. Līdzīga situācija tika novērota arī 2013. gadā. Intervijas laikā arī organizācija LaIPA minēja, ka sēdes apmeklē vien apmēram 10% no kopējo biedru skaita. Intervijās ar autoriem kā viens no iemesliem, kādēļ esošie organizācijas biedri nelabprāt apmeklē biedru sapulces, tiek minēts izpratnes un zināšanu trūkums par MTKPO darbību un autortiesību un blakustiesību jomu kopumā. AKKA/LAA savukārt pauž uzskatu, ka biedru apmeklētības trūkums skaidrojams ar autoru apmierinātību ar esošo situāciju un padomes darbību.

Jau iepriekš Ziņojuma 4.3.1.2. sadaļā minētais MTKPO noteiktais informācijas sniegšanas un publiskošanas pienākuma apjoms (Autortiesību likuma 66. panta sestā daļa) ļauj KM ne tikai īstenot tai deleģētās uzraudzības funkcijas, bet arī autortiesību un blakustiesību subjektiem pārliecināties par MTKPO darbības efektivitāti un taisnīgumu tiesību aizstāvības nodrošināšanā un atlīdzības sadalē. Pētījuma ietvaros tika arī konstatēts, ka MTKPO uzraudzības padomēs/valdēs ievēlētajiem biedriem papildus publiski pieejamajai

informācijai par MTKPO darbību ir iespējams iegūt arī citu interesējošo informāciju pēc pieprasījuma un saņemt MTKPO darbinieku atbalstu ierosināto izmaiņu izvērtēšanas veikšanai (gadījumā, ja tiesību īpašnieki ierosina veikt kādas izmaiņas organizācijas darbībā, tarifu aprēķinos, utt.).

4.3.2.5. Informācija, kas darbu un blakustiesību objektu izmantotājiem jāsniedz mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijām

Lai gan Autortiesību likuma 40. panta piektā daļa nosaka, ka darbu izmantotājiem pēc autortiesību subjekta, kā arī pēc MTKPO pieprasījuma ir pienākums sniegt informāciju par izmantotajiem darbiem tādā apjomā, kādu pieprasa attiecīgi autortiesību subjekts vai MTKPO, pašreiz nevienā LR NA par iepriekš minētā likuma punkta pilnīgu vai daļēju neievērošanu nav paredzētas nekāda veida soda sankcijas.

Pētījuma ietvaros abas minētajā procesā iesaistītās puses – MTKPO un darbu un blakustiesību objektu izmantotāji – atzīmēja, ka vairākos tiesību objektu izmantošanas veidos esošā atskaišu iesniegšanas sistēma ir neparocīga, laikietilpīga un sagādā samērā lielas grūtības.

Vieni no regulārākajiem muzikālo darbu un blakustiesību objektu izmantotājiem – raidorganizācijas (radio, televīzijas un kabeļtelevīzijas) – kā galveno problēmu uzsvēra nepieciešamību par vienu un to pašu tiesību izmantošanas veidu saņemt licences, iesniegt atskaites un veikt atlīdzības samaksu divām MTKPO, t.i., AKKA/LAA un LaIPA. Esošo problēmu pastiprina fakts, ka, pirmkārt, lielā daļā raidorganizāciju atskaišu sagatavošanā pēc MTKPO izvirzītajām prasībām tiek ieguldīts liels manuāls darbs, ko paralēli galvenajiem darba pienākumiem sākotnēji veic raidījumu producenti, un informācijas manuālu apkopošanu un nepieciešamības gadījumā arī papildināšanu nodrošina raidorganizāciju pārstāvji. Otrkārt, atskaitēs prasītais informācijas apjoms abām MTKPO daļēji pārklājas, taču tomēr ir atšķirīgs. Līdz ar to, lai iesniegtu precīzas atskaites abām MTKPO, izmantotājiem jāpatērē papildu laika un darba resursi. Tabulā 4-20 apkopots MTKPO atskaitēs iekļaujamais informācijas apjoms.

Tabula 4-20. Atskaitēs iekļaujamās informācijas apjoms

MTKPO	Atskaitē iekļaujamais informācijas apjoms
AKKA/LAA	▪ Darba nosaukums
	▪ Komponists
	▪ Teksta autors
	▪ Aranžētājs
	▪ Horeogrāfs
	▪ Izpildītājs
	▪ Ilgums
	▪ Skanēšanas reizes

LaIPA	▪ Albuma nosaukums	▪ Producents*
	▪ Fonogrammas nosaukums*	▪ Atskaņošanas reizes
	▪ Izpildītājs*	▪ Ilgums
	▪ Izdevējs	
		*obligāti aizpildāmie lauki

Interviju laikā šī paša procesa izpildē tika identificēti sarežģījumi, ar kuriem jāskaras arī MTKPO, t.i., grūtības saņemto atskaišu apstrādē un autoriem un blakustiesību subjektiem pienākošās atbildības sadalē, pamatojoties uz iegūto informāciju. MTKPO LaIPA norādīja, ka tieši no raidorganizācijām saņemtās atskaites ir salīdzinoši visnepilnīgākās, un to apstrāde organizācijai prasa ļoti daudz resursu, jo nepieciešamības gadījumā MTKPO darbinieki veic vismaz daļēju informācijas papildināšanu, ja iespējams, izmantojot iesniegtos datus. Kā papildu trūkums tika minēts, ka gadījumos, kad autortiesību vai blakustiesību subjekts zina, ka tā darbs vai blakustiesību objekts tiek izmantots kādā no raidorganizācijām, tomēr vēlāk, saņemot atskaites no MTKPO, par to saņemtā atbildība netiek precīzi atspoguļota, nepamatoti tiek vairota tiesību īpašnieku neuzticība to pārstāvētajai organizācijai.

Pētījuma ietvaros aptaujātās raidorganizācijas minēja, ka atskaites kolektīvā pārvaldījuma organizācijām AKKA/LAA un LaIPA elektroniskā formā (MTKPO formu nenosaka, tātad lietotājs var izvēlēties formu, pamatojoties uz savām tehniskajām vai cilvēkresursu iespējām) jāiesniedz reizi pusgadā.

Attiecībā uz publisko izpildījumu tika identificētas divas galvenās problēmas:

- vienam un tam pašam publiskā izpildījuma veicējam, lai saņemtu licenci/ noslēgtu līgumu par autortiesību un blakustiesību objektu izmantošanu nepieciešams vērsties divās MTKPO;
- vienam un tam pašam publiskā izpildījuma veicējam nepieciešams iesniegt atskaites par autortiesību un blakustiesību objektu izmantošanu, piem., pasākumā, koncertā vai izrādē, divām MTKPO.

4.3.2.6. Prasības attiecībā uz licences un licences līguma formu, licences un licences līguma obligātās sastāvdaļas

Licences līgums, licence, tās veidi un forma definēti Autortiesību likuma 41., 42. un 43. pantā. Licences līgums ir līgums, ar kuru viena puse — autortiesību subjekts — dod atļauju otrai pusei — darba izmantotājam — izmantot darbu un nosaka darba izmantošanas veidu, vienojoties par izmantošanas noteikumiem, atbildības lielumu, tās izmaksāšanas kārtību un termiņu. Licences līgumu iespējams slēgt gan mutvārdos, gan rakstveidā, izņemot gadījumus, kad tiek slēgti šādi licences līgumi (tikai rakstveidā):

- izdevniecības līgums;
- līgums par darba publiskošanu;
- līgums par audiovizuāla darba radīšanu;

- līgums, kas nosaka tādas tiesības, kāda ietvertas vispārējā vai izņēmuma licencē.

Licence ir atļauja izmantot attiecīgo darbu tādā veidā un ar tādiem noteikumiem, kādi norādīti licencē. Tiek izšķirti trīs dažādi licenču veidi:

- vienkāršā licence – dod licences saņēmējam tiesības veikt tajā norādītās darbības vienlaikus ar autoru vai citām personām, kuras arī saņēmušas vai saņems attiecīgo licenci;
- izņēmuma licence – dod tiesības veikt tajā norādītās darbības vienīgi licences saņēmējam;
- vispārējā licence – izsniedz autoru mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācija, un šī licence dod tiesības izmantot visu to autoru darbus, kurus pārstāv šī organizācija.

Lai gan pašreiz Autortiesību likums nosaka, ka jebkura licence izsniedzama tikai rakstveidā, interviju laikā AKKA/LAA minēja, ka tiek strādāts pie tā, lai nākotnē būtu iespējams ieviest licenču izsniegšanu elektroniskā formā.

Intervijās ar izmantotājiem būtiskas problēmas licenču saņemšanas procesā netika identificētas, tomēr tika pieminēts, ka lielākais laika patēriņš ir saistīts ar licences saņemšanu klātienē vai pa pastu. Reizēm laikietilpīga ir veidlapā nepieciešamās informācijas aizpildīšana, piemēram., ja organizācijā vairākus gadus ir viena un tā pati pilnvarotā persona, licencēs šo ilgstoši nemainīgo informāciju nepieciešams ierakstīt atkārtoti.

4.3.2.7. Darba izmantošanas tiesību iegūšanas termiņš – tā normatīvi tiesiskās noteikšanas pamatotība un ilguma vērtējums

Autortiesību likuma 40. panta ceturtā daļa nosaka, ka dokumentam, kas apliecina darba izmantošanas tiesības, jāatrodas pie koncerta, izrādes, atrakcijas vai pasākuma rīkotāja vismaz 10 dienas pirms attiecīgā pasākuma.

Aptaujātie izmantotāji likumā noteikto termiņu vērtē kā optimālu laiku, kas objektīvi nekādas būtiskas grūtības nesagādā, taču atzina, ka ne vienmēr šis termiņš tiek strikti ievērots. To pašu apliecināja arī aptaujātās MTKPO, taču uzsvēra, ka līdz šim nav piemērojušas nekādas sankcijas pret lietotājiem, kas atļauju pieprasījuši vēlāk nekā 10 dienas pirms attiecīgā pasākuma.

4.3.2.8. Strīdu risināšanas mehānismu identifikācija, strīdu risināšanas radītās izmaksas un procesa laikietilpība

Strīdu risināšanas mehānismi, procesā identificētās problēmas un iesaistīto pušu viedoklis apskatīts Ziņojuma 4.3.1.3 un 4.3.2.1 sadaļā.

Pētījumā laikā MTKPO sniegtie dati liecina, ka 2012. gadā AKKA/LAA bija radušās izmaksas saistībā ar 65 tiesvedības procesiem EUR 65127,86 (LVL 45772,12) apmērā. Savukārt organizācija LalPA 2012. gadā par trīs tiesas procesiem samaksājusi EUR 8594,15 (LVL 6040,00). Papildus minētajām ārējām izmaksām, kas galvenokārt ietver nodevas un maksu par advokātu un tulkošanas pakalpojumiem, varētu tikt pieskaitītas arī institūciju iekšējās izmaksas, kas saistītas ar tiesvedības procesos iesaistīto darbinieku atalgojumu.

4.3.2.9. Pētījuma ietvaros papildus identificētās problēmas

Pētījuma laikā visas intervijās iesaistītās puses kā vienu no būtiskākajām problēmām autortiesību un blakustiesību jomā minēja pašu autoru un blakustiesību subjektu zināšanas trūkumu:

- par autortiesību un blakustiesību jomu kopumā, t.sk. par autortiesību un blakustiesību būtību un nepieciešamību, LR NA prasībām attiecībā uz šo jomu, procesā iesaistītajiem dalībniekiem un to savstarpējo saistību un sadarbību;
- par MTKPO, t.sk. to būtību un nepieciešamību, saistību ar autoru un/vai blakustiesību subjektu, kā arī par to tiešo darbību un ikdienā veicamajām funkcijām.

Iepriekš minētais izpratnes trūkums par lietām, kas tieši vai netieši skar pašus autorus un blakustiesību subjektus, rada vairākas nevēlamas sekas:

- neuzticība esošajai sistēmai, kolektīvā pārvaldījuma organizācijas darbībai un tās pieņemtajiem lēmumiem;
- nevēlēšanās iesaistīties un paust viedokli, kļūstot par organizācijas biedru un regulāri piedaloties biedru kopsapulcēs;
- autortiesību un/vai blakustiesību subjektu var viegli ietekmēt publiskajā telpā un plašsaziņu līdzekļos sniegtā informācija, kas ne vienmēr ir patiesa un atspoguļo reālo situāciju.

Intervijās autori minēja nepieciešamību izskaidrot sabiedrībai autortiesību un blakustiesību atlīdzības būtību un tās maksāšanas nepieciešamību, piedāvājot to iekļaut vispārējās izglītības, kā arī ar intelektuālā īpašuma radīšanu un/vai izmantošanu saistīto interešu izglītības iestāžu programmās, piem., mākslas un/vai mūzikas skolās. Tādējādi pamatzināšanas par autortiesību un blakustiesību jomu jau būtu pieejamas arī bērnu un jauniešu vecumā. Tas padziļinātu nākamās paaudzes sabiedrības izpratni kopumā par šiem jautājumiem, kā arī rosinātu jauniešus, kuri būs izvēlējušies darboties kādā no nozarēm, kas cieši saistīta ar intelektuālā īpašuma jomām, sekot līdzī savai tiesību aizsardzībai.

4.3.2.10. Autortiesību un blakustiesību jomā izstrādātie priekšlikumi netiešā administratīvā sloga samazināšanai

Tabulā 4-21 apkopoti Izpildītāja ieteikumi un priekšlikumi Pētījuma laikā identificēto un Ziņojumā atspoguļoto problēmu risināšanai autortiesību un blakustiesību jomā. Vairāki no priekšlikumu īstenošanai veicamajiem pasākumiem rada netiešu ietekmi uz netiešo administratīvo slogu, taču ir vērsti uz esošās sistēmas pilnveidošanu kopumā.

Tabula 4-21. Autortiesību un blakustiesību jomā izstrādātie priekšlikumi netiešā administratīvā sloga samazināšanai

Nr.	Īss problēmas izklāsts	Priekšlikuma būtība	Priekšlikuma īstenošanai veicamie pasākumi	Ieviešanas ietekmes novērtējums
1.	<p>1.1. Strīdi un ilgstoši tiesas procesi starp MTKPO un autortiesību un blakustiesību objektu izmantotājiem, kuru rezultātā abām pusēm rodas lieli tiesu izdevumi un nereti netiek samaksāta autoriem un blakustiesību subjektiem pienākošā atlīdzība (skat. 4.3.1.3. sadaļu un 4.3.2.1. sadaļu).</p> <p>1.2. Autortiesību likums nenosaka turpmākās darbības, ja MTKPO un autortiesību un blakustiesību objektu izmantotājs nespēj vienoties par izmantotajam piemēroto tarifu un/ vai atlīdzības apmēru (skat. 4.3.2.1. sadaļu).</p>	<p>Lai sakārtotu attiecības starp autortiesību un blakustiesību objektu izmantotājiem un MTKPO, pirmkārt, LR NA būtu skaidri jādefinē kārtība, kā rīkoties izmantotājiem gadījumā, ja abas minētās puses nespēj vienoties par piemēroto tarifu un/ vai atlīdzības apmēru, un, otrkārt, vienlaikus ar iesaistīto pušu tiesas procesa uzsākšanu jāveic naudas līdzekļu deponēšana, t.i., tiesas procesa laikā izmantotājs ir tiesīgs izmantot autortiesību un blakustiesību objektus bez licences (uz likuma pamata), iemaksājot noteiktu naudas summu, kas tiek bloķēta kā nodrošinājums līdz tiesas lēmuma pieņemšanai. Pretējā gadījumā pašreizējā situācijā var būt gadījumi, kad garā tiesas procesa laikā izmantotājs jau ir kļuvis maksātnespējīgs un ar tiesas lēmumu noteikto atlīdzību nav iespējams piedzīt.</p>	<p>Diskusijas starp autortiesību un blakustiesību subjektiem, darbu izmantotājiem un normatīvo aktu izstrādātājiem, lai vienotos par pusēm pieņemamu risinājumu šajā jomā.</p> <p>Atbilstošo izmaiņu veikšana LR NA.</p>	<p>Pasargātas autortiesību un blakustiesību subjektu intereses, garantējot, ka atlīdzība no deponētajiem naudas līdzekļiem tiks saņemta.</p> <p>LR NA noteikta kārtība, kas no darbu izmantotāju viedokļa uzlabo esošo tarifu apstrīdēšanas kārtību, nodrošinot, ka darbu izmantotāji var likumīgi izmantot darbus, par kuru tarifiem pastāv domstarpības ar MTKPO, vienlaikus turpinot apstrīdēt tarifu pamatotību.</p>
2.	<p>No MTKPO saņemtajā rēķinā par autortiesību un blakustiesību</p>	<p>Lai autortiesību un blakustiesību objektu izmantotājiem atvieglotu saņemto rēķinu apstrādi un attiecināšanu un</p>	<p>Izmaiņu veikšana MTKPO noteiktajā rēķinu izrakstīšanas</p>	<p>Tiktu samazināts autortiesību un</p>

	objektu izmantošanu netiek norādīts konkrēts samaksas objekts, piem., attiecīgā pasākuma vai koncerta nosaukums (skat. 4.3.2.2. sadaļu).	tādējādi, iespējams, paātrinātu izrakstīto rēķinu apmaksu, MTKPO izsniegtajā rēķinā būtu papildus izsniegtās licences numuram jāiekļauj arī detalizētāka informācija par rēķinā norādītās atlīdzības pamatojumu, norādot, piem., attiecīgā pasākuma vai koncerta nosaukumu.	kārtībā, papildinot tajos ietverto informāciju ar papildu informācijas lauku.	blakustiesību objektu izmantotājiem radītais netiešais administratīvais slogs.
3.	Autoru neapmierinātība ar MTKPO atskaišu detalizācijas pakāpi (skat. 4.3.2.3. sadaļu).	Lai uzlabotu MTKPO darbības caurskatāmību, nodrošinātu detalizētāku atskaišu iesniegšanu autoru un blakustiesību subjektiem, kas veicinātu to izpratni par MTKPO iekasētās un izmaksātās atlīdzības plūsmu, būtu jāpievērš uzmanība MTKPO pieejamo elektronisko sistēmu funkcionalitātei, paredzot elektroniskas piekļuves tiesības autortiesību un blakustiesību subjektiem attālināti, lai tie varētu piekļūt nepieciešamajai informācijai par objektu izmantošanu. Šādi tiktu samazināts arī MTKPO darbinieku manuālā darba apjoms individuālu atskaišu sagatavošanai. Iepriekš būtu jāizvērtē elektronisko sistēmu pielāgošanas tehnoloģiskās iespējas un šādu izmaiņu ekonomiskais pamatojums, veicot kvalitatīvu autortiesību un blakustiesību subjektu aptauju, lai saprastu vēlamo atskaišu detalizācijas pakāpi un to, cik plaši šādas iespējas tiktu izmantotas.	Veikt esošo MTKPO elektronisko datubāzu un sistēmu funkcionālo izvērtējumu, nosakot iespējamus uzlabojumus, lai būtu iespējams izveidot autortiesību un blakustiesību subjektiem ērti lietojamu piekļuvi sistēmai. Veikt kvalitatīvu tiesību subjektu aptauju, lai noskaidrotu vēlamo/pieņemamo atskaišu detalizācijas pakāpi. Noteikt sistēmu izmaiņu veikšanas ekonomisko pamatojumu. Veikt nepieciešamos funkcionālos papildinājumus/uzlabojumus MTKPO esošajās vai jaunveidojamajās elektroniskajās sistēmās.	Radīta autortiesību un blakustiesību subjektiem ērti lietojama MTKPO elektroniskā datubāze detalizētu tiesību objektu izmantošanas atskaišu saņemšanai.
4.	Licences darbu vai blakustiesību objektu izmantošanai saņemšana ir laikietilpīgs process, kas paredz MTKPO apmeklēšanu klātienē vai pasta pakalpojumu izmantošanu (skat. 4.3.2.6. sadaļu).	Ātrākai un ērtākai licences līgumu slēgšanai iesakām ieviest sistēmu, kuras ietvaros autortiesību un blakustiesību objektu izmantotājiem būtu iespējams pieteikties un saņemt licences elektroniski. Licenču saņemšana, izmantojot elektronisko sistēmu, paātrinātu arī pieteicējam nepieciešamās informācijas	Izmaiņu veikšana kārtībā, kādā tiek pieprasītas un saņemtas licences autortiesību un blakustiesību objektu izmantotājiem. Elektronisko MTKPO sistēmu pielāgošana vai jaunu sistēmu	Samazināts uz regulārajiem autortiesību un blakustiesību objektu izmantotājiem gulstošais administratīvais slogs.

<p>Licencēs, kas tiek izsniegtas darbu vai blakustiesību objektu izmantošanai, nepieciešams atkārtoti ierakstīt ilgstoši nemainīgu informāciju (piem., vairākus gadus ir viena un tā pati pilnvarotā persona) (skat. 4.3.2.6. sadaļu).</p>	<p>aizpildīšanu, piemēram, sistēmā paredzot iespēju sagatavot jaunu licences līgumu, izmantojot iepriekš izveidotu dokumenta veidni (<i>template</i>) ar licences saņēmēja pilnvaroto personu, kontaktinformāciju u.c.</p> <p>Līdz funkcionālas elektroniskās sistēmas ieviešanai MTKPO organizācijām, kas regulāri izsniedz licences autortiesību un blakustiesību objektu izmantošanai, paredzēt veidlapā kontaktinformācijas un pilnvaroto personu automātisku ievadi, lai šīs darbības licences saņēmējam nebūtu jāveic manuāli pie licences saņemšanas (šis ieteikums samazinātu uz regulārajiem licenču saņēmējiem gulstošo administratīvo slogu un apliecinātu MTKPO kā pakalpojuma sniedzēja uz klientu ērtību vērsto apkalpošanas kultūru).</p>	<p>izveide, radot papildu funkcionalitāti.</p> <p>Drukāto licenču līgumu (papīra formātā) formu aizpildīšana ar iepriekš MTKPO rīcībā esošu ilgstošu, nemainīgu informāciju, piem., par licences saņēmēja pilnvaroto personu un kontaktinformāciju ātrākai dokumentu noformēšanai.</p>	
<p>5. 5.1. No raidorganizācijām, kas ir vienas no lielākajiem darbu izmantotājiem, nereti tiek saņemtas nepilnīgas atskaites. Tas MTKPO apgrūtina iegūtās informācijas apstrādi un atlīdzības korektu sadali, tādējādi autortiesību vai blakustiesību subjekti var apšaubīt MTKPO darbības kvalitāti (skat. 4.3.2.5. sadaļu).</p>	<p>Ņemot vērā to, ka līdz šim raidorganizācijas nav spējušas nodrošināt Autortiesību likumā noteiktās informācijas apjoma iesniegšanu MTKPO nepieciešamajā detalizācijas pakāpē, būtu lietderīgi raidorganizācijām izvērtēt iespēju izmantot programmu monitoringa ārpakalpojumus, kas nodrošinātu programmās izmantoto darbu uzskaiti tik detalizēti, cik tas ir nepieciešams MTKPO taisnīgas atlīdzības sadales nodrošināšanai.</p> <p>Lai veicinātu efektīvāku risinājumu meklēšanu Autortiesību likumā noteikto prasību izpildei (skat. likuma 40. panta piekto daļu) un motivētu izmantotājus iesniegt atskaites tādā detalizācijas pakāpē, kāda nepieciešama MTKPO atlīdzības sadalei autortiesību un blakustiesību subjektiem, iesakām sadarbības līgumos noteikt soda sankciju piemērošanu par Autortiesību likumā noteikto pienākumu nepildīšanu. Rekomendējam izvērtēt arī</p>	<p>Jāizvērtē iespējamu soda sankciju ieviešana sadarbības līgumos ar darbu izmantotājiem, kā arī iespēja veikt Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa atbilstošu papildināšanu, lai nepieciešamības gadījumā par Autortiesību likumā noteiktā pienākuma pārkāpšanu varētu tikt piemērots sods.</p> <p>Jārosina raidorganizācijas izvērtēt iespējas izmantot programmu monitoringa ārpakalpojumus, ja ar iekšējiem resursiem nav iespējams nodrošināt nepieciešamo atskaišu kvalitāti.</p>	<p>Paaugstināta no raidorganizācijām saņemto darbu izmantošanas atskaišu kvalitāte, tādējādi tikt vairota autortiesību un blakustiesību subjektu uzticība MTKPO, jo atlīdzība tikt sadalīta maksimāli korekti.</p>

	iespēju paredzēt atbildību par iepriekš minēto pārkāpumu Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā.		
<p>5.2. Vieniem un tiem pašam publiskā izpildījuma veicējiem (piem., pasākumu un koncertu rīkotājiem):</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ jāsaņem licence/ jānoslēdz līgums par autortiesību un blakustiesību objektu izmantošanu ar divām MTKPO; ▪ jāiesniedz atskaites par autortiesību un blakustiesību objektu izmantošanu, piem., pasākumā, koncertā vai izrādē, divām MTKPO (skat. 4.3.2.5. sadaļu). 	<p>Lai atvieglotu publiskā izpildījuma veicējiem autortiesību un blakustiesību objektu izmantošanu (koncertos, pasākumos u.c.) rekomendējam:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ieviest vienotu licencēšanu, kuras ietvaros viena no MTKPO varētu atļaut izmantot darbus un blakustiesību objektus ne vien savā, bet arī otras organizācijas vārdā, tādā veidā nodrošinot publiskā izpildījuma veicējiem iespēju vērsties jebkurā no minētajām organizācijām; ▪ MTKPO attiecībā uz vienu tiesību veidu izstrādāt vienotu atskaiti, kurā tiktu iekļauta informācija, kas nepieciešama abām kolektīvā pārvaldījuma organizācijām, līdz ar to izmantotājiem būtu jā sagatavo tikai viena atskaite, kas tiktu iesniegta abās organizācijās, katrai no tām izmantojot tikai to informāciju, kas nepieciešama rēķina sagatavošanai un atlīdzības sadalei. 	<p>Savstarpējas vienošanās panākšana starp abām iesaistītajām MTKPO par vienotas licencēšanas un vienotas atskaites formas ieviešanu.</p> <p>Izmaiņas noteiktajā kārtībā, kādā tiek prasīts izmantotājiem saņemt licences un iesniegt atskaites par autortiesību un blakustiesību objektu izmantošanu.</p>	<p>Samazināts uz autortiesību un blakustiesību objektu izmantotājiem gulstošais administratīvais slogs.</p>
<p>5.3. Šobrīd liela daļa raidorganizāciju sagatavo un iesniedz MTKPO divas saturiski ļoti līdzīgas atskaites (ar nelielām atšķirībām). Pēc tam šīs atskaites, kas nepieciešamas atlīdzības sadalei par darbu izmantošanu raidīšanai ēterā apkopo un apstrādā divas dažādas MTKPO, lai gan izmantotāji abos gadījumos</p>	<p>Lai samazinātu darbu un blakustiesību objektu izmantotāju administratīvās izmaksas, kas rodas sagatavojot un iesniedzot divas saturiski ļoti līdzīgas atskaites, iesakām MTKPO savstarpēji vienoties un apvienot no raidorganizācijām prasīto atskaišu saturu vienā dokumentā, tādējādi paredzot, ka raidorganizācijas iesniedz vienu atskaiti, kurā iekļauta abām MTKPO nepieciešamā informācija.</p> <p>Lai samazinātu autortiesību un blakustiesību subjektiem radītās administratīvās izmaksas, kas rodas, divām MTKPO</p>	<p>Savstarpējas vienošanās panākšana starp abām iesaistītajām MTKPO par vienotas atskaites izveidi un vienotu informācijas apkopošanu, kā arī ar šo procesu saistīto administratīvo izmaksu pārdalīšanu.</p>	<p>Samazināts autortiesību un blakustiesību objektu izmantotāju administratīvais slogs.</p> <p>Samazināts nepieciešamā manuālā darba apjoms MTKPO, līdz ar to samazinātas izmaksas un MTKPO administratīvais slogs, kas attiecīgi arī ir arī</p>

	<p>lielākoties ir vieni un tie paši. Šis no tiesību administrēšanas viedokļa ir vissarežģītākais un laikietilpīgākais no izmantošanas veidiem, tāpēc prasa visvairāk MTKPO manuālā darba atskaišu apstrādāšanai un līdz ar to arī sastāda ievērojamu daļu administrēšanas izmaksu, kas tiek segtas no iekasētās atlīdzības.</p>	<p>veicot daļēji dublējošu darbu saistībā ar atskaišu apkopošanu atlīdzības sadalei, būtu lietderīgi izvērtēt iespējas MTKPO savstarpēji vienoties par sadarbības principiem un veikt vienotu nepieciešamās informācijas apkopošanu abu MTKPO atlīdzības sadales vajadzībām.</p>	<p>autortiesību un blakustiesību subjektu administratīvais slogs.</p>	
6.	<p>6.1. Sabiedrības informētības trūkums par autortiesību un blakustiesību jomu, kas vairo neuzticību, nevēlēšanos iesaistīties, iespēju meklēšanu neveikt jebkāda veida maksājumus utt. (skat. 4.3.2.9. sadaļu).</p>	<p>Lai vairotu sabiedrības izpratni un uzticību autortiesību un blakustiesību sistēmai kopumā, iesakām veikt vairākus ar iesaistīto pušu un kopējās sabiedrības izglītošanu saistītus pasākumus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ vienotas autortiesību un blakustiesību nozares shēmas izstrāde, kurā tiktu iekļauti visi tajā iesaistītie dalībnieki (KM, MTKPO, autortiesību un blakustiesību subjekti, izmantotāji un sabiedrība kopumā), lai veicinātu izpratni par sistēmu kopumā, katra dalībnieka iesaistīšanās nepieciešamību, kā arī attēlotu tās ietvaros iegūto un izmantoto naudas līdzekļu mērķus un plūsmu; ▪ bērnu un jauniešu izglītošana par autortiesību un blakustiesību jomu, tās būtību un nepieciešamību, iekļaujot minētās tēmas kā daļu no izglītības programmas vispārīzglītojošajās, interešu izglītībā, piem., mūzikas skolās, profesionālās izglītības un augstākās izglītības 	<p>Jādefinē visas autortiesību un blakustiesību sistēmā veicamās darbības un iesaistītās puses, kā arī jāizstrādā shēma, kas uzskatāmi attēlotu to savstarpējo saistību.</p> <p>Dažāda līmeņa izglītības programmās jāparedz apmācība par autortiesību un blakustiesību jomu, pirms tam izvērtējot apmācībai piemērotākās vecuma grupas un atbilstošāko veidu (iekļaujot apmācību kā vienu no apskatītajiem tematiem kādā mācību priekšmetā informatīvas lekcijas formā utt.).</p> <p>Informatīvu materiālu izstrāde.</p>	<p>Vairota dažādu sabiedrības vecuma grupu informētība par autortiesību un blakustiesību būtību un nepieciešamību, līdz ar to veidojot pozitīvāku attieksmi pret nozari kopumā, mazinot strīdus (gan tos, kas tiek risināti publiskajā telpā, gan tos, kas risināti ar tiesas vai Konkurences padomes starpniecību) par autortiesību un blakustiesību jautājumiem, kā arī veicinot autortiesību un blakustiesību objektu izmantotāju un kopējās sabiedrības godaprātu autoru un blakustiesību</p>

	<p>iestādēs;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ plašākas sabiedrības informēšana, rīkojot informācijas kampaņas, lai veidotu vienotu un skaidru izpratni par to, kas, cik, kam un kāpēc ir jāmaksā. 		<p>subjektu tiesību ievērošanā un regulārā tiem pienākošās atbildības maksāšanā.</p>
<p>6.2. Sabiedrības izpratnes trūkums par intelektuālā īpašuma jomu kopumā.</p>	<p>Lai veidotu labāku sabiedrības izpratni par intelektuālā īpašuma jomu kopumā, iesakām izveidot elektronisku intelektuālā īpašuma informatīvo platformu, kas interaktīvā veidā, piemēram., izmantojot viegli uztveramus shematiskus zīmējumus, sniegtu vispārēju ieskatu par dažādiem intelektuālā īpašuma veidiem, to izpausmēm un saistību gan ar sabiedrību kopumā, gan ar katru tās indivīdu atsevišķi.</p>	<p>Jāizstrādā elektroniska informatīvā platforma, kas vienkopus sniegtu informāciju par visiem intelektuālo īpašumu veidiem.</p> <p>Jādefinē atbildīgās personas par informatīvā platformas uzturēšanu un tajā ietvertās informācijas regulāru atjaunošanu.</p>	<p>Veicināta sabiedrības izpratne par intelektuālo īpašuma un tā aizsardzību, kā arī vienkāršotā veidā sniegta informācija par kopējo procesu un veicamajām darbībām no dažādu pušu (izmantotāja un tiesību īpašnieka) viedokļa.</p>

5. ADMINISTRATĪVĀ SLOGA RADĪTO IZMAKSU APRĒĶINS

Lai aprēķinātu fiziskai vai juridiskai personai radītās administratīvā sloga izmaksas intelektuālā īpašuma aizsardzības procesā, tika ņemti vērā gan Pētījuma ietvaros intervijās iegūtie dati, gan publiski pieejamos pētījumos un Centrālā statistikas pārvaldes mājaslapā publiskotā informācija, gan arī LR Patentu valdes, VAAD, AKKA/LAA, LaIPA un to pārstāvēto tiesību subjektu sniegtā informācija.

5.1. Rūpnieciskā īpašuma joma

5.1.1. Patentu aizsardzība

Lai aprēķinātu fiziskai vai juridiskai personai radītās administratīvā sloga izmaksas patentu piešķiršanas un uzturēšanas procesā, galvenokārt tika ņemti vērā 2012. gada statistikas dati par veiktajām procedūrām šajā jomā. Tabulā 5-1 atspoguļoti veikto administratīvā sloga aprēķinu rezultāti par 2012. gadu, pamatojoties uz Pētījuma ietvaros iegūto informāciju un veiktajiem ekspertu pieņēmumiem (detalizēts aprēķins izmantotās informācijas apkopojums pievienots šī Ziņojuma 7. pielikumā).

Tabula 5-1. Administratīvā sloga aprēķins patentu aizsardzības jomā

	Informācijas avots	Skaits (2012)	Valsts nodevās samaksāts, EUR	Transporta izmaksas, EUR	Patērētā laika izmaksas, EUR	Ārējo pakalpojumu sniedzēju radītās izmaksas, EUR	Administratīvā sloga izmaksas vienai darbībai, EUR	Kopējās administratīvā sloga radītās izmaksas, EUR
Jauni patentu pieteikumi	LR Patentu valdes sniegtā informācija	205	17 940	5 455	97 864	61 255	895	182 513
Reģistrēti patenti	LR Patentu valdes mājaslapā publiski pieejamā informācija	153	13 062	2 036	5 215	0	132	20 311

Reģistrētu patentu izmaiņu veikšanas pieteikumi	<i>LR Patentu valdes sniegtā informācija</i>	10 ¹	10 522	266	502	213	1 151	11 504
Licences līgumu un ķīlas tiesību reģistrācija	<i>LR Patentu valdes sniegtā informācija</i>	10	427	134	265	299	112	1 123
Latvijā spēkā esošie patenti	<i>LR Patentu valdes sniegtā informācija</i>	6 833	1 370 342	0	27 806	296 044	248	1 694 192
<i>t.sk. Latvijā reģistrētie patenti</i>	<i>LR Patentu valdes sniegtā informācija</i>	1 138	149 162	0	3 544	12 430	198	165 137
<i>t.sk. Eiropas līmenī reģistrētie patenti</i>	<i>LR Patentu valdes sniegtā informācija</i>	5 695	1 221 180	0	24 261	283 614	269	1 529 055
							Kopā gada laikā	1 909 645

¹ LR Patentu valdes pārstāvja sniegtais vidējais rādītājs. Līdz 2013. gada novembrim reģistrēti seši izmaiņu veikšanas pieteikumi.

5.1.2. Preču zīmju aizsardzība

Lai aprēķinātu pieteicējam radītās administratīvā sloga izmaksas preču zīmju piešķiršanas un uzturēšanas procesā, līdzīgi kā attiecībā uz patentiem, galvenokārt tika ņemti vērā 2012. gada statistikas dati par veiktajām procedūrām šajā jomā. Tabulā 5-2 atspoguļoti veikto administratīvā sloga aprēķinu rezultāti par 2012. gadu, pamatojoties uz Pētījuma ietvaros iegūto informāciju un veiktajiem ekspertu pieņēmumiem (detalizēts aprēķins izmantotās informācijas apkopojums pievienots šī Ziņojuma 8. pielikumā).

Tabula 5-2. Administratīvā sloga aprēķins preču zīmju aizsardzības jomā

	Informācijas avots	Skaitis (2012)	Valsts nodevās samaksāts, EUR	Transporta izmaksas, EUR	Patērētā laika izmaksas, EUR	Ārējo pakalpojumu sniedzēju radītās izmaksas, EUR	Vidējās viena gadījuma administratīvā sloga izmaksas, EUR	Kopējās administratīvā sloga radītās izmaksas, EUR
Jauni preču zīmju pieteikumi	<i>LR Patentu valdes sniegtā informācija</i>	1554	132 669	20 677	82 753	82 918	205	319 016
Reģistrētas preču zīmes	<i>LR Patentu valdes mājaslapā publiski pieejamā informācija</i>	1209	111 816	16 087	41 204	0	139	169 107
Reģistrētu patentu izmaiņu veikšanas pieteikumi	<i>LR Patentu valdes sniegtā informācija</i>	2240	75 042	59 608	119 284	39 840	131	293 776
Licences līgumu reģistrācija	<i>LR Patentu valdes sniegtā informācija</i>	17	726	226	471	424	108	1 845
Iesniegumi par preču zīmes reģistrācijas atjaunošanu	<i>LR Patentu valdes sniegtā informācija</i>	2817	480 988	0	12 001	50 104	192	543 092
							Kopā gada laikā	1 326 837

5.1.3. Dizainparaugu aizsardzība

Lai aprēķinātu pieteicējam radītās administratīvā sloga izmaksas dizainparaugu piešķiršanas un uzturēšanas procesā, līdzīgi kā attiecībā uz patentiem un preču zīmēm, galvenokārt tika ņemti vērā 2012. gada statistikas dati par veiktajām procedūrām šajā jomā. Tabulā 5-3 atspoguļoti veikto administratīvā sloga aprēķinu rezultāti par 2012. gadu, pamatojoties uz Pētījuma ietvaros iegūto informāciju un ekspertu pieņēmumiem (detalizēts aprēķinos izmantotās informācijas apkopojums pievienots šī Ziņojuma 9. pielikumā).

Tabula 5-3. Administratīvā sloga aprēķins dizainparaugu aizsardzības jomā

	Informācijas avots	Skaits (2012)	Valsts nodevās samaksāts, EUR	Transporta izmaksas, EUR	Patērētā laika izmaksas, EUR	Ārējo pakalpojumu sniedzēju radītās izmaksas, EUR	Vidējās viena gadījuma administratīvā sloga izmaksas, EUR	Kopējās administratīvā sloga radītās izmaksas, EUR
Jauni dizainparaugu pieteikumi	LR Patentu valdes sniegtā informācija	60	5 122	1 596	3 196	4 269	238	14 269
Reģistrēti dizainparaugi	LR Patentu valdes mājaslapā publiski pieejamā informācija	41	3 792	545	1 397	0	141	5 793
Reģistrētu patentu izmaiņu veikšanas pieteikumi	LR Patentu valdes sniegtā informācija	5	171	134	266	90	134	666
Licences līgumu reģistrācija	LR Patentu valdes sniegtā informācija	0	0	0	0	0	0	0
Iesniegumi par dizainparauga reģistrācijas atjaunošanu	LR Patentu valdes sniegtā informācija	35	1 594	0	149	435	64	2 228
							Kopā gada laikā	23 133

5.1.4. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība

Lai aprēķinātu pieteicējam radītās administratīvā sloga izmaksas ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrācijas procesā (pagaidām vienīgais ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pieteikums atrodas reģistrācijas stadijā, tāpēc uzturēšanas procesa administratīvais slogs šī Pētījuma ietvaros netika aprēķināts), galvenokārt tika ņemti vērā interviju laikā iegūtie dati par Latvijā līdz šim vienīgo ģeogrāfiskās izcelsmes norādes pieteicēju pieredzi pieteikuma sagatavošanā un iesniegšanā reģistrācijai, kā arī viena garantētās tradicionālās īpatnības pieteicēja gūtā pieredze reģistrācijas procesā, ko varētu uzskatīt par līdzvērtīgu. Tabulā 5-4 atspoguļoti veikto administratīvā sloga aprēķinu rezultāti par 2012. gadu, pamatojoties uz Pētījuma ietvaros iegūto informāciju un veiktajiem ekspertu pieņēmumiem (detalizēts aprēķinos izmantotās informācijas apkopojums pievienots šī Ziņojuma 10. pielikumā).

Tabula 5-4. Administratīvā sloga aprēķins ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzības jomā

	Informācijas avots	Skaitis (2012)	Valsts nodevās samaksāts, EUR	Transporta izmaksas, EUR	Patērētā laika izmaksas, EUR	Vidējās viena gadījuma administratīvā sloga izmaksas, EUR	Kopējās administratīvā sloga radītās izmaksas, EUR
Pieteikums ģeogrāfiskās izcelsmes norādes aizsardzības reģistrācijai	PVD, ZM, pieteicēju sniegtā informācija	1	18	70	750	838	838

5.2. Augu šķirņu aizsardzības joma

Lai aprēķinātu selekcionāram radītās administratīvā sloga izmaksas augu šķirņu aizsardzības jomā, izvēloties interviju subjektus, galvenokārt tika ņemti vērā 2012. gada statistikas dati par veiktajām procedūrām šajā jomā. Taču, tā kā šajā periodā vēl tika reģistrētas arī šķirnes, kuru AVS testi vēl bija veikti Latvijā, pieteikumu skaits aprēķinos tika samazināts, jo neatspoguļos turpmāko aktivitāti šajā jomā (apstiprinājums tam ir 2013. gadā saņemtais jauno šķirņu reģistrācijas skaits līdz Pētījuma veikšanas brīdim, tas bija viens). Tabulā 5-5 atspoguļoti veikto administratīvā sloga aprēķinu rezultāti par gadu, pamatojoties uz Pētījuma ietvaros iegūto informāciju un ekspertu pieņēmumiem (detalizēts aprēķinos izmantotās informācijas apkopojums pievienots šī Ziņojuma 11. pielikumā).

Tabula 5-5. Administratīvā sloga aprēķins augu šķirņu aizsardzības jomā

	Informācijas avots	Skaits (2012)	Valsts nodevās samaksāts, EUR	Transporta izmaksas, EUR	Patērētā laika izmaksas, EUR	Ārējo pakalpojumu sniedzēju radītās izmaksas, EUR	Vidējās viena gadījuma administratīvā sloga izmaksas, EUR	Kopējās administratīvā sloga izmaksas, EUR
Jauni augu šķirņu aizsardzības pieteikumi*	VAAD sniegtā informācija	4	425	85	1 090	5 122	1 680	6 724
Reģistrētās augu šķirnes	VAAD sniegtā informācija	14	NA	299	477	0	55	775
Licences līgumu reģistrācija	VAAD sniegtā informācija	190	1 352	0	51 804	0	280	53 156
Šķirnes, kurām uzturēta tiesību aizsardzība	VAAD sniegtā informācija	259	3 684	0	1 103	0	18	4 787
							Kopā gada laikā	65 442

5.3. Autortiesību un blakustiesību aizsardzības joma

Lai aprēķinātu pieteicējam radītā tiešā un netiešā administratīvā sloga izmaksas autortiesību un blakustiesību aizsardzības jomā, galvenokārt tika ņemti vērā 2012. gada dati par veiktajām procedūrām šajā jomā. Tabulās 5-6, 5-7 un 5-8 atspoguļoti veikto administratīvā sloga aprēķinu rezultāti par 2012. gadu, pamatojoties uz Pētījuma ietvaros iegūto informāciju un ekspertu pieņēmumiem (detalizēts aprēķinos izmantotās informācijas apkopojums pievienots šī Ziņojuma 12. pielikumā). Ar administratīvo slogu saistītās prasības - „Atskaites ar papildu informāciju par MTKPO darbību” un „Nepieciešamība informēt KM par biedru sapulces vai valdes sēdes laiku un datumu” (skat. Tabulu 5-6) - tika iekļautas Autortiesību likuma grozījumos, kas stājās spēkā tikai š.g. 22. maijā (skat. Ziņojuma 4.3.1.3 sadaļu). Tomēr, tā kā 2013. gads vēl nav noslēdzies, precīzākam administratīvā sloga aprēķinam, piemērojot jaunās Autortiesību likuma grozījumu normas, tika izmantoti dati par 2012. gadu. Tabulā 5-7 uzrādītas autortiesību un blakustiesību subjektam radītās netiešā administratīvā sloga izmaksas. Tabulā 5-8 uzrādītas autortiesību un blakustiesību objektu izmantotājam radītās netiešā administratīvā sloga izmaksas.

Tabula 5-6. Tiešā administratīvā sloga aprēķins autortiesību un blakustiesību aizsardzības jomā

Informācijas avots	Skaits (2012)	Vidējais patērētais laiks, stundas	Vidējā cilvēkstundas darba likme Latvijā	Patērētā laika izmaksas, EUR	Vidējās viena gadījuma administratīvā sloga izmaksas, EUR	Kopējās administratīvā sloga radītās izmaksas, EUR
Iesniegumi mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma veikšanai ¹	KM sniegtā informācija 3,00	54,07	4,27	486,62	162,21	486,62
Atskaites par publisko patapinājumu	AKKA/LAA sniegtā informācija 1,00	22,77	4,27	68,30	68,30	68,30
Atskaites par tukšo datu nesējiem un reproducēšanai izmantojamajām iekārtām	AKKA/LAA sniegtā informācija 1,00	5,69	4,27	17,07	17,07	17,07
	LaIPA un LKPA sniegtā informācija 4,00	4,27	4,27	54,07	13,52	54,07

¹ Izmantoti dati par 2013. gadu; 2012. gadu netika iesniegts neviens iesniegums mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma veikšanai.

Atskaites ar papildu informāciju par MTKPO darbību ¹	AKKA/LAA un LKPA sniegtā informācija	3,00	21,34	4,27	192,09	64,03	192,09
Nepieciešamība informēt KM par biedru sapulces vai valdes sēdes laiku un datumu	Aptaujāto MTKPO sniegtā informācija	15,00	0,24	4,27	10,67	0,71	10,67
Informācijas ievietošana MTKPO mājaslapā	Aptaujāto MTKPO sniegtā informācija	90,00	2,85	4,27	768,35	8,54	768,35
Informācijas sniegšana autortiesību vai blakustiesību subjektiem	Aptaujāto MTKPO sniegtā informācija	25,00	15,65	4,27	1 173,87	46,95	1 173,87
Kopā gada laikā							2 771,75

Tabula 5-7. Netiešā autortiesību un blakustiesību subjektu administratīvā sloga aprēķins autortiesību un blakustiesību aizsardzības jomā

	Informācijas avots	Skaitis (2012)	Transporta izmaksas, EUR	Patērētā laika izmaksas, EUR	Vidējās viena gadījuma administratīvā sloga izmaksas, EUR	Kopējās administratīvā sloga radītās izmaksas, EUR
Ar autortiesību subjektiem noslēgtie pārstāvniecības līgumi	AKKA/LAA sniegtā informācija	288	3 832	615	16	4 446
Ar blakustiesību subjektiem noslēgtie pārstāvniecības līgumi	LaIPA sniegtā informācija	135	1 796	289	16	2 085
Autortiesību subjektu reģistrētie darbi	AKKA/LAA sniegtā informācija	9159	34 122	46 134	9	85 756
Blakustiesību subjektu reģistrētie darbi	LaIPA sniegtā informācija	12 500	49 896	104 937	13	154 833

¹ Saskaņā ar Autortiesību likuma 67. panta trešās daļas pirmo punktu.

Kolektīvā pārvaldījuma administratīvās izmaksas	AKKA/LAA, LaIPA, LKPA un LaPAA sniegtā informācija	1 694 028
t.sk. tiesvedības izmaksas tiesību nodrošināšanai	AKKA/LAA un LaIPA sniegtā informācija	73 722¹
Netiešais autortiesību un blakustiesību subjektu administratīvais slogs gada laikā		1 941 149

Tabula 5-8. Netiešā autortiesību un blakustiesību objektu izmantotāju administratīvā sloga aprēķins autortiesību un blakustiesību aizsardzības jomā

Informācijas avots		Skaitis (2012)	Transporta izmaksas, EUR	Patērētā laika izmaksas, EUR	Vidējās viena gadījuma administratīvā sloga izmaksas, EUR	Kopējās administratīvā sloga radītās izmaksas, EUR
Publiskais izpildījums (veikali, kafejnīcas, sporta klubi u.c.)						
Noslēgtie līgumi	MTKPO sniegtā informācija	5634	74 964	96 198	30	171 162
Raidorganizācijas						
Noslēgtie līgumi	Pētījuma ietvaros iegūtie dati	50	213	427	13	640
Atskaites ²		150	0	35 856	239	35 856
Koncertu un pasākumu rīkotāji						
Noslēgtie līgumi	AKKA/LAA un LaIPA sniegtā informācija	3000	39 917	25 612	21	65 529
Atskaites ²		3600	0	7 684	3	7 684
Producentu un ierakstu kompānijas						
Noslēgtie līgumi	LaIPA sniegtā informācija	3	13	51	21	64
Atskaites ¹		6	0	26	4	26
Cits publiskais izpildījums (vizuālie un audiovizuālie darbi)³						
Noslēgtie līgumi	AKKA/LAA sniegtā informācija	154	2 049	2 629	30	4 678

¹ Tā kā tiesvedības izmaksas ir saistītas ar autortiesību un blakustiesību subjektu tiesību nodrošināšanu, nevis LR NA radīto administratīvo slogu, kopējā administratīvā sloga izmaksu aprēķinā tās netiek iekļautas, taču tika norādītas informatīvos nolūkos, lai uzskatāmi parādītu nozīmīgu autoriem un blakustiesību subjektiem radīto izmaksu daļu.

² Precīza informācija par saņemto atskaišu skaitu Pētījuma ietvaros no MTKPO netika saņemta, tāpēc aprēķini tika veikti, pamatojoties uz pieņēmumiem.

³ Informācija par slēgto līgumu un iesniegto atskaišu skaitu par literāro darbu izmantošanu Pētījuma ietvaros nebija pieejama.

6. PIELIKUMI

1.- 6. pielikums (Excel faili)

Administratīvā sloga aprēķinos patentu jomā izmantotie dati

Informācijas apraksts	Mērvienības	Izmantotā informācija	Datu avoti
Pieteicēju teritoriālais sadalījums			
Rīga	%	32%	http://www.csb.gov.lv/
Reģioni	%	68%	http://www.csb.gov.lv/
Ceļa izdevumi			
No Rīgas ¹	EUR	4,27	Ekspertu pieņēmums
No reģioniem ²	EUR	17,07	Ekspertu pieņēmums
Vidējais klātienēs tikšanās skaits Patentu valdē saistībā ar			
vienu patentu pieteikumu	reizes	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
vienas reģistrācijas apliecības saņemšanu	reizes	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
vienu patentu izmaiņu pieteikumu	reizes	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
viena licences līguma reģistrāciju	reizes	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
viena papildu aizsardzības sertifikāta saņemšanu	reizes	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Valsts nodeva par patenta pieteikuma iesniegšanu			
Standarta nodeva	EUR	106,72	MK noteikumi Nr. 824
Samazinātā nodeva, ja pieteicējs ir arī izgudrotājs	EUR	42,69	MK noteikumi Nr. 824
Patenta piešķiršanas valsts nodeva	EUR	85,37	MK noteikumi Nr. 824
Valsts nodeva par licences līgumu reģistrāciju	EUR	42,69	MK noteikumi Nr. 824
Valsts nodeva par papildu aizsardzības sertifikātu	EUR	106,72	MK noteikumi Nr. 824
Valsts nodeva par patenta nodošanu citām personām	EUR/gadā	42,69	MK noteikumi Nr. 824
Valsts nodeva par patenta īpašnieka nosaukuma maiņu	EUR/gadā	28,46	MK noteikumi Nr. 824
Valsts nodeva par kļūdu labojumu iesniegšanu	EUR/gadā	49,80	MK noteikumi Nr. 824

¹ Pieņēmums: pieteicējs/īpašnieks dzīvo Rīgā un pārvietojas:

- ar sabiedrisko transportu - transporta biļetes cena EUR 0,60*4(braucieni; divi katrā virzienā) = EUR 2,40;
- ar automašīnu - pārvietošanās (degviela, amortizācija) + autostāvvietā = EUR 6,14.

Vidēji ceļa izdevumi Rīgā ir EUR 4,27.

² Pieņēmums: pieteicējs/īpašnieks dzīvo ārpus Rīgas (~70-80 km attālums) un pārvietojas:

- ar sabiedrisko transportu - transporta biļetes cena EUR 3,50*2 (braucieni; viens katrā virzienā) + sabiedriskais transports EUR 1,20 + pusdienas EUR 4,80 = EUR 13,00;
- ar automašīnu - pārvietošanās (degviela, amortizācija) + autostāvvietā = EUR 21,14.

Vidēji ceļa izdevumi ārpus Rīgas ir EUR 17,07.

Vidējās izmaksas patenta uzturēšanai spēkā¹	EUR/gadā	170,74	Ekspertu pieņēmums
Citi pieņēmumi			
Izgudrotāju īpatsvars kopējā pieteicēju skaitā	%	30%	
Patentpilnvaroto pakalpojumus izmantojošo pieteicēju īpatsvars	%	30%	Ekspertu pieņēmums
Patstāvīgi	nedēļas	4	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Izmantojot patentpilnvaroto pārstāvniecības pakalpojumus	dienas	5	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Patstāvīgi	dienas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Izmantojot patentpilnvaroto pārstāvniecības pakalpojumus	dienas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējais vienu izmaiņu pieteikuma sagatavošanai patērētais laiks			
Patstāvīgi	dienas	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Izmantojot patentpilnvaroto pārstāvniecības pakalpojumus	stundas	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Patstāvīgi	stundas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Izmantojot patentpilnvaroto pārstāvniecības pakalpojumus	stundas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Patstāvīgi	dienas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Izmantojot patentpilnvaroto pārstāvniecības pakalpojumus	stundas	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Patstāvīgi	dienas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Izmantojot patentpilnvaroto pārstāvniecības pakalpojumus	stundas	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Darbspēka izmaksas			
Vidējā cilvēkstundas darba likme Latvijā	EUR/h	4,27	http://www.csb.gov.lv/
Darba stundu skaits dienā	h/dienā	8	Darba likums (stājies spēkā 2002. gada 1. jūnijā)
Darba stundu skaits nedēļā	h/nedēļā	40	Darba likums (stājies spēkā 2002. gada 1. jūnijā)

¹ Pieņēmums: vidējās izmaksas viena patenta spēkā uzturēšanai, pieņemot, ka vidēji viens patents tiek uzturēts spēkā ~9 – 10 gadus.

Patenta pieteikuma sagatavošanas izmaksas	EUR/ gab.	996,01	Ekspertu pieņēmums
Uzturēšanas spēkā kontrolēs izmaksas	EUR/ gab.	49,80	Ekspertu pieņēmums
Izmaiņu pieteikuma sagatavošanas izmaksas	EUR/ gab.	71,14	Ekspertu pieņēmums
Patentpilnvaroto vidējās izmaksas uz viena licences līguma sagatavošanu un reģistrāciju	EUR/ gab.	99,60	Ekspertu pieņēmums
Patentpilnvaroto vidējās izmaksas uz viena papildu aizsardzības sertifikāta sagatavošanu	EUR/ gab.	449,63	Ekspertu pieņēmums

Administratīvā sloga aprēķinos preču zīmju jomā izmantotie dati

Informācijas apraksts	Mērvienības	Izmantotā informācija	Datu avoti
Pieteicēju teritoriālais sadalījums			
Rīga	%	32%	http://www.csb.gov.lv/
Reģioni	%	68%	http://www.csb.gov.lv/
Ceļa izdevumi			
No Rīgas ¹	EUR	4,27	Ekspertu pieņēmums
No reģioniem ²	EUR	17,07	Ekspertu pieņēmums
Vidējais klātienēs tikšanos skaits LR Patentu valdē saistībā ar			
vienas preču zīmes pieteikumu	reizes	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
reģistrācijas apliecības saņemšanu	reizes	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
vienu preču zīmes izmaiņu pieteikumu	reizes	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
viena licences līguma slēgšanu	reizes	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Valsts nodeva par pieteikšanu	EUR	85,37	MK noteikumi Nr. 225
Valsts nodeva par preču zīmes reģistrēšanu	EUR	92,49	MK noteikumi Nr. 225
Vidējais viena pieteicēja patērētais laiks viena preču zīmes pieteikuma sagatavošanai			
Patstāvīgi	dienas	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Izmantojot patentpilnvaroto pārstāvniecības pakalpojumus	stundas	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējais vienas preču zīmes reģistrācijas apliecības saņemšanai patērētais laiks			
Patstāvīgi	dienas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Izmantojot patentpilnvaroto pārstāvniecības pakalpojumus	dienas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati

¹ Pieņēmums: pieteicējs/īpašnieks dzīvo Rīgā un pārvietojas:

- ar sabiedrisko transportu - transporta biļetes cena EUR 0,60*4(braucieni; divi katrā virzienā) = EUR 2,40;
- ar automašīnu - pārvietošanās (degviela, amortizācija) + autostāvvietā = EUR 6,14.

Vidēji ceļa izdevumi Rīgā ir EUR 4,27.

² Pieņēmums: pieteicējs/īpašnieks dzīvo ārpus Rīgas (~70-80 km attālumā) un pārvietojas:

- ar sabiedrisko transportu - transporta biļetes cena EUR 3,50*2 (braucieni; viens katrā virzienā) + sabiedriskais transports EUR 1,20 + pusdienas EUR 4,80 = EUR 13,00;
- ar automašīnu - pārvietošanās (degviela, amortizācija) + autostāvvietā = EUR 21,14.

Vidēji ceļa izdevumi ārpus Rīgas ir EUR 17,07.

Vidējais viena izmaiņu pieteikuma sagatavošanai patērētais laiks			
Patstāvīgi	dienas	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Izmantojot patentpilnvaroto pārstāvniecības pakalpojumus	stundas	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējais viena licences līguma reģistrācijai patērētais laiks			
Patstāvīgi	dienas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Izmantojot patentpilnvaroto pārstāvniecības pakalpojumus	stundas	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējais vienai preču zīmes reģistrācijas atjaunošanai patērētais laiks			
Patstāvīgi	stundas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Izmantojot patentpilnvaroto pārstāvniecības pakalpojumus	stundas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Darbspēka izmaksas			
Vidējā cilvēkstundas darba likme Latvijā	EUR/h	4,27	http://www.csb.gov.lv/
Darba stundu skaits dienā	h/dienā	11	Darba likums (stājies spēkā 2002. gada 1. jūnijā)
Darba stundu skaits nedēļā	h/nedēļā	57	Darba likums (stājies spēkā 2002. gada 1. jūnijā)
Vidējās ārējās izmaksas izmantojot patentpilnvaroto pakalpojumus			
Preču zīmes pieteikuma sagatavošanai	EUR / gab.	213,43	Ekspertu pieņēmums
Uzturēšanas spēkā kontroles nodrošināšanai	EUR / gab.	49,80	Ekspertu pieņēmums
Izmaiņu pieteikuma sagatavošanai	EUR / gab.	71,14	Ekspertu pieņēmums
Licences līguma sagatavošanai un reģistrācijai	EUR / gab.	99,60	Ekspertu pieņēmums
Patentpilnvaroto pakalpojumus izmantojošo pieteicēju īpatsvars	%	25%	Ekspertu pieņēmums

Administratīvā sloga aprēķinos dizainparaugu jomā izmantotie dati

Informācijas apraksts	Mērvienības	Izmantotā informācija	Datu avoti
Pieteicēju teritoriālais sadalījums			
Rīga	%	32%	http://www.csb.gov.lv/
Reģioni	%	68%	http://www.csb.gov.lv/
Ceļa izdevumi			
No Rīgas ¹	EUR	4,27	Ekspertu pieņēmums
No reģioniem ²	EUR	17,07	Ekspertu pieņēmums
Vidējais klātienēs tikšanās skaits LR Patentu valdē saistībā ar			
vienu dizainparauga pieteikumu	reizes	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
vienas reģistrācijas apliecības saņemšanu	reizes	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
vienu dizainparauga izmaiņu pieteikumu	reizes	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Valsts nodeva par pieteikšanu			
	EUR	85,37	MK noteikumi Nr. 472
Valsts nodeva par dizainparauga reģistrēšanu			
	EUR	92,49	MK noteikumi Nr. 472
Valsts nodeva par dizainparauga nodošanu citām personām			
	EUR/gadā	42,69	MK noteikumi Nr. 472
Valsts nodeva par dizainparauga grozījumu iesniegšanu			
	EUR/gadā	28,46	MK noteikumi Nr. 472
Vidējās izmaksas dizainparauga reģistrācijas atjaunošanai³			
	EUR/gadā	45,53	Ekspertu pieņēmums
Citi pieņēmumi			
Patentpilnvaroto pakalpojumus izmantojošo pieteicēju īpatsvars	%	25	Ekspertu pieņēmums
Vidējais viena pieteicēja patērētais laiks viena dizainparauga pieteikuma sagatavošanai			
Patstāvīgi	dienas	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Izmantojot patentpilnvaroto pārstāvniecības pakalpojumus	stundas	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati

¹ Pieņēmums: pieteicējs/īpašnieks dzīvo Rīgā un pārvietojas:

- ar sabiedrisko transportu - transporta biļetes cena EUR 0,60*4(braucieni; divi katrā virzienā) = EUR 2,40;
- ar automašīnu - pārvietošanās (degviela, amortizācija) + autostāvvietā = EUR 6,14.

Vidēji ceļa izdevumi Rīgā ir EUR 4,27.

² Pieņēmums: pieteicējs/īpašnieks dzīvo ārpus Rīgas (~70-80 km attālumā) un pārvietojas:

- ar sabiedrisko transportu - transporta biļetes cena EUR 3,50*2 (braucieni; viens katrā virzienā) + sabiedriskais transports EUR 1,20 + pusdienas EUR 4,80 = EUR 13,00;
- ar automašīnu - pārvietošanās (degviela, amortizācija) + autostāvvietā = EUR 21,14.

Vidēji ceļa izdevumi ārpus Rīgas ir EUR 17,07.

³ Pieņēmums: vidējās gada izmaksas par viena dizainparauga spēkā uzturēšanu, pieņemot, ka vidējās izmaksas par vienu spēkā uzturēšanas termiņu (pieci gadi) ir EUR 227,66.

Vidējais viena preču zīmes reģistrācijas apliecības saņemšanai patērētais laiks			
Patstāvīgi	dienas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Izmantojot patentpilnvaroto pārstāvniecības pakalpojumus	dienas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējais viena izmaiņu pieteikuma sagatavošanai patērētais laiks			
Patstāvīgi	dienas	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Izmantojot patentpilnvaroto pārstāvniecības pakalpojumus	stundas	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējais vienai dizainparauga reģistrācijas atjaunošanai patērētais laiks			
Patstāvīgi	stundas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Izmantojot patentpilnvaroto pārstāvniecības pakalpojumus	stundas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Darbaspēka izmaksas			
Vidējā cilvēkstundas darba likme Latvijā	EUR/h	4,27	http://www.csb.gov.lv/
Darba stundu skaits dienā	h/dienā	8	Darba likums (stājies spēkā 2002. gada)
Vidējās ārējās izmaksas izmantojot patentpilnvaroto pakalpojumus			
preču zīmes pieteikuma sagatavošanas vidējās izmaksas	EUR/ gab.	284,57	Ekspertu pieņēmums
reģistrācijas atjaunošanas kontroles izmaksas	EUR/ gab.	49,80	Ekspertu pieņēmums
izmaiņu pieteikumu sagatavošanas	EUR/ gab.	71,14	Ekspertu pieņēmums

Administratīvā sloga aprēķinos ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu jomā izmantotie dati

Informācijas apraksts	Mērvienības	Izmantotā informācija	Datu avoti
Ceļa izdevumi			
Degviela braucienam 1 virzienā	EUR	17,07	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Braucienu skaits uz PVD un vai ZM saistībā ar pieteikumu, konsultācijām	skaits	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Patērētā laika izdevumi			
Patērētais laiks braucieniem uz PVD vai ZM	dienas	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Patērētais laiks pieteikuma sagatavošanai, t.sk. grupas izveide, savstarpējā komunikācija	nedēļas	4	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējā cilvēkstundas darba likme Latvijā	EUR/h	4,27	http://www.csb.gov.lv/
Darba stundu skaits dienā	h/dienā	8	Darba likums (stājies spēkā 2002. gada 1. jūnijā)
Darba stundu skaits nedēļā	h/nedēļā	40	Darba likums (stājies spēkā 2002. gada 1. jūnijā)

Administratīvā sloga aprēķinos augu šķirņu aizsardzības jomā izmantotie dati

Informācijas apraksts	Mērvienības	Izmantotā informācija	Datu avoti
Ceļa izdevumi			
Vidējais attālums no pieteicēja līdz VAAD (vienā virzienā)	km	96	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējie ceļa izdevumi (abos virzienos)	EUR	21,34	
Vidējais klātienes tikšanos skaits VAAD saistībā ar			
vienu augu šķirņu aizsardzības pieteikumu	reizes	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
vienu augu šķirnes reģistrāciju	reizes	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējais viena pieteicēja patērētais laiks			
Augu šķirnes pieteikuma sagatavošanai	dienas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Augu šķirnes atbilstības pārbaudei nepieciešamās dokumentācijas un materiālu sagatavošanai	dienas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Augu šķirnes reģistrācijai	dienas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējais viena licences līguma reģistrācijai patērētais laiks			
	dienas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējais vienas augu šķirnes tiesību uzturēšanai spēkā patērētais laiks			
	stundas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Darba spēka izmaksas			
Vidējā cilvēkstundas darba likme Latvijā	EUR/h	4,27	http://www.csb.gov.lv/
Darba stundu skaits dienā	h/dienā	8	Darba likums (stājies spēkā 2002. gada 1. jūnijā)
Vidējās ārējās izmaksas par šķirnes atbilstības pārbaudes veikšanu			
	EUR/gadā	426,86	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējais maksājumu skaits par šķirnes atbilstības pārbaudes veikšanu			
	reizes	3	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati

Administratīvā sloga aprēķinos autortiesību un blakustiesību jomā izmantotie dati

Informācijas apraksts	Mērvienības	Izmantotā informācija	Datu avoti
Vidējais viena iesnieguma atļaujas saņemšanai sagatavošanai patērētais laiks	stundas	38	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējais vienai atskaitē patērētais laiks			
Par publisko patapinājumu	stundas	16	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Par tukšo datu nesējiem un reproducēšanai izmantojamajām iekārtām	stundas	4	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Ar papildu informāciju	stundas	15	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējais patērētais laiks citas informācijas sniegšanai			
Vidējais informācijas sniegšanai par biedru sapulcēm/valdes sēdēm patērētais laiks	minūtes	10	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējais informācijas ievietošanai mājaslapā patērētais laiks	stundas	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējais informācijas sniegšanai autortiesību vai blakustiesību subjektiem patērētais laiks	stundas	11	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Darbspēka izmaksas			
Vidējā cilvēkstundas darba likme Latvijā	EUR/h	4,27	http://www.csb.gov.lv/
Darba stundu skaits dienā	h/dienā	8	Darba likums (stājies spēkā 2002. gada 1. jūnijā)
Informācijas apraksts	Mērvienības	Izmantotā informācija	Datu avoti
Rīga	%	32%	http://www.csb.gov.lv/
Reģioni	%	68%	http://www.csb.gov.lv/
Ceļa izdevumi			
No Rīgas ¹	EUR	4,27	Ekspertu pieņēmums

¹ Pieņēmums: pieteicējs/īpašnieks dzīvo Rīgā un pārvietojas:

- ar sabiedrisko transportu - transporta biļetes cena EUR 0,60*4(braucieni; divi katrā virzienā) = EUR 2,40;
- ar automašīnu - pārvietošanās (degviela, amortizācija) + autostāvvietā = EUR 6,14.

Vidēji ceļa izdevumi Rīgā ir EUR 4,27.

No reģioniem ¹	EUR	17,07	Ekspertu pieņēmums
Vidējais klātienē tikšanās skaits MTKPO saistībā ar			
viena pārstāvniecības līguma slēgšanu	reizes	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
viena autortiesību vai blakustiesību objekta reģistrāciju (ja tā tiek veikta klātienē)	reizes	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējais viena tiesību subjekta pārstāvniecības līguma slēgšanai patērētais laiks			
Autortiesību subjekta pārstāvniecībai	stundas	0,5	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Blakustiesību subjekta pārstāvniecībai	stundas	0,5	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējais viena autortiesību objekta reģistrēšanai patērētais laiks			
Klātienē, t.sk. ceļā patērētais laiks	stundas	4	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Elektroniski	minūtes	5	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējais viena blakustiesību subjekta reģistrēšanai patērētais laiks			
Klātienē	stundas	5	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Elektroniski	minūtes	40	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējais klātienē reģistrēto autortiesību objektu skaits	%	0,28	AKKA/LAA sniegtā informācija
Vidējais klātienē reģistrēto blakustiesību objektu skaits ²	%	0,3	Ekspertu pieņēmums
Darbaspēka izmaksas			
Vidējā cilvēkstundas darba likme Latvijā	EUR/h	4,27	http://www.csb.gov.lv/
Darba stundu skaits dienā	h/dienā	8	Darba likums (stājies spēkā 2002. gada 1. jūnijā)
Vidējais klātienē tikšanās skaits MTKPO saistībā ar			
līguma slēgšanu par autortiesību un blakustiesību objektu izmantošanu	reizes	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējais viena izmantotāja viena līguma noslēgšanai ar MTKPO patērētais laiks			
Publiskais izpildījums (veikali, kafejnīcas, sporta klubi u.c.)	stundas	4	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Raidorganizācijas	stundas	2	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Koncertu un pasākumu rīkotāji	stundas	2	Pētījuma ietvaros iegūtie

¹ Pieņēmums: pieteicējs/īpašnieks dzīvo ārpus Rīgas (~70-80 km attālums) un pārvietojas:

- ar sabiedrisko transportu - transporta biļetes cena EUR 3,50*2 (braucieni; viens katrā virzienā) + sabiedriskais transports EUR 1,20 + pusdienas EUR 4,80 = EUR 13,00;
- ar automašīnu - pārvietošanās (degviela, amortizācija) + autostāvvietas = EUR 21,14.

Vidēji ceļa izdevumi ārpus Rīgas ir EUR 17,07.

² Pieņēmums: klātienē reģistrēto blakustiesību objektu skaita īpatsvars ir līdzīgs klātienē reģistrēto autortiesību objektu skaita īpatsvaram.

			vidējie dati
Producentu un ierakstu kompānijas	stundas	4	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Cits publiskais izpildījums (vizuālie un audiovizuālie darbi)	stundas	4	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Vidējais viena izmantotāja vienas atskaites iesniegšanai MTKPO patērētais laiks			
Raidorganizācijas	dienas	7	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Koncertu un pasākumu rīkotāji	stundas	0,5	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati
Producentu un ierakstu kompānijas	stundas	1	Pētījuma ietvaros iegūtie vidējie dati